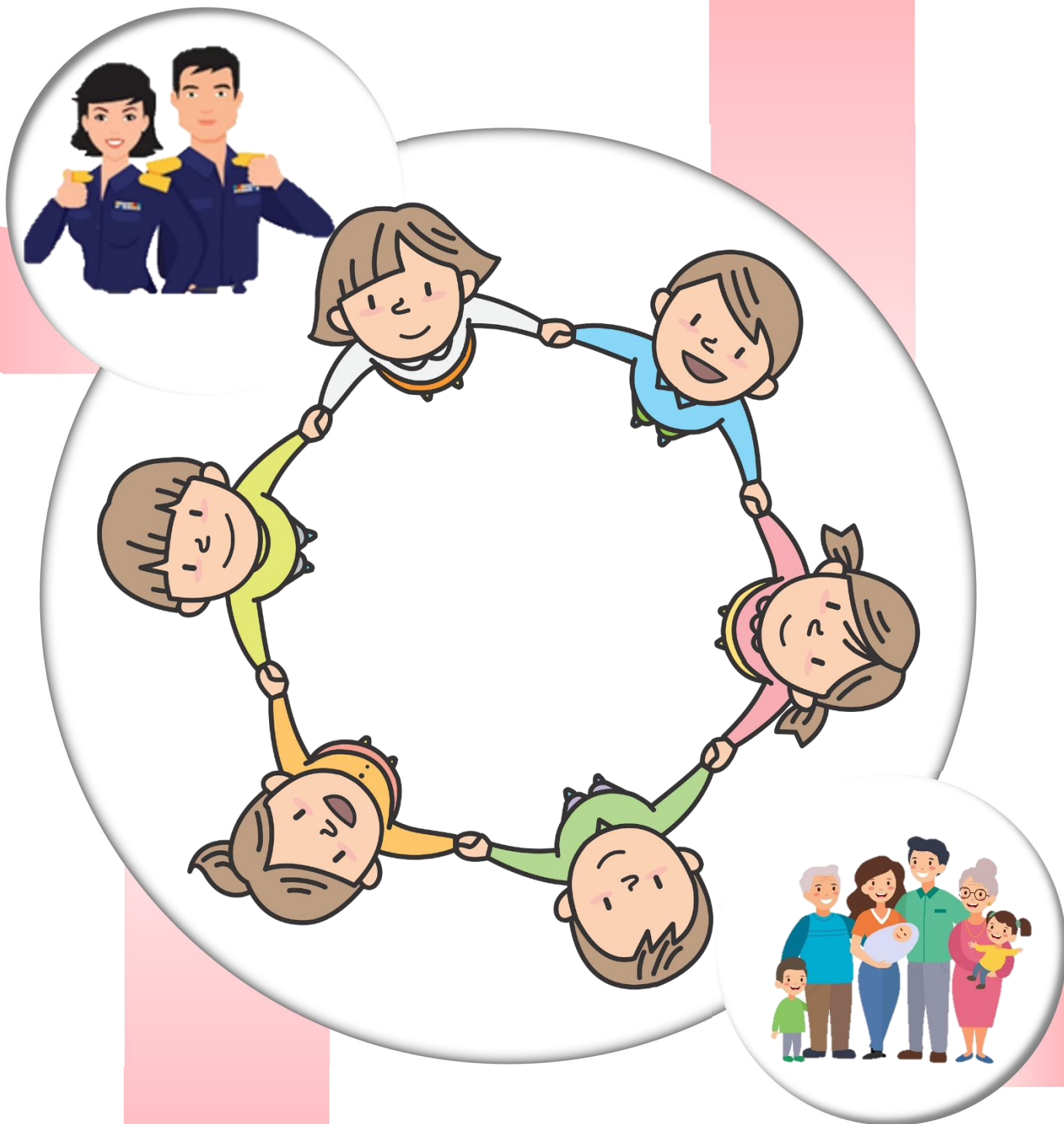

คู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติ
ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. 2559

กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุ้มครองความ
ประพฤติ กรมคุ้มครองความประพฤติ กระทรวงยุติธรรม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

คำนำ

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมทั้งกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๙ มีผลใช้บังคับมาระยะหนึ่งแล้ว และกรมคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลผู้ถูกคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่และนักโทษเด็ดขาด กรมคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงเห็นสมควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลผู้ถูกคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชนสำหรับให้พนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กรมคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๙ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันก่อให้เกิดผลดีแก่การปฏิบัติงานของพนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพิ่งเริ่มปฏิบัติงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้มีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง ทั้งนี้ คู่มือฉบับนี้ ประกอบด้วย ๓ บท ได้แก่ บทที่ ๑ บทนำ กล่าวถึงความจำเป็นมา วัตถุประสงค์ วิธีการใช้ และขอบเขตของคู่มือ รวมทั้งนิยาม หลักการปฏิบัติงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกระบวนการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล บทที่ ๒ หลักการ แนวคิด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลผู้ถูกคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชน กล่าวถึงความหมาย วัตถุประสงค์ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลผู้ถูกคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ประเภทและเงื่อนไขของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลผู้ถูกคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชน แนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนของกรมคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กลไกและเทคนิคสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กิจกรรมที่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลผู้ถูกคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ผลทางกฎหมายของการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป และมาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและบทที่ ๓ ขั้นตอนการปฏิบัติงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลผู้ถูกคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชน นอกจากนี้ได้รวบรวมหนังสือเวียนที่สำคัญและตัวอย่างรายงานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องไว้ในภาคผนวกอีกด้วย

ในโอกาสนี้ ขอขอบคุณคณะกรรมการพัฒนามาตรฐานงาน กรมคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และคณะทำงานพัฒนามาตรฐานงานกรมคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการแก้ไขฟื้นฟู และคณะผู้ตรวจราชการกรมคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ที่ได้ให้ข้อสังเกตที่ได้จากการปฏิบัติงานของสำนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลผู้ถูกคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชนฉบับนี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลผู้ถูกคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชนฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ และสร้างความรู้ ความเข้าใจให้พนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและผู้เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
กรมคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กระทรวงยุติธรรม
ธันวาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาของคู่มือ	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของคู่มือ	๒
๑.๓ วิธีการใช้คู่มือ	๒
๑.๔ ขอบเขตของคู่มือ	๓
๑.๕ นิยาม	๓
๑.๖ หลักการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ	๗
๑.๗ กระบวนการคุ้มครองความประพฤติ	๘
บทที่ ๒ หลักการ แนวคิด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองความประพฤติ ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน	๑๒
๒.๑ ความหมายของการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน	๑๓
๒.๒ วัตถุประสงค์ของการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน	๑๓
๒.๓ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน	๑๓
๒.๔ ประเภทและเงื่อนไขของการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน	๒๔
๒.๕ แนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนของกรมคุ้มครองความประพฤติ	๒๘
๒.๖ กลไกและเทคนิคสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ	๒๙
๒.๗ กิจกรรมที่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน	๔๔
๒.๘ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน	๔๙
๒.๙ ผลทางกฎหมายของการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติหรือ มีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป	๖๓
๒.๑๐ มาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ ด้านการคุ้มครองความประพฤติ	๖๖
บทที่ ๓ ขั้นตอนการปฏิบัติงานการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็ก หรือเยาวชน	๖๘
๓.๑ ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี	๗๐
๓.๒ ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น	๘๕
๓.๓ ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน	๑๐๘
๓.๔ ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู	๑๓๖
๓.๕ ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล	๑๕๓
๓.๖ ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน	๑๕๙

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑ วิธีการเชื่อมโยงระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์

ภาคผนวก ๒ วิธีการตรวจสอบประวัติบุคคล

ภาคผนวก ๓ ขั้นตอนเข้าใช้งานระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC)

ภาคผนวก ๔ หนังสือเวียน

๔.๑ หนังสือที่ ยธ ๐๓๑๗/ว ๑๑๓ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เรื่อง ขอส่งแนวทางปฏิบัติในการส่งข้อมูลเด็กและเยาวชนที่พ้นการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล

๔.๒ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว ๔๑ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๘ เรื่อง เปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติในการจัดส่งข้อมูลเด็กและเยาวชนที่พ้นการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล

๔.๓ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๔๗๘ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและสอดส่อง

๔.๔ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๖๖๘ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เรื่อง การปกปิดประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน

๔.๕ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๒๕๑ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๒ เรื่อง การออกหนังสือรับรองผลการคุมความประพฤติให้กับผู้พ้นการคุมความประพฤติ

๔.๖ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๔๐๕ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจกแบบชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติ (ค.ป.๑๐/๑ ค.ป.๑๐/๒ ค.ป.๑๐/๓) แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ (ค.ป.๑๑) และแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ

๔.๗ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๕๕๘ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้กับผู้ถูกคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ และผู้ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุก

๔.๘ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๖/ว ๖๙๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานอาสาสมัครคุมประพฤติ

๔.๙ หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว ๒๒๔ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจกแนวทางการส่ง - รับประเด็นในงานคุมความประพฤติด้วยระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ

๔.๑๐ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๗๙๙ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เรื่อง แจกแนวทางการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ที่อยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติ

๔.๑๑ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๑๘๘๘ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔ เรื่อง คู่มือการปฏิบัติงานการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring: EM) ในการกิจกรรมคุมประพฤติ

๔.๑๒ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๕๑๕ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เรื่อง แนวปฏิบัติงานการคุมประพฤติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

ภาคผนวก ๕ ตัวอย่างรายงานการคุมความประพฤติ

๕.๑ ตัวอย่างรายงานการคุมประพฤติเด็กก่อนศาลมีคำพิพากษา

(มาตรการแทนการพิพากษาคดี)

๕.๑.๑ กรณีรายงานผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

๕.๑.๒ กรณีรายงานผลการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

๕.๑.๓ กรณีรายงานพฤติการณ์เปลี่ยนแปลง

๕.๒ ตัวอย่างรายงานการคุมประพฤติเด็กหลังศาลมีคำพิพากษา

๕.๒.๑ ตัวอย่างรายงานแผนการคุ้มครองประพจน์

๕.๒.๑.๑ ตัวอย่าง รายงานแผนการคุ้มครองประพจน์ก่อนกำหนด

๕.๒.๑.๒ ตัวอย่าง รายงานแผนการคุ้มครองประพจน์แบบปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ครบถ้วน

๕.๒.๑.๓ ตัวอย่าง รายงานแผนการคุ้มครองประพจน์แบบปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์บางเงื่อนไข

๕.๒.๒ ตัวอย่างรายงานขอเพิกถอนการคุ้มครองประพจน์

๕.๒.๒.๑ กรณีผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเจ็บป่วย

๕.๒.๒.๒ กรณีผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

๕.๒.๒.๓ กรณีผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ต่อมาศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และบทโทษจำคุกที่รอการลงโทษไว้ในคดีนี้ด้วยแล้ว

๕.๒.๒.๔ กรณีผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไปศึกษาต่อต่างประเทศหรือไปประกอบอาชีพอยู่ต่างประเทศ ซึ่งมีระยะเวลานานกว่าระยะเวลาการคุ้มครองประพจน์

๕.๒.๓ ตัวอย่างรายงานการคุ้มครองประพจน์สิ้นสุด

๕.๒.๔ ตัวอย่างรายงานกรณีไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์

๕.๒.๕ ตัวอย่างรายงานกรณีขอเพิ่มเติมเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์

๕.๒.๖ ตัวอย่างรายงานขอขยายระยะเวลาการคุ้มครองประพจน์และเพิ่มเติมเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์

๕.๒.๗ ตัวอย่างรายงานเพื่อโปรดทราบไว้ชั้นหนึ่งก่อน

ภาคผนวก ๖ ตัวอย่างบันทึกแจ้งการคุ้มครองประพจน์ของศาลเยาวชนและครอบครัว/รายงานกระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว/หนังสือปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกอบรม/แผนการบำบัดฟื้นฟูของศาลเยาวชนและครอบครัว

ภาคผนวก ๗ ตัวอย่างรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็ก/เยาวชน/จำเลยของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ภาคผนวก ๘ ทำเนียบที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนที่มีสภาพปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

ภาคผนวก ๙ กรณีตัวอย่างแนวทางการจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

คำสั่งกรมคุ้มครองประพจน์

๑. คำสั่งกรมคุ้มครองประพจน์ที่ ๖๕๓/๒๕๖๓ เรื่อง ยกเลิกและแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนามาตรฐานงานกรมคุ้มครองประพจน์ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

๒. คำสั่งคณะกรรมการพัฒนามาตรฐานงาน กรมคุ้มครองประพจน์ ที่ ๑/๒๕๖๔ เรื่อง ยกเลิกและแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนามาตรฐานงาน กรมคุ้มครองประพจน์ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๔

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
๑	แสดงกระบวนการคุมความประพฤติ	๑๑
๒	แสดงภาพรวมกระบวนการคุมความประพฤติ	๖๙
๓	แสดงขั้นตอนการรับคดี	๗๑
๔	แสดงขั้นตอนการชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น	๘๖
๕	แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์และจัดทำแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟู	๑๐๙
๖	แสดงขั้นตอนการดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู และการติดตามและประเมินผล	๑๓๗
๗	แสดงขั้นตอนการจัดทำรายงาน	๑๕๙

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของคู่มือ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๔ กำหนดให้กรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักในการคุมความประพฤติผู้กระทำผิดทั้งในชั้นก่อน ระหว่างและหลังการพิจารณาของศาล ทั้งกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ และภายหลังจึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่กำหนดให้โอนกิจการและอำนาจหน้าที่ตลอดจนส่วนประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้เป็นภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๕ จากกรณีดังกล่าวกรมคุมประพฤติจึงรับโอนภารกิจการคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมาดำเนินการ เฉพาะการดำเนินงานในขั้นตอนการคุมความประพฤติ และได้มีการส่งมอบงานคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖ กรมคุมประพฤติจึงได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน โดยกลุ่มงานควบคุมและสอดส่อง สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม เอกสารหมายเลข ๙/๒๕๕๑ ซึ่งใช้ปฏิบัติงานเรื่อยมาจนกระทั่งได้มีการตราพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๐ รวมทั้งมีการประกาศใช้กฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกอบกับกรมคุมประพฤติได้ประกาศใช้มาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ รวมทั้งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงเห็นสมควรปรับปรุงคู่มือปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้มีความสอดคล้องกับกฎหมายและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ในการจัดทำคู่มือฉบับนี้ ได้ปรับปรุงจากคู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และผู้ที่ได้รับพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษจำคุก เอกสารหมายเลข ๙/๒๕๕๑ และคู่มือการปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยได้นำพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ กฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ รวมทั้งประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็น

เด็กหรือเยาวชน ตลอดจนหนังสือเวียนแนวทางการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องที่ออกมาก่อนที่มีการจัดทำ คู่มือฉบับนี้ มาเป็นหลักในการจัดทำ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของคู่มือ

เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติและผู้เกี่ยวข้องที่ปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เด็กหรือเยาวชน ใช้ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันอย่างมีมาตรฐาน

๑.๓ วิธีการใช้คู่มือ

๑.๓.๑ คู่มือฉบับนี้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งเป็นการควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนโดยเฉพาะ แยกจากกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งมีการจัดทำคู่มือตามสภาพปัญหาในแต่ละเรื่อง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขที่เหมาะสม เช่น คู่มือการปฏิบัติงานแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน คู่มือการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเด็กและเยาวชน (โปรแกรมพื้นฐาน) คู่มือการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเด็กและเยาวชน (โปรแกรมเฉพาะด้าน) ผู้ปฏิบัติงานสามารถศึกษาและทำความเข้าใจโดยค้นหาจาก www.probation.go.th > เมนู เอกสารวิชาการ เลือก คู่มือ และจาก intranet กรมคุมประพฤติ ในเมนู คู่มือปฏิบัติงาน/โปรแกรมแก้ไข

๑.๓.๒ การศึกษาความเป็นมาของคู่มือ วัตถุประสงค์ของคู่มือ วิธีการใช้คู่มือ ขอบเขตของคู่มือ นิยาม หลักการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ และกระบวนการคุมความประพฤติ สามารถศึกษาได้จาก บทที่ ๑

๑.๓.๓ การศึกษาเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ได้แก่ ความหมาย วัตถุประสงค์ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ประเภทและเงื่อนไขของการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน แนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนของกรมคุมประพฤติ กลไกและเทคนิคสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ กิจกรรมที่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ผลทางกฎหมายของการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป และมาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมความประพฤติ ด้านการคุมความประพฤติ สามารถศึกษาได้จาก บทที่ ๒

๑.๓.๔ การเขียนขั้นตอนการปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ในบทที่ ๓ จะแสดงแผนภูมิการปฏิบัติงานและเขียนคำอธิบายแต่ละขั้นตอน ยกเว้นขั้นตอนที่ ๔ และขั้นตอนที่ ๕ ได้นำแผนภูมิทั้ง ๒ ขั้นตอนมารวมกันเพื่อให้เห็นภาพต่อเนื่องของการปฏิบัติงานในการอธิบายแต่ละแผนภูมิ เน้นการเขียนเนื้อหาให้มีความละเอียด เข้าใจง่าย หากมีเนื้อหาใดที่ต้องมีคำอธิบายหรือมีขั้นตอนที่แยกออกไปที่มีเนื้อหาจำนวนมาก สามารถศึกษาได้จากคู่มือการปฏิบัติงานด้านนั้น ๆ

เช่น คู่มือการจำแนกผู้ถูกกระทำผิดในงานคุมประพฤติ คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้กระทำผิด เป็นต้น และหากข้อมูลใดยังไม่มีการจัดทำเป็นคู่มือไว้ผู้จัดทำได้อธิบายไว้ในภาคผนวก

๑.๓.๕ การปรับปรุงคู่มือครั้งนี้ ได้นำเนื้อหาในหนังสือเวียนที่ออกตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาเขียนไว้ในขั้นตอนการปฏิบัติงานแล้วบางส่วน และมีหนังสือเวียนบางฉบับที่ยังคงใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งผู้จัดทำได้รวบรวมรายชื่อหนังสือเวียนที่ยังคงใช้ในการปฏิบัติงานอยู่นำมาใส่ไว้ในภาคผนวก

๑.๔ ขอบเขตของคู่มือ

คู่มือนี้ใช้สำหรับปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยเฉพาะ ไม่รวมถึงกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

๑.๕ นิยาม

๑.๕.๑ “เด็ก”^๑ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๗๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

๑.๕.๒ “เยาวชน”^๒ หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

๑.๕.๓ “ศาลเยาวชนและครอบครัว”^๓ หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด ซึ่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๑.๕.๔ “ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว”^๔ หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลอุทธรณ์แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และศาลฎีกาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว

^๑ มาตรา ๔ นิยามคำว่า “เด็ก” ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๙

^๒ มาตรา ๔ นิยามคำว่า “เยาวชน” ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

^๓ มาตรา ๔ นิยามคำว่า “ศาลเยาวชนและครอบครัว” ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

^๔ มาตรา ๔ นิยามคำว่า “ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว” ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๕.๕ “คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ”⁵ หมายความว่า คดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว

๑.๕.๖ “การคุ้มครองประพฤติ” หมายความว่า การควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุ้มครองประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

๑.๕.๗ “การแก้ไขฟื้นฟู” หมายความว่า การนำมาตรการต่างๆ มาใช้ในการปรับเปลี่ยน แก้ไข และเสริมสร้างทัศนคติ ความคิด และพฤติกรรมของผู้ถูกคุ้มครองประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งการสงเคราะห์ผู้ถูกคุ้มครองประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เพื่อให้ผู้ถูกคุ้มครองประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นและสามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้โดยปกติสุข รวมถึงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๑.๕.๘ “ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานคุ้มครองประพฤติในสังกัดกรมคุ้มครองประพฤติ

๑.๕.๙ “พนักงานคุ้มครองประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองประพฤติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑.๕.๑๐ “ผู้ถูกคุ้มครองประพฤติ” หมายความว่า ผู้ต้องหา จำเลย ที่เป็นคนหรือเยาวชน กำหนดให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติภายใต้การคุ้มครองประพฤติของพนักงานคุ้มครองประพฤติ

๑.๕.๑๑ “อาสาสมัครคุ้มครองประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานคุ้มครองประพฤติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑.๕.๑๒ “เจ้าหน้าที่ธุรการ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการ ให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรับส่งคดี และการปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับสำนวนคดี

๑.๕.๑๓ “การสงเคราะห์” หมายความว่า การสนับสนุนและส่งเสริมให้ได้รับสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ การบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยทางกายและจิต การให้ความรู้และการฝึกอบรม ทักษะชีวิต การประกอบอาชีพตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีพตามสมควร

๑.๕.๑๔ “การตรวจหรือทดสอบหายาเสพติด” หมายความว่า การตรวจหรือทดสอบหาชนิดหรือปริมาณยาเสพติดให้โทษในร่างกายของผู้รับการตรวจหรือทดสอบ อันเกิดจากการเสพยาเสพติดให้โทษ

⁵ มาตรา ๔ นิยามคำว่า “การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู” ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๑.๕.๑๕ “การทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์” หมายความว่า งานหรือกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำให้แก่สังคม ชุมชน หรือองค์กรสาธารณกุศล โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน หรือค่าจ้าง และงานหรือกิจกรรมดังกล่าวต้องไม่แสวงหาผลกำไรให้แก่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

๑.๕.๑๖ “หน่วยงานภาคี” หมายความว่า หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน เอกชนหรือองค์กรอื่นที่มีข้อตกลงร่วมกันกับสำนักงานคุมประพฤติ ให้เป็นหน่วยงานที่จัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

๑.๕.๑๗ “ผู้ควบคุมดูแลการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์” หมายความว่า พนักงานคุมประพฤติ ผู้แทนของหน่วยงานภาคีหรือบุคคลที่สำนักงานคุมประพฤติดมอบหมายให้ทำหน้าที่กำกับดูแลการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

๑.๕.๑๘ “แผนการคุมความประพฤติ” หมายความว่า การกำหนดแนวทางการควบคุม และสอดส่อง ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

๑.๕.๑๙ “แผนการแก้ไขฟื้นฟู” หมายความว่า การกำหนดแนวทางในการดำเนินการเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู ช่วยเหลือ สงเคราะห์ สนับสนุน เสริมสร้างทัศนคติ ความคิด และส่งเสริมการปรับพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนให้ดีขึ้น

๑.๕.๒๐ “การจำแนก” หมายความว่า การประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยพิจารณาถึงความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ และสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของผู้กระทำความผิดแต่ละรายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม

๑.๕.๒๑ “ความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ” หมายความว่า ความเป็นไปได้ถึงโอกาสการเกิดปัญหาพฤติกรรมการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด

๑.๕.๒๒ “สภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการ” หมายความว่า ปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์หรือเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด ซึ่งผู้กระทำความผิดกำลังเผชิญอยู่หรือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข หรือเป็นประเด็นปัญหาที่ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

๑.๕.๒๓ “การชี้แจงเงื่อนไข” หมายความว่า การที่พนักงานคุมประพฤติชี้แจงเงื่อนไขตามที่ศาลมีคำสั่งแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ด้วยวาจา และลายลักษณ์อักษร ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด พร้อมทั้งแจ้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งผลที่จะได้รับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติจากการคุมความประพฤติ พร้อมทั้งกำชับให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขโดยเคร่งครัด

๑.๕.๒๔ “อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า เครื่องอุปกรณ์รับส่งสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมกับชุดอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการติดตามตัว รวมถึงการตรวจสอบความเคลื่อนไหวหรือตำแหน่งของผู้ถูกคุมความประพฤติ

๑.๕.๒๕ “อุปกรณ์อื่นใด” หมายความว่า เครื่องอุปกรณ์รับส่งสัญญาณอื่น นอกจากสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมกับชุดอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการติดตามตัว รวมถึงการตรวจสอบความเคลื่อนไหวหรือตำแหน่งของผู้ถูกคุมความประพฤติ

๑.๕.๒๖ “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานคุมประพฤติ” หมายความว่า กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้แสดงความรู้สึกและบอกเล่าผลกระทบที่ได้รับ ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบและนำไปสู่การที่ผู้เสียหายได้รับการเยียวยา หรือชดใช้ความเสียหายตามความต้องการ

๑.๕.๒๗ “สอดส่อง” หมายความว่า ไปเยี่ยมเยียน ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไข และสามารถปรับปรุงตนเองได้

๑.๕.๒๘ “การรายงานตัว” หมายความว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมาพบ พนักงานคุมประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไข และสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

๑.๕.๒๙ “การปฐมนิเทศ” หมายความว่า การที่พนักงานคุมประพฤติแจ้งวัตถุประสงค์ของการคุมความประพฤติ และวิธีการคุมความประพฤติ บริการที่อาจได้รับจากสำนักงานคุมประพฤติ แก่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจัดปฐมนิเทศรายบุคคลหรือแบบกลุ่มก็ได้

๑.๕.๓๐ “พ้นการคุมความประพฤติ” หมายความว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วนและครบระยะเวลาการคุมความประพฤติ

๑.๕.๓๑ “พ้นการคุมความประพฤติก่อนกำหนด” หมายความว่า ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และมีข้อมูลบ่งชี้ว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนกลับตนเป็นพลเมืองดีแล้ว โดยจัดทำรายงานและความเห็นภายในระยะเวลาที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

๑.๕.๓๒ “การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ” หมายความว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และพนักงานคุมประพฤติได้ดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่จะสามารถกระทำได้แล้ว

๑.๕.๓๓ “พฤติการณ์เปลี่ยนแปลง” หมายความว่า ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุ้มครองความประพฤติของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเปลี่ยนแปลงไป มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเป็นที่ประจักษ์ หรือไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขเช่น ไปต่างประเทศ เจ็บป่วย หรือมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดเงื่อนไข เช่น ไม่เชื่อฟังบิดามารดา คบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำความผิด หรือประพฤติตนอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิด เป็นต้น

๑.๕.๓๔ “เพิกถอนการคุ้มครองความประพฤติ” หมายความว่า ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดได้ ด้วยเหตุจำเป็น เช่น ป่วยจนไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ หรือถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ซึ่งมีระยะเวลายาวนานกว่าระยะเวลาการคุ้มครองความประพฤติหรือถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่และศาลบวกลบโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีที่คุ้มครองความประพฤติด้วยแล้ว หรือไปอยู่ต่างประเทศ ซึ่งมีระยะเวลายาวนานกว่าระยะเวลาการคุ้มครองความประพฤติ

๑.๕.๓๕ “นัดพร้อม” หมายความว่า ศาลมีหมายแจ้งให้พนักงานคุ้มครองความประพฤติและผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีมาพบ เพื่อสอบถามข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุ้มครองความประพฤติของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

๑.๖ หลักการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ

พนักงานคุ้มครองความประพฤติต้องอาศัยหลักการในการปฏิบัติงานดังนี้

๑.๖.๑ หลักการยอมรับ หมายถึง การยอมรับว่าผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติเป็นมนุษย์คนหนึ่ง มีศักดิ์ศรี มีความต้องการที่แตกต่างกัน และมีความสามารถในตัวเอง

๑.๖.๒ หลักการในเรื่องปัจเจกบุคคล เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตัว มีความแตกต่างในเรื่องรูปร่าง หน้าตา ลักษณะท่าทาง นิสัยความประพฤติ อารมณ์ ความรู้สึกและความสามารถ ฯลฯ ดังนั้น ในการช่วยเหลือ แก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติแต่ละรายย่อมมีความแตกต่างกันไป แม้กระทำความผิดประเภทเดียวกัน

๑.๖.๓ หลักการไม่ตำหนิตาย แม้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติจะมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม พนักงานคุ้มครองความประพฤติก็ไม่ควรประณามหรือตีตึงการกระทำของเขา เพราะในช่วงชีวิตหนึ่งบุคคลอาจเลือกทางเดินหรือประพฤติตนผิดพลาดได้

๑.๖.๔ หลักการตัดสินใจด้วยตนเอง ทุกคนมีสิทธิในการเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง พนักงานคุ้มครองความประพฤติควรเป็นเพียงผู้ชี้แนะเท่านั้น ข้อยกเว้นสำหรับหลักการนี้ได้แก่ กรณีของผู้เยาว์หรือผู้มีความบกพร่องทางจิต และกรณีที่การตัดสินใจของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติ อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือกระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่น

๑.๖.๕ หลักการเก็บรักษาความลับ ผู้มีปัญหาทุกคนย่อมไม่ต้องการให้เรื่องราวของตนเองเป็นที่เปิดเผยล่วงรู้ถึงบุคคลอื่น ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติจำเป็นต้องรักษาความลับของผู้ถูกคุมความประพฤติไม่นำไปเปิดเผย ยกเว้นในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาทางวิชาการ เพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมความประพฤติ

๑.๖.๖ หลักการรู้จักบทบาทของตนเอง พนักงานคุมประพฤติจะต้องระลึกถึงบทบาทของตนเองอยู่ตลอดเวลา และจะต้องแสดงบทบาทที่เหมาะสมทั้งในฐานะเป็นผู้ควบคุมและเป็นผู้แก้ไข รวมทั้งต้องพยายามใช้ความรู้ทักษะเทคนิคต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานคุมความประพฤติบรรลุตามวัตถุประสงค์สูงสุดตลอดจนไม่ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่มีชอบหรือหวังผลประโยชน์แห่งตน

๑.๖.๗ หลักการมีส่วนร่วม พนักงานคุมประพฤติจะต้องให้โอกาสและกระตุ้นให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน และการแก้ไขปัญหาของเขา โดยรับฟังความคิดเห็นและให้เขารับรู้ถึงแผนการช่วยเหลือในบางส่วน รู้จักคิดแก้ไขปัญหของตนเอง เพื่อให้เขาสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติต่อไปได้เมื่อพ้นจากการคุมความประพฤติแล้ว

๑.๖.๘ หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน พนักงานคุมประพฤติจะต้องประสานความร่วมมือกับชุมชน ประชาสังคม องค์กร และสถาบันทางสังคมในชุมชนเพื่อระดมทรัพยากรทางสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

๑.๗ กระบวนการคุมความประพฤติ

การปฏิบัติงานคุมความประพฤติมีกระบวนการ ๖ ขั้นตอน ดังนี้ (ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๓)

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี เมื่อสำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่งให้คุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนจากศาล เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการรับคดี โดยจัดทำทะเบียนและตรวจสอบข้อมูลบุคคล ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด จัดทำสำนวนคดีโดยการรวบรวมเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องครบถ้วน และนำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศและสารบบคดีของสำนักงานคุมประพฤติ เสนอให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย พิจารณามอบหมายคดีให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการ โดยพนักงานคุมประพฤติผู้ได้รับมอบหมายดำเนินการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน และบันทึกข้อมูลหรือปรับปรุงข้อมูลในระบบสารสนเทศให้ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น เป็นขั้นตอนการดำเนินงานของพนักงานคุมประพฤติ พนักงานคุมประเวติรวบรวมและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลในสำนวนคดี เช่น คำสั่งศาล รายงานการสืบเสาะและพินิจจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องในคดี เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมาพบพนักงานคุมประพฤติหลังจากที่มีคำสั่งให้คุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติต้องชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติตามที่ศาลมีคำสั่งแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร พร้อมแจ้งสิทธิ

และหน้าที่ของผู้คุ้มครองความประพฤติ รวมทั้งผลที่จะได้รับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติจากการคุ้มครองความประพฤติตามแบบที่อธิบดีกรมคุ้มครองความประพฤติกำหนด ซึ่งจะต้องมีบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์การที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ เข้าร่วมรับฟังชี้แจงเงื่อนไขด้วย และจัดปฐมนิเทศผู้คุ้มครองความประพฤติ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองความประพฤติ วิธีการคุ้มครองความประพฤติ และบริการที่อาจได้รับจากสำนักงานคุ้มครองความประพฤติ และให้พนักงานคุ้มครองความประพฤติดำเนินการเบื้องต้นแก่ผู้คุ้มครองความประพฤติ ได้แก่ บันทึกถ้อยคำผู้คุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพักอาศัยตามแบบที่กรมคุ้มครองความประพฤติกำหนด ซึ่งในการบันทึกถ้อยคำผู้คุ้มครองความประพฤติ พนักงานคุ้มครองความประพฤติต้องบันทึกถ้อยคำให้ได้ข้อมูลครบถ้วนเพื่อนำมาวิเคราะห์และจำแนก รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับตัวผู้คุ้มครองความประพฤติ เช่น การถ่ายภาพ การเก็บตัวอย่างปัสสาวะ ช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ กรณีผู้คุ้มครองความประพฤติต้องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวบุคคลหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อให้ผู้คุ้มครองความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถปรับปรุงตนเองได้ นอกจากนี้ ให้พนักงานคุ้มครองความประพฤติแนะนำบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการใด ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม รวมถึงการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย ให้ดำเนินการในขั้นตอนนี้ด้วย

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุ้มครองความประพฤติเจ้าของสำนวนดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมในขั้นตอนที่ ๒ มาวิเคราะห์และจำแนก โดยใช้แบบประเมินผู้คุ้มครองความประพฤติ (คป.๔ ข) เพื่อจัดทำแผนการคุ้มครองความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการประเมินในแบบจำแนก พร้อมทั้งกำหนดรายละเอียดของแผนการคุ้มครองความประพฤติเป็นไปตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติที่ศาลกำหนดและรายละเอียดของแผนแก้ไขฟื้นฟูเป็นไปตามตามสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของผู้คุ้มครองความประพฤติ และให้ผู้คุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน และบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่ผู้คุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์การที่รับดูแลผู้คุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่ผู้คุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนร้องขอ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย โดยให้คำนึงถึงแผนและเงื่อนไขที่กำหนดโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวด้วย เพื่อให้พนักงานคุ้มครองความประพฤติดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุ้มครองความประพฤติดำเนินการตามแผนการคุ้มครองความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูตามที่กำหนดไว้ในแผนการคุ้มครองความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูในขั้นตอนที่ ๓ โดยแผนการคุ้มครองความประพฤติ จัดให้ผู้คุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด เช่น การรายงานตัว การทำงานบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ การศึกษา เงื่อนไขกระทำการ หรือห้ามกระทำการ และให้ดำเนินการสอดส่องยังที่พักอาศัยหรือสถานศึกษา หรือสถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด เพื่อเยี่ยมเยียน ติดตาม ดูแล ให้ผู้คุ้มครองความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถปรับปรุงตนเองได้ ทั้งนี้ อาจมอบหมายให้อาสาสมัครคุ้มครองความประพฤติดำเนินการแทนได้ รวมทั้งให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ผู้คุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน การใด ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม

รวมทั้ง การปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน แผนการแก้ไขฟื้นฟู จัดให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้รับการแก้ไขฟื้นฟูให้เป็นไปตามสภาพ ปัญหาความจำเป็นและความต้องการของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติแต่ละราย เช่น การให้คำปรึกษารายบุคคล หรือรายกลุ่ม การจัดให้เข้าอบรมความรู้ การทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ การให้การสงเคราะห์ เพื่อให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้

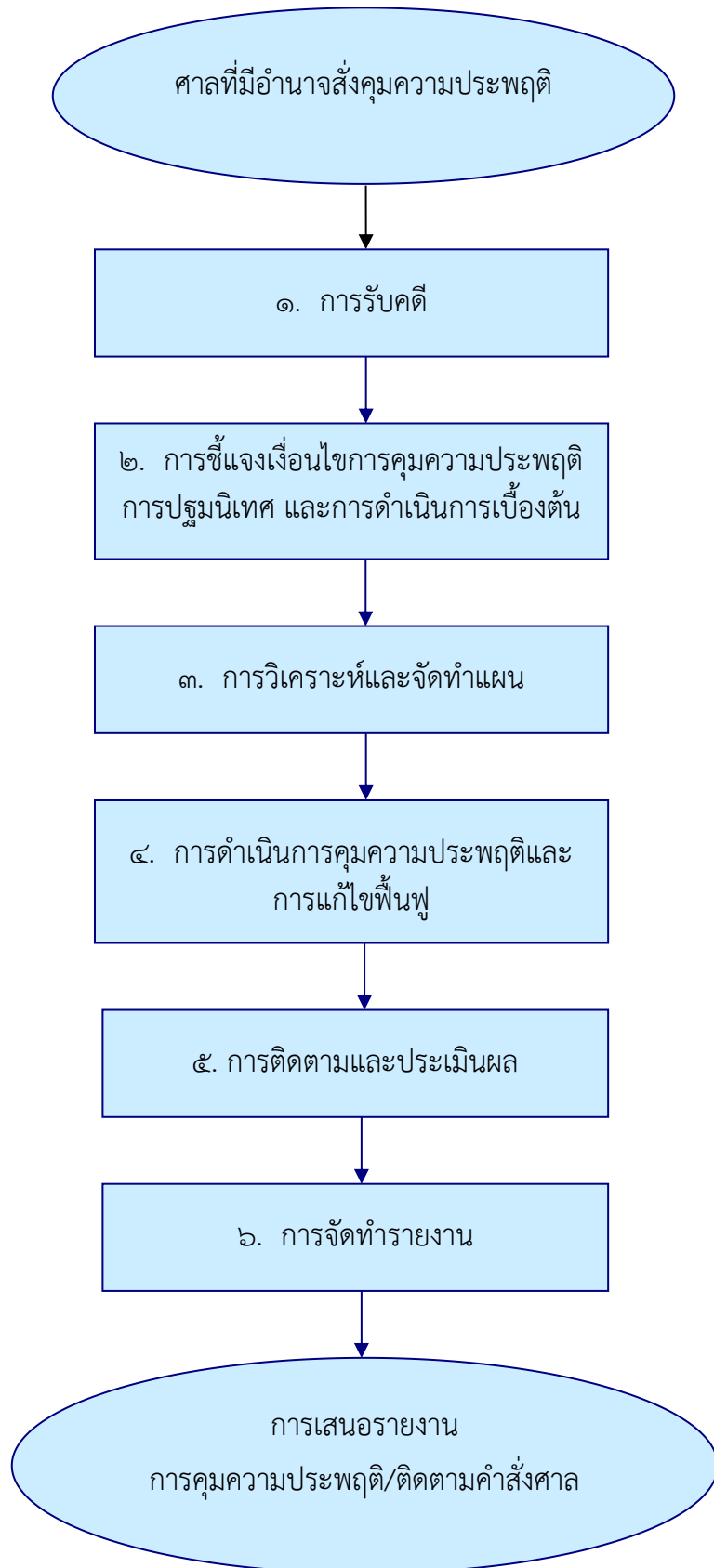
ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุมประพฤติจะต้องตรวจสอบ การดำเนินงานในแต่ละสำนวนคดี โดยพนักงานคุมประพฤติต้องติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการคุ้มครองความประพฤติเป็นระยะในระหว่างการคุ้มครองความประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็น เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และให้พนักงานคุมประพฤติดูแลติดตามและประเมินผล การปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟูเป็นระยะในระหว่างการคุ้มครองความประพฤติ โดยประเมินผลตามสภาพปัญหา ความจำเป็นและความต้องการ หรือระดับของความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ หากพบว่า มีข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประเมินซ้ำและปรับแผนการแก้ไขฟื้นฟูตามความ เหมาะสม

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน เป็นขั้นตอนของพนักงานคุมประพฤติในการประมวลข้อมูล ในการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งในกรณีที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขและ ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติมาจัดทำเป็นรายงานและความเห็นการคุ้มครองความประพฤติเพื่อเสนอ ต่อศาล แล้วแต่กรณี

ข้อพึงระวัง เนื่องจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ พนักงานคุมประพฤติเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติต้องบริหารจัดการคดีและดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และไม่ควรปล่อยให้เกิดพิพาทระยะเวลาการคุ้มครองความประพฤติ

กระบวนการดำเนินงานดังกล่าว แสดงได้ดังแผนภูมิที่ ๑ แสดงกระบวนการคุ้มครองความประพฤติ

แผนภูมิที่ ๑ แสดงกระบวนการคุ้มครองความประพฤติ

บทที่ ๒

หลักการ แนวคิด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองความประพฤติ ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

การคุ้มครองความประพฤติเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ หลังจากนั้นเริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการมาตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยได้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง และเปลี่ยนเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และมีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ปัจจุบันยกฐานะเป็นกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด หลังจากนั้นจึงมีการขยายการดำเนินงานในลักษณะเดียวกันไปสู่ภูมิภาคครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ⁶

ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๔ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเกี่ยวกับแนวทางรูปแบบการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองความประพฤติ โดยกำหนดให้กรมคุ้มครองความประพฤติเป็นหน่วยงานหลักในการคุ้มครองความประพฤติผู้กระทำผิดทั้งในชั้นก่อน ระหว่างและหลังการพิจารณาคดีของศาล ทั้งกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ และภายหลังจึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่กำหนดให้โอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ ตลอดจนส่วนประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองความประพฤติเด็กและเยาวชน ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ให้เป็นภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกรมคุ้มครองความประพฤติ กระทรวงยุติธรรม โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๕ เป็นต้นมา จากกรณีดังกล่าวจึงมีผลให้กรมคุ้มครองความประพฤติต้องรับโอนภารกิจการคุ้มครองความประพฤติเด็กและเยาวชนจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมาดำเนินการ เฉพาะการดำเนินงานในขั้นตอนของการควบคุมและสอดส่อง ส่วนการดำเนินงานในขั้นตอนของการสืบเสาะและพินิจยังคงเป็นภารกิจในความรับผิดชอบของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเช่นเดิม ทั้งนี้ โดยได้มีการส่ง-รับมอบงานคุ้มครองความประพฤติเด็กและเยาวชนมาตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖⁷

ปัจจุบันการคุ้มครองความประพฤติเด็กหรือเยาวชน เฉพาะในส่วนของการคุ้มครองความประพฤติหรือการควบคุมและสอดส่อง จึงเป็นภารกิจในความรับผิดชอบดำเนินการของกรมคุ้มครองความประพฤติ กระทรวงยุติธรรม โดยมีพนักงานคุ้มครองความประพฤติในสังกัดสำนักงานคุ้มครองความประพฤติทั่วประเทศ เป็นผู้ทำหน้าที่ควบคุมและสอดส่องผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนดังกล่าว⁸

⁶ กลุ่มงานควบคุมและสอดส่อง สำนักพัฒนาการคุ้มครองความประพฤติ กรมคุ้มครองความประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และผู้ได้รับพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษจำคุก เอกสารหมายเลข 9/2551. (กรุงเทพฯ: กรมคุ้มครองความประพฤติ, 2551) หน้า 94.

⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 94-95.

⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้า 95.

๒.๑ ความหมายของการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

การคุ้มครองความประพฤติเด็กหรือเยาวชน เป็นกระบวนการติดตาม ควบคุม ดูแล ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือผู้กระทำผิดในชุมชนที่ถูกกำหนดเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ โดยมีพนักงานคุ้มครองความประพฤติ เป็นผู้ควบคุม ดูแล แนะนำช่วยเหลือ หรือตักเตือนในเรื่องความประพฤติ การศึกษา การประกอบอาชีพหรือเรื่องอื่น ๆ ด้วยวิธีการแก้ไขฟื้นฟูเป็นรายบุคคลตามความเหมาะสม เพื่อให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ สามารถปรับตัวอยู่กับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

๒.๒ วัตถุประสงค์ของการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

๑. เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนตามสภาพปัญหาและความต้องการ
๒. เพื่อช่วยเหลือผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้สามารถดำเนินชีวิต และปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ
๓. เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสวัสดิภาพ ความปลอดภัย ของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

๒.๓ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

๒.๓.๑ แนวคิดประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับแนวคิดการแยกกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั่วไป รูปธรรมที่ปรากฏจากแนวคิดการแยกกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนออก จากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั่วไป ในประเทศไทยถูกกำหนดโดยหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่สำคัญอันประกอบด้วยหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่สำคัญ ดังนี้

(๑) หลักการคุ้มครองเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)⁹ เป็นอนุสัญญาด้านสิทธิ มนุษยชนระหว่างประเทศที่ได้รับความเห็นชอบจากเกือบทุกประเทศในโลก ได้ให้สัตยาบัน ส่วนประเทศไทยได้ลงนาม เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มีอารัมภบท ว่าสหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าเด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลและการช่วยเหลือเป็นพิเศษ และเชื่อว่าครอบครัวในฐานะเป็นกลุ่มพื้นฐานของสังคม และเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติสำหรับการเจริญเติบโตและ ความอยู่ดีกินดีของสมาชิกทุกคน โดยเฉพาะเด็กควรได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นเพื่อที่จะสามารถมีความรับผิดชอบในชุมชนของตนได้อย่างเต็มที่เพื่อให้เด็กพัฒนาบุคลิกภาพได้อย่างกลมกลืน เด็กควรจะได้เติบโตในสิ่งแวดล้อมของครอบครัวในบรรยากาศแห่งความสุข ความรัก และความเข้าใจ โดยต้องคำนึงตามที่ได้ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยเหตุที่เด็กยังไม่เติบโตเต็มที่ทั้งทางร่างกายและจิตใจจึงต้องการการพิทักษ์และการดูแลเป็นพิเศษ รวมถึง ต้องการการคุ้มครองทางกฎหมายที่เหมาะสมทั้งก่อนและหลังการเกิด

อนุสัญญาดังกล่าวมีบางข้อที่กำหนดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก เช่น ข้อ ๑ เพื่อความมุ่งหมายแห่งอนุสัญญานี้ เด็กหมายถึงมนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านี้

⁹ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. คู่มือมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา ๙๐. (กรุงเทพฯ:สภายุติธรรม, 2563) หน้า 12-13.

ตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น ข้อ ๒ รัฐภาคีจะดำเนินการตามมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง เพื่อที่จะประกันว่าเด็กได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติหรือการลงโทษในทุกรูปแบบบนพื้นฐานของสถานภาพ กิจกรรมความคิดเห็นที่แสดงออกหรือความเชื่อ ของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือสมาชิกในครอบครัวเด็ก ข้อ ๓ ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็กไม่ว่าจะกระทำโดยสถาบันสังคมสงเคราะห์ของรัฐ หรือเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์การนิติบัญญัติ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก คือ หลัก The Best Interest of the Child

ด้วยเหตุนี้ ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จึงมีการกำหนดหลักการที่ว่า การจะพรากเด็กจากความเป็นครอบครัว เช่นว่านั้นจะกระทำโดยขัดกับความประสงค์ของบิดามารดาไม่ได้ เว้นแต่เป็นการกระทำของหน่วยงานที่มีอำนาจ และต้อง กระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ (ข้อ ๙) นอกจากนี้ ในอนุสัญญาฯ ยังได้กำหนดให้บิดามารดาเป็น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก ซึ่งการจะกำหนดความรับผิดชอบดังกล่าวเป็นประการอื่นนั้นจะต้องกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นพื้นฐาน (ข้อ ๑๘) และท้ายที่สุดเมื่อเด็กถูกพรากจากสภาพครอบครัว แล้ว รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กเหล่านั้นเป็นพิเศษด้วย (ข้อ ๒๐) ดังนั้น หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก จึงมีความสัมพันธ์กับสถาบันครอบครัวใน ๒ ลักษณะที่สำคัญ กล่าวคือ ๑) เป็นหลักที่ใช้รักษาสถาบันครอบครัว โดยเป็นข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่า การมีอยู่ของสถาบันครอบครัวนั้น คือ สิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการให้ความคุ้มครองดูแล และการพัฒนาเติบโตของเด็ก ซึ่งการจะพรากเด็กจากสภาพ ความเป็นครอบครัวได้นั้น จะกระทำต่อเมื่อได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วว่าเป็นประโยชน์สูงสุดของเด็กเท่านั้น ๒) เป็นข้อยกเว้นของหลักการรักษาสถาบันครอบครัว เมื่อพิจารณาหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กในอีกแง่ มุมหนึ่ง ย่อมเห็นได้ว่า สภาพความเป็นครอบครัวนั้นจะถูกพรากไปจากเด็กได้ก็แต่เฉพาะในกรณีที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเท่านั้น (ข้อ ๒๑) ด้วยเหตุนี้ หลักการดังกล่าวจึงทำหน้าที่เป็นข้อยกเว้นของหลักการรักษาสถาบันครอบครัวด้วย

(๒) กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน¹⁰ ตามกฎแห่งกรุงปักกิ่ง (The Beijing Rules United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice) กำหนดสิทธิของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมในการ พัฒนาคดี และวางข้อกำหนดดังนี้

การเบี่ยงเบนคดีออกจากการใช้มาตรการทางอาญา (Diversion)¹¹ ตามกฎแห่งกรุงปักกิ่ง (The Beijing Rules) ข้อ ๑๑.๑ ได้กำหนดว่า ในกรณีที่สมควรอาจมีการจัดการกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนโดยวิธีการอื่นที่เหมาะสมซึ่งไม่ต้องนำเด็กและเยาวชนนั้นไปดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในรูปแบบปกติ ในข้อ ๑๔.๑ ข้อ ๑๑.๒ เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ หรือหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจ หน้าที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็กและเยาวชนอาจจัดการกับคดีเด็กและเยาวชนโดยใช้ดุลยพินิจ ไม่ต้องนำเอาเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดนั้นไปดำเนินคดีอาญา ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของระบบกฎหมายในประเทศนั้น ๆ และโดยให้ สอดคล้องกับกฎหมายมาตรฐานฉบับนี้ ข้อ ๑๑.๓ การนำเอาผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม ทางอาญา โดยใช้มาตรการอื่น ๆ อันได้แก่ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยชุมชน หรือโดยหน่วยงานอื่น ๆ แทนนั้น จำเป็นจะต้องได้ รับความยินยอมจากเด็กและเยาวชนหรือพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนนั้น คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยใด ๆ เกี่ยวกับการนี้ อาจถูกทบทวนหรือตรวจสอบได้ โดยองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในกรณีที่มีคำร้องขอให้ทบทวนคำสั่งหรือคำวินิจฉัย เช่นว่านั้น สำหรับการ

¹⁰ เรื่องเดียวกัน. หน้า 13.

¹¹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 15.

เบี่ยงเบนคดียอกจากการใช้มาตรการทางอาญาตั้งแต่เริ่มต้นและโดยไม่ใช้มาตรการบังคับอื่น เป็นการปฏิบัติที่พึงปรารถนาโดยเฉพาะกรณีความผิดที่ไม่ร้ายแรงซึ่งครอบครัว โรงเรียน และองค์กรทางสังคม ซึ่งเป็นรูปแบบที่ไม่เป็นทางการได้แก้ไขปัญหานั้นแทนแล้ว หรืออยู่ในฐานะที่เหมาะสมและสามารถดำเนินการได้ผลดีกว่า ซึ่งในข้อ ๑๑.๒ ข้างต้นการเบี่ยงเบนคดียอกจากการใช้มาตรการทางอาญา อาจนำมาใช้ในช่วงเวลาใด ๆ ของการวินิจฉัยดำเนินการ ของเจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ หรือหน่วยงานอื่น เช่น ศาล คณะกรรมการหรือสภาก็ได้ โดยอาจเป็นการใช้ โดยองค์กรเดียวหรือหลายองค์กร ตามแต่หลักเกณฑ์และนโยบายของระบบที่ยอมรับกันนั้น และโดยสอดคล้องกับ กฎมาตรฐานโดยไม่จำเป็นว่าจะต้องจำกัดให้ใช้เฉพาะคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น ดังนั้น การเบี่ยงเบนคดียอกจากการใช้ มาตรการทางอาญาจึงเป็นวิธีการที่มีความสำคัญ และข้อ ๑๒.๑ กำหนดว่า เพื่อให้การดำเนินการกิจเป็นไปอย่างดีที่สุด เจ้าพนักงานตำรวจที่มีหน้าที่ต้องเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนอยู่เสมอหรือโดยเฉพาะหรือเจ้าพนักงานตำรวจที่มีหน้าที่ หลักในการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนพึงได้รับการฝึกอบรมและมีความรู้เป็นพิเศษในการปฏิบัติ ต่อเด็กและเยาวชนนั้น

การเบี่ยงเบนคดีในประเทศสหรัฐอเมริกา¹²

๑) การเบี่ยงเบนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมก่อนขึ้นศาล เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำความผิดและถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมตัวเพื่อดำเนินคดี เจ้าพนักงานตำรวจก็จะสอบปากคำเด็กและเยาวชนดังกล่าว หากเด็กและเยาวชนดังกล่าวให้การรับสารภาพ เป็นกรณีการกระทำความผิดไม่ร้ายแรง เจ้าพนักงานตำรวจอาจใช้ดุลพินิจไม่ส่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดดังกล่าว ไปดำเนินคดีที่ศาล แต่เจ้าพนักงานตำรวจอาจนำเด็กและเยาวชนเข้ารับการประเมินปัจจัยต่าง ๆ เพื่อกำหนด โปรแกรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู แล้วปล่อยตัวเด็กและเยาวชนให้ปฏิบัติตามโปรแกรมโดยมีผู้ดูแลโปรแกรมเป็นคนคอยสอดส่องดูแล หากเด็กและเยาวชน สามารถปฏิบัติตามโปรแกรมได้ครบถ้วน ถือว่าคดีดังกล่าวยุติไป เด็กและเยาวชนดังกล่าวก็จะไม่เคยปรากฏประวัติว่าเคย ถูกจับกุมดำเนินคดีมาก่อน แต่หากไม่สามารถปฏิบัติตามโปรแกรมได้ครบถ้วน เจ้าพนักงานตำรวจก็อาจนำตัวและเยาวชน กลับไปดำเนินการตามระบบปกติต่อไป หรืออาจทดลองใช้วิธีการเบี่ยงเบนเด็กและเยาวชนวิธีการอื่นก็ได้ นอกจากนั้น หากเป็นกรณีที่เด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดแล้วถูกควบคุมตัวในสถานพินิจ เด็กและเยาวชนพบกับพนักงานคุมประพฤติ แล้วพนักงาน คุมประพฤติเห็นว่าเด็กและเยาวชนมีโอกาสแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ พนักงานคุมประพฤติอาจ กำหนดแผนให้เด็ก และเยาวชนดังกล่าวปฏิบัติตาม หากเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนดังกล่าวครบถ้วน ก็จะยุติการดำเนินคดี กับเด็กและเยาวชนดังกล่าว แต่หากไม่สามารถปฏิบัติตามแผนได้ก็จะนำตัวเด็กและเยาวชนดังกล่าวส่งฟ้อง ต่อศาลต่อไป

๒) การเบี่ยงเบนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาล นอกจากการเบี่ยงเบนคดีก่อนที่จะนำตัวเด็กและเยาวชนมาฟ้องต่อศาลยังมีกระบวนการเบี่ยงเบนเด็กและ เยาวชนออกจากกระบวนการในชั้นศาล ทั้งในระหว่างที่ศาลดำเนินคดีอยู่หรือหลังจากที่ศาลพิจารณาคดีเสร็จ สิ้นแล้ว โดยหลังจากที่มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว หากเด็กและเยาวชนดังกล่าวยอมรับในการกระทำความผิด พนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาอาจส่งเด็กและเยาวชนดังกล่าวเข้าโปรแกรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งหากเด็ก และเยาวชนดังกล่าวสามารถปฏิบัติตามโปรแกรมได้ครบถ้วนก็จะยุติการดำเนินคดี นอกจากนั้นแม้เด็ก และเยาวชนถูกดำเนินคดีในชั้นศาลแบบปกติแล้ว หากศาลไม่ต้องการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้ ศาลก็อาจ

¹² เรื่องเดียวกัน. หน้า 15-16.

มีคำสั่งให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามแผนที่ศาลกำหนดขึ้น หรือให้เด็กและเยาวชนเข้าโปรแกรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๖ ถึงมาตรา ๘๙ เป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้องคดี โดยกำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ เป็นผู้พิจารณาคดีเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด ซึ่งแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการให้ความเห็นชอบต่อแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ เสนอให้ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ รายงานพร้อมเสนอสำเนาแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อศาลที่มีเขตอำนาจโดยเร็วตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการพิจารณากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูชั้นก่อนฟ้องคดี พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๔

มาตรา ๙๐ ถึงมาตรา ๙๔ เป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาหลังฟ้องคดี โดยมีเจตนารมณ์เพื่อใช้เป็นวิธีการเบี่ยงเบน คดีของเด็กและเยาวชนที่สำนึกในการกระทำความผิดออกจากกระบวนการพิจารณาของศาลโดยเร็ว แล้วใช้วิธีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูซึ่งเกิดขึ้นจากมิตรร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย กล่าวคือ เด็กหรือเยาวชน ผู้ปกครอง และผู้เสียหาย บางกรณีอาจรวมถึงผู้แทนชุมชนซึ่งได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนดังกล่าว ขั้นตอนในการดำเนินการที่ต้องไปเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมถึงทำความเข้าใจในหลักเกณฑ์และกระบวนการใช้มาตรการพิเศษแทน การดำเนินคดีอาญาโดยละเอียด เพื่อที่จะสามารถใช้ดุลพินิจในแต่ละขั้นตอนได้อย่างรอบคอบ รัดกุม และเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดทั้งต่อเด็กและเยาวชน ผู้เสียหายและสังคมโดยรวมอย่างแท้จริง

๓) รูปแบบการเบี่ยงเบนเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น มีรูปแบบที่เบี่ยงเบนเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมหลายรูปแบบ โดยมีทั้งรูปแบบที่รัฐเป็นคนจัดทำขึ้น และรูปแบบที่เอกชนเป็นคนจัดทำขึ้น โดยแต่ละรูปแบบก็จะมีลักษณะการดำเนินการที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนแตกต่างกันออกไป ดังนั้น การที่จะมีคำสั่งให้เด็กและเยาวชนเข้าปฏิบัติตามรูปแบบใดนั้นก็ต้องมีการประเมินปัจจัยต่าง ๆ เช่น สาเหตุของการกระทำความผิด ความต้องการของเด็กและเยาวชน ปัญหา ของเด็กและเยาวชน เป้าหมายในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือบุคคลที่ต้องการให้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดควรเข้าร่วมโปรแกรมหรือแผนแบบใด จึงเหมาะสมเพื่อให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนประสบความสำเร็จ โดยรูปแบบการเบี่ยงเบนคดีที่พบในประเทศ สหรัฐอเมริกาหลายประเภท เช่น ศาลเยาวชน (Teen Court), การทำงานบริการสังคม (Community Service), การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Involvement) และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice (RJ))

๒.๓.๒ แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice (RJ))¹³

แนวความคิดในเรื่องความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความยุติธรรมที่เน้นการจัดการให้ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งได้แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่อ ชุมชน และผู้กระทำความผิดได้ ร่วมมือกันในการจัดการและแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด รวมทั้งการฟื้นฟูหรือเยียวยาความสูญเสียหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเหยื่อ โดยมองว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นส่งผลโดยตรงต่อเหยื่อ ซึ่งเป็นปัจเจกชนมากกว่า เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับรัฐ เป็นแนวคิดงานด้านยุติธรรมที่ถือได้ว่า

¹³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 16-17.

เป็นการพัฒนาครั้งใหญ่ในด้านอาชญาวิทยาและงานยุติธรรมซึ่งมีรากฐานมาจากการพัฒนาจากกระบวนการยุติธรรมที่เก่าแก่

“นายสิทธิศักดิ์ วนะชกิจ อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้ให้ความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ว่า เป็นกระบวนการหรือโอสภทิพย์ ที่ช่วยลบเลือน สมาน และเยียวยาบาดแผลทั้งร่างกายและทางจิตใจ ของคู่พิพาทให้ลบเลือนจางหาย เป็นเสมือนหนึ่งบาทวิถีหรือถนนที่ทอดไปสู่การถักทอความสัมพันธ์ภาพทั้งสองฝ่าย ให้พื้นกลับคืนสู่ความเป็นปกติดังเดิมหรือดีขึ้นกว่าเดิม เป็นการคืนคุณค่า ศักดิ์ศรี ความภาคภูมิใจและความเป็นมนุษย์ ของผู้เสียหาย และเป็นกระบวนการสร้างสำนึกที่ดี สร้างความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดที่มีต่อผู้เสียหายและสังคมชุมชนให้กลับคืนมา โดยมีเป้าหมายให้ผู้กระทำผิดไม่กระทำความผิดซ้ำเพื่อนำความสงบสุข สมานฉันท์ อบอุน รมเย็น กลับคืนสู่คู่กรณีทุกฝ่ายและสังคมชุมชนอย่างยั่งยืน”

“Susan Sharp” กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นแนวความคิดที่มีรากฐานแตกต่างจากการอำนวยความยุติธรรมเชิง แก่แค้นทดแทนโดยมุ่งให้ความสำคัญกับสิ่งที่จำเป็นต้องได้รับการเยียวยา (สำหรับเหยื่อ) ส่วนที่ควรปรับปรุง (สำหรับผู้กระทำผิด) และสิ่งที่ควรเรียนรู้เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นในสังคม (สำหรับชุมชน) แนวความคิดนี้ทำให้เหยื่อเป็นศูนย์กลาง ของการให้การนิยามเกี่ยวกับอันตรายและการชดเชยเยียวยา กล่าวคือ เหยื่อเป็นผู้กำหนดว่าอันตรายที่จะได้รับคืออะไร และการใช้ยาที่เหมาะสมสำหรับตน จะมีขนาดเท่าใด ขณะที่ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียกร้องความรับผิดชอบจากผู้กระทำผิด ความผิด ให้การสนับสนุนอาชญากรรม และประกันโอกาสในการแก้ไขฟื้นฟูตนเองของผู้กระทำผิด

“นัทธี จิตสว่าง” กล่าวว่า ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการมองว่าอาชญากรรมก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคล ซึ่งจะเป็นการเยียวยาความเสียหาย โดยผู้กระทำผิดควรรับผิดชอบโดยตรง และมีชุมชนเข้ามา มีส่วนรับผิดชอบ

“ฐิตยา เพชรมณี และปัทมาวดี ปัทมโรจน์” ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง ความยุติธรรมแนวสันติ เป็นรูปแบบและกระบวนการการแก้ไขอาชญากรรมและการกระทำความผิดทั้งในระบบและนอกระบบ ที่ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการเยียวยาสิทธิ การไกล่เกลี่ย และทำให้ทุกฝ่ายเกิดความมั่นใจในการอยู่ร่วมกันในสังคม

“อังคณา บุญสิทธิ์” ได้สรุปถึงคตินิยมทางสมานฉันท์ คือ กระบวนการที่คู่ความ (ผู้กระทำผิดและเหยื่อ) และชุมชนเป็นตัวการหลักในการร่วมกันแก้ไขปัญหาคือว่า จะต้องทำอย่างไรกับผลที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมและ ดำเนินการต่อไปในอนาคต เป็นการสร้างสัมพันธ์เชิงบวกมากกว่าการลงโทษเพื่อให้เกิดความทุกข์ทรมาน

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์¹⁴ เป็นกรอบทฤษฎีและวิธีการจัดการความขัดแย้งในตัวเอง ที่มีเป้าหมายเพื่อการสันติสุขแก่สังคมภายหลังเกิดความขัดแย้งขึ้น โดยชี้ให้เห็นว่าสิ่งแรกสุดที่ความขัดแย้ง

¹⁴ ระพีพร หิมะคุณ ศรีสมบัติตระกูล และคณะ การพัฒนากลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อยกระดับสัมฤทธิ์ผลของการคุมประพฤติ. (กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ, 2561) หน้า 39.

ที่เกิดขึ้นทำลายลงไปคือ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จึงมุ่งให้ความสำคัญแก่การฟื้นฟูสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคมอย่างมากด้วยการจัดให้มีพื้นที่ร่วมกันของทุกฝ่าย เพื่อการนี้เป็นลำดับแรกสุด ก่อนที่พิจารณาความผิดตามกฎหมายที่รัฐกำหนดขึ้นหรือกฎระเบียบอื่น ๆ ตามมาตามลำดับ

“จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย (๒๕๕๖, หน้า ๑๙๖ - ๑๙๗) ได้กล่าวโดยสรุปว่า ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นทั้งปรัชญาแนวคิด และกระบวนการปฏิบัติต่อความขัดแย้ง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และอาชญากรรม ด้วยการคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรมและชุมชนผู้ได้รับผลกระทบเป็นศูนย์กลาง โดยกระบวนการเชิงสมานฉันท์ จะช่วยสร้างความตระหนักต่อความขัดแย้งหรือความเสียหาย เยียวยาความเสียหายทั้งทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน และความสัมพันธ์ รวมทั้งสร้างแผนความรับผิดชอบหรือข้อตกลงเชิงป้องกันที่เป็นไปได้อันนำไปสู่ผลลัพธ์แห่งความสมานฉันท์ของสังคม”

ทั้งนี้ เป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มี ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อมอบการตัดสินใจหลักให้เป็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมมากที่สุด (๒) เพื่อทำกระบวนการยุติธรรม ให้เป็นกระบวนการเยียวยามากขึ้นและพัฒนาไปสู่อุดมคติที่ต้องการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและกรอบความคิดของกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น และ (๓) เพื่อลดความเป็นไปได้ในการเกิดการกระทำซ้ำในอนาคต

ส่วนการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้จะต้องทำให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการและมีความพอใจกับผลของการดำเนินการตามกระบวนการนั้น อีกทั้งผู้กระทำผิดเข้าใจได้ว่าการกระทำของเขามีผลกระทบต่อบุคคลอื่นอย่างไรบ้างและมีความรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น โดยผลที่ออกมาจากกระบวนการนั้นจะช่วยแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นและได้พิจารณาดูแลแก้ไขสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิดนั้น (โดยมีการจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแต่ละรายเป็นการเฉพาะ ซึ่งแต่ละแผนนั้นมีการจัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องและสนองต่อความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำความผิด) และทั้งเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำความผิดต่างได้รับความรู้สึกว้าเหว่ที่เลวร้ายได้สิ้นสุดลงแล้วและทั้งสองฝ่ายได้กลับคืนเข้าสู่ชุมชนและใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข

๒.๓.๓ แนวคิดการจำแนกผู้กระทำผิด

เนื่องจากการคุมความประพฤติเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีเป้าหมายอยู่ที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงมีกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีอยู่ทั้งการตัดหรือลดโอกาสของการกระทำผิดซ้ำให้ได้มากที่สุด ควบคู่กับการพัฒนาพฤติกรรมเสียและแก้ไขปัญหาและ/หรือตอบสนองหรือบรรเทาความต้องการที่สำคัญจำเป็นและอาจมีผลผลักดันให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้นได้ เพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดเหล่านั้นหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำและพัฒนาศักยภาพในด้านพฤติกรรมเสียให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนาตามกฎหมายของสังคมและกฎหมาย เพื่อให้ผู้กระทำผิดสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขต่อไป¹⁵

นานาอารยประเทศได้มีการใช้การจำแนกประเภทผู้กระทำผิดมาเป็นระยะเวลานานแล้ว โดยในระยะเริ่มแรก ประมาณปี ค.ศ.๑๙๗๐ การจำแนกได้ถูกนำมาใช้กับนักโทษเป็นกลุ่มแรก โดยการแยก

¹⁵ กลุ่มงานควบคุมและสอดส่อง สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และผู้ได้รับพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษจำคุก เอกสารหมายเลข 9/2551. (กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ, 2551) หน้า 5.

นักโทษออกตามระดับของความจำเป็นในการควบคุมดูแลอย่างเคร่งครัดเข้มงวดแตกต่างกัน เพื่อวัตถุประสงค์ในการควบคุมนักโทษให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยของเรือนจำเป็นสำคัญ หลังจากนั้นระบบงานราชทัณฑ์ของสหรัฐอเมริกาที่ประสบกับปัญหาทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขฟื้นฟูที่ได้ดำเนินการจำแนกมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งด้านกำลังเจ้าหน้าที่และการจัดสรรสวัสดิการและการพัฒนาพฤติกรรมสัຍเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว การจำแนกจึงถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในแง่ของการแก้ไขฟื้นฟูมากขึ้นกว่าที่จะใช้เพียงเพื่อประโยชน์การควบคุมเช่นที่เป็นอยู่เดิม¹⁶

ต่อมาเมื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนมีการพัฒนาก้าวหน้ามากขึ้น การจำแนกจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือที่จะใช้ในการบริหารจัดการกับนักโทษที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำเท่านั้น หากแต่การจำแนกได้ถูกนำมาใช้บริหารจัดการกับผู้กระทำผิดที่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูอยู่ในชุมชนด้วยมาตรการต่าง ๆ เช่น การคุมประพฤติ และการพักการลงโทษด้วยเช่นกัน หลังจากนั้นระบบการจำแนกก็ได้ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทั้งในและนอกเรือนจำอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาคดีล้นมือ (caseload) ปัญหาการขาดแคลนอัตราากำลัง และปัญหาการจัดให้ผู้กระทำผิดได้รับการแก้ไขฟื้นฟูด้วยโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการเฉพาะของแต่ละราย¹⁷

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยง และสภาพปัญหา และความต้องการที่ใช้ในการจำแนกผู้กระทำผิดในระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทั้งในระบบเรือนจำและในชุมชนในปัจจุบันนั้น อาศัยพื้นฐานการพัฒนามาจากแนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยง ซึ่งรวมถึงปัจจัยเชิงพลวัตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของ Andrew และ Bonta ซึ่งเป็นผู้พัฒนา The Level of Service Inventory Revised ที่เรียกว่า LSI-R ขึ้นใช้เป็นเครื่องมือในระบบการจำแนกของแคนาดา ซึ่งปรากฏผลการวิจัยที่ยืนยันถึงประสิทธิภาพของเครื่องมือนี้ในการใช้ทำนายแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ ทั้งในกลุ่มผู้กระทำผิดทั่วไปและกลุ่มผู้กระทำผิดที่เป็นหญิงและเยาวชน รวมทั้งนักโทษ ผู้ได้รับการพักการลงโทษ และผู้ถูกคุมความประพฤติ นอกจากนี้ LSI-R ยังสามารถใช้ทำนายแนวโน้มการฝ่าฝืนกฎระเบียบในเรือนจำของนักโทษ การกระทำละเมิด การย้อนกลับเข้าถูกควบคุมตัวในเรือนจำภายในระยะเวลา ๑ ปี และการฝ่าฝืนเงื่อนไขการพักการลงโทษ ตลอดจนสามารถทำนายถึงแนวโน้มความสำเร็จของการพิจารณาปล่อยนักโทษสู่บ้านกึ่งวิถี และการใช้มาตรการทางเลือกอื่นๆ ที่ใช้เพื่อเบี่ยงเบนผู้กระทำผิดออกจากเรือนจำได้อีกด้วย ซึ่งต่อมาภายหลังเมื่อ LSI-R ได้ถูกนำมาใช้ในระบบการจำแนกผู้กระทำผิดในสหราชอาณาจักร ประกอบกับการใช้เครื่องมือ Assessment, Case Recording/Management and Evaluation System ที่เรียกว่า ACE ในกลุ่มผู้ถูกคุมความประพฤติ จึงทำให้สามารถพัฒนาแบบประเมินความเสี่ยงและสภาพปัญหาและความต้องการที่เหมาะสมสำหรับใช้ในสหราชอาณาจักรเป็นการเฉพาะขึ้น เรียกว่า Offenders Assessment System หรือเรียกย่อ ๆ ว่า OAsys^{*18}

ดังที่ได้กล่าวในตอนต้น การคุมความประพฤติมีกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีอยู่เกี่ยวกับการตัดหรือลดโอกาสของการกระทำผิดซ้ำควบคู่กับการพัฒนาพฤติกรรมสัຍและแก้ไขปัญหาคดีล้นมือหรือตอบสนองความต้องการ

¹⁶ เรื่องเดียวกัน. หน้า 6.

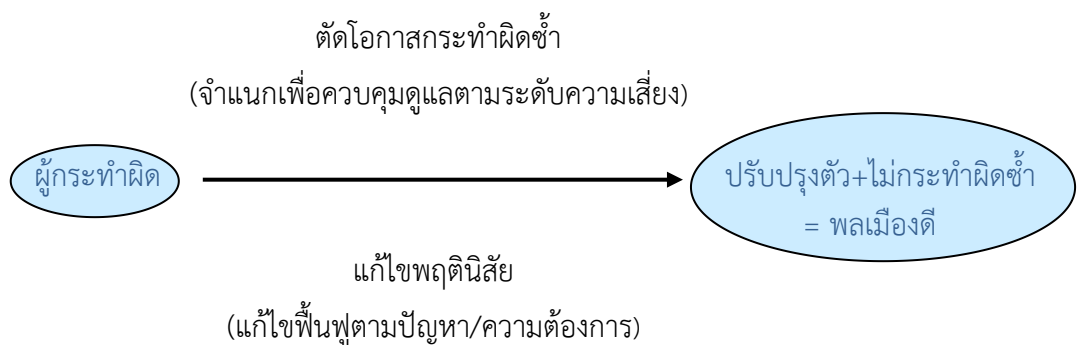
¹⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

* Home Office, *Risk and Need Assessment in Probation Service : An Evaluation*, London, 1988. Home Office, *Offender Assessment System : OAsys User Manual V. 2*, London, 2002 และ NSW Department of Corrective Services, *LSI-R Training Manual*, Sydney, 2002. อ้างถึงใน สันติ ฤทธิรัตน์, แบบเสนอโครงการวิจัยประกอบการเสนอของบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามมติคณะรัฐมนตรี ชื่อโครงการวิจัย : การพัฒนามาตรวัดและสร้างเกณฑ์อ้างอิงสำหรับการประเมินความเสี่ยงและปัญหา/ความต้องการในการจำแนกผู้กระทำผิดในงานคุมประพฤติ

¹⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้า 6-7.

ที่สำคัญจำเป็นที่อาจมีผลผลักดันให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ การพัฒนาระบบการวิเคราะห์จำแนกเพื่อจัดระดับความเข้มงวดในการควบคุมและสอดส่อง รวมทั้งการวางแผนแก้ไขฟื้นฟูและให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำผิด จึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการคุมความประพฤติ และเมื่อการคุมความประพฤติผ่านไประยะหนึ่ง เพื่อให้มั่นใจได้ว่า แผนการคุมความประพฤติที่ได้กำหนดไว้ทั้งหมดนั้นมีความสมบูรณ์เหมาะสม มีประสิทธิภาพและบังเกิดผลในการลดการกระทำผิดซ้ำ สร้างจิตสำนึกในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง ตลอดจนช่วยเหลือให้ผู้ถูกคุมความประพฤติดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำได้อย่างแท้จริง แผนการดำเนินงานจำเป็นต้องได้รับการทบทวนและทำการประเมินซ้ำ ซึ่งในบางสำนวนอาจจำเป็นต้องปรับระดับกลุ่มและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด¹⁹

กรมคุมประพฤติจึงได้พัฒนาระบบการจำแนกผู้กระทำผิด (Offenders Classification) ในงานคุมประพฤติขึ้นมาใช้ โดยมีกรอบแนวคิดในการจำแนกผู้กระทำผิดตามระดับความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำและสภาพปัญหาและความต้องการ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดระดับความเข้มงวดในการควบคุมและสอดส่อง รวมทั้งเป็นข้อมูลในการวางแผนแก้ไขฟื้นฟูและให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำผิด ซึ่งแสดงได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้²⁰

กระบวนการจำแนกในการคุมความประพฤติเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนทั้งในด้านการกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกคุมความประพฤติหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำใหม่ และการจัดบริการหรือโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของผู้ถูกคุมความประพฤติได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการ²¹

กรณีการจำแนกระดับความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ในระบบงานคุมประพฤติ มีรายละเอียดและประเด็นให้พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม รอบคอบ และครบถ้วน กล่าวคือ กรมคุมประพฤติได้จัดทำแบบจำแนกสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ส่วนแบบจำแนกสำหรับเด็กหรือเยาวชน ในปัจจุบันยังคงใช้แบบจำแนกเดิมผู้ใหญ่ โดยให้พนักงานคุมประเวตินำข้อมูลต่างๆของเด็กหรือเยาวชนจากรายงานสืบเสาะข้อเท็จจริงจากสถานพินิจ มาศึกษาและเป็นข้อมูลในการจำแนกระดับความเสี่ยงและแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการ

¹⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 7.

²⁰ เรื่องเดียวกัน. หน้า 5.

²¹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 5-6.

๒.๓.๔ แนวคิดและทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

การแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) เป็นหัวใจสำคัญของงานคุมความประพฤติ เนื่องจากเชื่อว่าการกระทำผิดเป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล โดยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดต้องพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิด และต้องแก้ไขที่สาเหตุของการกระทำผิดนั้นๆ โดยเน้นที่เข้าใจผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล เพื่อหาสาเหตุของการกระทำผิดและแนวทางแก้ไข โดยการค้นหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำผิด ควรพิจารณาทั้งด้านพฤติกรรม (Behavior) อารมณ์ความรู้สึก (Emotion) ความคิดความเชื่อ (Cognitive) เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติว่าผู้ถูกคุมความประพฤติรายใดมีสภาพปัญหา และ/หรือความต้องการในด้านใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูเพื่อติดตามสอดส่อง ควบคุม ดูแล เยียวยาแก้ไขและให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละราย²²

การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงแก้ไข ปรับปรุงเจตคติ ความรู้สึก ความคิดและพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโดยปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก โดยพนักงานคุมประพฤติจะคอยดูแล สอดส่อง ช่วยเหลือด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทางด้านจิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ และศาสตร์สาขาอื่นๆ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน²³

๒.๓.๔.๑ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation Theory)²⁴

แนวคิดในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดนั้นเป็นวิธีการตามแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยา ปรัชณานิยมที่มองในเรื่องของเจตจำนงกำหนด (Determinism) กล่าวว่า การที่คนกระทำผิดนั้นเป็นเพราะว่ามีปัจจัยบางอย่างที่ไม่สามารถควบคุมได้มาเป็นตัวกดดันและบีบคั้นให้เขาต้องหันเหไปกระทำผิดเพื่อความอยู่รอด ปัจจัยเหล่านี้น่าจะเป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยทางชีวภาพ ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมทางสังคม มารวมตัวกัน ดังนั้นการกระทำผิดจึงเกิดมาจากหลายปัจจัยซึ่งแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล ดังนั้น จึงต้องมุ่งเน้นพิจารณาไปที่ตัวผู้กระทำผิดเพื่อที่จะได้หาสาเหตุในการกระทำผิดอันจะนำไปสู่หนทางในการสร้างเสริมและอุดช่องว่างของต้นตอ สาเหตุที่นำไปสู่การกระทำผิด

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ปรับเปลี่ยนแนวคิด และทัศนคติต่างๆ ของผู้ต้องขัง ให้เป็นคนดี โดยการอาศัยการอบรม ให้ความรู้ทักษะในการทำงาน ฟื้นฟูสภาพจิตใจด้วยการอบรมทางธรรมะ ในช่วงที่อยู่ในเรือนจำ วิธีการต่างๆ เหล่านี้จะเป็นแนวทางในการลดปัญหาอันจะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำอีก

๒.๓.๔.๒ รูปแบบการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation Model)²⁵

รูปแบบการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation Model) หรือที่เรียกว่า Medical Model คือ รูปแบบการเยียวยา ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยมีมุมมองต่อผู้กระทำผิดว่าเป็น “ผู้ป่วย (patient)” จำเป็นต้องได้รับการเยียวยารักษาด้วยการแก้ไขเป็นหลัก มิใช่อาชญากร

²² ระพีพร หิมะคุณ ศรีสมบัติตระกูล และคณะ การพัฒนากลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อยกระดับสัมฤทธิ์ผลของการคุมประพฤติ. (กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ, 2561) หน้า 37-38.

²³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 38.

²⁴ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

²⁵ เรื่องเดียวกัน. หน้า 39.

ซึ่งสามารถแก้ไขหรือกลับใจเป็นคนที่มีความประพฤติดี ตามแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยา ปฏิฐานนิยม (Positive School of Criminology) ดังนั้น การจัดการกับปัญหาอาชญากรรมต้องพิจารณา แก่ปัญหาที่ต้นตอของสาเหตุ และให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ เช่น การฝึกอาชีพ การศึกษา การให้คำปรึกษา การคุมประพฤติ การพักการลงโทษ การใช้บ้านกึ่งวิถี หรือการปฏิบัติโดยใช้ชุมชน เป็นต้น

๒.๓.๕ แนวคิดการจัดการรายกรณี (Case Management)

การนำวิธีการจัดการรายกรณี (Case Management) มาใช้เริ่มมาจากหน่วยงาน ด้านสาธารณสุข ซึ่งเป็นการทำงานในโครงการดูแลสุขภาพทั้งในครอบครัวและชุมชน (In-home and community-based services) ต่อมาได้มีการขยายงานและเกิดบทบาทผู้จัดการรายกรณี (Case Manager) ขึ้นในหน่วยงานบริการสังคมหลากหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะงานที่ทำกับเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเด็กและ เยาวชนหลาย ๆ กลุ่ม เช่น สถานสงเคราะห์ บ้านพักเด็ก เป็นต้น เนื่องจากงานเด็กและเยาวชนเป็นลักษณะ งานที่ละเอียดอ่อน อยู่ในกลุ่มเปราะบาง มีความยุ่งยาก ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความระมัดระวัง รอบคอบ และใช้ความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานอย่างเข้าใจปัญหา จึงต้องมีความสามารถในการประสานกับหลาย หน่วยงาน หลายสาขาวิชาชีพ เพื่อเชื่อมโยงระบบงานช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในลักษณะบูรณาการทีมงาน สหวิชาชีพในการร่วมกันพิจารณา ประเมิน วิเคราะห์สถานะเด็กและเยาวชน ครอบครัว และวางแผนแก้ไข ช่วยเหลือได้อย่างครอบคลุมรอบด้าน ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง

กระบวนการดำเนินงานของผู้จัดการรายกรณี ในงานด้านการคุ้มครองเด็ก เยาวชน สามารถ วางออกเป็นกระบวนการทำงานได้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้²⁶

๑) การรับทราบสถานการณ์ปัญหาเด็ก (Intake) คือ การสอบถามสืบค้นหรือแสวงหา ข้อเท็จจริงเบื้องต้นในระดับหนึ่งก่อนเพื่อให้มีข้อมูลพื้นฐานในการประมวล วิเคราะห์และแลกเปลี่ยนกับ ทีมงานสหวิชาชีพในขั้นต่อไป

๒) การคัดกรองและส่งต่อ (Pre-Screening & Referral) คือ การคัดกรองสถานการณ์ ปัญหาในเบื้องต้น ว่ามีความรุนแรงเกินกว่ากำลังของหน่วยงานที่จะรับมือได้หรือไม่ เช่น พบว่าเด็กได้รับการ กระทำรุนแรง และมีความบอบช้ำมากทั้งกาย จิตใจ เด็กต้องการการดูแลอย่างเร่งด่วนจากวิชาชีพเฉพาะทาง เช่น จิตแพทย์เพื่อให้การบำบัดรักษา ดังนั้นกระบวนการส่งต่อในกรณีพบความร้ายแรงของปัญหา จึงมีความสำคัญในการช่วยให้เด็กและเยาวชนได้รับการช่วยเหลือ ดูแล ได้อย่างรวดเร็ว เหมาะสม ทันต่อความต้องการ

๓) การประเมินสถานะเด็กและครอบครัว (Assessment) คือ การประเมินปัญหาความ ต้องการของเด็กและเยาวชนในระยะแรก ประเมินภาวะสุขภาพกาย จิตใจ ภาวะอารมณ์ พัฒนาการ ความสัมพันธ์ทางสังคม ความสามารถในการทำบทบาทหน้าที่ตามวัย ความพร้อมทางสติปัญญา ความพร้อม ทางอารมณ์ ภาวะเศรษฐกิจ สภาพการเลี้ยงดูของครอบครัว มาตรฐานการเลี้ยงดู ปัจจัยเสี่ยงที่เด็ก

²⁶ อภิญา เวชชัย. การจัดการรายกรณีในการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็ก. (กรุงเทพฯ: สำนักสงคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2562) หน้า 19-22.

หรือเยาวชนได้รับหรืออาจได้รับอีกในอนาคต รวมถึงการประเมินความรู้ ความเข้าใจของครอบครัวในการดูแล เด็กหรือเยาวชน ความสนใจของครอบครัว ผู้ปกครอง ในการร่วมมือสนับสนุนเพื่อแก้ปัญหาเด็กหรือเยาวชน

๕) การจัดทำแผนการบริการ (Care Planning) คือ กระบวนการจัดทำแผนการบริการ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการประเมินสถานะ เมื่อประเมินสถานะทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านที่เป็นความเข้มแข็ง และด้านที่เป็นข้ออ่อนของเด็กหรือเยาวชน โดยทั่วไปผู้จัดการรายกรณีจะทำหน้าที่ประสานกับเด็กหรือ เยาวชนและครอบครัว เพื่อสอบถามความต้องการและทางเลือกที่เด็ก เยาวชนและครอบครัวสนใจ เป็นลักษณะการวางแผนรายบุคคล (Individual Plan)

๕) การดำเนินการตามแผน (Implementation) คือ ผู้จัดการรายกรณี ทำหน้าที่ในการ ติดต่oprสานให้เด็ก เยาวชนและครอบครัว เข้าถึงการบริการต่างๆและร่วมให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ แก้ไข ปัญหา และเสริมสร้างความมั่นใจและส่งเสริมพลังให้แก่เด็กหรือเยาวชนและครอบครัว ให้มีส่วนร่วม และให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามแผน

๖) การกำกับ ติดตาม (Monitoring) คือ การติดตามผลการดำเนินงานตามแผน ทั้งใน ด้านที่ก้าวหน้าและด้านที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน การกำกับ ติดตาม ให้เด็กหรือเยาวชนได้รับบริการตาม แผน ในเวลาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องติดตามหน่วยงานที่ให้บริการด้วยว่าผลของการบริการ เป็นอย่างไร มีปัญหาใด และมีแนวทางแก้ปัญหานั้นร่วมกันอย่างไร ขณะที่กำกับติดตาม ผู้จัดการรายกรณี ต้องมีการทบทวนความเหมาะสมของแผน และต้องมีการประเมินสถานะซ้ำใหม่เมื่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป หรือผู้ใช้บริการเปลี่ยนแปลงไปทางบวกหรือลบเพียงไรและการประเมินสถานะซ้ำ ควรดำเนินการร่วมกัน เด็ก เยาวชน ครอบครัว และทีมสหวิชาชีพ เพื่อพิจารณาความคืบหน้าและความก้าวหน้าที่เปลี่ยนไป

๗) การทบทวนและประเมินสถานะซ้ำ (Reassessment) คือ กระบวนการที่เป็นผลจาก การกำกับ ติดตาม เนื่องจากอาจมีสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของตัวเด็ก เยาวชน ครอบครัว สภาพแวดล้อม หรือแม้แต่การดำเนินงานของทีมสหวิชาชีพเอง เพื่อประเมินว่าแผนที่จัดให้ตรงกับความต้องการที่เปลี่ยนไป ของเด็ก เยาวชน ครอบครัว หรือไม่ รวมทั้งตัดสินใจว่าจำเป็นต้องให้บริการตามแผนต่อ หรือเปลี่ยนแผน บริการ หรือหยุดการให้บริการ การทบทวนและประเมินสถานะซ้ำใหม่อีกครั้งจะช่วยให้สามารถปรับและ ทบทวนแผนดำเนินการหรือแผนรายบุคคลไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้อาจมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงหน่วยงานและบทบาทความช่วยเหลือ หรือกำหนดเป้าหมายใหม่ ให้สอดคล้องกับแผนที่มี การปรับเปลี่ยนใหม่ด้วย

๘) การยุติการบริการ (Disengagement) คือ กระบวนการดำเนินการเป็นไปตามแผน จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อเด็กหรือเยาวชนสามารถพึ่งพาตนเอง ดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง ปลอดภัย และเป็นปกติสุข หรืออาจหมายถึงการยุติการให้บริการ อันเนื่องจากเด็กหรือเยาวชน ขาดการติดต่อ หรือออกจากแผน หรือได้มีการส่งต่อเด็กหรือเยาวชน ไปอยู่ในระบบความคุ้มครองใหม่แล้ว

๒.๔ ประเภทและเงื่อนไขของการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

การคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ การคุ้มครองความประพฤติก่อนและภายหลังศาลมีคำพิพากษา

๒.๔.๑ การคุ้มครองความประพฤติก่อนศาลมีคำพิพากษา เป็นการสั่งใช้การคุ้มครองความประพฤติเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา ๑๓๒ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดี ยังไม่สมควรจะมีคำพิพากษา หรือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยนั้นให้บุคคลดังกล่าว โดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกัน และหลักประกันด้วยก็ได้ โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลใดหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก หรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่า จำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ในการนี้ศาลมีอำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับคำปรึกษาแนะนำด้วยก็ได้^{๒๗}

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ ตลอดจนวิธีการประเมินสภาพปัญหา การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การเตรียมความพร้อมเพื่อมอบตัวจำเลยให้บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคล ซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา^{๒๘}

เงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติกำหนดไว้ในข้อ ๙ ของข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งศาลอาจกำหนดเงื่อนไข ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้^{๒๙}

(๑) ให้เด็กหรือเยาวชนรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลที่ได้รับ มอบหมายหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด เข้ารับการศึกษาหรือฝึก อาชีพหรือวิชาชีพ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ตลอดจนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรมและหน้าที่ พลเมือง หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางเลือกอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยน พฤติกรรม และสนับสนุนให้เด็กหรือเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

(๒) ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยเพื่อคุ้มครองความประพฤติเด็กหรือเยาวชน เช่น ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชน เข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันอาจชักนำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย ในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็ก หรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำความผิด

^{๒๗} มาตรา ๑๓๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

^{๒๘} มาตรา ๑๓๒ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

^{๒๙} ข้อ ๙ ของข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ. ๒๕๕๖

(๓) เจื่อนไขข้อที่จำเป็นแก่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน

ทั้งนี้ ให้ศาลกำหนดระยะเวลาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

อนึ่ง มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา (หลังฟ้องคดี) เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินยี่สิบปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ก่อนมีคำพิพากษา หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำและผู้เสียหายยินยอมและโจทก์ไม่คัดค้าน เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าพฤติการณ์แห่งคดีไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินสมควรและศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้และผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควร หากนำวิธีจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชนและต่อผู้เสียหายมากกว่าการพิจารณาพิพากษา ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรจัดให้มีการดำเนินการเพื่อจัดทำแผนดังกล่าว โดยมีเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติแล้วเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาภายใน ๓๐ วัน นับแต่ที่ศาลมีคำสั่ง หากศาลเห็นชอบด้วยการแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ดำเนินการตามนั้น และให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีไว้ชั่วคราว หากศาลไม่เห็นชอบให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ดังนั้น ศาลอาจมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติจัดให้มีการดำเนินการเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๙๐ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๔.๒ การคุมความประพฤติหลังศาลมีคำพิพากษา เป็นการสั่งใช้การคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว ตามมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๓๙ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๒ (๒) และมาตรา ๑๔๓ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๗๕ สามารถแบ่งได้เป็น ๓ กรณี ดังนี้

กรณีที่ ๑ กรณีที่ศาลพิพากษาปล่อยเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำให้กระทำผิดและเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนนั้น ศาลจะว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนก็ได้ ถ้าจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วย ก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อไว้ในคำพิพากษาเท่าที่จำเป็นตามมาตรา ๑๓๘

กรณีที่ ๒ กรณีศาลส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย และศาลเห็นสมควรถ้าศาลได้กำหนดระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ ศาลจะปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปในระหว่างระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงนั้นก็ได้ ในกรณีดังกล่าวศาลอาจกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติตามมาตรา ๑๔๐ และมาตรา ๑๔๓ หรือในกรณีที่จะมีการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชน ซึ่งได้รับการฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ครบตามตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดหรือตามที่ศาลมีคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามมาตรา ๑๓๗ ถ้ามีเหตุสมควรกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนก่อนปล่อยตัวไป เมื่อศาลเห็นเองหรือผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานศึกษาหรือสถานฝึกและอบรมร้องขอ

กรณีที่ ๓ กรณีศาลพิพากษาปรับ ศาลอาจใช้ดุลพินิจเปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมความประพฤติ โดยจะกำหนดเงื่อนไขข้อเดียวหรือหลายข้อตามมาตรา ๑๓๘ และมาตรา ๑๓๙ ด้วยหรือไม่ก็ได้ ตามมาตรา ๑๔๒ (๒)

ทั้งนี้ จากกรณีที่ ๑ - ๓ ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อ ตามมาตรา ๑๓๘ และมาตรา ๑๓๙ ดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใด อันอาจชักนำให้เด็กหรือเยาวชนนั้น กระทำผิด

(๒) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานที่ที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น หรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย

(๓) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำผิด

(๔) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติตนอันอาจนำไปสู่การกระทำผิด

(๕) ให้เด็กหรือเยาวชนไปรายงานตัวต่อศาล พนักงานคุมประพฤติ หรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นครั้งคราว

(๖) ให้เด็กหรือเยาวชนไปศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมรับคำปรึกษาแนะนำ ทางการแพทย์ การศึกษา วิชาชีพ ประกอบสัมมาชีพ หรือให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรม และหน้าที่ของพลเมือง

(๗) ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การ ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือ องค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนนั้น กระทำหรือห้ามมิให้กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือ เยาวชนตามที่ศาลกำหนด

(๘) กำหนดเงื่อนไขอื่นใด เพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน

ในการกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ให้ศาลกำหนดระยะเวลาที่จะให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ ตามเงื่อนไขนั้นด้วย เป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปี แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลเองหรือปรากฏจากรายงานของ พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่จะสอดส่องและทำรายงานเสนอต่อ ศาลว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวแก่การกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนนั้นได้เปลี่ ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือทุกข้อก็ได้ หรือจะกำหนด เงื่อนไขอื่นเพิ่มเติมก็ได้

นอกจากนี้ ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ข้อเดียวหรือหลายข้อ ตามควรแก่กรณีได้ ประกอบมาตรา ๗๔ (๓) และมาตรา ๗๕ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) กรณีเด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติ เป็นความผิด เด็กนั้น ไม่ต้องรับโทษ ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการในการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือ เยาวชน ตามมาตรา ๗๔ (๓) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัย อยู่ตาม (๒) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็กนั้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖ ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุมความประพฤติเด็กนั้น

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (๓) นั้น ถ้าในขณะใดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาล โดยศาลรู้เอง หรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็ก เพื่อดูแล อบรมและสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมี อำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้

(๒) กรณีอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมาย บัญญัติเป็นความผิด ให้ศาล พิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควร วินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษ

ผู้ขึ้นหรือไม่ว่า ศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตาม มาตรา ๗๔ หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง

ทั้งนี้ กรณีตามข้อ (๑) หรือ (๒) ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ประกอบมาตรา ๗๔ (๓) และมาตรา ๗๕ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

(๗) ให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมหรือชดเชยค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(๑๐) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสองนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะ กำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคสองที่ศาลยังมิได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการ กระทำผิดทัณฑ์บนให้นับทัณฑ์มาตรา ๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๕ แนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนของกรมคุมประพฤติ³⁰

๑) มุ่งเน้นการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชนที่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม ด้วยการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามอนุสนธิสัญญาว่าด้วย สิทธิเด็ก โดยรัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหาหรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรี และคุณค่าของเด็ก มาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการ บริหารงานยุติธรรมคดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) แนวทางขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการ ป้องกันการกระทำผิดของเยาวชน (แนวทางริยาร์ด) ดังนั้น วิธีการที่จะใช้กับเด็กและเยาวชนจะต้องดำเนินการเพื่อให้ประโยชน์ตกอยู่กับตัวเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ด้วยการให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสปรับพฤติกรรม โดยอยู่กับครอบครัวและชุมชน

๒) ตอบสนองต่อความจำเป็นและความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละราย โดยคำนึงถึงความแตกต่างกัน ของเด็กและเยาวชน ประเภทและระดับความรุนแรงของ ปัญหาซึ่งจะต้องใช้เครื่องมือหรือโปรแกรมให้มีความหลากหลาย สามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม จำเป็นและสอดคล้องต่อสถานการณ์

๓) ส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้ครบในแต่ละด้าน ทั้งด้านพฤติกรรม ด้านสติปัญญาและคุณธรรม ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านทัศนคติ ดังนั้น โปรแกรมที่จะใช้ในการฟื้นฟูจะครอบคลุม ในเรื่องดังกล่าวเป็นหลัก โดยมีรูปแบบของโปรแกรมหรือกิจกรรมที่จะใช้ ได้แก่ การบำบัดแบบรายบุคคลหรือกลุ่ม การฝึกทักษะทางสังคมด้านต่าง ๆ การฝึกอบรมหรือให้ความรู้แก่สมาชิกในครอบครัว โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ละกรบำบัด การสงเคราะห์ให้การศึกษา การจัดหางาน การรักษา พยาบาล หรือการสงเคราะห์ด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น

๔) ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน การปฏิบัติงานกับเด็กและเยาวชน ที่จะต้องมีการส่งต่อจำเป็นต้องมีเครือข่ายในชุมชน เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้รับประโยชน์จากความเชี่ยวชาญ เฉพาะทางได้อย่างเหมาะสม เช่น กรณีการส่งตัวเด็กและ เยาวชนเข้ารับการบำบัดปัญหาทางอารมณ์กับจิตแพทย์ ที่มีความเชี่ยวชาญที่เป็นเครือข่าย การส่งตัวเด็กที่ไม่มี ผู้อุปการะดูแล หรือถูกทำร้ายจากบุคคลในครอบครัว ไปยังมูลนิธิหรือองค์กรที่ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือดูแลเด็ก เป็นต้น

๕) ส่งเสริมให้ครอบครัวของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนอยู่ในสภาพที่พร้อมจะช่วยเหลือและปกป้องคุ้มครอง ดูแลเด็กไม่ให้หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ โดยอยู่ในรูปแบบ ของการให้คำแนะนำปรึกษา ปัญหาครอบครัว การปฐมนิเทศ ผู้ปกครอง ความเข้าใจและสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว การจัดกิจกรรมระหว่างเด็กและเยาวชนกับบุคคลในครอบครัว

³⁰ กลุ่มงานเด็กและเยาวชน สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. *งานคุมประพฤติเด็กและเยาวชน*. (กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ, 2558)

๒.๖ กลไกและเทคนิคสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ

การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ ในการดำเนินงานคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติ ขั้นแรกพนักงานคุมประพฤติต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดี เพราะเป็นการสร้างความประทับใจในเชิงบวกตั้งแต่แรกพบและตลอดระยะเวลาการคุมความประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติรับรู้ถึงความเป็นมิตร ไว้วางใจในตัวพนักงานคุมประพฤติ และให้ความร่วมมือต่อการการคุมความประพฤติด้วยดี ซึ่งมีกลไกและเทคนิคในการปฏิบัติงาน ดังนี้

กลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุมความประพฤติ

๒.๖.๑ กลไกการควบคุมพฤติกรรม

หมายถึง กระบวนการควบคุมดูแลพฤติกรรมของผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษให้คุมความประพฤติไว้ โดยอาศัยกระบวนการควบคุมทางสังคม (social control) ในการควบคุมให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกฎกติการะเบียบและกฎหมาย ไม่กระทำความผิดซ้ำขึ้นใหม่ และมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาตามบรรทัดฐานของสังคมโดยอาศัยรูปแบบวิธีการ ๒ ลักษณะใหญ่ ๆ คือ (๑) การควบคุมทางสังคมด้วยระบบกฎหมายและการบริหารงาน/จัดระเบียบ และ (๒) การควบคุมทางสังคมผ่านระบบวัฒนธรรมและกระบวนการทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งการจะให้การควบคุมทางสังคมกับผู้กระทำผิดแต่ละรายในระดับเข้มงวดกวดขันหรือผ่อนปรนเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำที่ได้จากการจำแนกผู้กระทำผิดแต่ละรายนั้น โดยมีหลักเกณฑ์พื้นฐานอยู่ว่าผู้ที่มีความเสี่ยงในระดับสูงกว่าต้องได้รับการควบคุมดูแลที่เข้มงวดกวดขันมากกว่าผู้ที่มีความเสี่ยงในระดับที่ต่ำกว่า³¹

กลไกควบคุมพฤติกรรมผู้ถูกคุมความประพฤติแบ่งออกเป็น ๒ กลไก ดังนี้

๑) การควบคุมพฤติกรรมด้วยกระบวนการควบคุมทางสังคมด้านกฎหมาย

การควบคุมพฤติกรรมด้วยกระบวนการควบคุมทางสังคมด้วยข้อกำหนดทางกฎหมายในระบบงานคุ้มครองความประพฤติ คือ การแสดงบทบาทในการ “บังคับใช้กฎหมาย (law enforcement)” ของพนักงานคุมความประพฤติ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการควบคุมดูแลให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติต่าง ๆ ที่ศาลกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องประพฤติปฏิบัติและการควบคุมทางสังคมผ่านอำนาจหน้าที่ในการติดตามสอดส่องตรวจสอบข้อเท็จจริงและพฤติกรรมของผู้กระทำผิด หากผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือกระทำความผิดซ้ำขึ้นใหม่ ผู้ถูกคุมความประพฤติจะถูกดำเนินการตามกฎหมาย โดยศาลจะกำหนดโทษหรือนำโทษที่รอการลงโทษไว้มาลงโทษ สำหรับกรณีพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวส่งคืนเรือนจำเพื่อรับโทษที่เหลืออยู่³²

³¹ ธีรพร หิมะคุณ ศรีสมบัติตระกูล และคณะ. การพัฒนากลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อยกระดับสัมฤทธิ์ผลของการคุมประพฤติ. (กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ, 2561) หน้า 175.

³² เรื่องเดียวกัน. หน้า 41.

การควบคุมพฤติกรรมด้วยกระบวนการควบคุมทางสังคมด้านกฎหมาย พนักงานคุมประพฤติสามารถแสดงบทบาทในการบังคับใช้กฎหมายตามกฎหมายที่ให้อำนาจโดยแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่ ๑ การควบคุมดูแลให้ผู้กระทำความผิดให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติต่าง ๆ ที่ศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องประพฤติปฏิบัติ ได้แก่ การควบคุมดูแลให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติในการรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามกำหนดเพื่อให้พนักงานคุมประพฤติทราบถึงข้อมูลพฤติการณ์ความเป็นไป ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของผู้กระทำความผิดและให้การปรึกษาแนะนำว่ากล่าวตักเตือนในเรื่องความประพฤติของผู้กระทำความผิดหรือควบคุมดูแลให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติในเรื่องการให้ทำงาน/ประกอบอาชีพอย่าง เป็นกิจจะลักษณะ การละเว้นการคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ หรือการควบคุมดูแลให้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดหรือแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติที่เป็นปัญหาอื่น ๆ เป็นต้น³³

ลักษณะที่ ๒ การควบคุมทางสังคมผ่านอำนาจหน้าที่ในการติดตามสอดส่องและตรวจสอบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิด เพื่อประเมินและควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม ซึ่งจะมีผลในการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดกฎหมายซ้ำ และหากปรากฏว่าผู้กระทำความผิดประพฤติปฏิบัติตนฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ หรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปในทางร้าย พนักงานคุมประพฤติสามารถใช้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมทางสังคมกับผู้กระทำความผิดด้วยการว่ากล่าวตักเตือนหรืออาจใช้อำนาจในการลงโทษได้สูงสุดหรือการรายงานต่อศาลหรือผู้มีอำนาจสั่งคุมความประพฤติเพื่อให้ยกเลิกหรือเพิกถอนการคุมความประพฤติ³⁴

๒) การควบคุมพฤติกรรมด้วยกระบวนการควบคุมทางสังคมด้านจิตวิทยาสังคม

การควบคุมทางสังคมด้วยกระบวนการควบคุมทางสังคมด้านจิตวิทยาสังคม คือ การแก้ไขฟื้นฟูบำบัดผู้กระทำความผิดที่ไม่ใช่อาชญากร โดยนิสัยให้เกิดการปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมให้อยู่ในบรรทัดฐานของสังคม โดยพนักงานคุมประพฤติจะคอยสอดส่องดูแลช่วยเหลือด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยใช้หลักจิตวิทยาและสังคมสงเคราะห์เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดควบคู่กันไป³⁵

นอกจากนี้ การควบคุมทางสังคมด้วยกระบวนการควบคุมทางสังคมด้านจิตวิทยาสังคมยัง หมายถึง การปฏิบัติงานผ่านทักษะทางวิชาชีพในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดด้วยกลไกทางจิตวิทยาของการให้การเสริมแรง (reinforcement) และการลงโทษ (punishment) ด้วยรูปแบบต่าง ๆ ในระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพนักงานคุมประพฤติและผู้กระทำความผิด ทั้งที่เป็นปฏิสัมพันธ์โดยตรงในการรายงานตัวและปฏิสัมพันธ์โดยอ้อมผ่านกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อกำกับควบคุมให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติและป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำ

³³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 42.

³⁴ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

³⁵ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ รวมทั้ง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา

การควบคุมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุมประพฤติ ต้องเริ่มจากการพัฒนาระบบ/กระบวนการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติโดยการปรับเปลี่ยนวิธีคิด/แนวทางการทำงาน โดยให้ความสำคัญกับหลักการ ๔ อย่าง ได้แก่³⁶

(๑) การตอบสนองต่อการกระทำผิด คือ การลงโทษแก่ผู้ที่กระทำผิดเงื่อนไขและให้รางวัลแก่ผู้ถูกคุมประพฤติที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ถูกคุมประพฤติรายอื่น พร้อมทั้ง สามารถให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นสามารถก้าวข้ามปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางในการแสดงพฤติกรรมที่ถูกกฎหมาย เพื่อกลับคืนสู่สภาพเดิม โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อการยับยั้งพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย

(๒) การสำรวจและวิเคราะห์พฤติกรรมการกระทำผิด คือการสำรวจและวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงที่นำไปสู่การตัดสินใจกระทำผิด โดยการใช้วิธีการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ เช่น การใช้ประโยคคำถามตามหลัก ๕ WH (What Who Where When Why) การให้เล่าเรื่อง การเขียนบันทึก การศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งวิธีการแบบไม่เป็นทางการ มีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด ทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความไว้วางใจและกล้าที่จะบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างไม่ปิดบัง และในที่สุดจะทำให้พนักงานคุมประพฤติสามารถวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงในการกระทำผิดซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างแท้จริง

(๓) การทำงานกับผู้ถูกคุมประพฤติรายบุคคล คือ พนักงานคุมประพฤติต้องสร้างเสริมทักษะทางสังคมทักษะการควบคุมตนเอง เพื่อให้พร้อมต่อการรับมือกับพฤติกรรมเสี่ยงต้องมีทักษะในการพูดคุยกับผู้ถูกคุมประพฤติในระดับที่สามารถเข้าใจถึงระดับความคิดคำนิยมความเชื่อของผู้ถูกคุมประพฤติและสามารถที่จะดึงจุดเด่นของผู้ถูกคุมความประพฤติออกมาขัดเกลาและพัฒนาในดียิ่งขึ้น

(๔) การเสริมทักษะการใช้ชีวิตตามบรรทัดฐานของสังคม คือการปรับทัศนคติที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ การจับกุมสิทธิที่พึงกระทำการให้ความร่วมมือความเข้าใจการดำเนินงานของศาล อีกทั้งวิถีชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำเพื่อเป็นการทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติตระหนักถึงเรื่องราวต่าง ๆ อย่างรอบด้านเข้าใจบริบทต่าง ๆ ของสังคมที่ตนจำเป็นต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม เพื่อให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ดังนั้น การควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดในระบบงานคุมความประพฤติที่อาศัยการควบคุมทางสังคมด้วยกระบวนการทางพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมเป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนาและอยู่ในกรอบของกฎหมายและศีลธรรมอันดีนี้ พนักงานคุมประพฤติสามารถใช้การให้การเสริมแรงและการลงโทษกับการกระทำหรือพฤติกรรมและนิสัยความประพฤติต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิด ด้วยการให้ “สิ่งเสริมแรง” กับการกระทำหรือพฤติกรรมและนิสัยความประพฤติที่เหมาะสมและให้การ “ลงโทษ” กับการกระทำหรือพฤติกรรมและนิสัยความประพฤติที่ไม่เหมาะสม เพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึง

³⁶ เรื่องเดียวกัน. หน้า 43-44.

ปรารถนา และอยู่ในกรอบของกฎหมายและศีลธรรมอันดี และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาหรืออาจนำไปสู่การกระทำที่ผิดกฎหมายได้ในอนาคตควบคู่กันไป³⁷

การให้การเสริมแรงเพื่อควบคุมพฤติกรรมที่พึงปรารถนา รวมทั้ง เพื่อส่งเสริมให้มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนามากขึ้นและรักษาให้พฤติกรรมเหล่านั้นดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนนั้น พนักงานคุมประพฤติอาจเลือกใช้ “สิ่งเสริมแรง” สำหรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิดในลักษณะของการเสริมแรงทางบวก ด้วยการชมเชยยกย่อง ให้การยอมรับสนับสนุน รวมทั้งการแสดงปฏิสัมพันธ์ในทางที่ดีต่าง ๆ กับผู้กระทำความผิด เมื่อผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนา ในขณะที่พนักงานคุมประพฤติสามารถให้การเสริมแรงทางลบด้วยการลดความเคร่งครัดลดความเข้มงวดกวดขันหรือลดทอนเงื่อนไขข้อบังคับในการประพฤติปฏิบัติตนต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิดลง รวมไปถึงการเสนอขอเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติให้ผ่อนคลายเป็นขึ้นเมื่อผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหรือเปลี่ยนแปลงจากที่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาไปในทางที่พึงปรารถนามากขึ้นและอาจให้การเสริมแรงทางลบมากที่สุดด้วยการเสนอขอให้พ้นการคุมความประพฤติเนื่องจากผู้กระทำความผิดได้ปรับปรุงแก้ไขนิสัยความประพฤติของตนเองจนเป็นที่เชื่อมั่นได้ว่าไม่มีความจำเป็นต้องอยู่ในการควบคุมดูแลของพนักงานคุมประพฤติอีกต่อไป เป็นต้น³⁸

ในทำนองเดียวกันพนักงานคุมประพฤติสามารถเลือกใช้ “การลงโทษ” สำหรับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของผู้กระทำความผิด เพื่อให้พฤติกรรมเหล่านั้นลดลงหรือหมดไปได้โดยใช้การลงโทษทางบวกด้วยการว่ากล่าว ตักเตือน ตำหนิ รวมทั้งการแสดงปฏิสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดในทางที่เคร่งครัดจริงจังหรือติดตามตรวจสอบพฤติการณ์ต่าง ๆ อย่างเข้มงวดกวดขัน เมื่อผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ไม่เหมาะสม หรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับในการประพฤติปฏิบัติตนฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติ และพนักงานคุมประพฤติสามารถใช้การลงโทษทางลบด้วยการลดสิทธิประโยชน์ลดความสะดวกสบายด้วยการเพิ่มความเคร่งครัด เพิ่มความเข้มงวด รวมไปถึงการให้ลงโทษมากขึ้นถึงขั้นการขอเพิ่มเติมเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือมากที่สุดด้วยการเสนอขอยกเลิกเพิกถอนการคุมความประพฤติเนื่องจากผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่เสียหายร้ายแรงจนไม่อาจแก้ไขฟื้นฟูด้วยวิธีการคุมความประพฤติให้ได้ผลดีได้อีกต่อไป เป็นต้น³⁹

อย่างไรก็ตาม การให้การเสริมแรงและการลงโทษที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมพฤติกรรมให้ได้ผลอย่างแท้จริง เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดประพฤติปฏิบัติตนฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือมีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงปรารถนา จนกระทั่งมีพฤติกรรมเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำขึ้นใหม่นั้น จำเป็นต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบและมีมาตรฐานเป็นแบบแผนเดียวกัน โดยต้องกำหนดกรอบและหลักเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดที่ชัดเจน เพื่อบ่งชี้ให้ได้ว่า

³⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 44.

³⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

³⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 44.

พฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาควรได้รับการส่งเสริมให้มีเพิ่มขึ้นและพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาต้องควบคุมดูแลและปรับเปลี่ยนให้ลดน้อยลงหรือหมดไปนอกจากนี้การให้การเสริมแรงและการลงโทษใด ๆ ก็ตาม ยังจำเป็นต้องมีการดำเนินการเสริมแรงและ/หรือลงโทษทันทีที่ผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงปรารถนานั้นหรืออย่างน้อยก็ต้องเร็วที่สุดเท่าที่ทำได้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมจากการเชื่อมโยงกันระหว่างพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดกับการเสริมแรงหรือลงโทษของพนักงานคุมประพฤติ นอกจากนี้ยังต้องมีลักษณะของความต่อเนื่องและความคงเส้นคงวา เพื่อให้การควบคุมทางสังคมด้วยกระบวนการทางพฤติกรรมศาสตร์นี้มีระดับความเข้มข้นเพียงพอที่จะมีผลอย่างแท้จริงในทางเสริมการควบคุมทางสังคมด้วยข้อกำหนดทางกฎหมายที่เป็นการควบคุมหลักดังที่กล่าวมาแล้วนั้น⁴⁰

๒.๖.๒ กลไกการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

หมายถึง กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่ถูกศาลสั่งให้คุมความประพฤติไว้ โดยอาศัยกระบวนการสนับสนุนทางสังคม (social support) ในการแก้ไขฟื้นฟูและช่วยเหลือสงเคราะห์ให้ผู้กระทำผิดได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข ด้วยการให้ความช่วยเหลือทางด้านข้อมูล ข่าวสาร วัสดุสิ่งของ หรือให้การสนับสนุนทางด้านจิตใจ ด้วยวิธีการใดก็ตามที่มีผลให้เกิดผลดีหรือประโยชน์แก่ผู้กระทำผิด หรืออาจเป็นแรงผลักดันให้ผู้กระทำผิดไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งทำให้ผู้กระทำผิดรู้สึกว่าได้ได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่นหรือสังคมด้วย ทั้งนี้ การสนับสนุนทางสังคมสามารถแบ่งออกได้ตามประเภทของการให้การสนับสนุนทางสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ (๑) การให้การสนับสนุนด้านวัตถุหรือเครื่องมือ (material/instrumental support) เช่น สิ่งของ เงิน แรงงาน เวลา เป็นต้น (๒) การให้การสนับสนุนทางอารมณ์ (emotional support) เช่น การให้ความพอใจการยอมรับนับถือ การแสดงถึงความห่วงใย เป็นต้น (๓) การให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร (information support) เช่น การให้คำแนะนำ (suggestion) การตักเตือน การให้คำปรึกษา (advice) และการให้ข่าวสารรูปแบบต่างๆ และ (๔) การให้การสนับสนุนด้านการประเมินผล (appraisal support) เช่น การให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) การเห็นพ้องหรือให้การรับรอง (affirmation) ผลการกระทำใด ๆ หรือการบอกให้ทราบถึงผลดีที่กระทำไปนั้น การให้การสนับสนุนทางสังคมสำหรับผู้กระทำผิดแต่ละรายจึงมีความแตกต่างกันไป ทั้งในมิติของประเภทของการให้การสนับสนุน และระดับของการให้การสนับสนุน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะและรายละเอียดของสภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำผิดแต่ละรายนั้น⁴¹

๑) ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

กระบวนการสนับสนุนทางสังคมโดยทั่วไป หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคล ๒ ฝ่าย คือ ฝ่าย “ผู้ให้” การสนับสนุนทางสังคมและ “ผู้รับ” การสนับสนุนทางสังคม โดยฝ่าย “ผู้ให้” เป็นผู้กระทำอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านข้อมูลข่าวสารวัสดุสิ่งของหรือให้การสนับสนุนทางด้านจิตใจด้วยวิธีการใดก็ตาม ที่มีผลให้ “ผู้รับ” ปฏิบัติหรือแสดงออกทางพฤติกรรมไปในทาง

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน. หน้า 45.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 175-176.

ที่เป็นผลดีหรือเกิดประโยชน์แก่ผู้รับหรืออาจเป็นแรงผลักดันให้ผู้รับไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ รวมถึงการที่ผู้รับรู้สึกว่าคุณได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่นด้วย องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการสนับสนุนทางสังคมจึงประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ (๑) ต้องมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับการสนับสนุนทางสังคม และ (๒) การติดต่อปฏิสัมพันธ์นั้นต้องมีลักษณะต่อไปนี้ ได้แก่ ทำให้ผู้รับเชื่อว่ามีคุณค่า ใส่ใจในความรักและความหวังดี ทำให้ผู้รับรู้สึกว่าคุณมีค่าเป็นที่ยอมรับและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม⁴²

๒) องค์ประกอบของการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคมแบ่งออกได้ตามประเภทของพฤติกรรมในการให้การสนับสนุนทางสังคมเป็น ๔ ประเภท ได้แก่⁴³

(๒.๑) การให้การสนับสนุนด้านวัตถุหรือเครื่องมือ (material/instrumental support) เช่น สิ่งของ เงิน แรงงาน เวลา เป็นต้น

(๒.๒) การให้การสนับสนุนทางอารมณ์ (emotional support) เช่น การให้ความพอใจ การยอมรับนับถือ การแสดงถึงความห่วงใย

(๒.๓) การให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร (information support) เช่น การให้คำแนะนำ (suggestion) การตักเตือนการให้คำปรึกษา (advice) และการให้ข่าวสารรูปแบบต่าง ๆ

(๒.๔) การให้การสนับสนุนด้านการให้การประเมินผล (appraisal support) เช่น การให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) การเห็นพ้องหรือให้การรับรอง (affirmation) ผลการกระทำใด ๆ หรือการบอกให้ทราบถึงผลดีที่ผู้รับได้กระทำไปนั้น

นอกจากนี้ การสนับสนุนทางสังคมสามารถแบ่งตามระดับของการให้การสนับสนุนทางสังคมเป็น ๓ ระดับ ได้แก่⁴⁴

- ระดับบุคคลหรือระดับเล็ก (micro level) เป็นการให้การสนับสนุนทางสังคมระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกัน การสนับสนุนในระดับนี้ ได้แก่ การให้การสนับสนุนทางสังคมระหว่างสามีภรรยาและสมาชิกในครอบครัว ซึ่งมีความใกล้ชิดทางอารมณ์และจิตใจด้วยการแสดงความรักและห่วงใย (affective support) เป็นต้น รวมถึงระหว่างผู้ที่มิพบาทหน้าซึ่งกันและกัน เช่น กรณีของการให้การสนับสนุนทางสังคมระหว่างพนักงานคุมประพฤติที่มีหน้าที่ให้ความสนับสนุนช่วยเหลือผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยเช่นกัน

- ระดับกลุ่ม/สังคมหรือระดับกว้าง (macro level) เป็นการให้การสนับสนุนทางสังคมระหว่างกลุ่ม/สถาบันทางสังคมกับบุคคลหรือสมาชิกของกลุ่ม/สถาบันทางสังคมนั้น เช่น การให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้วยการให้กำลังใจของกลุ่มกิจกรรมในสังคม/ชุมชน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กลุ่มหนุ่มสาวพัฒนาหมู่บ้าน กลุ่มต้านภัยเอดส์ กลุ่มเลี้ยงสัตว์ปีก กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ป่วยโรคใดโรคหนึ่ง เป็นต้น

⁴² เรื่องเดียวกัน. หน้า 45.

⁴³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 46.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

- ระดับเครือข่ายทางสังคม (mezzo level) เป็นการให้การสนับสนุนระหว่างกลุ่มบุคคลที่มีสัมพันธภาพอย่างสม่ำเสมอ เช่น กลุ่มเพื่อนกลุ่มบุคคลใกล้ชิดในสังคมงานอาชีพการสนับสนุนในระดับนี้ ได้แก่ การให้คำแนะนำการช่วยเหลือด้านวัสดุสิ่งของ ความเป็นมิตร การสนับสนุนทางอารมณ์ และการยกย่อง เป็นต้น

๓) การสนับสนุนช่วยเหลือและสงเคราะห์ (การสนับสนุนทางสังคม) ของพนักงานคุมประพฤติ

ในมิติของงานคุมความประพฤติการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่ระบบงานคุมประพฤตินำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ให้สามารถแก้ไขและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือนิสัยความประพฤติของตน โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข การสนับสนุนทางสังคมหรือการสนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในระบบงานคุมความประพฤติจึงเกิดขึ้นได้จากการดำเนินบทบาทใน “การแก้ไขฟื้นฟู” (rehabilitation) ของพนักงานคุมประพฤติ โดยอาศัยกระบวนการสนับสนุนทางสังคมในประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการสนับสนุนทางสังคมด้านวัตถุหรือเครื่องมือการสนับสนุนทางอารมณ์ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านการให้การประเมินผลผ่านกระบวนการปฏิบัติงานในลักษณะต่าง ๆ ของพนักงานคุมประพฤติ⁴⁵

การให้สนับสนุนทางสังคมสำหรับผู้กระทำความผิดแต่ละราย จึงมีความแตกต่างหลากหลายกันไปทั้งในมิติของประเภทของการให้การสนับสนุนและระดับของการให้การสนับสนุน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะในรายละเอียดของสภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำความผิดแต่ละรายนั้น โดยที่สภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำความผิดอาจแยกออกได้เป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) กลุ่มผู้ที่ขาดแคลนปัจจัยจำเป็น (๒) กลุ่มผู้ที่มีความผิดปกติหรือเปี่ยงเบนจากปกติ และ (๓) กลุ่มผู้ที่มีความบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์แต่ละกลุ่มของผู้ที่มีสภาพปัญหา/ความต้องการดังกล่าว ย่อมจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทางสังคม หรือการสนับสนุนช่วยเหลือจากพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งแนวทางในการให้การสนับสนุนทางสังคมแต่ละประเภทสำหรับผู้กระทำความผิดแต่ละกลุ่มข้างต้น มีดังนี้⁴⁶

- **กลุ่มผู้ที่ขาดแคลนปัจจัยจำเป็น** ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดที่มีปัญหาและความต้องการในด้านต่าง ๆ เนื่องจากความขาดแคลน/ความยากไร้ ไม่มีปัจจัยจำเป็นต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาและความต้องการเฉพาะหน้า เช่น ไม่มีรายได้ ไม่มีงานอาชีพ ขาดค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อ ขาดค่ารักษาพยาบาล ขาดเงินลงทุนประกอบอาชีพ เป็นต้น ปัญหาและความต้องการเหล่านี้จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านวัตถุหรือเครื่องมือในรูปของการสงเคราะห์ต่าง ๆ ตามที่ระบบงานคุมความประพฤติมีบริการให้การสงเคราะห์เหล่านี้อยู่แล้ว เช่น การสงเคราะห์ค่าพาหนะ ค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียน ค่าสมัครงาน ค่าฝึกวิชาชีพ เงินทุนประกอบอาชีพ และค่ายังชีพ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ในปัญหาและความต้องการเหล่านี้ นอกเหนือจากการให้การสนับสนุนด้านวัตถุหรือเครื่องมือดังกล่าวแล้ว พนักงานคุมประพฤดียังสามารถจัดให้ได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารด้วยการ

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน. หน้า 47.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน. หน้า 47-48.

บริการข้อมูล การรับสมัครงาน การฝึกวิชาชีพ และสารสนเทศอื่น ที่จะช่วยแก้ไข/บรรเทาปัญหาและความต้องการดังกล่าว รวมทั้งยังจำเป็นต้องให้การสนับสนุนทางอารมณ์ด้วยการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา เพื่อให้กำลังใจและดูแลช่วยเหลือทางด้านจิตใจควบคู่ไปกับการให้การสนับสนุนด้านการให้การประเมินผลในการติดตามดูแลหลังจากผู้กระทำความผิดเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือแล้วในแต่ละขั้นตอนด้วยเช่นกัน

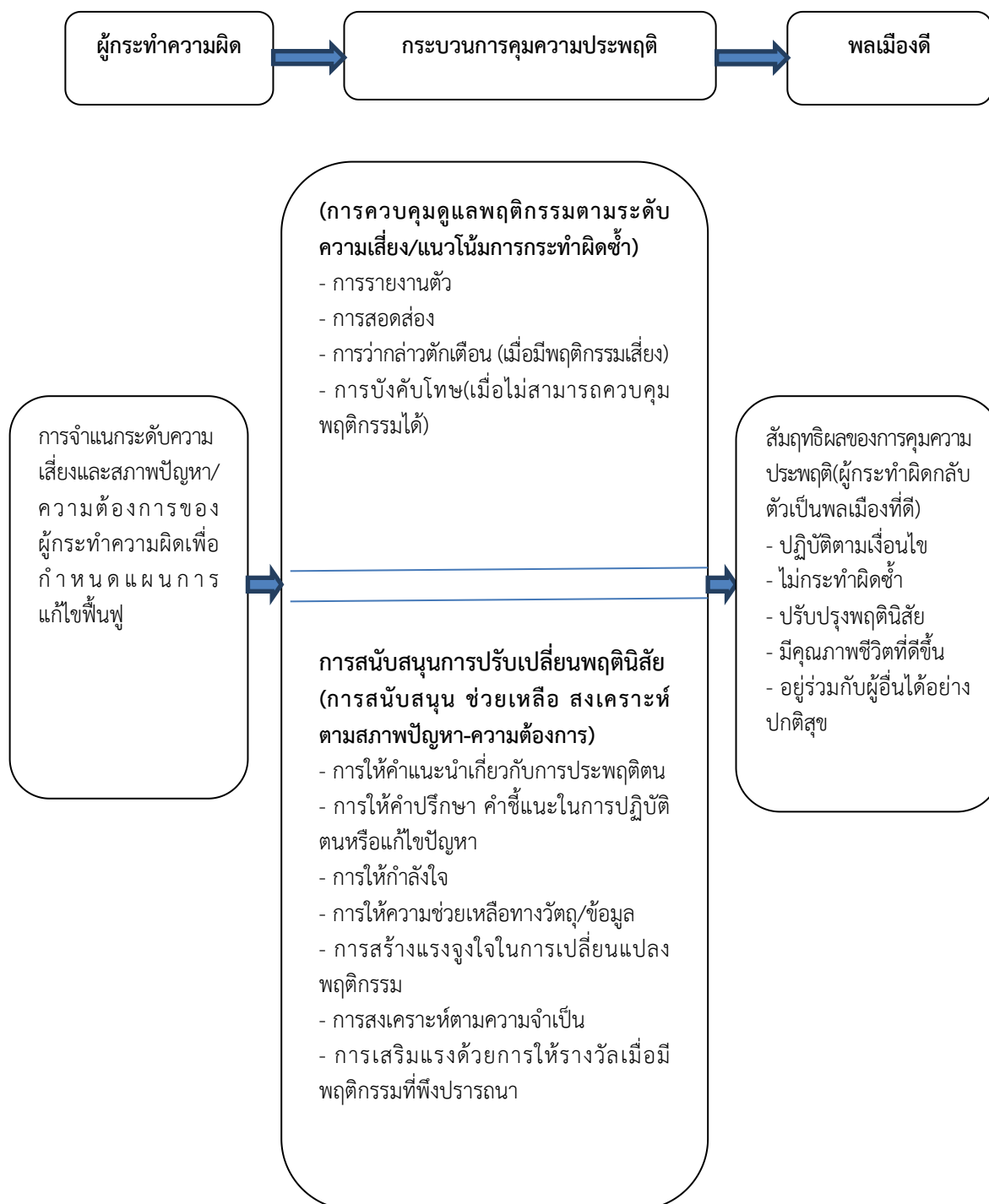
• **กลุ่มที่มีความผิดปกติหรือเปี่ยงเบนจากปกติ** ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้กระทำความผิดที่มีปัญหาและความต้องการที่มีสาเหตุมาจากความไม่ปกติหรือเปี่ยงเบนไปของสภาพจิตใจบุคลิกภาพ สุขภาพจิต อารมณ์ การรับรู้ หรือการปรับตัว ตลอดจนกระบวนการทางความคิด ทักษะคิด ค่านิยม และจริยธรรม ซึ่งปัญหาและความต้องการเหล่านี้อาจมีได้ตั้งแต่ระดับที่ไม่รุนแรง เช่น มีปัญหาเรื่องการปรับตัวที่ยังไม่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตมากนักไปจนถึงระดับที่รุนแรง เช่น ป่วยเป็นโรคจิตโรคประสาท ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้วยการบำบัดรักษาหรือแก้ไขเยียวยาด้วยกระบวนการทางจิตเวช และจิตวิทยาที่แตกต่างกันด้วยการให้การสนับสนุนด้านวัตถุหรือเครื่องมือต่าง ๆ โดยตรงสำหรับความผิดปกติหรือความเปี่ยงเบนในระดับที่รุนแรง เช่น การจัดให้ผู้กระทำความผิดที่มีอาการประสาทหลอนหรือหลงผิดได้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการทางจิตประสาทนั้น ๆ หรือการจัดให้ผู้กระทำความผิดที่มีปัญหาด้านความวิตกกังวลได้เข้ารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาจากคลินิกสุขวิทยาทางจิตหรือการจัดให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดแบบรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม โดยพนักงานคุมประพฤติ เป็นต้น นอกจากนี้การให้การสนับสนุนดังกล่าว ยังอาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะของการให้การสนับสนุนทางอารมณ์ด้วย กระบวนการให้การปรึกษาของพนักงานคุมประพฤติโดยตรง เพื่อให้กำลังใจในการเข้ารับการบำบัดรักษา หรือการให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสารด้วยการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริการทางจิตเวช และสุขวิทยาจิตต่าง ๆ เพื่อการส่งต่อไปเข้ารับบริการดังกล่าว รวมทั้งการให้การสนับสนุนด้านการให้การประเมินผล เพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงประเมินผลหลังจากการได้รับบริการต่าง ๆ เหล่านั้นแล้ว เป็นต้น

• **กลุ่มที่มีความบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์** ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ไม่ได้มีปัญหาและความต้องการเนื่องจากความไม่มีหรือขาดแคลนหรือมีความผิดปกติใด ๆ หากแต่เป็นปัญหาและความต้องการที่เกิดจากความบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ของทักษะความสามารถหรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การขาดประสบการณ์ทางสังคมในระดับที่เพียงพอต่อการมีทักษะชีวิตที่เหมาะสมการขาดความตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตน การขาดโอกาสในการศึกษา การขาดโอกาสทางงานอาชีพ ดังนั้น สิ่งที่พนักงานคุมประพฤติ จะสามารถให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ได้ก็คือ การให้การสนับสนุนทางสังคมที่เป็นการส่งเสริมหรือจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณลักษณะที่พร่องไปหรือไม่สมบูรณ์นั้น เช่น การให้การสนับสนุนด้านวัตถุ หรือเครื่องมือในรูปของการสงเคราะห์ เพื่อให้โอกาสในการพัฒนาทางการศึกษางานอาชีพ หรือการให้การสนับสนุนทางอารมณ์ และการให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสารด้วยการให้การปรึกษาแนะแนว หรือการจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตการเสริมสร้างคุณค่าแห่งตน รวมทั้งการให้การสนับสนุนด้านการให้การประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลของการให้การสนับสนุนต่าง ๆ นั้น

จากประเภทของการให้การสนับสนุนทางสังคมต่าง ๆ ที่ระบบงานคุมประพฤติ สามารถนำมาใช้ในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำความผิดดังกล่าวแล้วนี้ จึงเห็นได้ว่าพนักงานคุมประพฤติสามารถใช้กระบวนการสนับสนุนทางสังคมเหล่านั้นได้ ทั้งการสนับสนุนทางสังคมในระดับบุคคล คือการให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้วยการทำบาทหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติต่อผู้กระทำความผิดหรือการสนับสนุนทางสังคมในระดับกลุ่ม/สังคม คือ การให้การสนับสนุนช่วยเหลือโดยผ่านการใช้หน่วยงาน/สถาบันทางสังคมหรือทรัพยากรทางสังคมต่าง ๆ ตลอดจนการสนับสนุนทางสังคมในระดับเครือข่ายทางสังคม คือ การให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำความผิด โดยอาศัยการทำงานร่วมกันของพนักงานคุมประพฤติกับเครือข่ายทางสังคมต่าง ๆ ทั้งนี้ การจะให้การสนับสนุนทางสังคม เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำความผิดแต่ละราย ในปัญหาและความต้องการใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับรายละเอียด และความสลับซับซ้อนของสภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำความผิดแต่ละราย ที่ได้จากการจำแนกผู้กระทำความผิดรายนั้น ๆ เป็นสำคัญ⁴⁷

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 48-49.

แผนภาพกรอบแนวคิดการใช้กลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใน
กระบวนการคุมความประพฤติ⁴⁸

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้า 51.

๒.๖.๓ เทคนิคการสร้างสัมพันธภาพ

พนักงานคุมประพฤติสามารถใช้เทคนิคการสร้างสัมพันธภาพได้ดังนี้⁴⁹

- ๑) ควรทักทายผู้ถูกคุมความประพฤติก่อนด้วยท่าทางที่เป็นมิตร และการเรียกชื่อให้ถูกต้องเชิญผู้ถูกคุมความประพฤตินั่ง แนะนำชื่อและตำแหน่งของตนเองให้ทราบ
- ๒) พนักงานคุมประพฤติควรนั่งตัวตรง วางมือทั้งสองข้างไว้บนตัก หรือบนโต๊ะไม่ล้วงแคะแกะเกา ไม่น้อมตัวเข้าไปใกล้ผู้ถูกคุมความประพฤติมากเกินไปจนเกิดความเหมาะสม
- ๓) ขณะพูดควรมองหน้าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ควรมองด้วยหางตา พร้อมสังเกตกิริยาท่าทางของผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อประเมินความรู้สึกด้วย
- ๔) การสนทนาควรเริ่มด้วยเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่น การเดินทางเพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติคลายความวิตกกังวล
- ๕) พนักงานคุมประพฤติควรต้องเป็นฝ่ายสร้างบรรยากาศในการสนทนา
- ๖) การใช้คำพูดของพนักงานคุมประพฤติต้องมีความเหมาะสมสุภาพให้เกียรติผู้ถูกคุมความประพฤติตามสมควร

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่พนักงานคุมประพฤติดำเนินการปฐมนิเทศและชี้แจงเงื่อนไขแล้ว พนักงานคุมประพฤติควรสอบถามว่าผู้ถูกคุมความประพฤติมีความเข้าใจในสิ่งที่พนักงานคุมประพฤติดำเนินการเพียงใด เพื่อจะได้ตอบข้อสงสัยในทุก ๆ ข้อแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติ หากมีข้อสงสัยข้อใด พนักงานคุมประพฤติไม่สามารถตอบได้ ให้พนักงานคุมประพฤติดูจากหัวหน้ากลุ่มงานหรือผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติต่อไป

๒.๖.๔ เทคนิคการสร้างแรงจูงใจ โดยการสนทนาสร้างแรงจูงใจ

เทคนิคการสร้างแรงจูงใจมีหลายวิธี เช่น ชี้จุดเด่น มองหาส่วนดีในตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเห็นคุณค่าในตนเอง ชมหรือให้รางวัลที่ทำดี หรือหาบุคคลที่เป็นแรงจูงใจ เพื่อช่วยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเกิดกำลังใจที่จะพัฒนาตนเอง ในที่นี้จะกล่าวถึงเทคนิคการสนทนาสร้างแรงจูงใจ

การสนทนาสร้างแรงจูงใจ (Motivation Interviewing : MI) หมายถึง การให้คำปรึกษาแบบมีทิศทาง โดยมีผู้รับคำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง (บริบท มุมมอง ความคิด) เพื่อสนับสนุนแรงจูงใจจนสามารถก้าวข้ามความลังเลไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

สำหรับความหมายแบบง่าย ๆ MI เป็นการสนทนาฉันท์มิตรเพื่อสนับสนุนแรงจูงใจให้มีความเข้มแข็งจนเกิดความตั้งใจในการเปลี่ยนแปลงตนเอง

⁴⁹ กลุ่มงานควบคุมและสอดส่อง สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และผู้ได้รับพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษจำคุก เอกสารหมายเลข ๙/๒๕๕๑. (กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ, 2551) หน้า 18-19.

สาระสำคัญของการสนทนาสร้างแรงจูงใจ

พนักงานคุมประพฤติสามารถใช้การสนทนาสร้างแรงจูงใจตามหลักสำคัญ ได้แก่⁵⁰

- ๑) หลักการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) เน้นไปที่การค้นหาและมีเป้าหมายเดียวกัน
- ๒) การดึงความต้องการออกมา (Evocation) เน้นเหตุผลการเปลี่ยนแปลงที่มาจากกลุ่มเป้าหมาย
- ๓) การริเริ่มดำเนินการด้วยตนเอง (Autonomy) เน้นการร่วมมือวางแผนเป็นเจ้าของแผนการ

รูปแบบการให้คำปรึกษาเพื่อสร้างแรงจูงใจ

การให้คำปรึกษามีหลายรูปแบบตามระดับแรงจูงใจของผู้กระทำผิด และความเหมาะสมของสถานการณ์ด้วยรูปแบบการทำงานของพนักงานคุมประพฤติที่มีจำนวนผู้กระทำผิดในความรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก มีเวลาสนทนาที่ค่อนข้างจำกัด การสนทนาในรูปแบบของการให้คำแนะนำแบบสั้น เพื่อสร้างแรงจูงใจ (Brief Advice : BA) ซึ่งใช้เวลา ๕ - ๑๐ นาที และการให้คำปรึกษาแบบสั้น (Brief Intervention : BI) จึงเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับลักษณะงานของพนักงานคุมประพฤติ⁵¹

การให้คำแนะนำแบบสั้น (Brief Advice : BA)

หมายถึง การให้คำแนะนำแบบสั้นเป็นการสนทนาที่เน้นการสร้างสัมพันธภาพไปควบคู่กับการสร้างความตระหนักรู้ในปัญหาที่ถูกมองข้าม จนทำให้ผู้ที่ได้รับคำปรึกษาเกิดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงตนเองในการสนทนาแบบนี้มีทักษะสำคัญ ได้แก่ การใช้คำถามเพื่อสำรวจปัญหาและมองหาจุดดีของผู้กระทำผิด การแสดงความชื่นชมต่อด้านบวกของผู้กระทำผิดจะเป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่การรับฟังคำแนะนำต่าง ๆ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อตนเอง⁵²

การให้คำปรึกษาแบบสั้น (Brief Intervention : BI)

หมายถึง การให้คำปรึกษาแบบสั้นเป็นการสนทนาที่ใช้เวลานานขึ้น ประกอบไปด้วยส่วนที่คล้ายกับการให้คำแนะนำแบบสั้นและเพิ่มเติมด้วยการวางแผนที่เป็นรูปธรรม ซึ่งอาจไม่มากแต่ก็เป็นขั้นตอนอย่างค่อยเป็นค่อยไป⁵³

การให้คำปรึกษาแก่ผู้กระทำผิดสามารถทำได้เป็นระยะ ๆ และติดต่อกันเป็นระยะเวลากว่า ๑ ปี พนักงานคุมประพฤติสามารถให้การสนทนาเสริมสร้างแรงจูงใจนี้สร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปในตัวผู้กระทำผิด โดยมีเป้าหมายสูงสุดที่การเลิกพฤติกรรมกระทำผิด แล้วหันมาเป็นคนดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ⁵⁴

⁵⁰ กลุ่มพัฒนางานแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด กองพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. คู่มือการสนทนาเพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ. (กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ, 2562) หน้า 3.

⁵¹ กลุ่มที่ปรึกษากรมสุขภาพจิตร่วมกับกลุ่มแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. คู่มือการให้คำปรึกษาเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Motivation Counseling) สำหรับพนักงานคุมประพฤติในการให้คำปรึกษาแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำผิด. (กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต, 2555) หน้า 31.

⁵² เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

⁵³ กลุ่มพัฒนางานแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด กองพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. คู่มือการสนทนาเพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ. (กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ, 2562) หน้า 3.

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

กระบวนการให้คำปรึกษา เริ่มต้นจากการสร้างสัมพันธภาพและดำเนินไปจนจบการสนทนา ซึ่งแบ่งได้เป็น ๕ กระบวนการ คือ⁵⁵

๑) การสร้างสัมพันธภาพ มีการทักทายถามไถ่และอาจหาจุดที่ชื่นชม แสดงความสนใจ ใส่ใจในเรื่องของเขา เช่น ตอนนี้ทำอะไรอยู่ ทำงานเป็นอย่างไรบ้าง มีครอบครัวหรือยัง มีลูกกี่คนแล้ว วันนี้ดูหน้าตาสดใส สุขุมการแต่งตัวของเขา เดินทางมาเหนื่อยไหม กินข้าวหรือยัง เป็นต้น

หากพนักงานคุมประพฤติทำงานกับผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นกลุ่มก็จะสนทนา สอบถามความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น มารายงานตัววันนี้อยากได้อะไรจากสำนักงาน มีอะไรให้ช่วยเหลือ สงสัยอะไรก็สอบถามได้ มีการแนะนำเจ้าหน้าที่ให้รู้จัก แนะนำว่าสามารถสอบถามขอรับบริการต่าง ๆ ได้

๒) ตกลงบริการว่าเพราะอะไรจึงต้องรายงานตัว พนักงานคุมประพฤติดูมีหน้าที่อะไร เจอกันนานแค่ไหน มีวัตถุประสงค์ใด และอาจตกลงว่าเรื่องใดเป็นความลับได้ เรื่องใดที่ต้องรายงานเพื่อประโยชน์ของเขาเอง

๓) การสนทนาค้นหาข้อมูลและแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

๔) การให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะแบบมีทางเลือก (Advice with Menus)

๕) การสรุปประเด็นการสนทนา โดยเฉพาะการสรุปเกี่ยวกับมูลเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา ประเด็นสิ่งยึดเหนี่ยวที่ช่วยผลักดันการเปลี่ยนแปลงและแผนการที่เป็นไปได้

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำผิด (Stages of change)

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำผิด เป็นการประเมินระดับความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถใช้ควบคู่กับการสนทนาสร้างแรงจูงใจเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ทำให้ผู้กระทำผิดได้เห็นประโยชน์และโทษที่เกิดจากพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเองในที่สุด⁵⁶

หลักการประเมินโดยใช้ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การประเมินการเปลี่ยนแปลงนั้น ต้องเป็นไปตามหลักทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งแบ่งเป็น ๖ ขั้นดังนี้⁵⁷

ขั้นที่ ๑ มองไม่เห็นปัญหา (Pre Contemplation) ผู้กระทำผิดคิดว่าการกระทำของเขาไม่ใช่ปัญหาคอนที่ดื่มแล้วขับ อาจมองว่าปัญหาเกิดจากการตั้งด่านของตำรวจ ไม่ได้เกิดจากการดื่มสุราของเขา ผู้เสพยาบ้าอาจมองว่าเขาเสพยาเพียงเล็กน้อยไม่น่ามีอันตราย

⁵⁵ กลุ่มที่ปรึกษากรมสุขภาพจิตร่วมกับกลุ่มแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. คู่มือการให้คำปรึกษาเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Motivation Counseling) สำหรับพนักงานคุมประพฤติในการให้คำปรึกษาแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำผิด. (กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต, 2555) หน้า 32-33.

⁵⁶ กลุ่มพัฒนางานแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด กองพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. คู่มือการสนทนาเพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ. (กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ, 2562) หน้า 4.

⁵⁷ กลุ่มที่ปรึกษากรมสุขภาพจิตร่วมกับกลุ่มแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. คู่มือการให้คำปรึกษาเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Motivation Counseling) สำหรับพนักงานคุมประพฤติในการให้คำปรึกษาแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำผิด. (กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต, 2555) หน้า 14.

ขั้นที่ ๒ มองเห็นปัญหาแต่ลังเลที่จะเปลี่ยนแปลง (Contemplation) ผู้เสพยาบ้าอาจรับรู้ว่ามีปัญหาการเรียน พ่อแม่ก็เสียใจแต่ยังรู้สึกว่าการเสพต่อไปนั้นมีข้อดีเหมือนกัน

ขั้นที่ ๓ ตัดสินใจเปลี่ยนแปลง (Determination) ผู้เสพยาบ้ารับรู้ได้ว่าการเสพยาของตนมีผลเสียมากกว่าผลดีและวางแผนที่จะหลีกเลี่ยงเพื่อนกลุ่มเดิมที่มักชวนกลับไปเสพยาบ้า

ขั้นที่ ๔ การลงมือกระทำ (Action) ผู้เสพยาบ้าเริ่มเข้าเรียนหนังสือและอาจช่วยเหลือพ่อแม่ทำงาน รวมทั้งบอกปิดคำชวนจากเพื่อนที่ชวนไปเสพยา

ขั้นที่ ๕ การทำได้จนเป็นนิสัย (Maintenance) ผู้เสพยาที่หยุดเสพได้นานพอจะเริ่มพบข้อดีที่ตามมา เช่น พ่อแม่ยอมรับการเรียนเริ่มดีขึ้นรู้สึกมั่นใจในตนเองมากขึ้น

ขั้นที่ ๖ การกลับไปมีพฤติกรรมเดิม (Relapse) ผู้เสพยาอาจหยุดเสพยาได้เป็นเวลาหลายเดือนและแต่ก็เผลอกับไปเสพอีก

ความเข้าใจในลำดับขั้นของการเปลี่ยนแปลงทำให้พนักงานคุมประพฤติทราบว่าควรใช้รูปแบบการสนทนาเสริมสร้างแรงจูงใจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างไร เช่น ในผู้ที่ยังมองเห็นน้อยก็จะสนทนาให้ผู้กระทำผิดได้ทบทวนปัญหาต่าง ๆ ที่มองข้ามไป ในรายที่ผู้กระทำผิดลังเลใจในการเปลี่ยนแปลงตนเอง พนักงานคุมประพฤติก็น่าจะชักชวนผู้กระทำผิดให้ชั่งน้ำหนักผลดีผลเสียต่าง ๆ ของแต่ละทางเลือก ส่วนในรายที่ทำได้ดีก็ควรจะชักชวนให้มองเห็นประโยชน์ที่ได้จากการมีพฤติกรรมใหม่ และสำหรับผู้ที่เคยหยุดเสพได้แล้วต่อมากลับไปมีพฤติกรรมซ้ำ ก็ควรทบทวนสิ่งที่เคยทำได้ (ทำไมถึงทำได้) และมองหาวิธีการในการป้องกันการกลับมามีพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำอีกในอนาคต⁵⁸

หลักสำคัญที่พนักงานคุมประพฤติก็น่าจะใช้ในกระบวนการแก้ไขฟื้นฟู ได้แก่⁵⁹

๑. การตัดสินใจด้วยตนเอง (Autonomy) คือ ความพยายามที่จะทำให้แผนการเปลี่ยนแปลงมาจากผู้กระทำผิดเอง

๒. ความเชื่อมั่นว่าทำได้ (Competence) เช่น ความพยายามที่จะสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้กระทำผิดที่เคยทำได้

๓. สัมพันธภาพ (Affirmation) มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะสัมพันธภาพกับผู้ที่มีความหมายกับผู้กระทำผิดซึ่งอาจจะเป็น พ่อ แม่ ลูกหรือแฟน สัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงของผู้กระทำผิดได้

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้า 15.

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

๒.๖.๕ เทคนิคการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูล สามารถนำเทคนิคการสัมภาษณ์มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ดังนี้⁶⁰

๑) การเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์

พนักงานคุมประพฤติจะมีข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวผู้ถูกคุมความประพฤติที่พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะได้ทำการสืบเสาะและพินิจมาแล้ว ซึ่งจะทำให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนได้ทราบเรื่องราวของผู้ถูกคุมความประพฤติจากสำนวนสืบเสาะพอสมควร การสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงตามแบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ จึงเพียงสอบถามข้อมูลทวนซ้ำ และจดบันทึกเฉพาะข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไป และสอบถามข้อมูลอื่นเพิ่มเติมเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เพียงพอต่อการจำแนก ทั้งนี้ในส่วนรายละเอียดอื่น ๆ นั้น ให้นำสำนวนเดิมมาผูกหรือถ่ายสำเนารายงานการสืบเสาะและพินิจและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องและจำเป็นมาแนบในสำนวนคดีควบคุมและสอดส่อง

๒) การเปิดการสัมภาษณ์

เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติมาอยู่ต่อหน้าพนักงานคุมประพฤติแล้ว พนักงานคุมประพฤติควรแสดงท่าทีเป็นมิตรและสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง โดยพยายามพูดคุยถึงเรื่องทั่ว ๆ ไปก่อน ทั้งนี้เพื่อลดความตึงเครียด หรือความกลัว ถ้าหากผู้ถูกคุมความประพฤติไม่พร้อมที่จะถูกสัมภาษณ์ก็ยังไม่ควรรีบร้อน ใช้คำถามง่าย ๆ ในบรรยากาศไม่เป็นทางการ อย่าเร่งรัดที่จะเข้าสู่การสัมภาษณ์จนกว่าจะพร้อม การสร้างสัมพันธภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเห็นว่าพนักงานคุมประพฤติเข้าใจเขา เกิดความไว้วางใจและยอม (ยินดี) เล่า (ให้ข้อมูล) ประวัติส่วนตัวของตนให้ฟังอย่างแท้จริง

๓) การสัมภาษณ์

พนักงานคุมประพฤติควรสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามแบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ (ค.ป.๑๑) และเพียงพอต่อการประเมินตามแบบจำแนก โดยไม่จำเป็นต้องถามเรียงลำดับหน้าหรือหัวข้อตามแบบฟอร์มและไม่ควรจดบันทึกทันที เพราะหากมีการถามไปจดบันทึกไปจะทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเกิดความรู้สึกไม่แน่ใจว่าพนักงานคุมประพฤติกำลังจับผิด สัมพันธภาพที่ดีที่สร้างไว้แต่แรกอาจจะเริ่มเปื่อยเบนไปในทางที่ไม่ดี ดังนั้น การจดบันทึกควรจดบันทึกเมื่อสอบถามจนได้ข้อมูลครบถ้วนและมั่นใจว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องแล้ว จึงค่อยบันทึกในแบบ ค.ป.๑๑ ต่อไป

ในการสอบถามนั้น พนักงานคุมประพฤติต้องเป็นคนช่างสังเกตมีไหวพริบต่อปฏิกริยาของผู้ถูกคุมความประพฤติ ระมัดระวังการพูดถึงปัญหาที่ยากและอ่อนไหวง่าย โดยต้องให้ผู้ถูกถามเข้าใจคำถามนั้น และสามารถบอกเล่าได้ชัดเจน อย่าขัดจังหวะหรือตัดบทคำตอบ หรือเร่งให้จบ บางครั้งการเจียบช้าขณะของผู้ถูกคุมความประพฤติ ก็มาจากการคิดใคร่ครวญ หรือเก็บรวบรวมความคิด ควรรับฟังเรื่องราวของผู้ถูกคุมความประพฤติ และแสดงให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเห็นว่าพนักงานคุมประพฤติพร้อมที่จะให้โอกาสแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติในการกลับตัวเป็นพลเมืองดีตามวิธีการที่สังคมยอมรับ

⁶⁰ ระพีพร หิมะคุณ ศรีสมบัติตระกูล และคณะ การพัฒนาทศวรรษในการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อยกระดับสัมฤทธิ์ผลของการคุมประพฤติ. (กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ, 2561) หน้า 26-27.

๔) การยุติการสัมภาษณ์

เมื่อสัมภาษณ์เสร็จ พนักงานคุมประพฤติต้องอ่านข้อความที่จดบันทึกทั้งหมด ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติฟัง หลังจากให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้อ่านหรือฟังการอ่านบันทึกถ้อยคำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติลงลายมือชื่อรับรอง และให้ลงลายมือชื่อกำกับข้อความที่มีการแก้ไข ตกเติม หรือ ขูดลบขีดฆ่าทุกแห่ง

๒.๗ กิจกรรมที่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

๒.๗.๑ วัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

- ๑) เพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนา
- ๒) เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพชีวิต
- ๓) เพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกคุมความประพฤติกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

๒.๗.๒ กิจกรรม/โปรแกรมที่ใช้ในการแก้ไขผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติในการปรับเปลี่ยน แก้ไข และเสริมสร้างคุณลักษณะทางจิตใจ พฤติกรรม และนิสัยความประพฤติของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ด้วยกระบวนการ/วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เรียกว่า โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟู หรือกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้กระทำผิดมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาวะของการมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เคารพ กฎระเบียบของสังคม ไม่กระทำความผิดกฎหมาย มีคุณภาพชีวิตและสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยพนักงานคุมประพฤติควรจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย ได้เข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมเสียด้วยกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหา ความจำเป็น ความต้องการและเหมาะสมของผู้ถูกคุมความประพฤติโดยกิจกรรมดังกล่าว มีดังต่อไปนี้

๑) การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อปรับเปลี่ยนความคิดที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มุ่งป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ลดพฤติกรรมเสี่ยง/มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา มีทักษะชีวิตที่จำเป็นและมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวและผู้อื่น กิจกรรมกลุ่มเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ชุดกิจกรรม ดังนี้

๑.๑) โปรแกรมพื้นฐาน เป็นโปรแกรมที่กำหนดให้ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนทุกคน ต้องเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟู ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรม ๔ แผน ได้แก่

- การรู้จักตนเองและผู้อื่น
- การเห็นคุณค่าตนเอง
- การตั้งเป้าหมาย
- สัมพันธภาพในครอบครัว

๑.๒) โปรแกรมเฉพาะด้าน เป็นโปรแกรมเฉพาะสำหรับเลือกให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาด้านนั้นๆ ประกอบด้วยแผนจัดกิจกรรม ๖ แผน ได้แก่

- ความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม
- การจัดการกับอารมณ์และความเครียด
- ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ
- ทักษะการสื่อสาร/การปฏิเสธ
- การสร้างสัมพันธภาพ
- การแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

๒) การให้คำปรึกษาครอบครัว เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวในปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ของสมาชิกในครอบครัว เช่น ลูกเกเร ติดสารเสพติด ไม่ตั้งใจเรียนหนังสือ ทั้งที่การเรียนเป็นหน้าที่ของลูก การมีลูกตั้งแต่อยู่ในวัยรุ่นทำให้ขาดวุฒิภาวะของความเป็นพ่อแม่ พ่อแม่ที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ มุ่งทำงานหารายได้เลี้ยงดู ครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาในการอบรมดูแลลูก ปลดปล่อยละเลย หรือมีการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมไม่เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งผลกระทบและเป็นปัจจัยเสี่ยงให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมและกระทำผิดได้ในที่สุด เป้าหมายของการให้คำปรึกษาครอบครัวนั้น จึงไม่ได้มุ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เฉพาะ เด็กหรือเยาวชนที่ถูกระบุว่ามีปัญหา แต่จะช่วยให้ทั้งครอบครัวทำหน้าที่ได้ดีกว่าเดิม ซึ่งเป้าหมายเหล่านี้จะเป็นจริงได้ก็ต่อเมื่อ มีการช่วยเหลือให้บุคคลในครอบครัวเด็กและเยาวชน เปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติที่เหมาะสมในด้านต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร การแก้ไขความขัดแย้ง การแก้ไขปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว เป็นต้น การให้คำปรึกษาครอบครัวจึงเป็นการช่วยให้เด็ก เยาวชนและครอบครัว ได้เข้าใจ รับรู้ร่วมกัน ปรับตัวกับปัญหา และความเครียดได้ โดยการช่วยให้ปรับมุมมอง ต่อปัญหาใหม่ ช่วยให้ครอบครัวปฏิบัติหน้าที่อย่างยืดหยุ่นมากขึ้น มีกฎ มีโครงสร้าง และระบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกว่าเดิม ดังนั้น การนำครอบครัวมาร่วมในการให้คำปรึกษา จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อปัญหาร่วมกัน

แผนการจัดกิจกรรมครอบครัวมีดังนี้

- การให้ความรู้ครอบครัว
- การให้คำปรึกษาครอบครัวแบบกลุ่ม/รายครอบครัว
- การให้คำปรึกษาครอบครัวเชิงลึก
- ครอบครัวบำบัด

๓) การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้รับการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา (Counseling) ด้วยการใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาต่าง ๆ ประกอบกัน เพื่อแก้ไขสภาพปัญหาที่มีสาเหตุมาจากลักษณะทางจิตใจ สุขภาพจิต บุคลิกภาพ แรงจูงใจ ทักษะคิด ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมทางสังคมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยมุ่งหวังให้ผู้ถูกคุมความประพฤติสามารถเรียนรู้ที่จะปรับตัวและตัดสินใจหรือเผชิญหน้าต่อสภาพปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยมีพนักงานคุมประพฤติหรือผู้ที่ได้รับการฝึกฝนทักษะในการใช้เทคนิคดังกล่าวมาโดยเฉพาะเป็นผู้ดำเนินการ

การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาสามารถจัดได้ ๒ รูปแบบ ได้แก่ (๑) การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบรายบุคคล สำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเฉพาะราย และ (๒) การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม สำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ที่มีสภาพปัญหาใกล้เคียงกันและสามารถใช้เทคนิควิธีในการให้การปรึกษาร่วมกันได้ในคราวเดียวกัน

๔) กิจกรรมการอบรมธรรมะ เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนสมควรได้รับการขัดเกลาคใจด้วยหลักธรรมคำสอนทางศาสนาตามที่ตนนับถือ ให้ได้รับการสั่งสอนอบรมด้วยหลักธรรมทางศาสนา โดยจะจัดให้มีการบรรยายหลักธรรมหรือฝึกปฏิบัติธรรมแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นกลุ่ม ๆ จำนวนหนึ่งตามที่ได้กำหนดนัดหมายไว้ ครั้งละ ๑ - ๓ ชั่วโมง ส่วนใหญ่มักจะจัดขึ้นที่วัดหรือศาสนสถาน สำหรับหลักธรรมที่จะกำหนดขึ้นเป็นหัวข้อในการบรรยายแต่ละครั้ง จะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและบริบท ที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตามจะครอบคลุมสาระสำคัญของหลักธรรมที่จะช่วยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในแบบของผู้ครองเรือนได้ ทั้งนี้ โดยที่สำนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้กำหนดหัวข้อและพิจารณามโนต์พระสงฆ์หรือเชิญผู้นำทางศาสนาต่าง ๆ มาให้การอบรมธรรมะตามแผนการจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูที่กำหนดไว้

๕) กิจกรรมค่ายจริยธรรม เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนสมควรได้รับการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยการอาศัยหลักธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและใช้การปฏิบัติตามศาสนวิถีเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนและพัฒนาจิตใจอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ ให้ได้เข้ารับการอบรมฝึกฝนด้วยกิจกรรมการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติตามหลักธรรมของแต่ละศาสนา โดยกำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติต้องเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มในลักษณะของการเข้าค่ายที่วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมหรือศาสนสถานที่สำนักงานคุมประพฤติได้มีการประสานงานและเตรียมการรองรับไว้แล้ว เป็นระยะเวลา ๓ - ๕ วัน ในระหว่างกิจกรรมผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ และเข้าร่วมกิจกรรมตามตารางกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลและให้การสั่งสอนฝึกฝนของคณะวิทยากรและพนักงานคุมประพฤติผู้รับผิดชอบ

๖) กิจกรรมการอบรมความรู้ เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนสมควรได้รับการเสริมสร้างหรือพัฒนาความรู้หรือความเข้าใจ รวมทั้ง ทักษะคิดและทักษะความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เน้นในด้านการรู้คิด (Cognition) เป็นสำคัญ ให้ได้เข้ารับการถ่ายทอดอบรมความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ จากวิทยากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการอบรมความรู้นั้น ๆ กิจกรรมการอบรมความรู้และระยะเวลาที่ใช้ ตลอดจนรูปแบบวิธีการของการอบรมความรู้จะมีลักษณะที่ต่างกันไปตามเนื้อหาหลักสูตรที่กำหนดไว้ของแต่ละหลักสูตร โดยมุ่งเน้นที่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จ ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติตามวัตถุประสงค์ของ การอบรมความรู้ที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปวิทยากรที่มาบรรยายหรือถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมการอบรมความรู้นี้จะเป็นบุคลากรภายนอกที่สำนักงานคุมประพฤติเชิญมาเป็นวิทยากร โดยมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ประสานงานการจัดกิจกรรมอบรมความรู้ตามหลักสูตรนั้น เช่น การอบรมความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎจราจรสำหรับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการขับขี่รถยนต์พาหนะ เป็นต้น

๗) กิจกรรมค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูภายใต้แนวคิดของการปรับเปลี่ยนการรู้คิดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Cognitive – Behavioral Approach) โดยการจัดกิจกรรมในลักษณะของการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มในลักษณะของการเข้าค่ายเพื่อการเรียนรู้ต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหนึ่ง เช่น ๓ วัน ๕ วัน หรือ ๗ วัน ซึ่งจำนวนวันแล้วแต่หลักสูตรที่กำหนดขึ้น ซึ่งกิจกรรมค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ได้แก่

๗.๑) ค่ายยาเสพติดสำหรับผู้เสพ/ผู้ติด เป็นการประยุกต์กิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบ Matrix Program ผสมกับการแก้ไขฟื้นฟูตามแนว Reality Therapy และการแก้ไขฟื้นฟูตามหลักธรรมของแต่ละศาสนา โดยมีหลักสูตรครอบคลุมการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคมที่เน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการติดยาเสพติด ความรู้และทักษะการป้องกันการทวน

กลับไปเสพซ้ำและเลิกยาเสพติดในระยะเริ่มต้น การให้การสนับสนุนทางสังคมและการส่งเสริมบทบาทของครอบครัวในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนจัดให้มีการฝึกฝนระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสังคมอย่างมีคุณภาพ ค่ายยาเสพติด กรณีนี้สามารถใช้เป็นกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูสำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้เสพ/ผู้ติด ที่มีระดับความรุนแรงของการเสพติดในระดับต่ำ-ปานกลาง และอยู่ในวิสัยที่จะสามารถควบคุมตัวเองให้เลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ด้วยตนเอง

๗.๒) ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติซึ่งเป็นผู้เสพยาเสพติดเข้าร่วมโครงการในรูปแบบค่ายบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด และการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ภายใต้การบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบศูนย์ขวัญแผ่นดิน โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ต่อเนื่อง เป็นระยะเวลา ๑๒ วัน เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับความรู้ การปรับทัศนคติ การฝึกทักษะ การมีความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนเกิดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างเหมาะสม มีทักษะ และสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า และเพื่อลดอันตรายจากยาเสพติด

๗.๓) ค่ายยาเสพติดสำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติและครอบครัว (ค่ายก้าวใหม่) เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีความเสี่ยงสูงและครอบครัวเข้าค่ายในโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งจัดต่อเนื่องกันเป็นเวลา ๗ วัน โดยมีกิจกรรมทำร่วมกัน และให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และการป้องกันการกลับไปเสพซ้ำ

๗.๔) ค่ายสานสัมพันธ์ครอบครัว เป็นโครงการที่เน้นให้ความสำคัญของการนำครอบครัวของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยเฉพาะในคดียาเสพติดให้โทษ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ ซึ่งจัดต่อเนื่องกันครั้งละ ๒ - ๓ วัน เป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวของผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ถูกคุมความประพฤติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของตนเองในการช่วยเหลือ ส่งเสริมและแก้ไข ปัญหาครอบครัวที่เกิดจากยาเสพติด ซึ่งจะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว และผู้ถูกคุมความประพฤติให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

๘) การฝึกอบรมอาชีพ เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีความต้องการฝึกหัดวิชาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง เข้ารับการฝึกหัดวิชาชีพตามความสนใจหรือความต้องการนั้น ซึ่งอาจเป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติไปเข้ารับการฝึกอาชีพในหลักสูตรที่สถาบันหรือหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการอยู่แล้ว เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์ฝึกอาชีพ เป็นต้น หรือสำนักงานคุมประพฤติอาจประสานงานจัดหาวิทยากรมาทำการสอนวิชาชีพให้กับกลุ่มผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีความสนใจหรือต้องการฝึกวิชานั้นพร้อม ๆ กันเป็นคราว ๆ ไป

๙) การแนะนำงานอาชีพ เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนที่ว่างงานต้องการประกอบอาชีพ หรือต้องการหางานอาชีพใหม่ ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งงานอาชีพและการจ้างงานจากกิจกรรมการแนะนำงานอาชีพนั้น ทั้งนี้ กิจกรรมดังกล่าวอาจเป็นการจัดโดยสถาบันหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแนะนำงานอาชีพโดยตรง หรือสำนักงานคุมประพฤติประสานงานให้วิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานจัดหางานจังหวัด เป็นผู้มาให้คำแนะนำงานอาชีพแก่กลุ่มผู้ถูกคุมความประพฤติพร้อม ๆ กันในคราวเดียวกันก็ได้

๑๐) การจัดให้ทำงานบริการสังคม เป็นการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แก่สังคม ชุมชน หรือองค์กรสาธารณกุศล โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้าง ทั้งนี้การกำหนดกิจกรรมการทำงานบริการสังคมของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็ก

หรือเยาวชนต้องมีการกำหนดกิจกรรมร่วมกันระหว่างพนักงานคุมประพฤติและผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยมีการกำหนดประเภท/ลักษณะของงานที่ปลอดภัยเหมาะสมกับเพศ วัย และสมรรถนะของผู้ถูกคุมความประพฤติ รวมทั้งฐานความผิดและความร้ายแรงของพฤติการณ์คดี การจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสังคมนี้ ถือเป็นกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูรูปแบบหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ผู้ถูกคุมความประพฤติตระหนักและมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคมมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาความภาคภูมิใจและคุณค่าแห่งตนเองและเสริมสร้างวินัยของผู้ถูกคุมความประพฤติได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังจะเป็นการช่วยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสังคมจากการกระทำผิดของตนด้วยการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม

๑๑) การส่งต่อไปเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟู เป็นการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ ในกรณีที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้รับการแก้ไขฟื้นฟูด้วยโปรแกรมหรือวิธีการใด แต่สำนักงานคุมประพฤติไม่สามารถดำเนินการตามโปรแกรมหรือวิธีการนั้น ๆ เองได้โดยตรง หากต้องจัดส่งผู้ถูกคุมความประพฤติไปเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูตามโปรแกรมหรือวิธีการดังกล่าวจากหน่วยงานหรือสถาบันอื่น ๆ เช่น โปรแกรมจิตบำบัดโดยนักจิตวิทยาในสถาบันจิตเวช โปรแกรมบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โปรแกรมครอบครัวบำบัด โดยนักจิตวิทยา ศูนย์สุขภาพจิต เป็นต้น พนักงานคุมประพฤติจึงต้องดำเนินการประสานงานส่งต่อผู้ถูกคุมความประพฤติไปเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูตามโปรแกรมหรือวิธีการที่หน่วยงานหรือสถาบันอื่นกำหนด

๑๒) กิจกรรมแก้ไขตามสภาพปัญหา

พนักงานคุมประพฤติดำเนินการจัดกิจกรรมแก้ไขตามสภาพปัญหาผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยนำการศึกษาสภาพปัญหาจากรายงานสืบเสาะและพินิจ จากการประชุมทีมสหวิชาชีพ และจากข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งผู้ถูกคุมความประพฤติ และผู้ปกครอง อีกทั้งพฤติกรรมระหว่างการคุมความประพฤตินำมาวิเคราะห์สภาพปัญหา และดำเนินการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา พนักงานคุมประพฤติสามารถศึกษากรณีตัวอย่างแนวทางการจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนรายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ๙

๒.๘ กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ประกอบด้วยกฎหมายต่อไปนี้

๒.๘.๑ ประมวลกฎหมายอาญา

ผู้มีอำนาจสั่งคุ้มครองความประพฤติและเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ

มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึก ความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอันอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้น มีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะรับโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้อง ไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนด ข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

(๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมหรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(๑๐) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสดำเนินการผิดซ้ำอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสองนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคสองที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำความผิดทันทันให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗๔ เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติ เป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้

(๒) ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่ง ให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือ ผู้ปกครองระวังเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปีและกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น

ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัว บุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่า จะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองดังกล่าวมาข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

(๓) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัย อยู่ตาม (๒) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็กนั้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖ ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุมความประพฤติเด็กนั้น

(๔) ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (๒) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นว่านี้ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจ เช่น ผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่ และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ หรือ

(๕) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็กตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (๒) (๓) (๔) และ (๕) นั้น ถ้าในขณะใดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรู้เอง หรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรมและสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ตาม อำนาจในมาตรานี้

มาตรา ๗๕ ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมาย บัญญัติเป็นความผิดให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ให้จัดการตาม มาตรา ๗๔ หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง

ผลทางกฎหมายของการปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ

มาตรา ๕๗ เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานว่า ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ศาลอาจดักเตือน ผู้กระทำความผิด หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ได้

มาตรา ๕๘ เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์ หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดี หลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดี ก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่กรณี

แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้นั้นมิได้กระทำความผิดดังกล่าว มาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษ หรือถูกลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่กรณี

๒.๘.๒ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ

มาตรา ๔๗ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๓๖ (๑) เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาและบุคคลอื่น

(๒) คุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนตามคำสั่งศาล ตลอดจนดูแลอบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน ซึ่งอยู่ระหว่างคุมประพฤติ

(๓) สอดส่องให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามที่ศาลกำหนด

(๔) ให้คำแนะนำแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยในเรื่อง การเลี้ยงดู อบรม และสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน

(๕) ประมวลและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เยาว์ ในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องบังคับ ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในคดีแพ่งที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย เพื่อรายงานต่อศาลตามที่อยู่อาศัยของผู้นั้น

(๖) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม (๑) และ (๕) เพื่อเสนอต่อศาลตามที่อยู่อาศัยของผู้นั้น

(๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ศาลสั่งเกี่ยวกับคดีเยาวชนและครอบครัวหรือที่ผู้อำนวยการสถานพินิจ มอบหมาย

ให้รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนพนักงานคุมประพฤติตาม พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๘ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔๗ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินอำนาจ ดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้น

(๒) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งผู้เยาว์อาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้นเกี่ยวกับคดีครอบครัว

(๓) สอบถามครู อาจารย์ หรือผู้จัดการสถานศึกษาที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ศึกษาหรือเคยศึกษาอยู่ เกี่ยวกับความประพฤติ การศึกษา นิสัยและสติปัญญาของเด็ก หรือเยาวชนนั้น และถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้บุคคลเช่นว่านี้ทำรายงานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวด้วยก็ได้

(๔) เรียกบุคคลซึ่งสามารถให้ข้อเท็จจริงมาพบที่สถานพินิจหรือสถานที่อื่นตาม ระเบียบที่อธิบดีกำหนดและสาบานหรือปฏิญาณตนและให้ถ้อยคำ

ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างอื่นที่จะต้องเข้าไปในสถานที่ ตาม (๑) หรือ (๒) ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น พนักงานคุมประพฤติจะกระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งศาล

มาตรการแทนการพิพากษาคดี

มาตรา ๑๓๒ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษา หรือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่น หรือบุคคลใดหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด หรือกิจกรรมทางเลือก หรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ในการนี้ศาลมี อำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับคำปรึกษาแนะนำด้วยก็ได้

ในกรณีศาลเห็นว่าจำเลยไม่สมควรใช้วิธีการตามวรรคหนึ่ง ศาลจะส่งตัวจำเลยไปยังสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควรที่ยินยอมรับตัวจำเลยไว้ดูแลชั่วคราว หรือจะให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการส่งตามวรรคหนึ่ง ตลอดจนวิธีการประเมินสภาพปัญหา การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การเตรียมความพร้อมเพื่อมอบตัวจำเลยให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ผลทางกฎหมายของการปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ตามมาตรการแทนการพิพากษาคดี

มาตรา ๑๓๓ เมื่อจำเลยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๑๓๒ แล้ว ให้ศาลสั่งยุติคดีโดยไม่ต้องมีคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย เว้นแต่คำสั่งเกี่ยวกับของกลาง และให้ถือว่าสิทธิหน้าที่อาญาไม่พึงเป็นอันระงับ

ถ้าจำเลยผิดเงื่อนไขตามมาตรา ๑๓๒ ก็ให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาต่อไป

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่ง

มาตรา ๑๓๗ เมื่อได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนแล้ว และต่อมาความปรากฏต่อศาลเอง หรือปรากฏจากรายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือผู้ดูแล หรือผู้ปกครองสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือปรากฏจากคำร้องของบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ ว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ตามมาตรา

๑๑๕ หรือมาตรา ๑๑๙ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ถ้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งพิพากษาหรือมีคำสั่งหรือซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนนั้นกำลังรับโทษหรือถูกควบคุมตัวอยู่ เห็นว่า มีเหตุอันสมควร ก็ให้มีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ ในกรณีที่ศาลที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ใช่ศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง ให้แจ้งศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่งทราบ และถ้าโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่กำหนดภายหลังหนักกว่าโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนนั้นได้รับอยู่ เด็กหรือเยาวชนนั้นมีสิทธิอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นก็ได้

ในคดีที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ได้พิพากษาหรือมีคำสั่งให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชน ซึ่งเป็นจำเลยไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมยังสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลยถูกควบคุมตัวอยู่ มีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการในวรรคหนึ่ง

การคุ้มครองประพฤติดูถูกคุ้มครองประพฤติดังเป็นเด็กหรือเยาวชนภายหลังศาลมีคำพิพากษา

มาตรา ๑๓๘ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปล่อยเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำให้กระทำผิด และเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนนั้น ศาลจะว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนก็ได้ ถ้าจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วย ก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดูเคี่ยวหรือหลายข้อไว้ในคำพิพากษาเท่าที่จำเป็น ดังต่อไปนี้

- (๑) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันอาจชักนำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำผิด
- (๒) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย
- (๓) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำผิด
- (๔) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติดนอันอาจนำไปสู่การกระทำผิด
- (๕) ให้เด็กหรือเยาวชนไปรายงานตัวต่อศาล พนักงานคุมประพฤติ หรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นครั้งคราว
- (๖) ให้เด็กหรือเยาวชนไปศึกษา เข้ารับการฝึกอบรม รับคำปรึกษาแนะนำ รับการรักษา แก้ไขบำบัดฟื้นฟู ประกอบสัมมาชีพ หรือให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรมและหน้าที่พลเมือง
- (๗) ให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนนั้น กระทำหรือห้ามมิให้กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนตามที่ศาลกำหนด

(๘) กำหนดเงื่อนไขอื่นใดเพื่อพัฒนาและส่งเสริมความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน

ในการกำหนดเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลกำหนดระยะเวลาที่จะให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วยเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปี แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามวรรคหนึ่งนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลเองหรือปรากฏจากรายงานของบุคคลตามมาตรา ๑๓๙ วรรคหนึ่ง ว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวแก่การกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดูเคี่ยวเด็กหรือเยาวชนนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือทุกข้อก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขอื่นเพิ่มเติมก็ได้

มาตรา ๑๔๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๓ ในกรณีที่จะมีการปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชน ซึ่งได้รับการฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ ครบตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดหรือตามที่ศาล มีคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามมาตรา ๑๓๗ ถ้ามีเหตุอันสมควรกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความ ประพฤติของเด็กหรือเยาวชนก่อนปล่อยตัวไป เมื่อศาลเห็นเองหรือผู้อำนวยการสถานพินิจหรือ ผู้ปกครองสถานศึกษาหรือสถานฝึก และอบรมร้องขอ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ใน มาตรา ๑๓๘ ได้ ถ้าได้กำหนดเงื่อนไขไว้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๘ วรรคสองและวรรคสามและ มาตรา ๑๓๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๑ ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็ก และเยาวชนแทนการลงโทษอาญาหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ ดังต่อไปนี้

(๑) เปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา ๓๙ (๑) แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้น ตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ตามเวลาที่ศาลกำหนดแต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ ยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

(๒) เปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมความประพฤติ โดยจะกำหนดเงื่อนไขข้อเดียวหรือหลายข้อ ตามมาตรา ๑๓๘ ด้วยหรือไม่ก็ได้ ถ้าได้กำหนดเงื่อนไขไว้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๘ วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา ๑๓๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลได้พิจารณาความหนักเบาแห่งข้อหาและพฤติการณ์แห่งคดี แล้วเห็นว่าควรจะควบคุมตัว เด็กหรือเยาวชนตาม (๑) ต่อไปอีกหลังจากที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์แล้วให้ศาลระบุ ในคำพิพากษาให้ส่งตัวไปจำคุกไว้ในเรือนจำตามเวลาที่ศาลกำหนด

มาตรา ๑๔๒ การส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ใน หมวด ๔ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ถ้าศาลได้กำหนดระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ ศาลจะปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปในระหว่างระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงนั้นก็ได้ ในกรณีดังกล่าวศาลจะ กำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติตามมาตรา ๑๓๘ ด้วยหรือไม่ก็ได้ ถ้าได้กำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติไว้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๘ วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา ๑๓๙ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกเด็ก หรือเยาวชนนั้นและบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือองค์การที่รับเลี้ยงเด็ก หรือเยาวชนมาดักเตือน แต่ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว เมื่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดังกล่าวยินยอมหรือศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีอำนาจส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น ไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานพินิจ สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตแห่งหนึ่งแห่งใด และระยะเวลาที่จะฝึกอบรมนั้นต้องไม่เกินกำหนดระยะเวลาที่เหลืออยู่

ผลทางกฎหมายของการปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ภายหลังศาล มีคำพิพากษา

มาตรา ๑๓๙ เมื่อศาลได้กำหนดเงื่อนไขตามมาตรา ๑๓๘ แล้ว ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่จะสอดส่องและทำรายงานเสนอต่อศาล ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกเด็ก หรือเยาวชนนั้นและบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็ก หรือเยาวชนมาดักเตือน แต่ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว เมื่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดังกล่าวยินยอมหรือศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีอำนาจส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไป

แก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ตามที่ศาลเห็นสมควรเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

๒.๘.๓ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙

อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ

มาตรา ๑๔ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) การสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด และเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความเสียหายและความเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง และวิธีการคุมความประพฤติ

(๒) สอดส่อง ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรม และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

(๓) ให้การสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติตามเงื่อนไขตามที่ได้ตกลงกับผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อประโยชน์ในการคุมความประพฤติ

(๕) ส่งตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา ๔๑ ให้แพทย์ตรวจสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือส่งตัวไปบำบัดรักษาการติดยาเสพติด ความบกพร่องทางกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร

(๖) จัดการหรือดำเนินการเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น ถ่ายภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือ ตรวจร่างกาย เก็บตัวอย่างปัสสาวะ เส้นผม หรือขน เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์บุคคล และเป็นฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟู รวมทั้งสั่งหรือจัดให้ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าจะบุกรุกทำลายเกี่ยวกับยาเสพติด รับการตรวจหรือทดสอบว่ามียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ ทั้งนี้ การตรวจหรือทดสอบเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(๗) ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการใช้อุปกรณ์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๘) เรียกผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา ๔๑ เข้ารับการอบรมความรู้ และทักษะต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยอาจเชิญบุคคลในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมการอบรมด้วยก็ได้

(๙) จัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๑๐) ในกรณีที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา ๔๑ เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้มีการให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการใด ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม รวมทั้งการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย

(๑๑) มอบหมายและกำกับดูแลให้อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

(๑๒) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความประพฤติ การประกอบอาชีพ และพฤติการณ์ของผู้ถูกคุมความประพฤติ

(๑๓) รายงานให้ผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุกตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์หรือกฎหมายว่าด้วยเรือนจำทหารซึ่งมีคำสั่งทราบ เมื่อนักโทษเด็ดขาดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข เพื่อให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวดำเนินการต่อไป

(๑๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่รัฐมนตรีหรืออธิบดีมอบหมาย หรือตามคำสั่งศาล

มาตรา ๑๕ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ในกรณีมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยหรือทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับกรณีที่จะบุไว้ในมาตรา ๑๔ (๑) หรือ (๒) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

(๒) เรียกบุคคลที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่จะบุไว้ในมาตรา ๑๔ (๑) หรือ (๒) มาพบและให้ถ้อยคำ

(๓) สั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งวัตถุหรือเอกสารอันอาจใช้เป็นพยานหลักฐานเกี่ยวกับกรณีที่จะบุไว้ในมาตรา ๑๔ (๑) หรือ (๒) ได้

การปฏิบัติงานด้านการคุมความประพฤติ กำหนดไว้ใน มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ดังนี้

มาตรา ๑๖ ให้กรมคุมประพฤติจำแนกผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติและบุคคลที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่ง ให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละราย โดยให้คำนึงถึงความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำ

มาตรา ๑๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานคุมประพฤติเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ มีคำสั่งให้ดำเนินการคุมความประพฤติให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานนั้นส่งคำสั่งและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติโดยเร็ว

ให้พนักงานคุมประพฤติชี้แจงให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบถึงเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติพร้อมกับสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร รวมทั้งแจ้งผลที่จะได้รับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ทราบด้วย

ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติตามวรรคสองเป็นเด็กหรือเยาวชน จะต้องมียุติมาบรรดา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๒๖ ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละรายเพื่อให้สามารถกลับตนเป็นคนดีและสามารถกลับคืนสู่สังคม โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย

ในกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชน ให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงแผนและเงื่อนไขที่กำหนดโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยคำสั่งศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบถึงเหตุการณดังกล่าว และแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่จะสามารถกระทำได้อีกก่อน หากไม่อาจดำเนินการเพื่อการคุมความประพฤติต่อไปได้ หรือควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ให้รีบทำรายงานและความเห็นต่อศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจโดยเร็ว

มาตรา ๒๘ ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจและผู้ถูกคุมความประพฤติพึงได้รับการให้ความช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การพัฒนาศักยภาพ การเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือพฤติกรรม การบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด การทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ การศึกษา การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ ตลอดจนการสงเคราะห์อื่น ๆ ตามความจำเป็น

มาตรา ๒๙ ในกรณีที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ มีคำสั่งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ให้พนักงานคุมประพฤติจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

เว้นแต่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น การจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาจากฐานความผิด พฤติกรรม ความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด และเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่กำหนด โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ความรู้ และความสามารถของผู้ถูกคุมความประพฤติ รวมถึงความเหมาะสม ความสะดวก และระยะเวลาเดินทางระหว่างที่พักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติกับสถานที่ทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ งานที่จัดให้ทำจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๓๑ ศาลอาจรับฟังรายงานและความเห็นของพนักงานคุมประพฤติตามมาตรา ๓๐ โดยไม่ต้องมีพยานหลักฐานประกอบ แต่ถ้าศาลจะใช้รายงานและความเห็นเช่นนั้นเป็นผลร้ายแก่จำเลย ให้ศาลแจ้งข้อความที่เป็นผลร้ายนั้นให้จำเลยทราบ เมื่อจำเลยคัดค้าน พนักงานคุมประพฤติดีมีสิทธิ นำพยานหลักฐานเข้าสืบประกอบรายงานและความเห็นก่อน และจำเลยมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติตามที่ศาลกำหนด หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป และพนักงานคุมประพฤติได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๗ พร้อมทั้งได้ทำรายงานและความเห็นต่อศาลแล้ว หากรายงานและความเห็นนั้นเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้ศาลเรียกผู้ถูกคุมความประพฤติมาเพื่อแจ้งข้อความที่เป็นผลร้ายนั้นให้ทราบ ในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ถูกคุมความประพฤติมีสิทธิที่จะคัดค้านและนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติขัดขืนไม่มาศาลตามหมายเรียกหรือตามนัด จงใจไม่รับหมายเรียกได้หลบหนีไป หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่มีคำขอตามมาตรา ๕๖ หรือคำแถลงตามมาตรา ๕๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ศาลอาจเรียกพนักงานคุมประพฤติมาสอบถามหรือให้การเพื่อประกอบการพิจารณาตามคำขอหรือคำแถลงนั้นได้

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติตามที่ศาลกำหนด หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป และศาลได้มีคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษ ให้ศาลแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติทราบ หากการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติมากขึ้น ผู้ถูกคุมความประพฤติมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นได้

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๓๕ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือบุคคลอื่นใดเป็นผู้ประสานงานเพื่อทำหน้าที่จัดให้มีการดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ให้ผู้ประสานงานเป็นผู้ทำหน้าที่จัดให้มีการประชุม กำหนดตัวบุคคลที่จะเข้าร่วมประชุม ดำเนินการประชุม และดำเนินการอื่นใดเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ให้ผู้ประสานงานที่ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่สังกัดกรมคุมประพฤติและบุคคลที่เข้าร่วมประชุมได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๖ ในกรณีที่มีการทำข้อตกลงจากการดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ให้พนักงานคุมประพฤติเสนอข้อตกลงดังกล่าวให้ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจทราบ หากศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเห็นสมควร อาจพิจารณากำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการคุมความประพฤติก็ได้

มาตรา ๔๐ การให้การสงเคราะห์ตามหมวดนี้ ให้เป็นความรับผิดชอบของรัฐในการแสวงหาข้อเท็จจริง ติดตาม ดูแล แนะนำ แก้ไขฟื้นฟู หรือการดำเนินการใด ๆ แก่บุคคลตามมาตรา ๔๑ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถช่วยเหลือตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามสมควร ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการของบุคคลนั้น โดยให้หน่วยงานด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้านแรงงาน ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข ตลอดจนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการให้การสงเคราะห์

การให้การสงเคราะห์แก่บุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานคุมประพฤตินับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลนั้น ได้รับการสงเคราะห์ในด้านสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ ด้านการบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยทางกายและจิต ด้านการให้ความรู้และการฝึกอบรม ด้านทักษะชีวิต ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวให้พนักงานคุมประพฤตินับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลดังกล่าว เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน

ให้รัฐสนับสนุนหรือส่งเสริมให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการรับบุคคลตามมาตรา ๔๑ เข้าทำงานในสถานประกอบการ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ และเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ตลอดจนป้องกันอาชญากรรม

การบริหารจัดการ การกำหนดมาตรฐานการสงเคราะห์ รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ รวมถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้การสงเคราะห์ตามหมวดนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๔๑ ให้พนักงานคุมประพฤติให้การสงเคราะห์ตามควรแก่กรณีบุคคล ดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ
- (๒) ผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้พ้นจากการคุมความประพฤติ
- (๓) ผู้อยู่ระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- (๔) ผู้อยู่ระหว่างการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ
- (๕) ผู้ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษ หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ
- (๖) เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นจากการฝึกอบรมครบตามคำพิพากษาแล้ว
- (๗) ผู้พ้นจากการถูกกักขังแทนค่าปรับหรือผู้พ้นจากการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ
- (๘) บุคคลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๒ ในการให้การสงเคราะห์ตามหมวดนี้ พนักงานคุมประพฤติดาจมอบหมายอาสาสมัครคุมประพฤติ หรืออาจทำความตกลงเพื่อมอบหมายหรือส่งต่อให้ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน หรือองค์กรอื่นที่ให้ความร่วมมือก็ได้

ในกรณีบุคคลตามหมวดนี้เป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งตกอยู่ในสภาพจำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ พนักงานคุมประพฤติจะต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้น และแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กโดยมิชักช้า

๒.๘.๔ กฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อ ๑ ในกฎกระทรวงนี้

“อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า เครื่องอุปกรณ์รับส่งสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์พร้อมกับชุดอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการติดตามตัว รวมถึงการตรวจสอบความเคลื่อนไหวหรือตำแหน่งของผู้ถูกคุมความประพฤติ

“อุปกรณ์อื่นใด” หมายความว่า เครื่องอุปกรณ์รับส่งสัญญาณอื่นนอกจากสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์พร้อมกับชุดอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการติดตามตัว รวมถึงการตรวจสอบความเคลื่อนไหวหรือตำแหน่งของผู้ถูกคุมความประพฤติ

ข้อ ๒ หลักเกณฑ์การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบผู้ถูกคุมความประพฤติว่าเป็นบุคคลคนเดียวกันกับที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งคุมความประพฤติ

(๒) ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง

ข้อ ๓ วิธีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ชี้แจงให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบถึงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ และสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร รวมทั้งผลที่จะได้รับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ

(๒) แนะนำให้ผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติทราบถึงวิธีการใช้ และแจ้งข้อปฏิบัติ รวมทั้งวิธีการดูแลรักษา อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่ใช้ในการติดตามตัวผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติ

(๓) แจ้งให้ผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติทราบถึงการห้ามดัดแปลง ทำให้เสียหาย ทำลาย เคลื่อนย้าย หรือถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่ใช้ในการติดตามตัวผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติ

(๔) สวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่ใช้ในการติดตามตัวผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติ ที่ข้อมือหรือข้อเท้าของผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติหรือติดอุปกรณ์ดังกล่าวที่ตัวผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติ ตามรูปแบบ หรือประเภทของการใช้อุปกรณ์นั้นโดยมิชักช้า ภายหลังศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ได้แจ้งให้สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการคุมความประพฤติโดยการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว

ในกรณีที่ผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติตามวรรคหนึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชน จะต้องมียุติมารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับผิดชอบดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงด้วย

ข้อ ๔ เมื่อมีเหตุดังต่อไปนี้ ให้พนักงานคุมประพฤติถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดที่ใช้ในการติดตามตัวผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติ

(๑) ครบกำหนดระยะเวลาตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ

(๒) ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งเพิกถอนการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติ

(๓) เหตุอื่นใดที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร

การถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามรูปแบบ หรือประเภทของการใช้อุปกรณ์นั้น และเมื่อพนักงานคุมประพฤติได้ทำการถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดแล้ว ให้ตรวจสอบการชำรุดและจัดเก็บอุปกรณ์ดังกล่าว

ข้อ ๕ เมื่อมีเหตุฉุกเฉินดังต่อไปนี้ ให้พนักงานคุมประพฤติถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่ใช้ในการติดตามตัวผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติโดยมิชักช้า

(๑) ผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติเจ็บป่วยรุนแรง

(๒) ผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติประสบอุบัติเหตุร้ายแรงหรือได้รับอันตรายสาหัส

การถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดตามวรรคหนึ่ง ให้นำความในข้อ ๔ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้พนักงานคุมประพฤติรีบรายงานผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติทราบทันที เพื่อรายงานศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเพื่อมีคำสั่งต่อไปโดยเร็ว

๒.๘.๕ กฎกระทรวงกำหนดบุคคลซึ่งอาจได้รับการสงเคราะห์จากพนักงานคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๑

บุคคลซึ่งอาจได้รับการสงเคราะห์จากพนักงานคุมประพฤติตามมาตรา ๔๑ (๘) ได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ตามกฎหมายว่าด้วย ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

๒.๘.๖ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อ ๓ และหมวดทั่วไป หลักเกณฑ์การคุมความประพฤติ ข้อ ๕ (๒)

หมวด ๒ ผู้ถูกรุ้คุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

ส่วนที่ ๑ การรับคดี ข้อ ๒๙ - ข้อ ๓๑

ส่วนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น
ข้อ ๓๒ – ข้อ ๓๗

ส่วนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน ข้อ ๓๘

ส่วนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองประเพณีและการแก้ไขฟื้นฟู ข้อ ๓๙ – ข้อ ๔๖

ส่วนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล ข้อ ๔๗ และ ข้อ ๔๘

ส่วนที่ ๖ การจัดทำรายงาน ข้อ ๔๙ - ข้อ ๕๒

หมวดที่ ๔ การส่งเสริมและสนับสนุน ข้อ ๗๔ และ ข้อ ๗๕

**๒.๘.๗ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร
คุ้มครองประเพณีและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔**

ลักษณะ ๑ บทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุ้มครองประเพณี

หมวด ๑ บทบาทของอาสาสมัครคุ้มครองประเพณี ข้อ ๖

หมวด ๒ วิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุ้มครองประเพณี

ส่วนที่ ๑ สอดส่อง แก้ไขฟื้นฟู ส่งเคราะห์ผู้กระทำผิด ข้อ ๗ – ข้อ ๑๓

ส่วนที่ ๒ การติดตาม เยี่ยมเยียน และการส่งเคราะห์ผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย ข้อ ๑๔ – ข้อ ๑๗

ส่วนที่ ๔ ส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของกรมคุ้มครองประเพณี ข้อ ๒๑

ส่วนที่ ๕ การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ข้อ ๒๒

ลักษณะ ๓ การกำกับดูแลอาสาสมัครคุ้มครองประเพณีและภาคประชาชน ข้อ ๒๕

๒.๘.๘ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๖๐

**๒.๘.๙ ประกาศกระทรวงยุติธรรมเรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบ
ว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐**

**๒.๘.๑๐ ระเบียบกรมคุ้มครองประเพณีว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำแนกผู้ถูกสืบเสาะ
และพินิจผู้ถูกคุ้มครองประเพณี และบุคคลที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่ง พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓**

หมวด ๑ บททั่วไป ข้อ ๕ และข้อ ๖

หมวด ๓ การจำแนกผู้ถูกคุ้มครองประเพณี ข้อ ๑๐ – ข้อ ๑๓

หมวด ๔ การบริหารจัดการและการกำกับติดตาม ข้อ ๑๔ – ข้อ ๑๕

**๒.๘.๑๑ ระเบียบกรมคุ้มครองประเพณีว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุ้มครอง
ประเพณีและแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. ๒๕๖๐**

**๒.๘.๑๒ ระเบียบกรมคุ้มครองประเพณีว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำงานบริการ
สังคมหรือสาธารณประโยชน์ พ.ศ. ๒๕๖๐**

**๒.๘.๑๓ ระเบียบกรมคุ้มครองประเพณีว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการเพื่อ
สร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. ๒๕๖๐**

๒.๘.๑๔ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

**๑) ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการ
แทนคำพิพากษาคดี พ.ศ. ๒๕๕๖**

ข้อ ๙ เมื่อศาลมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการดำเนินการตามข้อบังคับนี้ให้ศาลกำหนดเงื่อนไข
ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง
ดังต่อไปนี้

(๑) ให้เด็กหรือเยาวชนรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด เข้ารับการศึกษาหรือฝึกอาชีพ หรือวิชาชีพ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ตลอดจนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรมและหน้าที่พลเมือง หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางเลือกอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กหรือเยาวชน สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสนับสนุนให้เด็กหรือเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

(๒) ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยเพื่อคุ้มครองความประพฤติเด็กหรือเยาวชน เช่น ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชน เข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันอาจชักนำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย ในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็ก หรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำความผิด

(๓) เงื่อนไขอื่นที่จำเป็นแก่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน

ทั้งนี้ ให้ศาลกำหนดระยะเวลาในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็ก หรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

ข้อ ๑๓ หากต่อมาความปรากฏแก่ศาลว่าในระหว่างการดำเนินการต่อเด็กหรือเยาวชนตามข้อบังคับนี้ มีพฤติการณ์อื่นใดหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนเปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลง วิธีดำเนินการต่อเด็กหรือเยาวชนเสียใหม่ให้เหมาะสม ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน เป็นสำคัญ

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลหรือศาลได้รับรายงานว่า เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเงื่อนไข ตามข้อ ๙ ให้ศาลหมายเรียกเด็กหรือเยาวชนพร้อมบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคล หรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็ก หรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยมาสอบถาม

เมื่อศาลสอบถามแล้วเห็นว่า เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเงื่อนไขโดยไม่มีเหตุอันสมควร จนเป็นเหตุ ให้เงื่อนไขที่ศาลกำหนดไม่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนอีกต่อไป ให้ศาลยกคดีขึ้น พิจารณาพิพากษา

หากศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเงื่อนไขแต่ยังอยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ ศาลอาจ ว่ากล่าวตักเตือน และกำชับเด็กหรือเยาวชนให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ศาลอาจเปลี่ยนแปลง เงื่อนไขเพื่อความเหมาะสมตามข้อ ๑๓

ข้อ ๑๕ เมื่อเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดแล้ว ให้ศาล นัดพร้อมเพื่อพิจารณาสั่งยุติคดีจำหน่ายคดีออกจากสารบบความและมีคำสั่งในเรื่องของกลาง

๒) ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอดส่องความประพฤติของเด็ก หรือเยาวชนและจัดทำรายงานเสนอต่อศาล พ.ศ. ๒๕๕๖

ข้อ ๔ เมื่อศาลกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา ๑๓๘ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้ศาลพิจารณากำหนดให้พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เป็นผู้ทำหน้าที่สอดส่อง ตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่ ของบุคคลดังกล่าว

ข้อ ๕ ให้ศาลทำคำสั่งเป็นหนังสือแก่ผู้มีหน้าที่สอดส่อง ตามแบบพิมพ์สร. ๑ และแจ้งให้เด็ก หรือเยาวชนที่ถูกวางเงื่อนไขคุ้มครองความประพฤตินั้น ไปรายงานตัวต่อผู้มีหน้าที่สอดส่อง ภายใน ๗ วัน

ตามแบบพิมพ์สร. ๒ โดยให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนนำเด็กหรือเยาวชนนั้นไปรายงานตัว

ให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับมอบหมายจัดทำบันทึกข้อมูลสอดส่องเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้นตามแบบพิมพ์สร. ๓ ส่งไปให้ผู้มีหน้าที่สอดส่องพร้อมกับแบบพิมพ์สร. ๑

ข้อ ๖ เมื่อผู้มีหน้าที่สอดส่องได้รับคำสั่งจากศาล ให้ดำเนินการสอดส่องตามวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ตามแบบพิมพ์สร. ๓

(๒) เยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา แนะนำ และตักเตือนเกี่ยวกับเรื่องความประพฤติการศึกษา และการประกอบอาชีพแก่เด็กหรือเยาวชน

(๓) เยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา และแนะนำแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การ ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนนั้น เกี่ยวกับเรื่องการอบรมสั่งสอน และเลี้ยงดูเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขคุ้มครองความประพฤติที่ศาลกำหนด

(๔) สอดส่องให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขคุ้มครองความประพฤติที่ศาลกำหนด

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับการสอดส่องตามที่ศาลกำหนด

(๖) จัดทำรายงานการสอดส่องเด็กหรือเยาวชน ตามแบบพิมพ์สร. ๔ เสนอต่อศาล ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ข้อ ๗ ผู้มีหน้าที่สอดส่องต้องไม่เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล และภาพของเด็กหรือเยาวชน หรือข้อมูลใดๆ ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ สิทธิประโยชน์ อย่างใดอย่างหนึ่งของเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยบุคคลหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนนั้น

ข้อ ๘ เมื่อศาลได้รับรายงานการสอดส่องตามข้อ ๖ (๖) ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขคุ้มครองความประพฤติครบถ้วน ให้ศาลสั่งยุติการคุ้มครองความประพฤติ

๒.๙ ผลทางกฎหมายของการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติหรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป

๒.๙.๑ กรณีศาลสั่งคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนก่อนศาลมีคำพิพากษา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๒ ประกอบกับ ข้อ ๙ ของข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ. ๒๕๕๖

๑) ผลของการปฏิบัติตามเงื่อนไข

เมื่อจำเลยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๑๓๒ ให้ศาลสั่งยุติคดีโดยไม่ต้องมีคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย เว้นแต่คำสั่งศาลเกี่ยวกับของกลาง และให้ถือว่าสิทธิภาคีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ เป็นไปตามมาตรา ๑๓๓ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๒) ผลของการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข

ถ้าจำเลยผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๑๓๒ ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลหรือศาลได้รับรายงาน ว่า เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเงื่อนไข อาจศาลหมายเรียกเด็กหรือเยาวชน พร้อมบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยมาสอบถาม เมื่อศาลสอบถามแล้วเห็นว่าเด็กหรือ เยาวชนกระทำความผิดเงื่อนไขโดยไม่มีเหตุอันสมควร จนเป็นเหตุให้เงื่อนไขที่ศาลกำหนดไม่เป็นประโยชน์ต่อการ แก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนอีกต่อไป ศาลจะยกคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาต่อไป ตามมาตรา ๑๓๓ วรรคสอง ในกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยไม่สมควรใช้วิธีการคุมความประพฤติหรือเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ศาลจะส่งตัว จำเลยไปยังสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควรที่ยินยอมรับตัวจำเลยไว้ ดูแลชั่วคราว หรือจะให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุ ครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ หรือหากศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเงื่อนไขแต่ยังอยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติตาม เงื่อนไขได้ ศาลอาจจงดักเตือน และกำชับเด็กหรือเยาวชนให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ ศาลอาจเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขเพื่อความเหมาะสม เป็นไปตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและ วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๓ วรรคสอง ประกอบ ข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ ของข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการ พิพากษาคดี พ.ศ. ๒๕๕๖

๓) กรณีมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป

กรณีความปรากฏแก่ศาลว่าในระหว่างการดำเนินการต่อเด็กหรือเยาวชน มีพฤติการณ์อื่นใดหรือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนเปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินการต่อเด็กหรือ เยาวชนเสียใหม่ให้เหมาะสมโดยคำนึงประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ เป็นไปตามข้อบังคับของ ประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๓

๒.๙.๒ กรณีศาลสั่งคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนภายหลังจาก ศาลมีคำพิพากษา ตามมาตรา ๑๓๘ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๑) ผลของการปฏิบัติตามเงื่อนไข

เมื่อเด็กหรือเยาวชนหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๑๓๘ ครบถ้วนแล้ว ศาลจะสั่งยุติการคุมความประพฤติ เป็นไปตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๙ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อ ๘ ของข้อบังคับ ของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอดส่องความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนและจัดทำ รายงานเสนอต่อศาล พ.ศ. ๒๕๕๖

๒) ผลของการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข

กรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๑๓๘ ศาลมีอำนาจออก หมายเรียกเด็กหรือเยาวชนนั้นและบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือองค์การ ที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนมาดักเตือน แต่ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสียดังกล่าว เมื่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดังกล่าวยินยอมหรือศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจส่งตัวเด็กหรือเยาวชน นั้นไปแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ตามที่ศาลเห็นสมควรเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือ

เยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ เป็นไปตามมาตรา ๑๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๓) กรณีมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป

ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลเองหรือปรากฏจากรายงานของพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวแก่การกำหนดเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนเปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือทุกข้อก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขอื่นเพิ่มเติมก็ได้ เป็นไปตามมาตรา ๑๓๘ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

หมายเหตุ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนแล้ว และต่อมาความปรากฏต่อศาลเอง หรือปรากฏจากรายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือผู้ดูแลหรือผู้ปกครองสถานที่ที่กำหนด หรือปรากฏจากคำร้องของบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือสถานที่ที่กำหนด ว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวซึ่งพิพากษาหรือมีคำสั่งหรือซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนนั้นกำลังรับโทษหรือถูกควบคุมตัวอยู่ เห็นว่ามีเหตุอันสมควร ก็ให้มีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ ในกรณีที่ศาลที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ใช่ศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่งให้แจ้งศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่งทราบ ถ้าโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่กำหนดภายหลังหนักกว่าวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่เด็กและเยาวชนนั้นได้รับอยู่ เด็กหรือเยาวชนนั้นมีสิทธิอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นได้ เป็นไปตามมาตรา ๑๓๗ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

ผลทางกฎหมายของการปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติหรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป กรณีผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี ตามมาตรา ๗๔ (๓) หรือกรณีอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี มาตรา ๗๕ หากศาลเยาวชนและครอบครัวกำหนดเงื่อนไขตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ มีดังนี้

๑) ผลของการปฏิบัติตามเงื่อนไข

ถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา ๗๔ (๓) และมาตรา ๗๕ ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๖ และไม่ฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมความประพฤติตามมาตรา ๕๗ และมีได้กระทำความผิดขึ้นใหม่อันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษตามมาตรา ๕๘ วรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษหรือถูกลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่กรณีตามมาตรา ๕๘ วรรคสอง ซึ่งเป็นการพ้นการคุมความประพฤติด้วยดี

๒) ผลของการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือกระทำความผิดขึ้นใหม่ หรือมีพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป

กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือกระทำความผิดขึ้นใหม่ แบ่งออกเป็น ๓ กรณีได้แก่

กรณีที่ ๑ ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด เมื่อความปรากฏแก่ศาลเองหรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานว่า ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข

ที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ศาลอาจตัดเตือนผู้กระทำความผิด หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนด หรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ได้ เป็นไปตามมาตรา ๕๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

กรณีที่ ๒ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน กระทำความผิดขึ้นใหม่ เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์ หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษ ที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลังแล้วแต่กรณี ตามมาตรา ๕๘ วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายอาญา

กรณีที่ ๓ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มีพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลง ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่ศาลยังมิได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บน ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เป็นไปตามมาตรา ๕๖ วรรคสามแห่งประมวลกฎหมายอาญา

๒.๑๐ มาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ ด้านการคุมความประพฤติ

พนักงานคุมประพฤติต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ ด้านการคุมความประพฤติ ดังนี้⁶¹

๑) พนักงานคุมประพฤติต้องชี้แจงเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติ สิทธิและหน้าที่ในระหว่างการคุมความประพฤติด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร รวมทั้งแจ้งผลที่จะได้รับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมความประพฤติรับทราบ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชน ในขั้นตอนนี้ต้องมีบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับผิดชอบดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงด้วย

๒) พนักงานคุมประพฤติต้องบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติและภูมิหลังของผู้ถูกคุมความประพฤติ สภาพความผิด และพฤติการณ์แห่งคดี ซึ่งรวมถึงการบรรเทาผลร้าย การชดเชยค่าเสียหายให้ครบถ้วน ถูกต้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยง สภาพปัญหาและความต้องการ

๓) พนักงานคุมประพฤติต้องประเมินจำแนกผู้ถูกคุมความประพฤติตามหลักเกณฑ์ที่กรมคุมประพฤติกำหนด โดยวิเคราะห์ความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ และสภาพปัญหา ความจำเป็นโดยทันทีหลังจากที่สอบปากคำเบื้องต้นเสร็จสิ้นแล้ว

๔) พนักงานคุมประพฤติต้องจัดทำแผนการคุมความประพฤติและกำกับดูแลให้เป็นไปตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจกำหนดไว้ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชนต้องมีบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับผิดชอบดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอเข้าร่วมด้วย

⁶¹ ข้อ ๓ ของมาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ

๕) พนักงานคุมประพฤติต้องจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟูและกำกับดูแลให้สอดคล้องกับผลการจำแนกสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยในการจัดทำแผนดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติจะต้องให้ผู้ถูกคุมความประพฤติดำเนินการร่วมในการจัดทำแผนด้วยด้วย กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ต้องมีบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอเข้าร่วมด้วย

๖) พนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่จัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับการแก้ไขฟื้นฟู และช่วยเหลือสงเคราะห์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการ รวมทั้งส่งต่อไปยังหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ ควรดำเนินการโดยผู้ผ่านการฝึกอบรมที่เหมาะสมและมีประสบการณ์ในภาคปฏิบัติ หรือดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของบุคคลดังกล่าว

๗) พนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่ให้คำแนะนำ ปกป้อง ช่วยเหลือ สนับสนุน รวมถึงการสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รวมทั้งติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟูเป็นระยะในระหว่างการคุมความประพฤติ

๘) พนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่บริหารจัดการคดีให้มีประสิทธิภาพทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ

๙) พนักงานคุมประพฤติควรจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การเยี่ยมเยียน การให้คำแนะนำ การชดเชยความเสียหาย และการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายตามสมควร

๑๐) กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มารับทราบการชี้แจงเงื่อนไขหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด พนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการตรวจสอบติดตาม หรือเตือน ภายในระยะเวลาที่กรมคุมประพฤติกำหนด

๑๑) พนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่จัดทำรายงานและความเห็นการคุมความประพฤติตามรูปแบบ และระยะเวลาที่กรมคุมประพฤติกำหนด

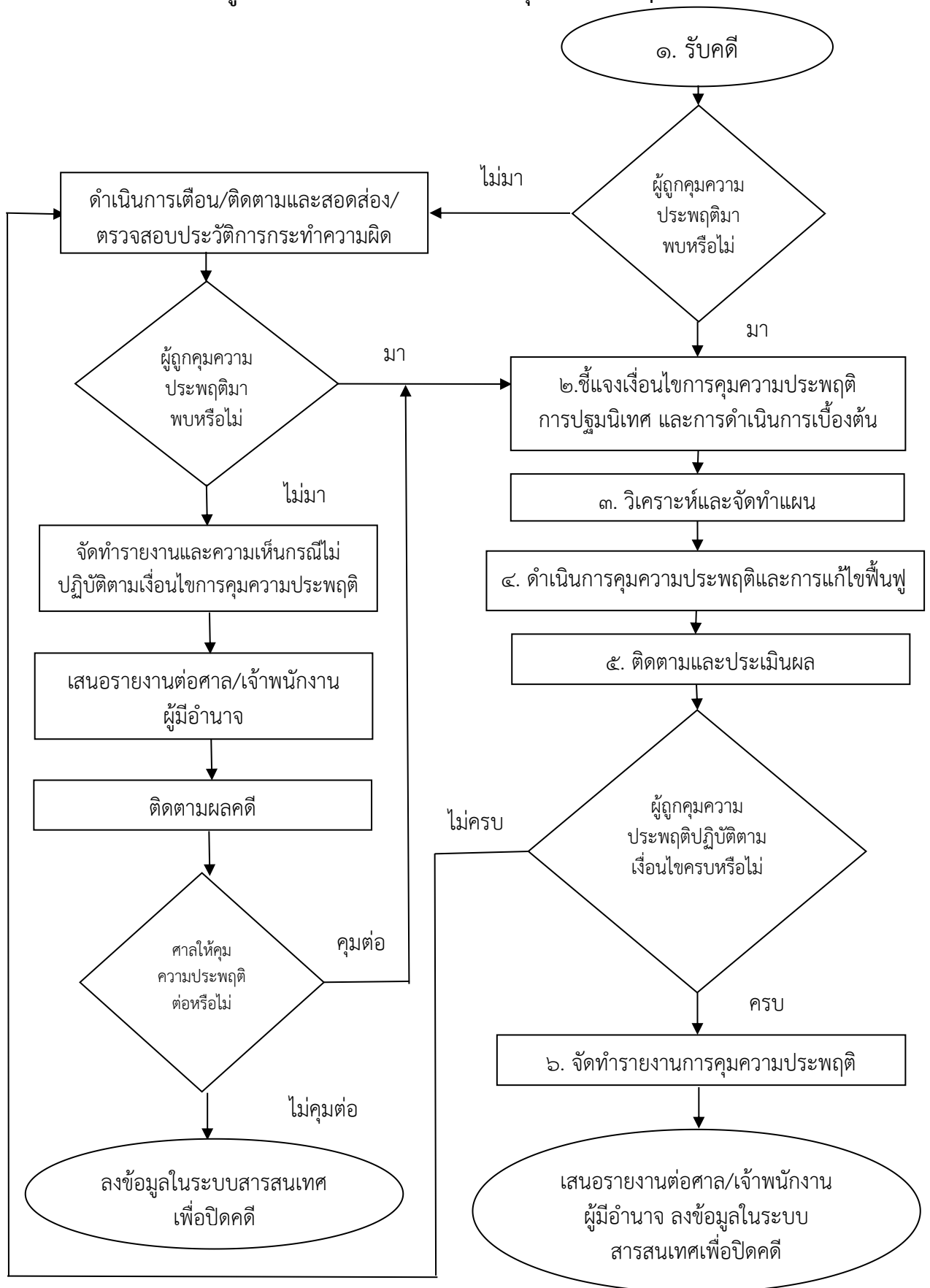
๑๒) พนักงานคุมประพฤติควรจัดให้มีกิจกรรมและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติในการดำรงชีวิตหลังจากการพ้นการคุมความประพฤติ

นอกจากนี้ ในการดำเนินการคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติควรศึกษามาตรฐานงานคุมประพฤติ ด้านอื่น ๆ ในการปฏิบัติงานด้วย เช่น ด้านการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ด้านการสงเคราะห์ ด้านการติดตามในชุมชน ด้านความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดการทำงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

บทที่ ๓

ขั้นตอนการปฏิบัติงานคุ้มครองความประพฤติ
ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

การปฏิบัติงานคุ้มครองประพฤตินักคุ้มครองประพฤตินี้เป็นเด็กหรือเยาวชน มีกระบวนการดำเนินงาน
ในภาพรวม แสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้
แผนภูมิที่ ๒ แสดงภาพรวมกระบวนการคุ้มครองประพฤตินัก

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี เมื่อสำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่งให้คุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนจากศาล ให้พิจารณาเป็น ๒ กรณี

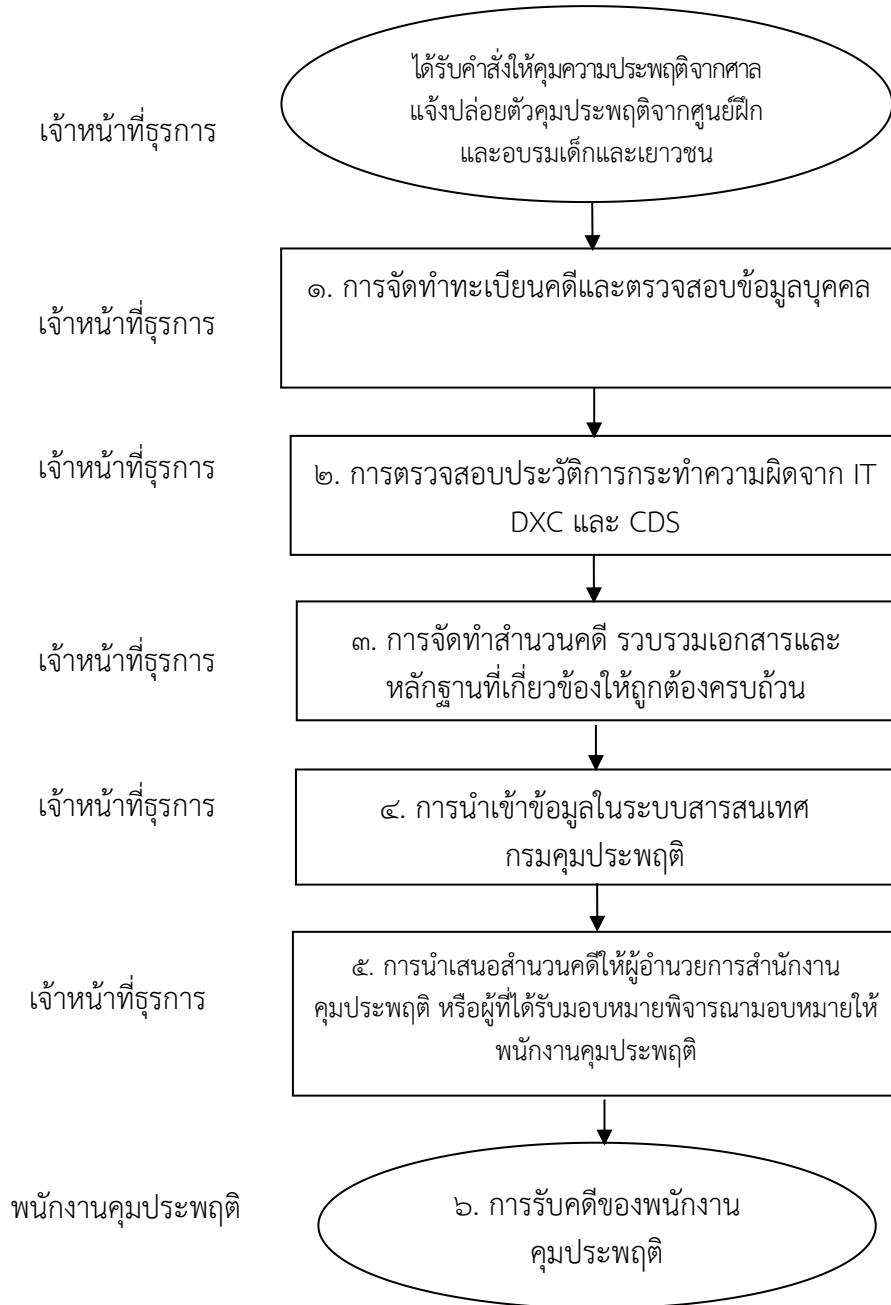
กรณีที่ ๑ เด็กก่อน หมายความว่า คดีที่สั่งคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนก่อนศาลมีคำพิพากษา ตามมาตรา ๑๓๒ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

กรณีที่ ๒ เด็กหลัง หมายความว่า คดีที่สั่งคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนหลังศาลมีคำพิพากษา (ส่งมาคุมความประพฤติหรือส่งไปกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนก่อนปล่อยตัวมาคุมความประพฤติ) ตามมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๒ (๒) แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการรับคดี โดยจัดทำทะเบียนและตรวจสอบข้อมูลบุคคล ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด จัดทำสำนวนคดีโดยการรวบรวมเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้อง ครบถ้วน และนำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศและสารบบคดีของสำนักงานคุมประพฤติ เสนอให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย พิจารณามอบหมายคดี ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการ โดยพนักงานคุมประพฤติผู้ได้รับมอบหมายดำเนินการคุมความประพฤติ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน และบันทึกข้อมูลหรือปรับปรุงข้อมูลในระบบสารสนเทศ ให้ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

รายละเอียดการปฏิบัติงานปรากฏตามแผนภูมิที่ ๓ แสดงขั้นตอนการรับคดี

แผนภูมิที่ ๓ แสดงขั้นตอนการรับคดี

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๑. จัดทำทะเบียนคดีและการตรวจสอบข้อมูลบุคคล เจ้าหน้าที่ธุรการรับคดีตามที่ได้รับคำสั่งจากศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีคำสั่งให้คุมความประพฤติ เมื่อได้รับหลักฐาน หนังสือแจ้งคำพิพากษา หรือบันทึกแจ้งการคุมความประพฤติ หรือคำพิพากษา หรือรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว หรือแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือหนังสือแจ้งปล่อยตัวคุมความประพฤติจากศูนย์ฝึกและอบรม อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งหมด รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๖ และให้เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบว่าเคยมีการตั้งสำนวนมาหรือไม่ เพื่อป้องกันการตั้งสำนวนคดีซ้ำซ้อน ๑.๑ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบพนักงานคุมประพฤติ ๑.๑.๑ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นไทย ๑.๑.๑.๑ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติมีบัตรประจำตัวประชาชน เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการเชื่อมฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร โดยการสืบบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเข้าตรวจสอบรายการทะเบียนประวัติบุคคล และเข้าระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติตาม URL คือ https://dopis.probatation.go.th:8181 ในขั้นตอนการเพิ่มทะเบียนคดีให้กรอกเลขประจำตัวประชาชนของผู้ถูกคุมความประพฤติ และคลิกตรวจทะเบียนราษฎร เมื่อปรากฏข้อมูลบุคคลที่ประกอบไปด้วยชื่อ-นามสกุล เลขประจำตัวประชาชน เพศ วัน เดือน ปีเกิด ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน สัญชาติ ชื่อบิดา และชื่อมารดา เป็นต้น ก่อนการสำเนาข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบข้อมูลจากบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ถูกคุมความประพฤติ เปรียบเทียบภาพถ่ายในบัตรกับตัวจริง และข้อมูลอื่น ๆ พร้อมทั้งสอบถามข้อมูลเพื่อความแน่ใจว่าเป็นบุคคลคนเดียวกัน เมื่อแน่ใจแล้วว่าข้อมูลถูกต้องตรงกันให้สำเนาข้อมูลเข้าสู่ระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ และตั้งสำนวนคดีสอดส่องภารกิจเด็กหรือเยาวชน ก่อนศาลมีคำพิพากษา หรือเด็กหรือเยาวชนหลังคำพิพากษา แล้วแต่กรณี แล้วนำเข้าข้อมูลทั่วไปและข้อมูลคดีในระบบสารสนเทศ ถ่ายภาพผู้ถูกคุมความประพฤติ หน้าตรง ครึ่งตัว ไม่สวมแว่นตา ไม่สวมหมวก แล้วจัดเก็บภาพถ่ายไว้ในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ พร้อมระบุน้ำหนักและส่วนสูงของผู้ถูกคุมความประพฤติไว้ด้วย โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่รับคดี ทั้งนี้วิธีการเชื่อมโยงระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๑	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๒๙ (๑) - หนังสือแจ้งคำสั่งศาล - บันทึกแจ้งการคุมความประพฤติ - หนังสือแจ้งปล่อยตัวคุมความประพฤติจากศูนย์ฝึกและอบรม - รายงานกระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว - แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของศาลเยาวชนและครอบครัว

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๑) ขั้นตอนและวิธีการขอเป็นผู้มีสิทธิเข้าตรวจสอบรายการทะเบียนประวัติบุคคล หรือระบบทะเบียนราษฎร สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการคุ้มครองสิทธิ เบอร์โทรศัพท์ ๐๒ ๑๔๑ ๔๘๐๗ ๒) แนวทางการติดตั้งและใช้งานระบบทะเบียนราษฎรผ่านโปรแกรมระบบสารสนเทศ กรมคุ้มครองสิทธิ สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการคุ้มครองสิทธิ เบอร์โทรศัพท์ ๐๒ ๑๔๑ ๔๘๐๘ การใช้งานระบบทะเบียนราษฎรผ่านระบบสารสนเทศ กรมคุ้มครองสิทธิต้องใช้งานผ่าน Web Browser ต่าง ๆ เช่น Google Chrome ,Internet Explorer ๑๑ ,Firefox เป็นต้น ดังรูป ๑.๑.๑.๒ กรณีผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน แต่มีเอกสารที่มีการระบุเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน สูติบัตร บัตรประจำตัวนักเรียน/นักศึกษา ใบอนุญาตขับรถ หนังสือเดินทาง (Passport) เอกสารที่ทางราชการออกให้ที่มีการระบุเลข ๑๓ หลัก เป็นต้น เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการตาม ข้อ ๑.๑.๑.๑ โดยสอบถามข้อมูลเพื่อความถูกต้องตรงกับเอกสารหลักฐานที่ได้รับก่อนสำเนาข้อมูล เพื่อตั้งสำนวนคดีสอดส่อง ๑.๑.๑.๓ กรณีผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไม่มีเอกสารใดๆ เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ได้ข้อมูลเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก และให้ดำเนินการตาม ข้อ ๑.๑.๑.๑ โดยสอบถามข้อมูลเพื่อความถูกต้องตรงกับเอกสารหลักฐานที่ได้รับก่อนสำเนาข้อมูล เพื่อตั้งสำนวนคดีสอดส่อง ๑.๑.๒ ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นผู้พลัดถิ่น หมายถึงบุคคลที่ไม่มีหลักฐานแสดงว่าเป็นประชากรของประเทศใด แต่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย และทางราชการไทยได้ควบคุมประชากรโดยออกบัตรประจำตัวเลข ๑๓ หลัก (บัตรสีชมพูออกให้โดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) หรือมีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก ออกให้โดยกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ตรวจสอบจากบัตรที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยออกให้ หรือกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานออกให้	

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการตามข้อ ๑.๑.๑ โดยสอบถามข้อมูลเพื่อความถูกต้องตรงกับเอกสารหลักฐานที่ได้รับก่อนสำเนาข้อมูลเพื่อตั้งสำนวนคดีสวดส่อง ๑.๑.๓ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นคนอาเซียน/คนต่างประเทศ หมายถึง บุคคลที่เป็นประชากรของประเทศลาว เมียนมาร์ กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย บรูไน สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ และบุคคลจากประเทศอื่นนอกจากกลุ่มประเทศอาเซียนตรวจสอบจากหนังสือเดินทาง (Passport) หรือบัตรผ่านแดน (Border Pass) หรือมีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก ที่ออกให้โดยกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน หรือหนังสือตรวจลงตรา (วีซ่า) หรือหนังสืออนุญาตให้คนต่างด้าวทำงานหรือหนังสือที่นายจ้างอนุมัติจ้างงาน กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นคนอาเซียน/คนต่างประเทศ ไม่ต้องตรวจสอบข้อมูลบุคคลจากทะเบียนราษฎรเพื่อยืนยันตัวบุคคล เนื่องจากทะเบียนราษฎรเป็นข้อมูลสำหรับบุคคลสัญชาติไทยเท่านั้น ไม่ได้รองรับคนอาเซียน/คนต่างประเทศ ให้เจ้าหน้าที่ธุรการจัดทำสำนวนคดีควบคุมและสวดส่องในระบบสารสนเทศ โดยการเพิ่มทะเบียนสวดส่องเด็กหรือเยาวชน และกำหนดเลขที่ทะเบียนคดี (ปี/ลำดับที่) (ปี พ.ศ./รหัสสำนักงาน/รหัสภารกิจ/เลขที่ทะเบียนคดี) ให้นำเข้าข้อมูลหมายเลขหนังสือเดินทาง/บัตรผ่านแดน ชื่อ-สกุลของผู้ถูกคุมความประพฤติ ชื่อบิดา มารดา สัญชาติ ที่อยู่ และรูปถ่ายจากหนังสือเดินทาง/บัตรผ่านแดน และข้อมูลทั่วไปและข้อมูลคดีในระบบสารสนเทศ และถ่ายภาพ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หน้าตรง ครึ่งตัวไม่สวมแว่นตา ไม่สวมหมวก และจัดเก็บภาพถ่ายไว้ในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ พร้อมระบุน้ำหนักและส่วนสูงของผู้ถูกคุมความประพฤติด้วย โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่รับคดี หมายเหตุ สำหรับข้อมูลหมายเลขหนังสือเดินทาง/บัตรผ่านแดน หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่มีหลักฐานดังกล่าว ไม่ต้องนำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศ ส่วนข้อมูลทั่วไป หากมีการเปลี่ยนแปลงให้บันทึกเพิ่มเติม ในเมนูข้อมูลทั่วไป เช่น ที่อยู่ปัจจุบัน เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพ การศึกษา และสถานภาพ เป็นต้น ๑.๒ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มาพบพนักงานคุมประพฤติ ให้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ๑.๒.๑ เมื่อได้รับเอกสารจากศาล ได้แก่ หนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔) หรือรายงานกระบวนการพิจารณาคดี หรือเอกสารที่มีการระบุเลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก และชื่อ-นามสกุล ให้เจ้าหน้าที่ธุรการ	

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ตรวจสอบทะเบียนราษฎรผ่านระบบตรวจสอบรายการทะเบียนประวัติ หรือที่เรียกว่า AMI ดังรูป หากตรวจสอบแล้วพบข้อมูลที่มีเลข ๑๓ หลัก และ ชื่อ-นามสกุล หรือข้อมูลอื่นๆ ที่ตรงกันกับเอกสารที่ได้รับจากศาลให้ส่งพิมพ์ข้อมูลจากระบบทะเบียนราษฎร แล้วให้ตั้งสำนวนคดีสอดส่องเด็กหรือเยาวชนและดำเนินการตามข้อ ๑.๑.๑.๑ ๑.๒.๒ เมื่อได้รับเอกสารจากศาล ได้แก่ หนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔) หรือรายงานกระบวนการพิจารณาคดี <u>หรือเอกสารไม่ได้ระบุ</u>เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก <u>มีแต่ชื่อ-นามสกุล</u> ให้เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบทะเบียนราษฎรผ่านระบบตรวจสอบรายการทะเบียนประวัติ หรือที่เรียกว่า AMI หากตรวจสอบแล้วพบว่า มี <u>ชื่อ-นามสกุล</u>ซ้ำกันหลายคน หรือมีข้อมูลที่ไม่ชัดเจน และไม่สามารถตรวจสอบหลักฐานยืนยันบุคคลได้ ให้นำเข้าข้อมูลบุคคลในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ และตั้งสำนวนคดีสอดส่องเด็กหรือเยาวชน ตามเอกสารที่ได้รับจากศาล หมายเหตุ ๑. กรณีศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งให้คุมความประพฤติผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งได้กระทำความผิดตามคดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว หรือคดีความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งอยู่ในอำนาจการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ให้ตั้งสำนวนคดีสอดส่องผู้ใหญ่ แต่ในส่วนข้อมูลคดีที่ศาลสั่งให้เลือก “ศาลเยาวชนและครอบครัว” ใน Tab “ข้อมูลคดี” ๒. กรณีศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งให้คุมความประพฤติผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ไม่ว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดในฐานความผิดตามฟ้องใดก็ตาม ที่ได้กระทำในขณะอายุไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ ให้ตั้งสำนวนคดีสอดส่องเด็กหรือเยาวชน	

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๒. ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการตรวจสอบว่าเคยผ่านการควบคุม สอดส่อง หรือมีประวัติการกระทำความผิดอื่น ๆ มาแล้วหรือไม่ ดังนี้ ๒.๑ กรณีมีประวัติการกระทำความผิดในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติมาก่อน ให้เจ้าหน้าที่ธุรการ เขียนเลขทะเบียนที่ หน้าปกสำนวนและพิมพ์ประวัติผลคดีมาแนบสำนวน เพื่อให้พนักงาน คุมประพฤติใช้ประกอบการสอบปากคำเบื้องต้น รายละเอียดปรากฏ ตามเอกสารภาคผนวก ๒ ๒.๒ กรณีไม่มีประวัติอยู่ในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ มาก่อน ให้เจ้าหน้าที่ธุรการ ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดจาก ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) และบันทึกผลการตรวจไว้ที่หน้าปกพร้อมแนบเอกสารที่พิมพ์จาก ระบบ กรณีที่พบประวัติ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๓ หมายเหตุ ๑. กรณีหนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป. ๔) ไม่ชัดเจน ข้อมูล ไม่ครบถ้วน คลาดเคลื่อน ให้เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบความถูกต้องของคำ พิพากษาจากระบบสารสนเทศของศาลยุติธรรม เช่น ระบบติดตาม สำนวนคดี ตรวจสอบจากระบบสืบค้นคำพิพากษาของศาล หรือขอคัด ถ่ายเอกสารสำเนาคำพิพากษา หรือรายงานกระบวนการพิจารณาคดีตาม ความจำเป็น แล้วรายงานให้หัวหน้ากลุ่ม หรือผู้บังคับบัญชา เพื่อทราบ และแจ้งผู้รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง ๒. กรณีศาลไม่ได้ส่งหนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔) มาในวันที่แจ้ง คำสั่ง ให้เจ้าหน้าที่ธุรการ ติดตามหนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔) โดยเร็ว เพื่อส่งให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนในภายหลัง ๓. กรณีมีหนังสือปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมให้คุมความ ประพฤติ ให้เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบความถูกต้องและติดตามหนังสือ	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๒๙ (๒) - ใช้ตารางเพื่อบันทึกผลคดี ด้าน ขวา บนของปกโดยมีรายละเอียดว่า พบ หรือไม่พบประวัติ ชื่อผู้ตรวจสอบ และ วันที่ตรวจสอบ ☐ ตรวจสอบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ ☐ ไม่พบ ☐ พบ จำนวน.....คดี ☐ ตรวจสอบทะเบียนราษฎร์ ☐ ตรวจสอบ DXC ☐ ตรวจสอบ CDS วันที่..... ชื่อผู้ตรวจสอบ..... - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๗/ว๑๑ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อม ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าใช้งาน ระบบ ศูนย์ แลกเปลี่ยนข้อมูล กระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC)

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
แจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔) จากศาลโดยเร็ว เพื่อส่งให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนในภายหลัง ๔. กรณีไม่มีรายงานสืบเสาะและพินิจ ให้เจ้าหน้าที่ธุรการติดตามรายงานสืบเสาะและพินิจจากสถานพินิจฯ โดยเร็ว เพื่อส่งให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนในภายหลัง ๓. การจัดทำสำนวนคดีโดยการรวบรวมเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องครบถ้วน เจ้าหน้าที่ธุรการ จัดทำเอกสารและรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดี ดังนี้ (๑) ปกหน้าสำนวนสอดส่อง (ค.ป.๑ ข.) (๒) สารบัญสำนวนคดีควบคุมและสอดส่อง (ค.ป.๒ ข.) (๓) หนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔) (๔) สำเนาคำฟ้อง/คำพิพากษา/ใบนัดคุมความประพฤติ/หนังสือแจ้งปล่อยตัวคุมความประพฤติจากศูนย์ฝึกและอบรม (๕) รายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็ก/ เยาวชน/จำเลยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (๖) สำเนาใบนัดคุมความประพฤติและ/หรือใบแจ้งการคุมความประพฤติ (๗) แบบชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ (ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน) (ค.ป.๑๐/๒) (๘) ภาพถ่ายผู้ถูกคุมความประพฤติ (๙) แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ (ค.ป.๑๑) (๑๐) แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติที่ผ่านการสอดส่อง (๑๑) เอกสารที่ได้จากการดำเนินการตามข้อ ๒ มาประกอบสำนวนคดี (๑๒) เอกสารอื่นๆที่จำเป็น (ถ้ามี) เช่น ใบเปลี่ยนชื่อ นามสกุล รายงานสรุปผลการตรวจรักษาด้านจิตวิทยาการแพทย์เด็กหรือเยาวชน เอกสารเกี่ยวกับการบำบัดรักษา เอกสารการชดเชยค่าเสียหาย เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับคดี พร้อมทั้งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วยลงลายมือชื่อรับรองสำเนา (๑๓) แบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ (คป. ๔ข)	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๒๙ (๓)

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ข้อสังเกต กรณีสำนักงานคุมประพฤติแห่งอื่น ขอความร่วมมือให้ดำเนินการเกี่ยวกับการคุมคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้เจ้าหน้าที่ธุรการ ดำเนินการรับ-ส่งประเด็นในงานคุมความประพฤติด้วยระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๙ ๔. นำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศ และสารบบคดีของสำนักงานคุมประพฤติ ๔.๑ การนำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศ เจ้าหน้าที่ธุรการ ต้องนำเข้าข้อมูลประวัติส่วนตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ พร้อมทั้งตรวจสอบข้อมูลบุคคลให้ถูกต้องครบถ้วน ดังนี้ ๑) ประวัติส่วนตัว ได้แก่ วันที่รับคดี สถานะบุคคล ชื่อ - นามสกุล ตามสำนวนคดี ชื่อ - นามสกุลของผู้ถูกคุมความประพฤติ ชื่อเล่น เพศ เลขบัตรประจำตัวประชาชน วันเกิด เบอร์โทรศัพท์ พนักงานคุมประพฤติ เจ้าของคดี และภาพถ่ายของผู้ถูกคุมความประพฤติ ๒) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อ - นามสกุลบิดา ชื่อ - นามสกุลมารดา พักอยู่กับ เกี่ยวข้องเป็น สัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพเมื่อพบพนักงานคุมประพฤติครั้งแรก รายได้ การศึกษา สถานภาพ ความสามารถพิเศษ ข้อมูลของผู้ปกครอง ชื่อผู้ปกครอง เบอร์โทรศัพท์ของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ ที่อยู่ (ตามทะเบียนบ้าน/ปัจจุบัน) ของผู้ปกครอง ๓) ข้อมูลคดี ได้แก่ ชื่อสถานีตำรวจ ชื่อศาล วันที่ศาลมีคำสั่งให้คุมประพฤติ วันครบกำหนดคุมประพฤติ จำเลยที่ เลขทะเบียนคดีดำ (ลำดับที่/ปี) เลขทะเบียนคดีแดง (ลำดับที่/ปี) กลุ่มฐานความผิดแทน ฐานความผิดตามฟ้อง ๓.๑) กรณีการส่งคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนก่อนศาลมีคำพิพากษา คดีเด็ก (ก่อน) ให้นำเข้าข้อมูล “คำสั่งศาล” ได้แก่ ระยะเวลาคุมความประพฤติ หรือจำนวนครั้งในการรายงานตัว หรือจำนวนชั่วโมงการทำงานบริการสังคม หรือเงื่อนไขอื่นๆที่ศาลกำหนด ๓.๒) กรณีการส่งคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนตามคำพิพากษา คดีเด็ก (หลัง) ให้นำเข้าข้อมูล “คำพิพากษา” ได้แก่ โทษปรับ ระยะเวลาการกำหนดโทษหรือโทษจำคุกและระยะเวลาที่รอการลงโทษ ระยะเวลาคุมความประพฤติ จำนวนครั้งในการรายงานตัว จำนวนชั่วโมงการทำงานบริการสังคม และเงื่อนไขที่ศาลกำหนด	- หนังสือที่ยช ๐๓๒๗/ว๗๒๔ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้งแนวทางการส่ง-รับประเด็นในงานคุมความประพฤติในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๒๙ (๔)

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ทั้งนี้ ต้องนำเข้าสู่ข้อมูลประวัติส่วนตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้แล้วเสร็จภายในวันที่รับคดี รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๑ กรณี คนอาเซียน/คนต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ธุรการ ต้องนำเข้าสู่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกคุมความประพฤติในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ ได้แก่เลขหนังสือเดินทาง (Passport) บัตรผ่านแดน (Border Pass) หนังสือที่นายจ้าง อนุมัติจ้างงาน ชื่อ - สกุลของผู้ถูกคุมความประพฤติ ชื่อตามสำนวนคดี ชื่อบิดา มารดา สัญชาติ ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ที่อยู่ปัจจุบัน เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพ การศึกษา สถานภาพ ภาพถ่ายของผู้ถูกคุมความประพฤติ และข้อมูลคดีตามคำสั่งศาลให้แล้วเสร็จภายในวันที่รับคดี พร้อมทั้งตรวจสอบสถานะบุคคลให้ถูกต้องจากหนังสือตรวจลงตรา (วีซ่า) และระบุให้ชัดเจนว่าเป็นประเภทใด ดังต่อไปนี้ เข้าถูก - อยู่ถูก : กลุ่มนี้เข้าประเทศถูก ผ่านการตรวจถูกต้อง และอยู่ตามเงื่อนไขที่กำหนด ทั้งวัตถุประสงค์ในการอยู่และระยะเวลาในการอยู่ เข้าถูก - อยู่ผิด : กลุ่มนี้เข้าประเทศถูก ผ่านการตรวจถูกต้อง แต่อยู่ผิดเงื่อนไขที่กำหนด วัตถุประสงค์ในการอยู่และระยะเวลาในการอยู่ เข้าผิด - อยู่ถูก : กลุ่มนี้หลบหนีเข้าเมือง แต่ด้วยเหตุผลความจำเป็นเฉพาะเรื่อง รัฐบาลให้มาจดทะเบียนให้อยู่ถูก เข้าผิด - อยู่ผิด : กลุ่มนี้หลบหนีเข้าเมืองและยังหลบหนีอยู่ ๔.๒ จัดทำสารบบคดีของสำนักงานคุมประพฤติ ให้เจ้าหน้าที่ธุรการ สามารถจัดทำทะเบียนรับคดีของสำนักงานคุมประพฤติ โดยการดาวน์โหลดเป็นระบบทะเบียนของสำนักงาน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการคดีของสำนักงาน ๕. การเสนอสำนวนคดีให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย พิจารณามอบหมายคดีให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการ เจ้าหน้าที่ธุรการคดี เสนอสำนวนคดีต่อผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อพิจารณาจ่ายคดีให้พนักงานคุมประพฤติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เช่น จ่ายตามความเชี่ยวชาญของพนักงานคุมประพฤติแต่ละคน หรือตามพื้นที่ เขตหรืออำเภอ หรือตามความเหมาะสม เป็นต้น ข้อสังเกต กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ศาลมีคำสั่งให้คุมประพฤติกว่าหนึ่งคดี ควรมอบหมายให้พนักงานคุมประพฤติคนเดียวเป็นผู้ดูแล	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๐

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๖. การรับคดีของพนักงานคุมประพฤติ เมื่อได้รับสำนวนคดีแล้ว พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชน เพื่อดำเนินการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชนต่อไป และหากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทั่วไปและข้อมูลคดีให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องและบันทึกข้อมูลดังกล่าวในระบบสารสนเทศ ๖.๑ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มาพบพนักงานคุมประพฤติ เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบสำนวนคดีให้พนักงานคุมประพฤติ ดำเนินการ ดังนี้ ๖.๑.๑ กรณีสอบปากคำได้ทันที ให้พนักงานคุมประพฤติ ดำเนินการในขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ การปฐมนิเทศและการดำเนินการเบื้องต้น ๖.๑.๒ กรณีไม่สามารถสอบปากคำได้ทันที ให้พนักงานคุมประพฤตินัดผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนให้มาพบในภายหลัง เช่น กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติมีเหตุจำเป็นที่ต้องรีบกลับภูมิลำเนาซึ่งอยู่ต่างจังหวัด หรือศาลมีคำสั่งให้คุมประพฤติและมาพบพนักงานคุมประพฤตินอกเวลาราชการทำให้ไม่สามารถสอบปากคำได้ทันที ให้พนักงานคุมประพฤติดอกใบนัดและกำหนดวัน ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติพร้อมบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย มาพบภายในไม่เกิน ๗ วัน นับตั้งแต่วันที่ออกใบนัด ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องย้าเตือนผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย ให้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาล และให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ถูกคุมความประพฤติไว้ด้วย เช่น ชื่อ-นามสกุล ชื่อเล่น วัน เดือน ปีเกิด ชื่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย ภูมิลำเนา ที่อยู่ แขนงที่บ้าน สถานที่ทำงาน หมายเลขโทรศัพท์ ID LINE, Facebook ที่สามารถติดต่อได้ เพื่อเป็นข้อมูลในการตรวจสอบทะเบียนราษฎรและรายการประวัติการกระทำผิดจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (Criminal Database System : CDS) ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มาพบพนักงานคุมประพฤติ ๖.๒ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ไม่มาพบพนักงานคุมประพฤติเพื่อรับทราบเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ๖.๒.๑ ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบรายละเอียดในหนังสือแจ้งคำพิพากษา (ค.ป.๔)/รายงานกระบวนการพิจารณา/ใบนัด	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๑ - ค.ป.๑๑ แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ - ค.ป.๑๐/๒ แบบชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ (ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน) - ใบนัดคุมความประพฤติ - บันทึกการติดต่อทางโทรศัพท์

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
การคุมความประพฤติ ก่อนว่ามีโทษปรับหรือไม่ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติรายนั้น ๆ ไม่ชำระค่าปรับ จะถูกส่งไปฝึกอบรมแทน ค่าปรับในสถานที่ศาลกำหนดหรือเงื่อนไขอื่นใด เช่น ให้เข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟูแบบผู้ป่วยในจากสถานบำบัด ๖.๒.๒ ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบข้อมูลในสำนวนที่เจ้าหน้าที่ธุรการตรวจสอบจากระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ ๖.๒.๒.๑ หากตรวจสอบแล้วพบว่ามีประวัติการกระทำความผิดใหม่ ให้ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (Criminal Database System : CDS) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดชัดเจน แล้วรวบรวมเอกสารหลักฐานทางคดี ทั้งนี้ วิธีการในการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (Criminal Database System : CDS) รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๒ หมายเหตุ ๑) การตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (Criminal Database System : CDS) ต้องนำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศให้ครบถ้วน ได้แก่ ชื่อ นามสกุล เลขประจำตัวประชาชน วัน เดือน ปีเกิด ชื่อบิดา ชื่อมารดา เชื้อชาติ สัญชาติ ซึ่งหากนำเข้าข้อมูลไม่ครบถ้วนจะไม่สามารถส่งตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดได้ ๒) คนอาเซียน/คนต่างประเทศ ไม่สามารถส่งตรวจประวัติการกระทำความผิดจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (Criminal Database System : CDS) ได้ ๖.๒.๒.๒ หากตรวจแล้วไม่พบประวัติการกระทำผิดเพิ่มเติม ให้ตรวจสอบที่อยู่หรือข้อมูลที่สามารถติดต่อได้ แล้วดำเนินการเตือนหรือติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติให้มาพบเพื่อรับทราบข้อกำหนดเงื่อนไขในวันพนักงานคุมประพฤติกำหนด ๖.๒.๓ ในการติดตามพนักงานคุมประพฤติอาจออกสอดส่องยังที่พักอาศัยหรือสถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด หรืออาจดำเนินการโดยโทรศัพท์สอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติ บุคคลในครอบครัว ญาติ นายจ้าง หรือบุคคลอื่นที่สามารถติดต่อได้ หรืออาจมอบหมายอาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการแทนได้ โดยดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่งจากศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ๖.๒.๔ หากเป็นกรณีออกหนังสือเตือนแล้ว แต่ผู้ถูกคุมความประพฤดียังไม่มาพบให้ดำเนินการตามข้อ ๖.๒.๓ ภายใน ๗ วันนับจาก	- ค.ป.๑๒ ข บันทึกการสอดส่อง

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
วันผิดนัด ทั้งนี้ แนวทางการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองความประพฤติปรากฏตาม เอกสารภาคผนวก ๔.๓ ผลการออกติดตามสอดส่อง มีหลายกรณี ดังนี้ ๑) กรณีพบผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน หรือ บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย พักอาศัยอยู่ในบ้านที่ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติแจ้งไว้ ให้พนักงานคุมประพฤติบันทึกการสอดส่องตามแบบที่กำหนด และออกหนังสือเตือนให้ไปพบพนักงานคุมประพฤติตามกำหนดนัดใหม่ พร้อมให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือญาติลงลายมือชื่อรับหนังสือดังกล่าวไว้ ๒) กรณีพบว่าผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ย้ายที่อยู่ให้สอบถามบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือผู้ที่พักอาศัย หรือพยานที่อยู่ใกล้เคียงและบันทึกรายละเอียดตามแบบที่กำหนดเพื่อดำเนินการต่อไป ๓) กรณีพบว่าผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ถึงแก่กรรม/ถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่/เดินทางไปต่างประเทศ/เจ็บป่วยสาหัส/มีอาการทางจิตรุนแรง ให้สอบถามบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย พร้อมบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ และรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นหลักฐานและจัดทำรายงานเสนอต่อศาล เช่น - กรณีผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ถึงแก่กรรม ให้บันทึกวัน เดือน ปี และสาเหตุการถึงแก่กรรม วัดที่สวดอภิธรรมหรือวัดที่ฌาปนกิจ วัน เดือน ปีที่ฌาปนกิจ หรือพิธีตามหลักศาสนกิจของแต่ละศาสนาและหลักฐานใบมรณบัตร - กรณีผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ ให้สอบถามบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย โดยบันทึกวัน เดือน ปี และสถานีตำรวจที่จับกุม ฐานความผิด สถานที่ต้องขังในระหว่างดำเนินคดี หากศาลมีคำพิพากษาแล้ว ให้สอบถามวันที่พิพากษา รายละเอียดของคำพิพากษา สอบถามสถานที่/ศูนย์ฝึก หากถูกส่งเข้ารับการบำบัดรักษาหรือฝึกอบรม	- หนังสือที่ยธ ๐๓๐๓/ว ๔๗๘ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและสอดส่อง - ค.ป.๑๒ ข บันทึกการสอดส่อง - หนังสือเตือนให้ไปพบพนักงานคุมประพฤติ - ค.ป.๕ บันทึกถ้อยคำพยาน

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
- กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชน เดินทางไปต่างประเทศ ให้บันทึกรายละเอียดการเดินทางไปต่างประเทศ และหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประเทศที่เดินทางไป กำหนดวันเดินทางกลับ วัตถุประสงค์ของการเดินทางไปต่างประเทศ เช่น ติดตามครอบครัวไปประกอบอาชีพ หรือไปศึกษาต่อ หรือไปพักอาศัย หรือไปท่องเที่ยว - กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เจ็บป่วยทางกาย เจ็บป่วยด้วยโรคใด ให้บันทึกอาการปัจจุบันเป็นอย่างไร แพทย์รักษาตัวอยู่ที่ใด ผลการรักษา และใบรับรองแพทย์ หรือสามารถมาพบพนักงานคุมประพฤติได้หรือไม่ ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติอาจถ่ายภาพไว้เป็นหลักฐาน - กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มีอาการทางประสาท หรืออาการทางจิต ให้บันทึกอาการปัจจุบันมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด สื่อสารเข้าใจและตอบคำถามได้หรือไม่ เพื่อจะได้ประเมินว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนสามารถมาพบพนักงานคุมประพฤติได้หรือไม่ ทั้งนี้ ขอให้แนบเอกสารการรักษาพยาบาล หรือตรวจสอบจากบัตรประจำตัวผู้ป่วย หรือใบรับรองแพทย์ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษา (ถ้ามี) ๔) กรณีพบบ้าน แต่ไม่พบผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือผู้พักอาศัยในบ้าน ให้สอบถามเพื่อนบ้าน หรือ ผู้นำชุมชน แล้วบันทึกถ้อยคำพยานตามแบบที่กำหนด ๕) กรณีไม่พบบ้านหรือสถานที่ที่แจ้งไว้ ให้ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น ไปรษณีย์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และบันทึกถ้อยคำพยานตามแบบที่กำหนด ๖) กรณีพยานเขียนหนังสือไม่ได้ ให้พิมพ์ลายนิ้วมือแทนการลงลายมือชื่อ หรือกรณีไม่ยอมลงลายมือชื่อ ให้บันทึกเหตุขัดข้องที่ไม่สามารถลงลายมือชื่อ และรูปพรรณสัณฐานของพยานดังกล่าวไว้ด้วย ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการทุกขั้นตอนด้วยความรวดเร็ว รอบคอบ ระมัดระวังในการสื่อสาร ต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเด็กหรือเยาวชน ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง โดยคำนึงถึงความปลอดภัย และสิทธิประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชน เป็นสำคัญ	- ค.ป.๑๒ ข บันทึกการสอดส่อง - ค.ป.๕ บันทึกถ้อยคำพยาน - หนังสือที่ยธ ๐๓๐๓/ว ๖๖๘ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เรื่อง การปกปิดประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน - พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๔ ,มาตรา ๑๓๐ - ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการสอดส่องความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนและจัดทำรายงานเสนอต่อศาล พ.ศ.๒๕๕๖ ข้อ ๗

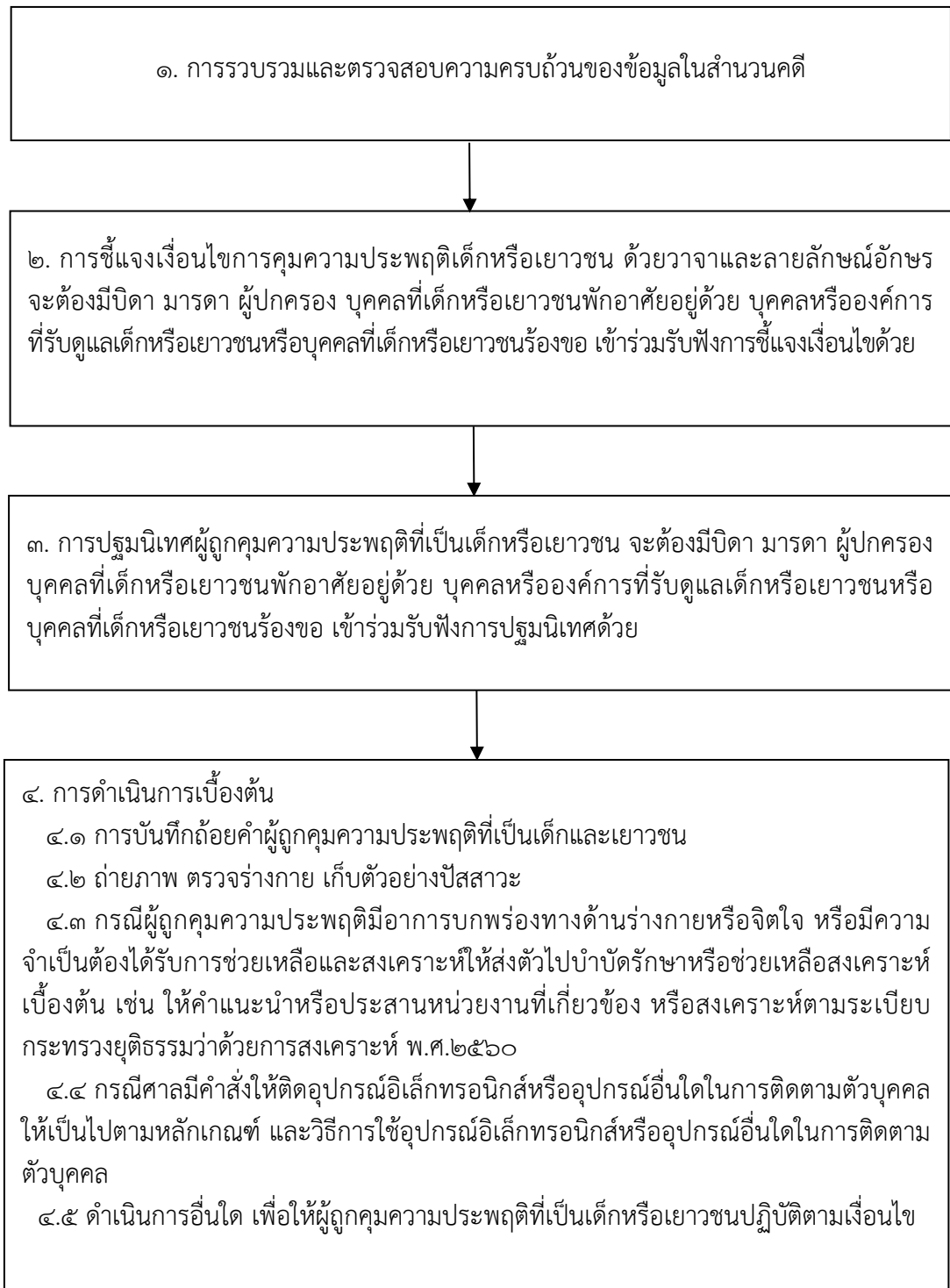
ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๖.๒.๕ หากผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน พร้อม บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย ยังไม่มาพบและมีพฤติการณ์ ที่แสดงว่าตั้งใจไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการ คุมความประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็น เสนอต่อศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจภายใน ๗ วันนับแต่วันครบ กำหนดการรายงานตัวครั้งที่ ๑ กรณีที่ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย มาพบ พนักงานคุมประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการในขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ การปฐมนิเทศและ การดำเนินการเบื้องต้นต่อไป	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น เป็นขั้นตอนการดำเนินงานของพนักงานคุ้มครองประเพณี พนักงานคุ้มครองประเพณีรวบรวมและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลในสำนวนคดี เช่น คำสั่งศาล รายงานการสืบเสาะและพินิจจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องในคดี เมื่อผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมาพบพนักงานคุ้มครองประเพณีหลังจากที่มีคำสั่งให้คุ้มครองประเพณีทั้งกรณีก่อนและหลังศาลมีคำพิพากษา พนักงานคุ้มครองประเพณีต้องชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณีตามที่ศาลมีคำสั่งแก่ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร พร้อมแจ้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกคุ้มครองประเพณี รวมทั้งผลที่จะได้รับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติจากการคุ้มครองประเพณีตามแบบที่อธิบดีกรมคุ้มครองประเพณีกำหนด ซึ่งจะต้องมีบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับผิดชอบดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ เข้าร่วมรับฟังชี้แจงเงื่อนไขด้วย และจัดปฐมนิเทศผู้ถูกคุ้มครองประเพณีเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองประเพณี วิธีการคุ้มครองประเพณี และบริการที่อาจได้รับจากสำนักงานคุ้มครองประเพณี และให้พนักงานคุ้มครองประเพณีดำเนินการเบื้องต้นแก่ผู้ถูกคุ้มครองประเพณี ได้แก่ บันทึกถ้อยคำผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพักอาศัยตามแบบที่กรมคุ้มครองประเพณีกำหนด ซึ่งในการบันทึกถ้อยคำผู้ถูกคุ้มครองประเพณี พนักงานคุ้มครองประเพณีต้องบันทึกถ้อยคำให้ได้ข้อมูลครบถ้วนเพื่อนำมาวิเคราะห์และจำแนก รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับตัวผู้ถูกคุ้มครองประเพณี เช่น การถ่ายภาพ การเก็บตัวอย่างปัสสาวะ ช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ กรณีผู้ถูกคุ้มครองประเพณีต้องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวบุคคลหรือดำเนินการอื่นใด เพื่อให้ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถปรับปรุงตนเองได้ นอกจากนี้ ให้พนักงานคุ้มครองประเพณีแนะนำบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการใด ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม รวมถึงการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย ให้ดำเนินการในขั้นตอนนี้ด้วย รายละเอียดการปฏิบัติงาน ปรากฏตามแผนภูมิที่ ๔ แสดงขั้นตอนการชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

แผนภูมิที่ ๔ แสดงขั้นตอนการชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
เมื่อพนักงานคุ้มครองประพจน์ได้รับมอบสำนวนคดีจากผู้อำนวยการสำนักงานคุ้มครองประพจน์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ให้พนักงานคุ้มครองประพจน์ดำเนินการ ดังนี้ ๑. การรวบรวมและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลในสำนวนคดี โดยทำความเข้าใจข้อมูลในสำนวนคดี เช่น คำสั่งศาล แบบบันทึกข้อมูลสวดส่องเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้น รายงานกระบวนการพิจารณา รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็ก/เยาวชน/จำเลยของสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กหรือเยาวชน/หนังสือปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกอบรมให้คุ้มครองประพจน์ และตรวจสอบเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก รวมทั้งตรวจสอบเอกสารที่ธุรการรวบรวม และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น ๆ เช่น รายงานสรุปผลการตรวจรักษาด้านจิตวิทยาการแพทย์ เด็กและเยาวชน แบบประเมินระดับสติปัญญา เอกสารชำระเยียวยา ค่าเสียหาย ใบเสร็จชำระเงินค่าปรับ เป็นต้น รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๖ และ ๗ ๒. การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์เป็นขั้นตอนสำคัญในการทำความเข้าใจกับผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยพนักงานคุ้มครองประพจน์ต้องชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ตามที่ศาลมีคำสั่งแก่ผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยจะต้องมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงเงื่อนไขด้วยด้วยวาจาและลายลักษณ์ ซึ่งเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพจน์ที่ศาลกำหนด แบ่งเป็น ๒ กรณี ได้แก่ กรณีที่ ๑ กรณีคุ้มครองประพจน์ก่อนศาลมีคำพิพากษา (เด็กก่อน) ตามมาตรา ๑๓๒ ประกอบข้อ ๙ ซึ่งศาลกำหนดเงื่อนไขในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้ (๑) ให้เด็กหรือเยาวชนรายงานตัวต่อพนักงานคุ้มครองประพจน์หรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายหรือองค์กรด้านเด็ก เข้ารับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด เข้ารับการศึกษาหรือฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ตลอดจนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรมและหน้าที่พลเมือง หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางเลือกอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสนับสนุนให้เด็กหรือเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองประพจน์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๒ - พระราชบัญญัติคุ้มครองประพจน์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔, ๒๕ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองประพจน์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๓ - ค.ป.๑๐/๒ แบบชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ เด็กและเยาวชน - หลักการเบื้องต้นของมาตรฐานแห่งชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติงานคุ้มครองประพจน์ - พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๒ - ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๙ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๔๐๕ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้างแบบชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ ผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กและเยาวชน (ค.ป.๑๐/๒) แบบบันทึก

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณี และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
(๒) ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยเพื่อคุ้มครองประเพณีเด็กหรือเยาวชน เช่น ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันอาจชักนำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำความผิด (๓) เงื่อนไขอื่นที่จำเป็นแก่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน กรณี ๒ กรณีคุ้มครองประเพณีภายหลังศาลมีคำพิพากษา (เด็กหลัง) ตามมาตรา ๑๓๘ ซึ่งศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประเพณีข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้ (๑) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันอาจชักนำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด (๒) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานที่ที่อยู่อาศัย ในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น หรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย (๓) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำความผิด (๔) ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติดนอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิด (๕) ให้เด็กหรือเยาวชนไปรายงานตัวต่อศาล พนักงานคุมประเพณี หรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นครั้งคราว (๖) ให้เด็กหรือเยาวชนไปศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมรับคำปรึกษา แนะนำ ปรึกษา รักษา แก้ไขบำบัดฟื้นฟู ประกอบสัมมาชีพ หรือให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรม และหน้าที่ของพลเมือง (๗) ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การ ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนนั้น กระทำหรือห้ามมิให้กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนตามที่ศาลกำหนด (๘) กำหนดเงื่อนไขอื่นใด เพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมความประเพณีของเด็กหรือเยาวชน นอกจากนี้ ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ประกอบมาตรา ๗๔ (๓) และมาตรา ๗๕ ดังต่อไปนี้ (๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่	ข้อมูลผู้ถูกคุ้มครองประเพณี (ค.ป.๑๑) และแบบประเมินผู้ถูกคุ้มครอง ประเพณี - กลไกการควบคุมพฤติกรรมและกลไกการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยศึกษาจากคู่มือกระบวนการปฏิบัติงานด้วยกลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีสำหรับพนักงานคุ้มครองประเพณี - พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๘ - ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอดส่องความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนและจัดทำรายงานเสนอต่อศาล พ.ศ. ๒๕๕๖

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณี และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
เห็นสมควรในเรื่องความประเพณีและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้ กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ (๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ (๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประเพณีใดอันอาจ นำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก (๔) ให้ปรับปรุงการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความ บกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่ และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด (๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาล กำหนด (๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดใน ระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์ อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้ (๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธี อื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน (๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากร ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมหรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว (๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควร ว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน (๑๐) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิด ขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประเพณีตามคำพิพากษา ศาลอาจ กำหนดเงื่อนไขแก่ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน แต่ละ รายแตกต่างกันไป โดยศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อก็ได้ พนักงานคุมประพฤติต้องอธิบายให้ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็ก หรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัย อยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลที่เด็ก หรือเยาวชนร้องขอ เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงเงื่อนไขด้วย เข้าใจเงื่อนไข การคุ้มครองประเพณีที่ศาลกำหนดให้ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีแต่ละราย รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๖ (ส่วนรายละเอียด เกี่ยวกับเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณีปรากฏตามขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน ข้อ ๔. การจัดทำแผนการคุ้มครองประเพณี)	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณี และ การดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๒.๑ สิทธิและหน้าที่ของผู้คุ้มครองความประเพณี ๒.๑.๑ สิทธิของผู้คุ้มครองความประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ๒.๑.๑.๑ สิทธิที่จะคัดค้านรายงานและนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างกรณีพนักงานคุ้มครองประเพณีจัดทำรายงานและความเห็นกรณีผู้คุ้มครองความประเพณีไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุ้มครองประเพณีของผู้คุ้มครองความประเพณีเปลี่ยนแปลงไปต่อศาลนั้นเป็นผลร้ายแก่ผู้คุ้มครองความประเพณี ๒.๑.๑.๒ สิทธิอุทธรณ์คำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษ กรณีศาลเห็นว่าผู้คุ้มครองความประเพณีไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อการคุ้มครองประเพณีตามที่ศาลกำหนด หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุ้มครองประเพณีของผู้คุ้มครองความประเพณีเปลี่ยนแปลง และศาลได้มีคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นเป็นผลร้ายแก่ผู้คุ้มครองความประเพณีมากขึ้น กรณีศาลแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน และถ้าโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่กำหนดภายหลังหนักกว่าโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่เด็กและเยาวชนได้รับอยู่ เด็กหรือเยาวชนนั้นมีสิทธิอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นได้ ๒.๑.๑.๓ ได้รับการปฏิบัติจากบุคลากรโดยคำนึงถึงหลักนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งในส่วนของผู้กระทำผิด พยาน และผู้เสียหาย โดยไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้จะต้องบริการด้วยความรวดเร็ว เต็มใจ และเป็นธรรม รวมทั้งต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของสังคมจากอาชญากรรม ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติงานต้องเก็บรักษาเป็นความลับ การเปิดเผยข้อมูลจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกรมคุ้มครองประเพณีตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ การปฏิบัติงานต้องโปร่งใสพร้อมรับการตรวจสอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ ต่อผลของงานและสังคม ๒.๑.๒ หน้าที่ของผู้คุ้มครองความประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ๒.๑.๒.๑ การมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามข้อกำหนดเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณีโดยเคร่งครัด ๒.๑.๒.๒ การมารายงานตัวตามกำหนดนัด และเข้า	- พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔, ๒๕ - พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๗, ๓๒ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองประเพณี พ.ศ.๒๕๖๐ ข้อ ๕๐ - พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๓๔ - พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๗ - หลักการเบื้องต้นของมาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุ้มครองประเพณี

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณี และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ร่วมกิจกรรมตามที่สำนักงานคุ้มครองประเพณีนัดหมาย ๒.๑.๒.๓ เมื่อมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงในระหว่างการคุ้มครองประเพณี เช่น ย้ายที่พักอาศัย เจ็บป่วย ถูกจับดำเนินคดีใหม่ เดินทางไปต่างประเทศ เป็นต้น ให้ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย แจ้งให้พนักงานคุ้มครองประเพณีทราบโดยเร็ว ๒.๒ ผลที่จะได้รับการปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติตามการคุ้มครองประเพณี มีดังนี้ ๒.๒.๑ ผลที่จะได้รับการปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี ๒ กรณี ดังนี้ กรณีที่ ๑ กรณีคุ้มครองประเพณีก่อนศาลมีคำพิพากษา (เด็กก่อน) พนักงานคุ้มครองประเพณีจัดทำรายงานและเห็นว่าผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพ้นการคุ้มครองประเพณี ปฏิบัติตามเงื่อนไขคุ้มครองประเพณีครบถ้วน โดยศาลอาจสั่งยุติคดีโดยไม่ต้องมีคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ เว้นแต่คำสั่งศาลเกี่ยวกับของกลางและให้ถือว่าสิทธิหน้าที่อาชญากรรมฟ้องเป็นอันระงับ กรณีที่ ๒ กรณีคุ้มครองประเพณีภายหลังศาลมีคำพิพากษา (เด็กหลัง) พนักงานคุ้มครองประเพณีจัดทำรายงานและเห็นว่าผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพ้นการคุ้มครองประเพณี ปฏิบัติตามเงื่อนไขคุ้มครองประเพณีครบถ้วนศาลสั่งยุติการคุ้มครองประเพณี นอกจากนี้ พนักงานคุ้มครองประเพณีดำเนินการรับรองข้อมูลประวัติและพิจารณานำข้อมูลของเด็กหรือเยาวชนออกจากสารบบทะเบียนประวัติอาชญากร (ลบประวัติ) โดยจัดส่งบัญชีรายชื่อเด็กหรือเยาวชนที่พ้นการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลไปยังสถานีตำรวจเจ้าของคดีเป็นผู้รายงานผลคดีถึงที่สุดพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๑ และ ๔.๒	- พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๗ , ๓๒ - พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๓วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๓๗ - ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๕ - พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๔วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๓๗ - ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอดส่องความของเด็กหรือเยาวชนและจัดทำรายงานเสนอต่อศาล พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๘ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๑๗/ว๑๑๓ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เรื่องขอส่งแนวทางปฏิบัติในการจัดส่งข้อมูลเด็กและเยาวชนที่พ้นการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว๑๑๑ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๘ เรื่องเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติในการจัดส่งข้อมูลเด็กและเยาวชนที่พ้นการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณี และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๒.๒.๒ ผลที่จะได้รับจากการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี กรณีที่ ๑ กรณีคุ้มครองประเพณีก่อนศาลพิพากษา (เด็กก่อน) ถ้าจำเลยผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๑๓๒ ในกรณีที่มีความปรากฏแก่ศาลหรือศาลได้รับรายงานว่า เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเงื่อนไข อาจศาลหมายเรียกเด็กหรือเยาวชน พร้อมบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยมาสอบถาม เมื่อศาลสอบถามแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเงื่อนไขโดยไม่มีเหตุอันสมควร จนเป็นเหตุให้เงื่อนไขที่ศาลกำหนดไม่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนอีกต่อไป ศาลจะยกคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาต่อไป ตามมาตรา ๑๓๓ วรรคสอง ในกรณีศาลเห็นว่าจำเลยไม่สมควรใช้วิธีการคุ้มครองประเพณีหรือเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ศาลจะส่งตัวจำเลยไปยังสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควรที่ยินยอมรับตัวจำเลยไว้ดูแลชั่วคราว หรือจะให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือหากศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเงื่อนไขแต่ยังอยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ ศาลอาจกล่าวตักเตือน และกำชับเด็กหรือเยาวชนให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ ศาลอาจเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขเพื่อความเหมาะสม กรณีที่ ๒ กรณีคุ้มครองประเพณีภายหลังศาลพิพากษา (เด็กหลัง) ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๑๓๕ ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกเด็กหรือเยาวชนนั้นและบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนมาตักเตือน แต่ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว เมื่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดังกล่าวยินยอมหรือศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ตามที่ศาลเห็นสมควรเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ เป็นไปตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๙ วรรคสอง นอกจากนี้ อาจจะมีผลที่ได้รับในเรื่องสิทธิทางสังคม เช่น การทำ/ต่อใบอนุญาตขับรถ การบรรพชา การถูกคัดชื่อออกจาก	- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๓๗ - ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ - พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๕ มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๑๓๙ วรรคสอง - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว ๘๔๘ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานตามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการประสานงานความร่วมมือระหว่างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กับ กรมคุ้มครองประเพณี กระทรวงยุติธรรม - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว ๘๗๗ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๘ เรื่อง แนวทางการดำเนินการตามบันทึกข้อตกลงว่าด้วย

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ทะเบียนราษฎรกรณีศาลออกหมายจับ เป็นต้น หมายเหตุ ๑. ต้องให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วยบุคคล หรือองค์การที่รับผิดชอบดูแลเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ ลงลายมือชื่อรับทราบใน ค.ป.๑๐/๒ แบบชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ เด็กและเยาวชน ทุกราย ทั้งเอกสารและสมุดนัดรายงานตัว พร้อมทั้งให้ ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย ระบุสถานภาพของความสัมพันธ์ไว้ด้วย ๒. ก่อนชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติพนักงานคุมประพฤติ ควรสร้างสัมพันธภาพโดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาแบบสร้างแรงจูงใจ (Motivational Interviewing หรือ MI) เพื่อให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติ เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือ เยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย เกิดความไว้วางใจ และให้ความร่วมมือในการ ให้ปากคำและการปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ ๓. การจัดปฐมนิเทศผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติ ต้องจัดปฐมนิเทศกับผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยจะต้องมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัย อยู่ด้วย บุคคลหรือองค์การที่รับผิดชอบดูแลเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลที่เด็ก หรือเยาวชนร้องขอ เข้าร่วมรับฟังการปฐมนิเทศด้วย เพื่ออธิบายให้ผู้ถูก คุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ทราบเบื้องต้นก่อนที่พนักงาน คุมประพฤติจะดำเนินการคุ้มครองความประพฤติ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้ ๓.๑ วัตถุประสงค์ของการคุ้มครองความประพฤติ พนักงานคุม ประพฤติอธิบายวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองความประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุม ความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคล ที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์การที่รับผิดชอบดูแลเด็กหรือ เยาวชนหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และให้ความร่วมมือในระหว่างการคุ้มครองความประพฤติและกระบวนการ แก้ไขฟื้นฟู ๓.๒ วิธีการคุ้มครองความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติอธิบาย ขั้นตอนการคุ้มครองความประพฤติ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ ตามที่ศาลมีคำสั่ง เช่น การมารายงานตัวตามกำหนดนัด การไม่คบหา สมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดีหรือเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้ โทษทุกชนิด การตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหรือการประกอบอาชีพ การ ทำงานบริการสังคมครบจำนวนชั่วโมง และเงื่อนไขอื่นๆ ตลอดจนการ	การประสานงานความร่วมมือระหว่าง กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม กับกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม - ค.ป.๑๐/๒ แบบชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ (ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติ ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน) - หนังสือที่ยธ ๐๓๐๓/ว๔๖ ลงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๒ เรื่อง แจ้งเวียน เผยแพร่คู่มือการสนทนาเพื่อสร้าง แรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๔ - กลไกการการสนับสนุนการปรับเปลี่ยน พฤติกรรม

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณีเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ควบคุมและสอดส่องตามระดับความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ แผนการคุ้มครองประเพณีและแผนการแก้ไขฟื้นฟูตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีแต่ละราย ๓.๓ บริการที่อาจได้รับจากสำนักงานคุ้มครองประเพณี พนักงานคุ้มครองประเพณีต้องแจ้งให้ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย ทราบการบริการที่อาจได้รับจากสำนักงานคุ้มครองประเพณี เช่น การสงเคราะห์ประเภทต่างๆ ได้แก่ (๑) การส่งเสริมการมีงานทำหรือส่งเสริมด้านการหางาน (๒) การส่งเสริมด้านการฝึกวิชาชีพ (๓) การส่งเสริมด้านการศึกษา (๔) การส่งเสริมด้านทุนประกอบอาชีพ (๕) การสงเคราะห์ด้านการรักษาพยาบาล (๖) การสงเคราะห์ค่าอาหาร (๗) การสงเคราะห์ค่าพาหนะ (๘) การสงเคราะห์ค่ายั้งชีพ (๙) การสงเคราะห์ด้านที่พักอาศัย (๑๐) การให้คำปรึกษาแนะนำ (๑๑) ด้านการให้ความรู้และการฝึกอบรม ด้านทักษะชีวิต ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในด้านอื่นที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต แนวทางการช่วยเหลือสงเคราะห์ รายละเอียดปรากฏตาม เอกสารภาคผนวก ๔.๑๐ ๓.๔ ข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติในระหว่างการคุ้มครองประเพณี พนักงานคุ้มครองประเพณีต้องชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติในระหว่างการคุ้มครองประเพณีให้ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีเป็นเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย ได้เข้าใจและให้ความร่วมมือในระหว่างการคุ้มครองประเพณี ดังนี้ ๓.๔.๑ ข้อควรปฏิบัติ ได้แก่ ๑) ตรงต่อเวลาในการมารายงานตัวตามกำหนดนัด และเข้าร่วมกิจกรรมตามที่สำนักงานคุ้มครองประเพณีนัดหมาย หากมีเหตุจำเป็นให้โทรศัพท์แจ้งพนักงานคุ้มครองประเพณี หรือให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือญาติหรือบุคคลใกล้ชิดแจ้งให้พนักงานคุ้มครองประเพณีทราบ ๒) ต้องนำสมุดข้อกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประเพณีมาด้วยทุกครั้ง เมื่อมาพบพนักงานคุ้มครองประเพณี มาเข้าร่วมกิจกรรมในการ	- พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๓), ๔๐ , ๔๑ , ๔๒ และ ๔๓ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๖๐ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๗๙ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เรื่อง แจ้งแนวทางการช่วยเหลือสงเคราะห์ ผู้ที่อยู่ในความดูแลของ กรมคุ้มครองประเพณี

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
แก้ไขฟื้นฟู หรือมาติดต่อกับสำนักงานคุ้มครองประเพณี ๓) การแต่งกายให้มีความเหมาะสมกับกาลเทศะ เมื่อมารายงานตัว หรือมาเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู หรือ มาติดต่อกับสำนักงานคุ้มครองประเพณี ๔) กรณีผู้ถูกคุ้มครองประเพณีเป็นเด็กหรือเยาวชน มีปัญหาด้านต่างๆ ผู้ถูกคุ้มครองประเพณี บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย สามารถมาพบพนักงานคุ้มครองประเพณี หรือโทรศัพท์มาเพื่อพนักงานคุ้มครองประเพณีจะได้ให้คำแนะนำ หรือช่วยเหลือต่อไป ๕) กรณีมีอาสาสมัครคุ้มครองประเพณี หรือเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ออกเยี่ยมเยียน ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีเป็นเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย ควรให้ความร่วมมือตอบข้อซักถามต่างๆ และสามารถขอคำปรึกษาปัญหาต่างๆ ได้ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ๖) กรณีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วยของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีเป็นเด็กหรือเยาวชน มีความไม่สบายใจเกี่ยวกับผู้ถูกคุ้มครองประเพณี สามารถติดต่อกับพนักงานคุ้มครองประเพณี เพื่อขอคำแนะนำ ปกป้อง หรือช่วยเหลือ ๗) บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย และครอบครัวมีหน้าที่ต้องช่วยป้องกันไม่ให้ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีทำผิดเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี เช่น - กรณีผู้ถูกคุ้มครองประเพณีเป็นเด็กหรือเยาวชน มีแนวโน้มที่จะผิดเงื่อนไข โดยไม่มารายงานตัวตามกำหนดนัด หรือยังไม่ทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ หรือทำแล้วแต่ยังไม่ครบจนจะใกล้ถึงกำหนดระยะเวลาการคุ้มครองประเพณีแล้ว หรือคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ หรือพฤติกรรมอื่นที่แสดงถึงการผิดเงื่อนไข ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลในครอบครัว ว่ากล่าวตักเตือนผู้ถูกคุ้มครองประเพณี และแจ้งให้พนักงานคุ้มครองประเพณีทราบ เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือต่อไป - กรณีผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มีเหตุขัดข้องไม่สามารถมารายงานตัวตามกำหนดนัดได้ เช่น เกิดอุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วยกะทันหัน ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลในครอบครัวแจ้งเหตุขัดข้องดังกล่าวให้พนักงานคุ้มครองประเพณีทราบโดยเร็ว	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๓.๔.๒ ข้อห้ามปฏิบัติ ได้แก่ (๑) ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือเสพยาเสพติดเมื่อก่อนมาพบพนักงานคุ้มครองประเพณี หรือเมื่อมาเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู (๒) ไม่นำยาเสพติดให้โทษทุกชนิดเข้ามาในสำนักงานคุ้มครองประเพณีหรือมาเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู (๓) ไม่พกพาอาวุธใดๆ หรือสิ่งผิดกฎหมายใดเข้ามาในสำนักงานคุ้มครองประเพณี สถานที่ราชการ หรือมาเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู (๔) ไม่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรง ๓.๕ แนะนำแอปพลิเคชันบนมือถือของกรมคุ้มครองประเพณี เพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อกับกรมคุ้มครองประเพณี (ถ้ามี) หมายเหตุ ๑. การปฐมนิเทศควรจัดโดยเร็ว ภายในวันที่ชี้แจงเงื่อนไข หรือนัดมาพบภายหลัง แต่ทั้งนี้ไม่ควรเกินระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ๒. พนักงานคุ้มครองประเพณีสามารถจัดปฐมนิเทศแบบรายบุคคลหรือปฐมนิเทศแบบกลุ่ม โดยให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลในครอบครัวของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีเข้าร่วมด้วย แต่ในการจัดปฐมนิเทศนั้น ควรชี้แจงเป็นรายครอบครัว ๔. การดำเนินการเบื้องต้น ๔.๑ การบันทึกถ้อยคำผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน พนักงานคุ้มครองประเพณีเจ้าของคดี ต้องดำเนินการสอบถามตามแบบที่กรมคุ้มครองประเพณีกำหนด โดยใช้ทักษะการสัมภาษณ์หรือการสัมภาษณ์แบบสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ได้สัมภาษณ์ภาพและรายละเอียดเบื้องต้นมากที่สุดเพียงพอต่อการวิเคราะห์ประเมินและวางแผนการแก้ไขฟื้นฟูร่วมกับผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชนโดยประเด็น ที่สอบถามมีดังต่อไปนี้ ซึ่งแบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุ้มครองประเพณี (ค.ป.๑๑) ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๖ กรณีได้รับรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็ก/ เยาวชน/จำเลยจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ให้สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมหรือเฉพาะประเด็นที่จำเป็นเพื่อให้มีข้อมูลเพียงพอต่อการวิเคราะห์และประเมินเพื่อจำแนก	- พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๕ (๑) - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๔๐๕ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้างแบบชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณีผู้ถูกคุ้มครองประเพณี (ค.ป.๑๐/๑ ค.ป.๑๐/๒ ค.ป.๑๐/๓) แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุ้มครองประเพณี (ค.ป.๑๑) และแบบประเมินผู้ถูกคุ้มครองประเพณี - ค.ป.๑๑ แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุ้มครอง

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๔.๑.๑ ประวัติครอบครัวและภูมิหลัง ๑) ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เพื่อให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เช่น ชื่อและชื่อสกุลจริง พร้อมทั้งชื่อเล่น หรือชื่ออื่นๆ ที่ผู้อื่นเรียก สถานที่เกิด อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวกับตัวผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ๒) ข้อมูลเกี่ยวกับถิ่นที่อยู่อาศัย ควรสอบถามถึง ภูมิลำเนาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบันว่าพักที่ใด กับใคร นานเพียงใด บ้านและที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของใคร สาเหตุของการย้ายที่อยู่ สภาพที่อยู่อาศัยตลอดจนบ้านดังกล่าวในปัจจุบันยังมีอยู่หรือมีผู้ใดพักอาศัยอยู่หรือไม่ เป็นต้น โดยสอบถามให้ละเอียดที่สุดเพื่อประโยชน์ในการ สอดส่องที่อยู่อาศัยของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน หากเป็นที่อยู่ในต่างจังหวัด ควรสอบถามถึงผู้นำท้องถิ่นว่าเป็นใคร เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ทั้งควรถามถึงหมู่บ้านที่พักอาศัยเรียกว่าบ้านอะไร ในการสอบถามถึงที่อยู่อาศัยนี้พยายามสอบถามสถานที่ซึ่งสามารถติดต่อกับผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติให้ได้มากที่สุด หรือบันทึกหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อกับผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติได้ รวมทั้ง E-mail /ID Line /Facebook นอกจากนี้ในระหว่างการคุ้มครองความประพฤติ ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพักอยู่ที่ใด กับใคร ใครเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดู ที่พักดังกล่าวมีสภาพแวดล้อมอย่างไร มีความปลอดภัยหรือไม่ มีปัญหาอาชญากรรมร้ายแรงใดๆ หรือไม่เหล่านี้ หรือเป็นแหล่งยาเสพติดหรือแหล่งการพนันหรือไม่ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลวิเคราะห์ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนต่อไป ในกรณีที่ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีที่อยู่อาศัยหลายแห่ง พนักงานคุมประพฤติต้องสอบถามและวาดแผนที่บ้านไว้ทุกแห่งด้วย และกรณีผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีที่อยู่อาศัยไม่แน่นอน พนักงานคุมประพฤติอาจสอบถามถึงที่อยู่ของญาติหรือบุคคลที่ติดต่อกับผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ไว้ให้มากที่สุด หรือสถานที่ทำงาน พร้อมวาดแผนที่บ้านไว้ด้วย ๓) การวาดแผนที่บ้าน ควรวาดอย่างละเอียดว่าบ้านดังกล่าวอยู่ที่ใด ใกล้เคียงสถานที่ใดบ้างที่เป็นจุดสังเกต หรืออยู่ใกล้สถานที่สำคัญหรือสถานที่รู้จักของคนทั่วไป การเดินทางไปอย่างไร ด้วยระบบขนส่งใด อาทิ เช่น รถประจำทาง รถไฟ MRT หรือ BTS สายใด	ความประพฤติ - กลไกการการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม - กลไกการควบคุมพฤติกรรม - คู่มือการสนทนาเพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติ (โดยกลุ่มพัฒนางานแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด กองพัฒนาการคุ้มครองความประพฤติ กรมราชทัณฑ์ ๒๕๖๒)

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณี และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ผ่านเส้นทางดังกล่าวบ้าง บ้านมีลักษณะอย่างไร เช่น สีของบ้าน มีรั้วหรือไม่ มีลักษณะเด่นกว่าบ้านอื่นอย่างไร บ้านข้างเคียง มีลักษณะใด เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการติดตามและสอดส่อง รวมทั้งข้อมูลแผนที่จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการค้นหาสถานที่หรือตำแหน่งที่พักอาศัยอาจใช้ Google Map ๔) ข้อมูลด้านครอบครัวและผู้ใกล้ชิด พนักงานคุ้มครองประเพณีต้องสอบถามข้อมูลด้านครอบครัวและผู้ใกล้ชิดของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กและเยาวชน อาทิ ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีเป็นบุตรใคร พร้อมรายละเอียดต่าง ๆ ของบิดามารดา จำนวนพี่น้อง โดยผู้ถูกคุ้มครองประเพณีเป็นบุตรคนที่เท่าใด พี่น้องเป็นใคร อยู่ที่ไหน อายุ การศึกษา การประกอบอาชีพ กรณีบิดามารดาถึงแก่กรรมหรือเลิกร้างกัน ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีอยู่ในความอุปการะดูแลของใคร หรือมีบุคคลใดเป็นผู้ปกครองหรือเป็นผู้ปกครองโดยกฎหมาย ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างผู้ถูกคุ้มครองประเพณีกับบิดามารดา พี่น้อง บุคคลในครอบครัวหรือผู้ปกครองเป็นอย่างไร มีความรุนแรงภายในครอบครัวที่ก่อให้เกิดแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือไม่ หมายเหตุ “ความรุนแรงในครอบครัว” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒ หมายความว่า การกระทำใด ๆ ที่บุคคลในครอบครัวได้กระทำต่อกันโดยเจตนาให้เกิดหรือในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ สุขภาพ เสรีภาพ หรือชื่อเสียง ของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ กรณีบิดามารดา หรือผู้ปกครองใช้อำนาจปกครองโดยมิชอบเกี่ยวแก่ตัวเด็กหรือเยาวชน กระทำทารุณกรรม หรือกระทำการอันมีลักษณะก่อกวนให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติดนเสียหยา หรือปล่อยปละละเลยให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ศาลมีอำนาจไต่สวนเพื่อหาข้อเท็จจริงได้ (มาตรา ๑๑๒) หรือพบเห็นหรือทราบการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว สามารถแจ้งเหตุต่อศูนย์ปฏิบัติการ เพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวซึ่งในกรุงเทพมหานคร คือ กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ ในส่วนภูมิภาค คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด หรืออาจจะแจ้งต่อศูนย์ประชาบดี ๑๓๐๐ ทั่วประเทศ หรือศูนย์พึ่งได้ (OSCC) ฯลฯ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จักได้ประสานพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามขั้นตอนของ	- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔ - พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๑๑๒ - ทำเนียบที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนที่มีสภาพปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณี และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
กฎหมายต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๘ การแจ้งเหตุนี้ เป็นการแจ้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ คัดกรองเบื้องต้น โดยเข้าไปในที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามเรื่องความรุนแรงในครอบครัว ช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้ได้รับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำ จากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ จัดให้มีการร้องทุกข์ตามความประสงค์ของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งเข้าไปประทับเหตุความรุนแรงในครอบครัว จึงมิใช่การร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๗) คดีความรุนแรงในครอบครัวจึงยังไม่เริ่มขึ้นเมื่อรับแจ้งเหตุ ผู้ถูกคุ้มครองความประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มีสถานภาพทางการสมรสเป็นอย่างไร ยังโสด มีครอบครัว /หม้าย / เลิกร้าง แล้วหรือไม่ ให้สอบถามรายละเอียดของ สามีหรือภรรยาคนปัจจุบัน ว่าเป็นใคร อายุเท่าใด ประกอบอาชีพอะไร มีรายได้เท่าไร อยู่ด้วยกันนานเพียงใด มีบุตรกี่คน บุตรอยู่ในความอุปการะของผู้ใด ใครเป็นผู้รับภาระในบ้าน ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นอย่างไร เช่น มีเหตุขัดใจทะเลาะกันบ้างหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ผู้ถูกคุ้มครองความประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มีปัญหาความสัมพันธ์กับญาติที่ไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกันหรือไม่ ถ้ามีปัญหาให้ระบุลักษณะของปัญหาและรายละเอียด ในกรณีที่มีปัญหาหรือไม่สบายใจหรือไม่สบายใจผู้ถูกคุ้มครองความประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ปรึกษากับบุคคลใดหรือไม่ ได้รับกำลังใจจากใคร คู่ครองหรือผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดหรือไม่ บุคคลใกล้ชิดหรือบุคคลในครอบครัว มีพฤติกรรมส่งเสริมให้กระทำความผิดหรือไม่ บุคคลที่คบเป็นเพื่อนโดยทั่วไปมีความประพฤติเสียหายหรือไม่อย่างไร บุคคลในครอบครัวมีประวัติถูกจับกุมดำเนินคดีอาญาหรือมีโทษจำคุกหรือไม่ บุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่อยู่อาศัยด้วย มีประวัติเป็นโรคพิษสุราเรื้อรังหรือไม่ บุคคลในครอบครัวมีประวัติเกี่ยวข้องกับยาและสารเสพติดให้โทษหรือไม่ นอกจากนี้ยังมีบุคคลที่รู้จักคุ้นเคยใกล้ชิดที่สามารถติดต่อผู้ถูกคุ้มครองความประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ เช่น ญาติ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน ผู้นำชุมชน เป็นต้น ให้สอบถามชื่อ-ชื่อสกุล เกี่ยวข้องเป็น รู้จักมานานกี่ปี ประกอบอาชีพใด หมายเลขโทรศัพท์ และที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เพื่อประโยชน์ในการติดตามและสอดส่อง	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณี และ การดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน หมายเหตุ การสอบถามบุคคลในครอบครัวและผู้ใกล้ชิดนี้ ควรเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว เพื่อให้ทราบถึงบุคคลที่มีอิทธิพลในทางบวก และทางลบต่อผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟู เช่น ผู้ที่มีอิทธิพลในทางบวกสามารถกล่าวตักเตือน หรือช่วยเหลือผู้ถูกคุ้มครองประเพณี ส่วนผู้ที่มีอิทธิพลในทางลบ อาจมีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีได้ ๕) การศึกษาและการประกอบอาชีพ - ข้อมูลด้านการศึกษา สัมภาษณ์เพื่อให้ทราบว่าผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มีพื้นฐานการศึกษาเพียงใด ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่หรือไม่ ระดับชั้นใด ผลการเรียนเป็นอย่างไร ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาชื่ออะไร ระหว่างเรียนเคยมีพฤติกรรม เกเร หนีเรียน ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นหรือเคยถูกลงโทษทางวินัยของโรงเรียน เช่น เคยสอบตก เรียนซ้ำชั้น ถูกไล่ออกหรือถูกพักการเรียนหรือไม่ หากลาออก สาเหตุของการลาออกหรือเหตุผลที่ไม่ศึกษาต่อ ทั้งนี้ เพื่อพิจารณาพัฒนาการทางสมอง การปรับตัว และการเรียนรู้ รวมถึงระดับสติปัญญาของผู้เรียนด้วย - ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพ สัมภาษณ์ถึงการทำงานของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กและเยาวชนที่ผ่านมา เริ่มทำงานตั้งแต่อายุเท่าไร สาเหตุใดถึงต้องทำงานตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะในระยะเวลา ๑ ปี ก่อนกระทำผิดในคดีนี้ ว่าเคยทำงานประเภทใด ที่ไหน ระยะเวลาสั้นเพียงใด ได้รับเงินเดือนเท่าไร รายได้เพียงพอหรือมีปัญหาทางการเงินหรือไม่ หากไม่พอใช้จ่ายใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหาหรือมีบุคคลใดที่จะให้ความช่วยเหลือได้ หากเคยเปลี่ยนงานสาเหตุเปลี่ยนงานเพราะเหตุใด และผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ต้องการความช่วยเหลือด้านอาชีพหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นถึงความถนัด ในด้านการทำงานของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โอกาสและปัจจัยอื่น ๆ ในบางรายลักษณะของอาชีพมีผลต่อการกระทำความผิดของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน กรณีที่ผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กและเยาวชนยังไม่ได้ประกอบอาชีพใด ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ว่าวางแผนหรือสนใจที่จะประกอบอาชีพใด รวมทั้งสอบถามถึงความรู้ความสามารถพิเศษ เพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชนต่อไป	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๖) ข้อมูลด้านการรับราชการทหารกองประจำการ เพื่อให้ทราบว่าผู้ถูกคุ้มครองประเพณี เคยเข้ารับราชการทหารหรือไม่ พร้อมรายละเอียดการรับราชการทหารกองประจำการ หากไม่เคยเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เพราะเหตุใด ทั้งนี้ ข้อมูลด้านการรับราชการทหารจะเป็นประโยชน์กับพนักงานคุ้มครองประเพณี ในกรณีที่ผู้ถูกคุ้มครองประเพณี ไม่มาพบพนักงานคุ้มครองประเพณี เนื่องจากผู้ถูกคุ้มครองประเพณีอาจจะถูกจับกุมดำเนินคดีในข้อหาขัดขึ้นหมายเรียกเกณฑ์ทหารหรือหนีรับราชการทหารกองประจำการ ข้อสังเกตเพิ่มเติม <u>กรณีที่ ๑</u> กรณีที่อายุผู้ถูกคุ้มครองประเพณีถึงเกณฑ์รับราชการทหาร และได้รับการคัดเลือกเป็นทหารกองประจำการ อาจจะมีปัญหาเรื่องการปฏิบัติตามเงื่อนไข ในระหว่างการคุ้มครองประเพณี <u>กรณีที่ ๒</u> กรณีที่อายุของผู้ถูกคุ้มครองประเพณีเลยเกณฑ์รับราชการทหาร แต่ไม่ปรากฏข้อมูลว่าผู้ถูกคุ้มครองประเพณี เคยรับราชการทหาร หรือได้รับการยกเว้นการรับราชการทหาร (อาจเป็นไปได้ว่าผู้ถูกคุ้มครองประเพณีไม่เข้ารับการตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการ หรือเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน) ๗) นิสัยความประเพณี เพื่อให้ทราบว่าผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กและเยาวชน มีนิสัยความประเพณีใดที่ส่งเสริมสนับสนุนการแก้ไขฟื้นฟู เช่น ความรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ หรือนิสัยที่ควรปรับปรุงแก้ไขเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เช่น พฤติกรรมทางเพศ ติดเกมส์ ก้าวร้าว มั่วสุม ขับแข่งบนทางสาธารณะ เล่นการพนัน สูบบุหรี่ ดื่มสุรา การคล้อยตามผู้อื่น ถูกชักจูงได้ง่าย เป็นต้น นอกจากนี้ให้พนักงานคุ้มครองประเพณีสอบถามนิสัยความประเพณีจาก บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลใกล้ชิด และในขณะที่สอบถามควรถามถึง พฤติกรรม อารมณ์ ความรู้สึกอื่น ๆ การแสดงออกทางกาย ร่วมด้วย ๘) สุขภาพและรูปร่าง เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์และวางแผนแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุ้มครองประเพณีได้อย่างเหมาะสม - ข้อมูลด้านสุขภาพร่างกาย พนักงานคุ้มครองประเพณีต้องสังเกตความบกพร่องทางร่างกายประกอบกับการสอบถาม เพื่อให้ทราบว่าผู้ถูกคุ้มครองประเพณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเคยเจ็บป่วย หรือบาดเจ็บรุนแรงจากอุบัติเหตุ หรือมีความผิดปกติของร่างกาย ที่เป็น	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขฟื้นฟูหรือไม่ เช่น พิจารณาทางร่างกาย มีการขึ้นทะเบียนคนพิการหรือไม่ กรณีมีโรคติดต่อร้ายแรง โรคประจำตัวหรือเคยบาดเจ็บรุนแรงจากอุบัติเหตุมาก่อน ให้สอบถามถึงประวัติการรักษา ผลการรักษา อาการปัจจุบัน หรืออาการเจ็บป่วยที่ไม่เหมาะสมต่อการแก้ไขฟื้นฟู เป็นต้น - ข้อมูลด้านสุขภาพจิต พนักงานคุมประพจน์สอบถามผู้ถูกคุมความประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนว่าปัญหาสุขภาพจิตหรือไม่ และต้องสังเกต เพื่อให้ทราบว่าผู้ถูกคุมความประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีสภาวะทางอารมณ์หรือความผิดปกติทางจิตหรือไม่ ถ้ามี อาการเป็นอย่างไร เช่น เครียด นอนไม่หลับ หูแว่ว/เห็นภาพหลอน ซึมเศร้า หรือมีอาการอื่น ๆ โดยมีอาการตั้งแต่เมื่อไหร่ เคยเข้ารับการรักษาหรือไม่ ผลการรักษา และอาการปัจจุบันเป็นอย่างไร ซึ่งมีผลกระทบต่อตนเองหรือบุคคลอื่น และเป็นปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขฟื้นฟูหรือมีแนวโน้มในการกระทำผิดซ้ำ เช่น ปัญหาทางอารมณ์ สภาวะซึมเศร้า พฤติกรรมต่อต้านสังคม อารมณ์สองขั้ว อารมณ์แปรปรวน ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ ไม่สามารถจัดการอารมณ์อย่างเหมาะสม อารมณ์รุนแรง ไม่สามารถยับยั้งชั่งใจ ประสาทหลอน หูแว่ว หรือเคยเข้ารับการรักษาทันทีทางจิต เป็นต้น ปัญหาด้านการเรียนรู้ในช่วงวัยเด็ก/อาการทางสมองที่เกิดจากการที่มารดาใช้สารเสพติดขณะตั้งครรภ์หรือมีสภาวะคลอดผิดปกติ การใช้ยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง และมีพฤติกรรมเฉพาะ อาทิ สมาธิสั้น เรียนรู้ช้า การตอบสนองช้า ไม่สบตา โยกตัว เขย่าขา ดึงผม กัดเล็บ แขนขากระตุก ปัญหาอาการทางประสาท มีอาการเครียด วิตกกังวล ย้ำคิด ย้ำทำ หวาดระแวง โรคตื่นตระหนก (panic) ในกรณีที่พบอาการผิดปกติดังกล่าวต้องบันทึกรายละเอียดพฤติกรรม พร้อมทั้งติดต่อสอบถาม ข้อมูลเพิ่มเติมจากบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติหรือบุคคลที่ใกล้ชิดในครอบครัว พร้อมทั้งบันทึกข้อมูล เพื่อวางแผนส่งต่อให้หน่วยงานเฉพาะทางดูแลรักษาอย่างเหมาะสม หรือขอเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขตามคำพิพากษาต่อไป นอกจากนี้ พนักงานคุมประพจน์ต้องระบุตำแหน่งบริเวณใดของร่างกาย เช่น รอยแผลเป็นที่บริเวณใบหน้า และกรณีที่มีลายสักให้ระบุรูปและอยู่บริเวณใดของร่างกาย เช่น อักษรยันต์บริเวณกลางหลัง หน้ากากปีศาจบริเวณหัวไหล่ข้างขวาและรูปเทพเจ้าอยู่บริเวณหน้าอกข้างขวา เป็นต้น	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๔.๑.๒ ประวัติการกระทำความผิด เพื่อให้ทราบว่าผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน กระทำความผิดจนติดนิสัย และมีแนวโน้มที่จะแก้ไขฟื้นฟูได้มากน้อยเพียงใด ในการสัมภาษณ์จึงต้องนำข้อมูลประวัติการกระทำความผิดจากระบบสารสนเทศกรมคุ้มครองประพฤติกและ/หรือจากระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) ซึ่งธุรการได้ดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้นไว้แล้ว มาประกอบการสอบปากคำผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเพิ่มเติม และปัจจุบันผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนยังมีคดีอื่น ที่อยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนหรือชั้นศาลหรือไม่ ๔.๑.๒.๑ กรณีที่ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีคดีอาญาอื่นที่ยังอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนหรืออยู่ในชั้นศาล ให้พนักงานคุ้มครองประพฤติดสอบถามให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีดังกล่าว ได้แก่ สถานีตำรวจ/ศาล ฐานความผิด และข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งอาจเป็นเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขในระหว่างการคุ้มครองความประพฤติได้ ๔.๑.๒.๒ กรณีเคยมีประวัติการถูกจับกุมคดีมาก่อน ให้พนักงานคุ้มครองประพฤติดสอบถามให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเคยมีประวัติการถูกจับกุมดำเนินคดีจำนวนกี่ครั้ง ได้แก่ สถานีตำรวจ ข้อหา วันเดือนปีที่ถูกจับกุม ชื่อในการกระทำความผิด อายุขณะกระทำความผิด รวมทั้งผลคดี โดยให้รวมถึงคดีที่เคยเข้ารับการตรวจพิสูจน์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วย ทั้งนี้ ประวัติการถูกจับกุมดำเนินคดีผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนต้องยอมรับว่าเป็นประวัติการกระทำความผิดของตนเอง ๔.๑.๓ ประวัติเกี่ยวข้องกับกรตีมแอลกอฮอล์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เหตุปัจจัยในการกระทำความผิด และนำมาวางแผนแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนคดีที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ โดยให้พนักงานคุ้มครองประพฤติดสอบถามถึงพฤติกรรมในการดื่มแอลกอฮอล์ ประเภท ความถี่ ปริมาณ เหตุผลในการดื่ม รวมทั้งผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว/บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งประวัติการเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดสุราหรือโรคพิษสุราเรื้อรัง กรณีผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มีพฤติกรรมกรตีมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเป็นต้นเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ให้พนักงานคุ้มครองประพฤติดจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมกรตีมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ASSIST) เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำ	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพฤติ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
แผนการแก้ไขฟื้นฟู ๔.๑.๓ ประวัติการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือสารเสพติดให้โทษ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เหตุปัจจัยในการกระทำความผิดและนำมาวางแผนแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือสารเสพติดให้โทษ ๑) การเกี่ยวข้องกับยาและสารเสพติดให้โทษ ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนว่า เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษหรือสารเสพติดหรือไม่ หากผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษหรือสารเสพติด ให้สอบถามว่าเริ่มเกี่ยวข้องกับยาเสพติดตั้งแต่อายุเท่าใด รวมถึงชนิดของยาเสพติดให้โทษ ตลอดจนวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทหรือสารระเหยต่างๆ ตั้งแต่ชนิดแรกที่ทดลองจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งวิธีการเสพ สาเหตุของการเสพ ปริมาณการเสพ ความถี่ของการเสพ ระยะเวลาในการเกี่ยวข้องกับเสพนานเพียงใด เสพคนเดียวหรือเสพกับใคร เคยเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด ณ สถานพยาบาลใดหรือไม่ หาซื้อยาเสพติดให้โทษมาจากแหล่งใด เคยถูกจับกุมดำเนินคดียาเสพติดให้โทษมาก่อนหรือไม่ และปัจจุบันยังเสพออยู่หรือเลิกเสพแล้วเนื่องจากอะไร เป็นต้น บุคคลในครอบครัว หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลใกล้ชิดคนใดทราบหรือไม่ว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ หากทราบได้เคยกล่าวตักเตือนผู้ถูกคุมความประพฤติหรือไม่ และผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติหรือไม่ เพราะอะไร และการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว/บุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกันหรือไม่ อย่างไร กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนยังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำแบบคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่ใช้ยาเสพติดเพื่อรับการบำบัดรักษา (จากแบบประเมิน๗๒) เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟู ๒) ประวัติการบำบัดรักษา ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนว่า เคยเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด/สารเสพติดให้โทษหรือไม่ หากผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเคยเข้ารับการบำบัดรักษามาแล้ว จำนวนกี่ครั้ง ปี พ.ศ.ใดที่เข้ารับการบำบัดรักษา สถานที่บำบัดรักษา ชนิดของยา/สารเสพติด รวมทั้งระยะเวลาการบำบัดรักษา และผลการบำบัดรักษาเป็นอย่างไร	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๓) ประวัติการรับจ้างซื้อหรือจำหน่าย ให้พนักงานคุ้มครองประพจน์สอบถามผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนว่ามีพฤติกรรมการรับจ้างซื้อหรือจำหน่ายยาเสพติดหรือไม่ หากผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเคยรับจ้างซื้อหรือจำหน่ายยาเสพติด ได้รับค่าจ้างเป็นอะไร เช่น เป็นเงิน หรือยาเสพติด เป็นต้น ได้รับค่าจ้างครั้งละเท่าใด ระยะเวลาในการรับจ้างซื้อหรือจำหน่ายนานเท่าใด และรับยาเสพติดมาจากแหล่งใด จำหน่ายให้กับผู้ใด ข้อสังเกต การดำเนินการเบื้องต้นนี้ควรดำเนินการให้ได้รายละเอียดข้อมูลเพียงพอที่จะทำให้รู้จักผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพในการจำแนก วิเคราะห์ และวางแผนในขั้นตอนต่อไป ๔.๑.๔ สภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี สอบถามผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนถึงวันเวลา สถานที่เกิดเหตุ และพฤติการณ์แห่งคดี พร้อมทั้งสาเหตุและมูลเหตุของการกระทำผิดครั้งนี้ พร้อมทั้งความสำนึกผิด และการบรรเทาผลร้าย/การชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับการแก้ไขฟื้นฟูต่อไป ๔.๑.๕ ความต้องการช่วยเหลือ ให้พนักงานคุ้มครองประพจน์สอบถามผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กและเยาวชนและผู้ปกครองว่าผู้ต้องการความช่วยเหลือใดจากสำนักงานคุ้มครองประพจน์หรือไม่ เช่น การส่งเสริมการมีงานทำ หรือส่งเสริมด้านการหางาน การส่งเสริมเรื่องการฝึกวิชาชีพ การส่งเสริมเรื่องทุนประกอบอาชีพ การสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ เป็นต้น ๔.๑.๖ การทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ให้พนักงานคุ้มครองประพจน์สอบถามผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กและเยาวชนว่าผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กและเยาวชนมีความสามารถพิเศษหรือมีความถนัดด้านใด รวมถึงประเภทงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ที่สนใจ เช่น งานพัฒนางานช่างฝีมือ งานบริการ/ดูแลช่วยเหลือ งานเอกสาร/หนังสือ งานสอนหรืองานอื่น ๆ เป็นต้น เพื่อพนักงานคุ้มครองประพจน์จะได้จัดให้ผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กและเยาวชน ทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ที่เหมาะสมกับความสามารถหรือความถนัดของผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กและเยาวชน	

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประพจน์ การปฐมนิเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๔.๒ การเก็บปัสสาวะหาสารเสพติด พนักงานคุมประพฤติควรเก็บปัสสาวะของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ตามหลักเกณฑ์การตรวจ หรือทดสอบยาเสพติด ดังนี้ - คดีในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ - คดีที่มีเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ - มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าจะเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ - มีพฤติการณ์น่าสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ วิธีการเก็บ และวิธีการตรวจปัสสาวะ ให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงยุติธรรมเรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ทั้งนี้ สำหรับสถานที่และอุปกรณ์ในการเก็บตัวอย่างปัสสาวะ สถานที่ต้องมีความเหมาะสม มิติดิจจากบุคคลภายนอก ส่วนอุปกรณ์ให้ใช้ขวดแก้ว ภาชนะ หรือขวดพลาสติกปากกว้างพร้อมฝาปิดที่สะอาดและแห้ง มีขนาดบรรจุไม่น้อยกว่า ๖๐ มิลลิลิตร มีอุปกรณ์สำหรับฉีกฝาปิดภาชนะเพื่อป้องกันการสับเปลี่ยนตัวอย่าง และให้มีฉลากปิดขวดตัวอย่างปัสสาวะ การจัดให้มีอุปกรณ์และอุปกรณ์ในการเก็บปัสสาวะ การดำเนินการตรวจปัสสาวะของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน หากผลปัสสาวะเป็นบวก ให้พนักงานคุมประพฤติกล่าวตักเตือน และกำหนดแผนแก้ไขฟื้นฟูโดยนัดมาตรวจซ้ำ หรือให้เข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูเรื่องยาเสพติดให้โทษ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมอบรมป้องกันการเสพซ้ำ หรือกิจกรรมค่ายบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดให้โทษ หรือส่งไปบำบัดรักษายาเสพติดในสถานพยาบาล เป็นต้น ๔.๓ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีอาการบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือมีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือและสงเคราะห์ให้ดำเนินการส่งตัวไปบำบัดรักษาหรือช่วยเหลือสงเคราะห์ในเบื้องต้น กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติมีอาการบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ ให้ส่งตัวผู้ถูกคุมความประพฤติไปบำบัดรักษายังหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน หรือมีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือและสงเคราะห์ให้พนักงานคุมประพฤติดสงเคราะห์เบื้องต้น เช่น ให้คำแนะนำหรือประสานงานที่เกี่ยวข้องหรือสงเคราะห์ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๖๐	- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๖) - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๕ (๒) - ประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐ - แบบบันทึกการตรวจหาสารเสพติดในตัวอย่างปัสสาวะ (แบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด) - แบบชี้แจง ขั้นตอนการตรวจหรือทดสอบปัสสาวะ และการรับรองว่าเป็นปัสสาวะของตน (แบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด) - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว๔๔๓ ลงวันที่ ๒๑กรกฎาคม ๒๕๖๐ เรื่อง ขอสั่งแบบฟอร์มและแนวทางที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติงานคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๕ (๓) - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๖๐

ขั้นตอนที่ ๒ การชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองประเพณี การประเพณีเทศ และการดำเนินการเบื้องต้น

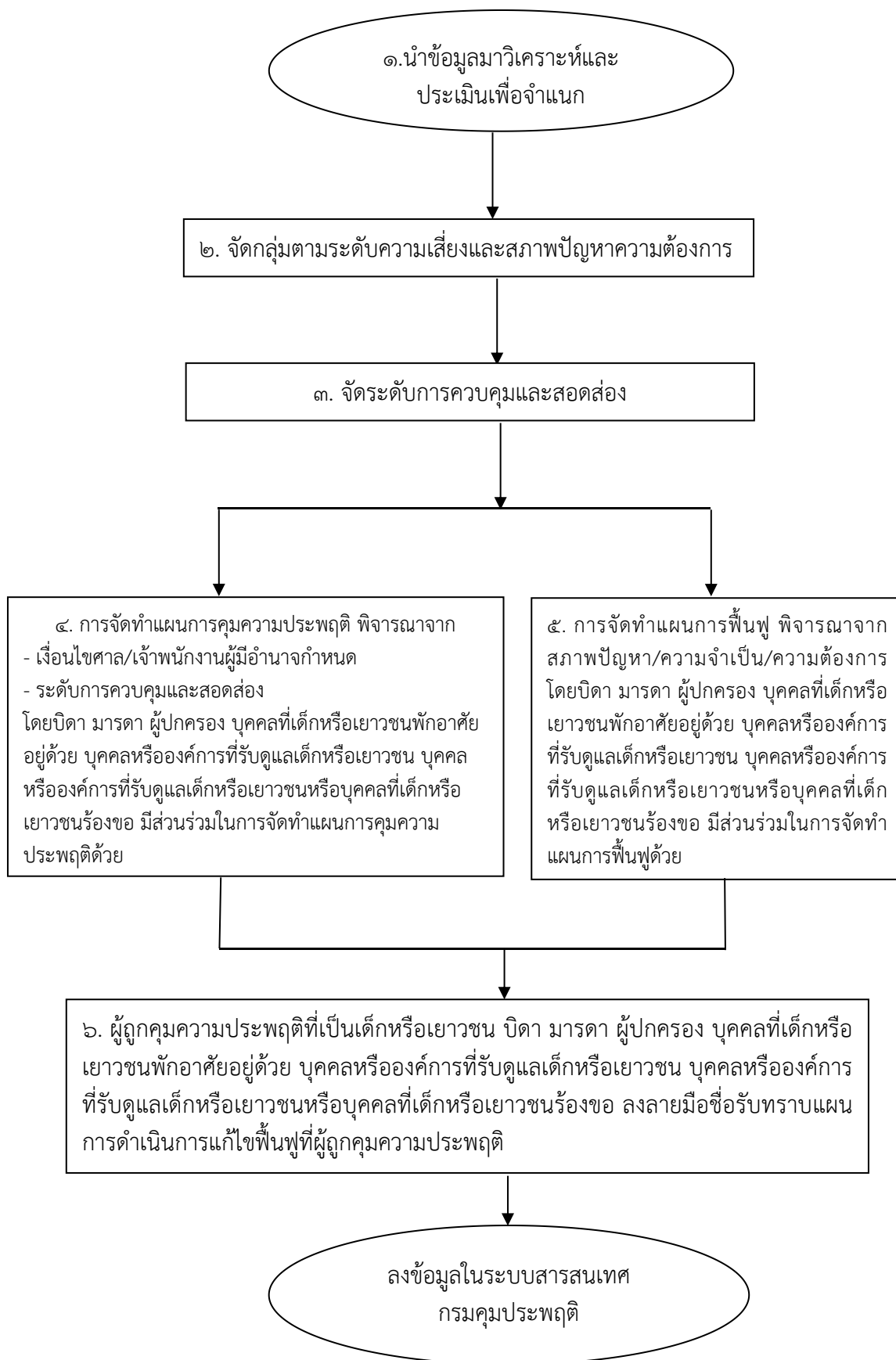
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๔.๔ การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวบุคคลตามเงื่อนไขศาล กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวบุคคล ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสวมใส่ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดกับผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยมีข้อจำกัด กล่าวคือโดยทันทีทันใด ภายหลังศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ได้แจ้งให้สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการคุ้มครองประเพณี เว้นแต่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการใช้ ระยะเวลาการติดตามให้ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง คู่มือ และแนวทางที่กำหนด รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๗ และ ๔.๑๑	- พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๗) - กฎกระทรวง การใช้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๕ (๔) - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๕๕๘ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการนำใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้กับผู้ถูกคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ และผู้ได้รับการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษจำคุก - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๑๘๘ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔ เรื่อง คู่มือการปฏิบัติงานการใช้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring : EM) ในภารกิจกรมคุมประพฤติ

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมในขั้นตอนที่ ๒ มาวิเคราะห์และจำแนก โดยใช้แบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ (คป.๔ ข) เพื่อจัดทำแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการประเมินในแบบจำแนก พร้อมทั้งกำหนดรายละเอียดของแผนการคุมความประพฤติเป็นไปตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่ศาลกำหนดและรายละเอียดของแผนแก้ไขฟื้นฟูเป็นไปตามตามสภาพปัญหาความจำเป็น และความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติ และให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน และบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนร้องขอ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย โดยให้คำนึงถึงแผนและเงื่อนไขที่กำหนดโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวด้วย เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ การวิเคราะห์และจัดทำแผนดำเนินการเช่นเดียวทั้งกรณีเด็กก่อนและเด็กหลังศาลมีคำพิพากษา

รายละเอียดการปฏิบัติงาน ปรากฏตามแผนภูมิที่ ๕ แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์และจัดทำแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟู

แผนภูมิที่ ๕ แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์และจัดทำแผนการคุ้มครองความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟู

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๑. การนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์และประเมินเพื่อจำแนก (ควรดำเนินการทันทีที่บันทึกข้อมูลเบื้องต้นเรียบร้อยแล้ว) พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนนำข้อมูลเงื่อนไขตามคำสั่งศาล และข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเบื้องต้น เช่น รายงานสืบเสาะข้อเท็จจริงของเด็ก/เยาวชน/จำเลยจากสถานพินิจ ,แบบบันทึกถ้อยคำผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน (คป.๑๑) ,แบบบันทึกถ้อยคำพยานผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น มาวิเคราะห์ร่วมกับการประเมินความเสี่ยงและสภาพปัญหาความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน หากมีรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงของเด็กหรือเยาวชนจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ให้นำผลการจำแนกที่ผ่านการประชุมสหวิชาชีพมาใช้ประกอบแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ (คป.๔ ข) ๑.๑ ประเมินความเสี่ยงและสภาพปัญหาความต้องการ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ เกณฑ์ความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ (Risk) เป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินระดับของความน่าจะเป็นหรือแนวโน้มความเป็นไปได้ ในการหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำขึ้นใหม่ของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งระดับของความน่าจะเป็นหรือแนวโน้มความเป็นไปได้ในการกระทำผิดซ้ำนี้ จะสามารถใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละราย ในการระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงทางสังคม (Social Inquiry) เพื่อคัดกรองผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชนได้ หรือจะสามารถใช้กำหนดระดับของการควบคุมและสอดส่องดูแลและกำหนดแผนการแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสม ส่วนที่ ๒ เกณฑ์สภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการ (Need) เป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินสถานะที่เป็นปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชน ว่ามีปัญหาและ/หรือความต้องการในด้านใดหรือไม่และอย่างไร และปัญหาและ/หรือความต้องการนั้น มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์หรือเป็นสาเหตุหรือเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการกระทำผิดหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ เกณฑ์ความเสี่ยงและเกณฑ์สภาพปัญหาและความต้องการ พนักงานคุมประพฤติจะต้องมีความเข้าใจถึงความหมายและหลักในการพิจารณาข้อเท็จจริงตามลักษณะ โดยละเอียดของเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินแต่ละด้านอย่างแท้จริง	- พระราชบัญญัติ คุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๖ - ระเบียบกรมคุมประพฤติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๘ - ระเบียบกรมคุมประพฤติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำแนกผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติและบุคคลที่ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่ง พ.ศ.๒๕๖๐ - คู่มือการจำแนกผู้กระทำผิดในงานคุมประพฤติ เอกสารหมายเลข ๙/๒๕๕๙ - แบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ (คป.๔ ข)

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ส่วนที่ ๑ เกณฑ์ความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ (Risk) มีทั้งหมด ๖ ข้อ ดังนี้ ๑. การกระทำผิดกฎหมายแต่ไม่ถูกดำเนินคดี หรือถูกดำเนินคดีแต่ไม่มีโทษจำคุก การกระทำผิดกฎหมายแต่ไม่ถูกดำเนินคดี หรือถูกดำเนินคดีแต่ไม่มีโทษจำคุก หมายถึง ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนเคยมีการกระทำที่ผิดกฎหมาย เช่น เล่นการพนัน เสพยาเสพติด หรือกระทำความผิดจรรยาบรรณ แต่อาจยังไม่เคยถูกจับกุมดำเนินคดีหรืออาจเคยถูกจับกุมตัวแล้ว แต่ยังไม่ถูกดำเนินคดี เช่น เพียงแต่ถูกกล่าวหาว่าลักขโมย ถูกควบคุมตัวไว้ให้สงบสติอารมณ์ แล้วปล่อยตัวไป หรือมีการจับกุมดำเนินคดีแล้ว แต่ต่อมาได้เจรจายอมความกัน หรือได้รับการไกล่เกลี่ย เพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างกัน และผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานสอบสวน ทำให้การดำเนินคดียุติลงในช่วงสอบสวนหรือหากคดีถึงขั้นพิจารณาคดีของศาลการถอนคำร้องทุกข์นั้นส่งผลให้ศาลจำหน่ายคดีออกจากสารบบความหรืออาจถูกดำเนินคดีจนถึงขั้นพิจารณาของศาล แต่ถูกศาลพิพากษาลงโทษสถานอื่นที่มีโทษจำคุก เช่น ปรับหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นต้น นอกจากนี้ยังหมายถึง กรณีที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเคยผ่านการตรวจพิสูจน์และเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ แต่ไม่รวมถึง กรณีเคยถูกจับกุมดำเนินคดีแล้วต่อมาศาลพิพากษายกฟ้อง ไม่ว่าจะเพราะเหตุใดก็ตาม (ได้แก่ ยกฟ้อง เนื่องจากไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดหรือขาดอายุความ หรือมีเหตุตามกฎหมาย ให้จำเลยไม่ต้องรับโทษ) เนื่องจากกรณีนี้ไม่ถือว่าผู้กระทำผิดเคยกระทำความผิดกฎหมายมาก่อนแต่อย่างใด ๒. ประวัติการกระทำผิดที่ศาลพิพากษาจำคุกหรือรอการลงโทษจำคุก ประวัติการกระทำผิดที่ศาลพิพากษาจำคุกหรือรอการลงโทษจำคุก หมายถึง การที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเคยมีประวัติการกระทำผิดที่ถูกจับกุมดำเนินคดีและศาลมีคำพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรม หรือมีโทษจำคุก แต่ให้รอการลงโทษจำคุกไว้ โดยอาจกำหนดหรือไม่กำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติไว้ก็ตาม ๓. การผิดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ การผิดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ หมายถึง การที่ผู้กระทำผิดเคยได้รับโอกาสให้แก้ไขฟื้นฟูในชุมชนด้วยมาตรการคุมประพฤติ ซึ่งศาล	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
พิพากษาให้จำคุกและรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษจำคุก โดยกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติไว้หรือถูกคุมความประพฤติไว้ในกรณีที่เป็นเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งกรณีของการได้รับคำสั่งให้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบควบคุมตัวหรือแบบไม่ควบคุมตัว และปรากฏว่าในระหว่างการคุมความประพฤติหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดดังกล่าว ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือไม่ปฏิบัติตามแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนั้น และพนักงานคุมประพฤติได้รายงานการผิดเงื่อนไขหรือรายงานการไม่ปฏิบัติตามแผนการฟื้นฟูนั้นต่อศาลหรือผู้มีอำนาจหน้าที่แล้ว แม้ว่าภายหลังศาลหรือผู้มีอำนาจหน้าที่จะให้โอกาสคุมความประพฤติหรือฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต่อไปอีกก็ตาม ๔. ประวัติการก่อเหตุรุนแรง มีพฤติกรรมก้าวร้าว หรือ พฤติกรรมที่แสดงถึงการขาดความสำนึก/ความรับผิดชอบ ประวัติการก่อเหตุรุนแรง มีพฤติกรรมก้าวร้าว หรือพฤติกรรมที่แสดงถึงการขาดความสำนึก/ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเคยมีการกระทำที่เป็นการก่อเหตุรุนแรงหรือมีพฤติกรรมในทางก้าวร้าวหรือมีการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงการขาดความสำนึกผิดชอบชั่วดีหรือขาดความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม การกระทำที่เข้าข่ายตามเกณฑ์นี้ มักเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ไม่พึงปรารถนาตามหลักศีลธรรม คุณธรรม มนุษยธรรม และจารีตประเพณีที่ทำงานของสังคม การกระทำตามเกณฑ์นี้ต้องยึดหลักความถูกต้องเหมาะสมของพฤติกรรมในทางจริยธรรม โดยพิจารณาจากนิสัย ความประพฤติของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนมีลักษณะก้าวร้าวหรือใช้ความรุนแรงที่อาจเป็นการกระทำต่อตนเอง บุคคลอื่น ทรัพย์สิน สิ่งของ หรือสัตว์เลี้ยง เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมที่ขาดความรับผิดชอบนั้น เป็นการไม่สามารถตระหนักรู้ว่าสิ่งใดถูก-ผิด สิ่งใดควร-ไม่ควร เช่น การไม่ยอมรับหรือไม่รับผิดชอบต่อผลการกระทำที่ผิดหรือไม่ถูกต้องของตนเองในอดีต ๕. การคบค้าสมาคมกับนักเลงอันธพาล/กลุ่มอาชญากร/ผู้ค้ำหรือผู้เสพยาเสพติด การคบค้าสมาคมกับนักเลงอันธพาล/กลุ่มอาชญากร/ผู้ค้ำหรือผู้เสพยาเสพติด หมายถึง การที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีพฤติการณ์ติดต่อคบหาสมาคมกับบุคคลที่ประพฤตินั้นเป็นนักเลงอันธพาลหรือบุคคลที่กระทำความผิดกฎหมายหรือมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมหรือผู้จำหน่ายหรือผู้เสพยาเสพติด โดยให้พิจารณาจากนิสัย ความประพฤติของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนในส่วนของการคบเพื่อน	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
และบุคคลใกล้ชิดและควรสอบถามเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนและเพื่อน รวมทั้งบุคคลใกล้ชิดว่าบุคคลเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำที่ผิดกฎหมายบ้างหรือไม่ ๖. เกณฑ์อื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ เกณฑ์อื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ หมายถึง การที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีประวัติภูมิหลังอื่น ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ เช่น การที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนกระทำความผิดขึ้นทั้งที่อยู่ในระหว่างการคุมความประพฤติหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือเข้ารับการบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลตามคำสั่งศาล รวมทั้งกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ แต่ในขณะที่ทำงานประเมิณนั้น พนักงานคุมประพฤติยังไม่ได้รายงานการผิดเงื่อนไขต่อศาลหรือผู้มีอำนาจหน้าที่ด้วย นอกจากนี้ยังรวมถึงกรณีที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนอาจมีสถานการณ์ในการดำเนินชีวิตส่วนตัวที่เป็นปัญหา ซึ่งเชื่อมโยงหรือส่งผลให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้นได้ เช่น ผู้ปกครองหรือบุคคลใกล้ชิดมีพฤติการณ์กระทำความผิดกฎหมาย มีที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนที่เป็นแหล่งอบายมุข แหล่งจำหน่ายยาเสพติดหรือประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายหรือเสี่ยงต่อการกระทำความผิดกฎหมาย มีการเปลี่ยนงานหรือโยกย้ายที่อยู่อาศัยบ่อยครั้งโดยไม่สมเหตุสมผล ข้อเท็จจริงอื่น ๆ ประกอบการประเมินความเสี่ยง ประกอบด้วย ๑) ความสำนึกผิดในคดีนี้ ความสำนึกผิดในคดีนี้ หมายถึง การที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน รับรู้และตระหนักว่า การกระทำของตนในคดีนี้เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ขัดต่อศีลธรรม จริยธรรม จารีตประเพณี หรือเป็นการทำลายความสงบสุขของบ้านเมือง โดยประเมินจากการสอบถามผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนว่าในขณะที่พูดคุยมีความรู้สึกเสียใจและ/หรือวิตกกังวลต่อผลที่เกิดจากการกระทำผิดของตนในคดีนี้หรือไม่ หรือคิดว่าไม่เป็นความผิด ไม่เห็นว่าจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงตนเองแต่อย่างใด ๒) การบรรเทาผลร้ายในคดีนี้ การบรรเทาผลร้ายในคดีนี้ หมายถึง การดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เพื่อแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของตน ทั้งนี้อาจเป็นไปในรูปของการชดเชยชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยตัวเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ หรือการกระทำใด ๆ เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ระหว่างผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและผู้ที่มีความเสียหายจากการกระทำผิดนั้น เช่น การชดเชยค่าเสียหายเป็นเงิน การขอโทษ การทำบุญอุทิศส่วนกุศล การทำงานบริการสังคม เป็นต้น ๓) พฤติการณ์คดีนี้มีความรุนแรง พฤติการณ์คดีนี้มีความรุนแรง หมายถึง ระดับความรุนแรงของลักษณะการกระทำผิดและผลกระทบจากการกระทำผิดที่มีต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ที่เกิดขึ้น ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม มิใช่พิจารณาแต่เพียงจากฐานความผิดว่ามีโทษหนักเท่านั้น เช่น การกระทำผิดที่โหดร้าย ทารุณ ไร้มนุษยธรรม สะเทือนขวัญ และผลของการกระทำผิดนั้นมีผลกระทบต่อชีวิตร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม เช่น การลักทรัพย์ที่เป็นสาธารณสมบัติย่อมมีความรุนแรงในฐานที่ส่งผลเสียหายที่กระทบต่อสาธารณชนมากกว่าลักทรัพย์ส่วนบุคคล เป็นต้น ๔) มีคดีอื่นอยู่ในระหว่างการดำเนินคดี มีคดีอื่นอยู่ในระหว่างการดำเนินคดี หมายถึง การที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนยังถูกดำเนินคดีอื่น นอกเหนือจากการถูกดำเนินคดีที่ทำการจำแนกอยู่นี้ เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนยังอยู่ระหว่างการดำเนินคดีอื่น นอกเหนือจากคดีนี้ ซึ่งอาจอยู่ในขั้นตอนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล หากพบกรณีดังกล่าวให้พนักงานคุมประพฤติ ระบุข้อมูลฐานความผิดและข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญของกรณีนี้ไว้ด้วย ๕) อื่น ๆ (ระบุ) กรณีมีข้อเท็จจริงอื่น ๆ หากพนักงานคุมประพฤติพบว่า มีข้อเท็จจริงอื่นที่น่าจะนำมาพิจารณาประกอบการประเมินความเสี่ยง นอกเหนือจากที่ระบุ ขอให้เพิ่มเติมไว้ด้วย ๒. จัดกลุ่มตามระดับความเสี่ยงและสภาพปัญหาความต้องการ ส่วนที่ ๒ เกณฑ์สภาพปัญหาและความต้องการ มีทั้งหมด ๑๐ ข้อ ดังนี้ ๑) ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย/สภาพแวดล้อม ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย/สภาพแวดล้อม หมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน หรือความต้องการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิดจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ โดยพนักงานคุมประพฤติต้องสอบถามเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ที่อยู่อาศัยปัจจุบันกับ	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ตามทะเบียนบ้านเป็นที่เดียวกันหรือไม่ บ้านเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใด ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ย้ายที่อยู่มาแล้วกี่ครั้ง สาเหตุการย้ายที่อยู่ในแต่ละครั้ง ถ้าข้อมูลพบว่ามีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่งจะถือว่ามีปัญหาหรือกรณีที่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง แต่อยู่กันอย่างแออัด มั่วสุม หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งยาเสพติด ก็จัดอยู่ในเกณฑ์ที่มีปัญหาเช่นกัน ๒) ปัญหาเกี่ยวกับผู้อุปการะ/ผู้ดูแล ปัญหาเกี่ยวกับผู้อุปการะ/ผู้ดูแล หมายถึง ปัญหาและ/หรือความต้องการของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ในด้านนี้อาจมีได้ ๒ กรณี ได้แก่ กรณีที่ ๑ กรณีที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนเป็นผู้อยู่ในความอุปการะดูแลของผู้อื่น หมายถึง การที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ขาดผู้อุปการะทั้ง ๆ ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีผู้อุปการะแต่ผู้อุปการะเป็นผู้ทำให้เกิดปัญหากับตัวผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เช่น ผู้อุปการะชอบดุด่า ทำร้ายทุบตี ใช้ความรุนแรง หรือเลี้ยงดูแบบเข้มงวด บีบบังคับ หรือมีนิสัยติดการพนัน/สุรา/ยาเสพติด หรือเป็นผู้ประกอบอาชีพไม่สุจริต ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เป็นต้น กรณีที่ ๒ กรณีที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนมีสถานะเป็นผู้ให้ความอุปการะดูแลผู้อื่น หมายถึง การที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องอุปการะดูแลผู้อื่น ทำให้มีภาระรับผิดชอบสูงกว่าปกติจนเป็นปัญหา เช่น ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ประกอบอาชีพไม่เป็นกิจจะลักษณะ มีรายได้น้อย แต่ต้องเลี้ยงดู บิดา หรือมารดา หรือปู่ ย่า ตา ยาย ที่ชราภาพและป่วยหรือมีสถานะเป็นพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยงเดียว ต้องเลี้ยงดูบุตรเพียงลำพัง ทำให้เกิดความเครียด ซึ่งอาจนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายเพื่อหาเงินมาใช้จ่ายให้เพียงพอ เป็นต้น ๓) ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือผู้ที่พักอาศัยอยู่ด้วย ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือผู้ที่พักอาศัยอยู่ด้วย หมายถึง ปัญหาด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในครอบครัว หรือระหว่างผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนกับบุคคลในครอบครัวหรือผู้ที่พักอาศัยอยู่ด้วยกัน เช่น การทะเลาะเบาะแว้งกัน ปัญหาด้านการสื่อสารช่องว่างระหว่างวัย ขาดการใส่ใจห่วงใยดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น โดยพนักงานคุมประพฤติควรสอบถามเพิ่มเติมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดกับบุคคลในครอบครัว คู่สมรส และบุคคลที่พักอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันด้วยว่า มีความรักใคร่ ห่วงใยเพียงใด ผู้กระทำผิดมีปัญหาขัดแย้งหรือไม่พอใจใครอย่างรุนแรงบ้างหรือไม่ หรือผู้กระทำผิดต้องการ	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ความรัก ความเอาใจใส่จากผู้ใดเป็นพิเศษหรือไม่ หรือบุคคลใดมีอิทธิพลทางบวก(idol)ที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ชื่นชม ถือเอาเป็นแบบอย่าง ๔) ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา/อาชีพ ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา/อาชีพ หมายถึง ปัญหาหรือความต้องการเกี่ยวกับการศึกษาของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน หรืออาจเป็นผู้ที่พ้นวัยศึกษาเล่าเรียนแล้ว แต่ยังมีความต้องการที่จะศึกษาเพิ่มเติม และปัญหาหรือความต้องการเกี่ยวกับอาชีพที่อยู่ในวัยทำงาน หรืออยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน แต่มีความต้องการที่จะประกอบอาชีพควบคู่กันไป ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาจากข้อมูล ได้แก่ ปัญหาการศึกษา เช่น เรียนไม่จบ ต้องการเรียนแต่ขาดทุนทรัพย์ หรือต้องการเรียนหรือศึกษาวิชาชีพแต่ขาดข้อมูล รวมทั้งกรณีที่อยู่ระหว่างศึกษาเล่าเรียนแต่ผลการเรียนตกต่ำ ไม่เอาใจใส่การเรียน หนีเรียน ขาดเรียน ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการเรียนจากบุคคลในครอบครัว ไม่มีความสุข/พอใจในการเรียน หรือมีปัญหากับครู/เพื่อนร่วมสถาบัน เป็นต้น ส่วนปัญหาด้านอาชีพ เช่น ว่างาน ไม่มีงานทำ รายได้ไม่พอใช้ มีอาชีพไม่สุจริต เป็นต้น ๕) ปัญหาทางการเงิน ปัญหาทางการเงิน หมายถึง การที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีปัญหาหรือความต้องการทางการเงิน ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามถึงปัญหาข้อขัดข้องทางการเงิน ซึ่งอาจเป็นปัญหาต่อเนื่องกับเรื่องอาชีพและรายได้ เช่น เด็กหรือเยาวชนที่ยังเป็นผู้เยาว์ ยังประกอบอาชีพไม่ได้ หรือผู้ปกครองว่างงานหรือไม่มีงานทำ หรือรายได้น้อย ไม่พอใช้จ่าย หรืออาจมีสาเหตุมาจากต้องออกจากงานไประหว่างถูกดำเนินคดีหรือถูกส่งไปฝึกอบรมแทนค่าปรับ หรือต้องชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงินจำนวนมาก หรือมีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินสุรุ่ยสุร่าย ๖) การมีโรคประจำตัวร้ายแรง การมีโรคประจำตัวร้ายแรง หมายถึง ปัญหาด้านสุขภาพทางกายของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยเน้นการมีโรคประจำตัวที่มีความรุนแรงส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนว่ามีโรคประจำตัวหรือไม่ หากมีโรคประจำตัวให้สอบถามความรุนแรงของโรคและอาการ และการบำบัดรักษาว่ามีการรักษาอยู่ที่ใดหรือไม่ มีการใช้ยาอะไรบ้าง (ยาบางประเภทอาจมีผลในการตรวจ	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ปัสสาวะ) อาการของโรคเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาเล่าเรียน หรือการทำงาน หรือการเดินทางมารายงานตัวหรือไม่ แม้ว่าการกระทำผิดอาจไม่เกี่ยวข้องกับโรคประจำตัวของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน แต่ถ้าอาการถึงขั้นเป็นผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต พนักงานคุมประพฤติก็ควรให้คำแนะนำ ช่วยเหลือตามความจำเป็น ๗) การมีอาการผิดปกติทางจิต/บุคลิกภาพ/พฤติกรรม การมีอาการผิดปกติทางจิต/บุคลิกภาพ/พฤติกรรม หมายถึง อาการที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด การพูด กริยาท่าทางและอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ไม่สมเหตุสมผล ไม่สมวัย หรือไม่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง ซึ่งอาการที่ปรากฏนั้นมีลักษณะผิดปกติจากบุคคลทั่วไป ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการจากการพูดและกริยาท่าทางภายนอก ตลอดจนอาจพูดคุยซักถามผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลใกล้ชิดเพื่อทำความเข้าใจถึงการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ ตลอดจนรูปแบบในการดำเนินชีวิตวิถีคิด และการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในการดำเนินชีวิตของเขา ซึ่งทำให้สามารถประเมินความผิดปกติทางจิต/บุคลิกภาพหรือพฤติกรรมของผู้กระทำผิดว่า มีความผิดปกติหรือไม่รุนแรงมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตาม หากพนักงานคุมประพฤติไม่แน่ใจกับความผิดปกติทางจิต/บุคลิกภาพหรือพฤติกรรมของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน หรือพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนมีอาการผิดปกติค่อนข้างมาก พนักงานคุมประพฤติอาจส่งต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนให้หน่วยงานที่มีบริการทางจิตเวชช่วยทำการตรวจวินิจฉัย หรือกรณีผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนเคยเข้ารับการบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยทางจิต/ประสาท พนักงานคุมประพฤติก็น่าจะติดต่อขอประวัติความเจ็บป่วยนั้นจากสถานพยาบาลนั้น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติและแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมต่อไป ๘) ปัญหาการดื่มสุรา ปัญหาการดื่มสุรา หมายถึง การที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนดื่มสุรา จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายหรือกระทบกระเทือนต่อการดำเนินชีวิต โดยให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการพิจารณาการดื่มสุราของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชน ดังนี้ ๑. ก่อให้เกิดปัญหาด้านการเงินและ/หรือสุขภาพของผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ๒. ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๓. ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ถ้าเป็นกรณีที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนดื่มสุราเป็นครั้งคราว และไม่เคยมีนเมาอาละวาดจนก่อเหตุเดือดร้อนทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่นก็ไม่ถือว่าเป็นปัญหา แต่ถ้าดื่มสุราแล้วมีผลกระทบต่อการทำงาน การเงิน หรือเมาสุราแล้วมักก่อเรื่อง หรือติดสุราจนถึงขั้นเป็นโรคพิษสุราเรื้อรังก็ถือเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขฟื้นฟูต่อไป ๙) ปัญหาการใช้ยาหรือสารเสพติด ปัญหาการใช้ยาหรือสารเสพติด หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาโดยคำนึงถึงความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ๒ ลักษณะ ดังนี้ ผู้เสพ/ผู้ติด หมายถึง การที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือเป็นผู้ติดยาเสพติด ผู้รับจ้างซื้อ หรือผู้ค้ารายย่อย/รายใหญ่ หมายถึง การที่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในฐานะผู้รับจ้างซื้อหรือผู้ค้ายาเสพติดทั้งรายย่อยและรายใหญ่ พนักงานคุมประพฤติต้องพิจารณาจากประวัติการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ และสอบถามเพิ่มเติมในประเด็น ดังต่อไปนี้ ๑. ระยะเวลาในการเกี่ยวข้อง ๒. ปริมาณในการเสพหรือซื้อ ๓. ความถี่ในการเสพหรือซื้อ ๔. จำนวนเงิน/แหล่งที่มาของเงิน ๕. วิธีการเสพ/ซื้อ ๖. แหล่งที่ซื้อ ๗. สุขภาพร่างกาย ๘. ประวัติการบำบัดรักษา ๙. มีความต้องการที่จะเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ ๑๐) ปัญหาอื่น ๆ (ระบุ) ปัญหาอื่น ๆ หมายถึง นอกจากสภาพปัญหา/ความต้องการที่กำหนดตามเกณฑ์ ข้อ ๑ – ๙ แล้ว หากการพูดคุยสอบถามพบว่า มีปัญหาอื่น ๆ ที่สมควรให้ความช่วยเหลือ ซึ่งรวมถึงปัญหาเฉพาะหน้าเช่น หากได้รับการปล่อยตัวแล้วไม่มีค่าพาหนะเดินทางมารายงานตัว ต้องการกลับภูมิลำเนาและย้ายสถานที่รายงานตัว ให้พนักงานคุมประพฤติเพิ่มเติมปัญหาได้อีก ๑.๒ สรุปผลการประเมินครั้งที่ ๑ โดยนำผลจากการประเมินตามข้อ ๑.๑ มาสรุปว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีความเสี่ยงอยู่	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ในระดับใด (ไม่มีความเสี่ยง/ต่ำ/ปานกลาง/สูง) และระดับของการควบคุมและสอดส่อง (ไม่เข้มงวด/ปานกลาง/เข้มงวด) การสรุประดับของความเสี่ยง ให้พิจารณาจากจำนวนข้อความเสี่ยงที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะตามความเสี่ยงนั้น ประกอบกับการพิจารณาข้อเท็จจริงอื่น ๆ มาประกอบด้วย ๓. การสรุประดับของการควบคุมและสอดส่อง ให้พิจารณาจากระดับของความเสี่ยงที่ประเมินได้ ดังนี้ ๑) กรณีที่ตอบในข้อ ๑-๖ ว่า “ไม่มี” ทั้งหมด ระดับของความเสี่ยง ไม่มีความเสี่ยง หรือไม่มีแนวโน้มที่จะหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ระดับของการควบคุมและสอดส่อง ไม่เข้มงวด ๒) กรณีที่ตอบข้อ ๑-๖ ว่า “มี” ๑-๒ ข้อ (ไม่มีข้อใดเป็นการผิดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ) ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอื่น ๆ ประกอบด้วย ซึ่งอาจจัดให้อยู่ในระดับ “ต่ำ” หรือ “ปานกลาง” ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเหล่านั้นว่าเป็นทางบวกหรือทางลบ - หากข้อเท็จจริงอื่นๆ เป็นไปในทางบวก ระดับของความเสี่ยง มีความเสี่ยงระดับต่ำ หรือมีแนวโน้มที่จะหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำได้น้อย ระดับของการควบคุมและสอดส่อง ไม่เข้มงวด - หากข้อเท็จจริงอื่น ๆ เป็นไปในทางลบ ระดับของความเสี่ยง มีความเสี่ยงระดับปานกลาง หรือมีแนวโน้มที่จะหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำได้ปานกลาง ระดับของการควบคุมและสอดส่อง ปานกลาง ๓) กรณีที่ตอบข้อ ๑-๖ ว่า “มี” ๒ ข้อ (มีข้อใดข้อหนึ่งเป็นการผิดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ) ไม่ว่าจะ มีข้อเท็จจริงอื่น ๆ ในทางบวกหรือลบ ระดับของความเสี่ยง มีความเสี่ยงระดับสูง หรือมีแนวโน้มที่จะหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำได้มาก ระดับของการควบคุมและสอดส่องเข้มงวด ๔) กรณีที่ตอบในข้อ ๑-๖ ว่า “มี” ตั้งแต่ ๓ ข้อขึ้นไป ระดับของความเสี่ยง มีความเสี่ยงระดับสูง หรือมีแนวโน้มที่จะหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำได้มาก ระดับของการควบคุมและสอดส่องเข้มงวด	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๔. การจัดทำแผนการคุ้มครองความประพฤติ พนักงานคุ้มครองประพฤติดำเนินการจัดทำแผนการคุ้มครองความประพฤติให้เป็นไปตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติที่ศาลกำหนดโดยให้บิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้วย ทั้งนี้ให้คำนึงถึงแผนและเงื่อนไขที่กำหนดโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พนักงานคุ้มครองประพฤติสามารถจัดทำแผนการคุ้มครองความประพฤติตามที่พนักงานคุ้มครองประพฤติเห็นสมควร เพื่อให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการประเมินในแบบจำแนก ทั้งระดับความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งการจัดทำแผนการคุ้มครองความประพฤติ แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้ ๔.๑ แผนการคุ้มครองความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด พนักงานคุ้มครองประพฤติดำเนินการตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ซึ่งเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามแก่กรณีดังต่อไปนี้ ๔.๑.๑ ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว พนักงานคุ้มครองประพฤติจะต้องกำหนดจำนวนครั้งในการรายงานตัวให้เป็นไปตามคำสั่งศาล โดยจัดทำตามแบบ ค.ป. ๑๐/๓ แบบชี้แจงเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ (ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นที่เป็นเด็กและเยาวชน) แล้วให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชนลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าว พร้อมทั้งจัดทำสมุดนัดรายงานตัวให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติเก็บไว้ เพื่อใช้แสดงตนในการติดต่อกับสำนักงานคุ้มครองประพฤติระหว่างการคุ้มครองความประพฤติ การกำหนดวันนัดรายงานตัว (๑) กรณีศาลระบุเวลาและจำนวนครั้งที่ชัดเจน เช่น ศาลกำหนดให้มารายงานตัวจำนวน ๓ เดือนต่อครั้ง ภายในระยะเวลา ๑ ปี ให้กำหนดวันรายงานตัวทุก ๓ เดือน รวมเป็น ๔ ครั้ง ใน ๑ ปี ในการกำหนดวันให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มารายงานตัวนั้นโดยปกติจะนับวันชนวันและถ้าวันไหนตรงกับวันหยุดราชการหรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ให้พนักงานคุ้มครองประพฤติกำหนดวันนัดรายงานตัวตามความเหมาะสมกับความจำเป็นของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน	- พระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๖ - คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และผู้ได้รับการพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษ จำคุก เอกสารหมายเลข ๙/๒๕๕๑ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๘ - ระเบียบกรมคุ้มครองประพฤติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุ้มครองความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๒ แผนการคุ้มครองความประพฤติ - กลไกการควบคุมพฤติกรรม - กลไกสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
(๒) กรณีที่ศาลระบุเฉพาะจำนวนครั้ง เช่น ศาลกำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน รายงานตัวจำนวน ๔ ครั้งภายในระยะเวลา ๑ ปี ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดนัดรายงานตัวให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มารายงานตัวทั้งหมดจำนวน ๔ ครั้งโดยพนักงานคุมประพฤติต้องกำหนดระยะห่างของการรายงานตัวแต่ละครั้งให้มีความเหมาะสม สำหรับกำหนดนัดรายงานตัวครั้งสุดท้ายนั้นควรนัดก่อนวันครบระยะเวลาการคุมความประพฤติ ๓๐ วัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการติดตามกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลหรือมารายงานตัวไม่ตรงตามกำหนดนัดด้วยเหตุอื่นๆ ทั้งนี้พนักงานคุมประพฤติต้องกำชับให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มารายงานตัวตามที่พนักงานคุมประพฤติกำหนดนัดทุกครั้ง กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ไม่สามารถมารายงานตัวตามกำหนดนัดได้ ต้องแจ้งเหตุผลและความจำเป็นให้พนักงานคุมประพฤติทราบ และพนักงานคุมประเวตินัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมารายงานตัวโดยเร็ว ภายใน ๑ สัปดาห์ หมายเหตุ การนับระยะเวลาการคุมความประพฤติให้นับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาและกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ เช่น หากศาลมีคำพิพากษาวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๔ ให้คุมความประพฤติ ๓ เดือน/ครั้ง ภายในระยะเวลา ๑ ปี ระยะเวลาครบกำหนด คือ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕ ๔.๑.๒ การจัดให้กระทำกิจกรรมทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสังคม ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ถึงความสามารถพิเศษหรือความถนัด และประเภทงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ที่มีความสนใจที่จะทำ เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้กำหนดประเภทหรือลักษณะงานให้เหมาะสมกับผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน และฐานความผิดของแต่ละราย โดยบันทึกข้อมูลการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ส่วนที่ ๕ การทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ในแบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ ค.ป.๑๑ และแบบชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ (ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชน) ค.ป.๑๐/๓ โดยกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและระยะเวลาสิ้นสุดไว้ด้วย	- พระราชบัญญัติ คุม ประพฤติ พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๙) , ๒๙ - ระเบียบกรมคุมประพฤติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ พ.ศ.๒๕๖๐ - หนังสือที่ยธ ๐๓๐๘/ว๔๔๓ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เรื่อง ขอสั่งแบบฟอร์มและแนวทางที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติงานคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ - แบบ ๖ แบบสำรวจเพื่อการจัดให้ ผู้ถูกคุมความ ประพฤติทำงานบริการสังคม

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ให้พนักงานคุมประพฤติจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกำหนดระยะเวลาที่ศาลสั่ง โดยมีหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ (๑) ต้องเป็นงานที่ไม่เสี่ยงภัย (๒) ต้องเป็นงานที่ไม่ทำให้ผู้มีรายได้จากงานประจําวันสูญเสียรายได้ (๓) ในกรณีที่เป็งานที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะทาง ต้องได้รับการอบรมความรู้หรือฝึกปฏิบัติก่อน การจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ทั่วๆ ไป เช่น งานพัฒนาสถานที่งานทำความสะอาด งานปลูกต้นไม้ ควรจัดให้ทำงานไม่เกินวันละ ๖ ชั่วโมง ตามระยะเวลาที่ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ทำงานจริง เว้นแต่งานที่ทำเป็งานที่มีลักษณะเฉพาะหรือเป็งานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในการนับจำนวนชั่วโมงทำงาน อาจกำหนดให้แตกต่างจากการทำงานทั่วๆ ไปได้ โดยให้เป็นไปตามที่กรมคุมประพฤติกำหนด วิธีการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ พนักงานคุมประพฤติพิจารณาจากฐานความผิด พฤติกรรม ความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด และเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่กำหนด โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาสุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ความรู้ และความสามารถของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชนรวมถึงความเหมาะสม ความสะดวก และระยะเวลาเดินทางระหว่างที่พักอาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชนกับสถานที่ทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ งานที่จัดให้ทำต้องไม่ขัดหรือแย้งกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง หากศาลกำหนดลักษณะงานเป็นการเฉพาะให้พิจารณาจัดกิจกรรมให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชนปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด พนักงานคุมประพฤติชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์การที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอ_เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เงื่อนไข ขั้นตอน และวิธีการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชนทำงานบริการสังคมหรือ	- แบบ ๑ แบบบันทึกรายงานผลการทํางานบริการสังคม (แบบรายบุคคล) - แบบ ๒ แบบบันทึกรายงานผลการทํางานบริการสังคม (แบบกลุ่ม) - คู่มือการบริหารจัดการการทํางานบริการสังคม กลุ่มงานบริการสังคม กองกิจการชุมชนและบริการสังคม กรมคุมประพฤติ เอกสารหมายเลข ๓/๒๕๕๑ - มาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ ข้อ ๔ การทํางานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
สาธารณสุขประโยชน์ตามระยะเวลาและสถานที่ที่กำหนดในแผนการคุ้มครองความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟูของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชนแต่ละราย หากศาลไม่ได้กำหนดรายละเอียด เช่น สั่งว่า “ให้ทำงานบริการสังคม ตามที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร” ให้กำหนดประเภทหรือลักษณะงาน และสถานที่โดยตกลงกับผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติคำนึงถึงความสะดวกและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ส่วนจำนวนชั่วโมงให้เป็นไปตามที่กรมคุมประพฤติกำหนด ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติควรวางแผนให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสังคมให้เสร็จสิ้นก่อนภายในระยะเวลาครึ่งหนึ่งของระยะเวลาการคุ้มครองความประพฤติ กรณีที่ส่งผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชนไปทำงานที่หน่วยงานภาคี ให้พนักงานคุมประพฤติติดตามผลหรือมอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติติดตามผลด้วยการลงพื้นที่อย่างน้อย ๑ ครั้ง และรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณสุขไว้ในสำนวนคดี พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณสุขแต่ละครั้ง ลงในระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน ๔.๑.๓ ให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหรือฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ พนักงานคุมประพฤติพิจารณาว่าศาลกำหนดเป็นเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง และชี้แจงให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติเข้าใจว่า กรณีให้ศึกษาต่อนั้นผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียนโดยต้องนำหลักฐานหรือผลการเรียนมาแสดงหรือหากไม่ได้ศึกษาต่อ จะต้องเข้ารับการฝึกหัดอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งตามความถนัดและความเหมาะสมและมุ่งมั่นเป็นอาชีพได้ด้วย และกรณีผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนบรรลุนิติภาวะแล้วให้สอบถามผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติถึงการประกอบอาชีพในปัจจุบันว่าผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติประกอบอาชีพที่เป็นกิจจะลักษณะหรือไม่ (การทำงานเป็นกิจจะลักษณะ คือ การทำงานที่สุจริต เป็นการเป็นงาน เป็นเรื่องเป็นราวและทำงานอย่างต่อเนื่องมีความมั่นคงโดยอาศัยรายได้จากการประกอบอาชีพนั้นเป็นหลักในการเลี้ยงชีพ) แต่หากผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไม่ได้ประกอบอาชีพใดเป็นกิจจะลักษณะก็ให้สอบถามถึงความสามารถ ความถนัด หรือความต้องการที่จะประกอบอาชีพ เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้ให้การสงเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีงานทำ หรือส่งเสริมด้านการหางาน การส่งเสริม	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ด้านการฝึกวิชาชีพ หรือการส่งเสริมด้านทุนประกอบอาชีพ หรือแนะนำสถานที่ เพื่อการประกอบอาชีพ หรือส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ทั้งนี้ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้รับการฝึกหัด หรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะอย่างซ้ำต้องภายในระยะเวลาครึ่งหนึ่งของระยะเวลาการคุมความประพฤติ ๔.๑.๔ ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก พนักงานคุมประพฤติต้องทำความเข้าใจกับผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชนให้ชัดเจนถึงขอบเขตในการปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว และต้องกำชับให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขโดยเคร่งครัดเพื่อป้องกันการกระทำอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก ซึ่งเงื่อนไขที่ศาลกำหนดให้ละเว้นการกระทำ เช่น - ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิด โดยยินยอมให้มีการตรวจทดสอบการใช้ยาเสพติดให้โทษและให้ละเว้นจากการคบหาสมาคมกับผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกประเภท - ห้ามดื่มสุราหรือสิ่งมีเมาทุกชนิด อันอาจเป็นสาเหตุให้กระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก - ห้ามขับยานพาหนะเว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมาย - ห้ามมีไว้ในครอบครองหรือพกพาซึ่งอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิดซึ่งผิดกฎหมาย - ให้หลีกเลี่ยงการประพฤติชั่วและการคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติเสียหาย - ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนหรือในสถานเริงรมย์ทุกแห่ง - ห้ามเกี่ยวข้องกับการพนันทุกชนิด ตลอดจนห้ามเข้าสถานที่ที่จัดให้มีการเล่นการพนันทุกชนิด และให้ละเว้นการคบหาสมาคมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพนันทุกชนิด - ห้ามทำหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งอุปกรณ์ในการทำสุรา หรือสุราที่ผิดกฎหมาย - ห้ามจัดหาคนงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมาย - ห้ามประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยฝ่าฝืนกฎหมาย - ห้ามมีเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ซึ่งผิดกฎหมายไว้ในครอบครอง	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
กฎหมาย - ห้ามมีสิ่งพิมพ์หรือวัสดุลามกไว้ในครอบครองโดยฝ่าฝืน - ห้ามจับสัตว์น้ำในสถานที่หวงห้าม - ห้ามลักลอบตัดไม้ทำลายป่า - ห้ามแปรรูปไม้และมีไม้แปรรูปไว้ในความครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาต - ห้ามเข้าไปในสถานที่ที่มีการจำหน่ายหรือบริโภคเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ ๔.๑.๕ ให้เข้ารับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด พนักงานคุมประพฤติพิจารณาว่าศาลกำหนดรายละเอียดในการเข้ารับการบำบัดรักษาหรือความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจไว้แล้ว ก็ให้ดำเนินการตามที่ศาลกำหนด แต่หากศาลไม่ได้กำหนดรายละเอียด ให้พนักงานคุมประพฤติและผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน ร่วมกันพิจารณาว่าผู้ถูกคุมความประพฤติควรได้รับการบำบัดรักษาด้านใด เช่น บำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกาย หรือความบกพร่องทางด้านจิตใจ เป็นต้น หรือรูปแบบการบำบัดรักษา ซึ่งมีทั้งแบบผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ทั้งนี้พนักงานคุมประพฤติต้องทำความเข้าใจกับ บิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือ ญาติพี่น้องของผู้ถูกคุมความประพฤติให้เข้าใจถึงการส่งผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไปเข้ารับการบำบัดรักษา โดยกำหนดวันที่ส่งเข้ารับการบำบัดรักษา (ต้องส่งทันทีหรือภายใน ๗ วัน นับแต่ได้รับทราบเงื่อนไข) สถานที่ และระยะเวลาในการสิ้นสุดการบำบัดรักษาตามที่แพทย์เห็นสมควร หรือตามโปรแกรมในการบำบัดรักษา (ระยะเวลาการบำบัดรักษาขึ้นอยู่กับอาการของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย) ๔.๑.๖ ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตาม ระยะเวลาที่ศาลกำหนด พนักงานคุมประพฤติพิจารณาว่าศาลกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมด้านใด เช่น ให้เข้ารับการอบรมกฎหมายจราจร อบรมจริยธรรม หรืออบรมธรรมะ และหากว่าสำนักงานคุมประพฤติมีแผนรองรับการปฏิบัติงานตามเงื่อนไขที่ศาลสั่งไว้แล้ว ให้พนักงานคุมประเวศกำหนด	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ตามแผนของสำนักงานคุมประพฤติ แต่หากสำนักงานยังไม่มีแผนรองรับหรือไม่สามารถกำหนดแผนได้ในทันที ให้สำนักงานคุมประพฤติประสานไปยังหน่วยงานที่มีการฝึกอบรมด้านนั้น และอาจพิจารณาส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง หรือสามารถกำหนดได้ในภายหลัง โดยพิจารณาข้อมูลจากแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ (คป. ๔ข) ประกอบด้วย ทั้งนี้ ต้องภายในระยะเวลาครึ่งหนึ่งของระยะเวลาการคุมความประพฤติ ๔.๑.๗ ให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน พนักงานคุมประพฤติสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เรื่องข้อตกลงการชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายตามที่ผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายได้ตกลงกัน และแผนการดำเนินการใส่ไว้ในแผนเพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้ติดตามผลข้อตกลงต่อไป ๔.๑.๘ ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือ สิ่งแวดล้อมหรือชดเชยค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติพิจารณาว่าศาลได้กำหนดรายละเอียดหรือวิธีการในการแก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาหรือชดเชยค่าเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมไว้หรือไม่ หากศาลไม่ได้กำหนดไว้ พนักงานคุมประพฤติและผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชนกำหนดแผนร่วมกัน และดำเนินการตามแผนภายในระยะเวลาที่กำหนด ๔.๑.๙ ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน พนักงานคุมประพฤติกำชับไม่ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไปก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน ทั้งนี้พนักงานคุมประพฤติควรพูดคุยสร้างความเข้าใจกับครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดด้วยอีกทางหนึ่ง ๔.๑.๑๐ ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้ ๑) กรณีศาลสั่งให้มีการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เงื่อนไขการห้ามเข้า ห้ามออกสถานที่ที่กำหนด พนักงานคุมประพฤติดำเนินการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวบุคคลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวบุคคล ตามที่กฎหมายกำหนด	- กฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. ๒๕๖๐

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๒) กรณีศาลสั่งให้มีการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เงื่อนไขการห้ามเข้า ห้ามออกสถานที่ที่กำหนด แต่ไม่มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พนักงานคุมประพฤติแจ้งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนทราบว่าอาจมีความจำเป็นต้องอาศัยการรายงานจากผู้ดูแลสถานที่นั้นๆ ด้วย หรืออาจมีการโทรศัพท์สอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือบุคคลในครอบครัว ถึงการปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อดังกล่าวของผู้ถูกคุมความประพฤติ หรืออาจมีการมอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติเครือข่าย ยุติธรรมชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยกันเฝ้าระวังและดูแลและหากในภายหลังมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบและดำเนินการติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวบุคคล ๓) กรณีศาลไม่สั่งให้มีการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เงื่อนไขการห้ามเข้า ห้ามออกสถานที่ที่กำหนด แต่มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และพนักงานคุมประพฤติพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนรายดังกล่าว ควรให้มีการสวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พนักงานคุมประพฤติสามารถเสนอรายงานศาลเพื่อขอเพิ่มเติมเงื่อนไขการห้ามเข้า ห้ามออกสถานที่ที่กำหนดและใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการควบคุมพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมดังกล่าว ๔.๑.๑๑ เงื่อนไขอื่น ๆ ที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข พื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก หรือ เงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร การกำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลสั่ง ให้พนักงานคุมประพฤติ พิจารณาดำเนินการดังนี้ (๑) หากศาลกำหนดรายละเอียดเงื่อนไขไว้ชัดเจน และหากสำนักงานคุมประพฤติดำเนินการปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ศาลสั่งไว้แล้ว ให้วางแผนดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาล โดยกำหนดวันนัดตามแผนงานของแต่ละสำนักงานคุมประพฤติ หรือแผนที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควรที่ได้มาจากการจำแนก เช่น ให้เข้าร่วมโครงการ พังธรรมะ ให้ศึกษาต่อ หรือเข้ารับการอบรม เป็นต้น (๒) หากศาลไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ชัดเจน ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาวางแผนร่วมกับผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชน	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
พักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์การที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน ในการกำหนดวิธีปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งศาล ๔.๒ การกำหนดแผนตามระดับการควบคุมและสอดส่อง พนักงานคุมประพฤตินำข้อมูลที่ได้จากการจำแนกตามแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติมาทำแผนการคุมความประพฤติเพิ่มเติม ซึ่งแบ่งได้ ๓ กลุ่ม ดังนี้ ๑. กลุ่มเข้มงวด (๑) การรายงานตัว ให้รับรายงานตัวแบบรายบุคคล เพื่อจะได้สอบถามข้อมูลและสังเกตพฤติกรรมและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างใกล้ชิด (๒) การออกสอดส่อง ให้พนักงานคุมประพฤติหรืออาสาสมัครคุมประพฤติที่มีประสบการณ์ออกสอดส่อง ทุก ๑ - ๒ เดือน หรือมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยพนักงานคุมประพฤติต้องออกสอดส่องอย่างน้อย ๑ ครั้ง ก่อนครึ่งหนึ่งของระยะเวลาการคุมความประพฤติ ในกรณีที่เป็น การออกสอดส่องโดยอาสาสมัครคุมประพฤติควรส่งคดีให้อาสาสมัครคุมประพฤติที่มีประสบการณ์ช่วยสอดส่องดูแล (๓) การตรวจหรือทดสอบหายาเสพติด ควรตรวจทุกครั้งที่มา รายงานตัว หรือมีพฤติการณ์น่าสงสัยก็สามารถตรวจปัสสาวะได้ (๔) ควรให้ครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดมีส่วนร่วมในการคุมความประพฤติ เพื่อช่วยควบคุมดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนด้วยอีกทางหนึ่ง ๒. กลุ่มปานกลาง (๑) การรายงานตัว ให้รับรายงานตัวแบบรายบุคคลในครั้งแรก เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้สอบถามและสังเกตได้อย่างใกล้ชิดว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมอย่างไร ครั้งต่อไปอาจจะใช้วิธีการรับรายงานตัวเป็นรายบุคคลหรือแบบกลุ่มหรือรับรายงานตัวแบบกลุ่มในกรณีเข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานคุมประพฤติก็ได้ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและการพิจารณาของพนักงานคุมประพฤติว่าจำเป็นต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดหรือไม่ (เมื่อใช้วิธีรับรายงานตัวแบบกลุ่มหากพบปัญหาหรือมีพฤติกรรมผิดสังเกต ควรให้พบเจ้าของสำนวนคดีทันที) (๒) การออกสอดส่อง พนักงานคุมประพฤติหรืออาสาสมัครคุมประพฤติออกสอดส่องทุก ๓ - ๖ เดือน (๓) การตรวจหรือทดสอบหายาเสพติด ควรตรวจทุกครั้งที่มา รายงานตัว หรือมีพฤติการณ์น่าสงสัยก็สามารถตรวจปัสสาวะได้	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
(๔) ควรให้บุคคลในครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิด ช่วยควบคุมดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติด้วย ๓. กลุ่มไม่เข้มงวด (๑) การรายงานตัว ควรรับรายงานตัวแบบรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม หรือรับรายงานตัวแบบกลุ่มในกรณีเข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานคุมประพฤติ (๒) การออกสอดส่อง ให้อาสาสมัครคุมประพฤติออกสอดส่องอย่างน้อย ๑ ครั้ง ภายในระยะเวลาการคุมความประพฤติ หากพนักงานคุมประพฤติไม่สามารถจัดส่งคดีให้อาสาสมัครคุมประพฤติดูแลได้ พนักงานคุมประพฤติต้องออกสอดส่อง ๑ ครั้ง (๓) การตรวจหรือทดสอบหายาเสพติด ควรตรวจทุกครั้งที่มา รายงานตัว หรือมีพฤติการณ์น่าสงสัยก็สามารถตรวจปัสสาวะได้ (๔) ควรให้บุคคลในครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิด ช่วยควบคุมดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติด้วย ทั้งนี้ ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดรายละเอียดของแผนในการปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ โดยกำหนดวัน เวลา สถานที่ ในการรายงานตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน หรือกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชนต้องทำงาน บริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดวัน เวลา สถานที่ และประเภทงานไว้ด้วย พร้อมทั้งจัดทำสมุดนัดรายงานตัว (สีชมพู) ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเก็บไว้ เพื่อใช้แสดงตนในการติดต่อกับสำนักงานคุมประพฤติระหว่างการคุมความประพฤติ ในการกำหนดวันให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมารายงานตัวนั้น ถ้าวันใดตรงกับวันหยุดราชการหรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดวันนัดรายงานตัวตามความเหมาะสมกับความจำเป็นของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ในการออกสอดส่อง ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติสามารถใช้ดุลพินิจปรับระยะเวลาในการออกสอดส่องตามที่สำนักงานคุมประพฤติเห็นสมควรโดยคำนึงถึงปริมาณและคุณภาพของงานเป็นสำคัญ	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๔.๓ การจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟู พนักงานคุมประพฤติ นำปัญหา/ความต้องการที่กำหนดในแบบประเมินส่วนที่ ๒ มาจัดลำดับความสำคัญก่อน-หลังตามความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้รับการแก้ไขฟื้นฟูตามแผนการแก้ไขฟื้นฟู ให้เป็นไปตามสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย โดยในการจัดทำแผนดังกล่าวพนักงานคุมประพฤติต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชนให้รับทราบการดำเนินการต่างๆ ตามแผนการแก้ไขฟื้นฟู โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ เช่น การให้คำปรึกษารายบุคคลหรือรายกลุ่ม จัดให้เข้ารับการอบรมความรู้ การทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ การให้การสงเคราะห์ และให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชนลงลายมือชื่อด้วย สำนักงานคุมประพฤติสามารถดำเนินการแผนการแก้ไขฟื้นฟูได้ ๒ รูปแบบ ๑ สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการจัดกิจกรรม ๒ ส่งต่อไปยังหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แผนการแก้ไขฟื้นฟูตามสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการ ดังนี้ ๑) ปัญหาที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม หากพบว่าสภาพแวดล้อมมีปัญหา ควรจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันตนเองจากสิ่งแวดล้อม เช่น ทักษะการสื่อสารและการปฏิเสธ ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เป็นต้น ในกรณีที่ไม่มีที่พักอาศัยหรือมีความประสงค์ในการย้ายที่อยู่แต่ยังขาดแคลนทุนทรัพย์ ควรจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้รับคำแนะนำสถานที่เพื่อการสงเคราะห์/บ้านกึ่งวิถี ๒) ปัญหาผู้อุปการะ/ผู้ดูแล ในกรณีที่ปัญหาในระดับที่ไม่รุนแรง ควรจัดอบรมให้ความรู้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วยในเรื่องบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ ในครอบครัว หรือจัดให้ได้รับ	- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๖ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๘ - ระเบียบกรมคุมประพฤติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๓ แผนการแก้ไขฟื้นฟู - แบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ (คป.๔ ข) - คู่มือการจำแนกผู้กระทำผิดในงานคุมประพฤติ เอกสารหมายเลข ๙/๒๕๕๙ - กลไกการควบคุมพฤติกรรม - กลไกสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
คำปรึกษาครอบครัว กิจกรรมสัมพันธ์ภาพ การสื่อสารและการแก้ปัญหา ร่วมกัน ในกรณีที่มีปัญหาในระดับที่รุนแรงหรือไม่สามารถแก้ไขได้ ควรจัด ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพัก อาศัยอยู่ด้วย ได้รับคำปรึกษารายบุคคล หรือส่งต่อหน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้อง ๓) ปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิด ในกรณีที่มีปัญหาไม่รุนแรงและพนักงานคุมประพฤติวิเคราะห์แล้วว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ขาดทักษะทางสังคม ควรดำเนินการส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมรู้จักตนเอง/การเห็นคุณค่าในตนเอง อบรมเรื่องการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ อบรมทักษะการสื่อสารและการปฏิเสธ เป็นต้น ในกรณีที่มีปัญหาในระดับที่ไม่รุนแรง ควรจัดให้ผู้ถูกคุมความ ประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้รับคำปรึกษาครอบครัว หรือให้เข้าร่วม กิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวต่างๆ เช่น กิจกรรม ครอบครัวสัมพันธ์ เป็นต้น ในกรณีที่มีปัญหาในระดับที่รุนแรงหรือไม่สามารถแก้ไขได้ควรจัด ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้รับคำปรึกษารายบุคคล หรือส่งต่อหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ๔) ปัญหาการศึกษา /อาชีพ การส่งเสริมการศึกษา หากผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือ เยาวชน อยู่ในวัยกำลังศึกษาหรือมีความประสงค์ในการศึกษาต่อหรือ ระดับการศึกษาไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพให้ดำเนินการสงเคราะห์ เช่น ให้การส่งเสริมด้านการศึกษา การส่งเสริมด้านทุนประกอบอาชีพ เป็นต้น การส่งเสริมด้านอาชีพ หากผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือ เยาวชน อยู่ในวัยทำงาน หรือต้องการประกอบอาชีพเสริม หรือ รายได้ไม่ เพียงพอต่อการดำรงชีพ หรือต้องการเปลี่ยนอาชีพ ให้ดำเนินการ สงเคราะห์ด้านอาชีพ เช่น ให้ทุนประกอบอาชีพ ให้ยืมทุนประกอบอาชีพ อบรมฝึกอาชีพ แนะนำการหางาน แนะนำการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่โลก อาชีพ เป็นต้น ๕) ปัญหาทางการเงิน หากผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือ เยาวชน ไม่สามารถควบคุมการใช้จ่ายหรือบริหารการเงินได้ ให้ดำเนินการแนะนำหรือให้คำปรึกษาในการควบคุมการใช้จ่ายหรือ	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
บริหารการเงินต่างๆ เช่น กิจกรรมวางแผนชีวิตหรือการตั้งเป้าหมายชีวิต กิจกรรมรู้จักตนเอง/เห็นคุณค่าในตนเอง อบรมเศรษฐกิจพอเพียง การทำบัญชีครัวเรือน เป็นต้น ๖) ปัญหาทางด้านร่างกาย หากเป็นอุปสรรคต่อการรายงานตัว/เข้าร่วมกิจกรรม ควรให้คำแนะนำหรือให้การช่วยเหลือในการเข้ารับการบำบัดรักษาอาการทางกายดังกล่าว เช่น ให้คำปรึกษารายบุคคลเกี่ยวกับสุขภาพการปฏิบัติตัว การส่งต่อเพื่อตรวจสอบโรงพยาบาล/ศูนย์บริการสาธารณสุข สงเคราะห์คำรักษาพยาบาล เป็นต้น ๗) ปัญหาเรื่องการผิดปกติทางจิต/บุคลิกภาพ/พฤติกรรม กรณีมีอาการผิดปกติทางจิต/บุคลิกภาพ/พฤติกรรม ให้ดำเนินการส่งต่อเพื่อรับการบำบัด โดยมี ๒ กรณี ดังนี้ กรณีที่ ๑ ไม่เคยได้รับการรักษา/รักษาไม่ต่อเนื่อง ให้คำปรึกษา/แนะนำเพื่อให้ได้รับการรักษา และเมื่อส่งต่อแล้วให้พนักงานคุมประพฤติติดตามผลการส่งต่อ และหากผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิเสธการเข้ารับการรักษา/รักษา ให้ติดต่อบิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือญาติบุคคลใกล้ชิดเพื่อนำผู้ถูกคุมความประพฤติ เข้ารับการรักษอย่างต่อเนื่อง กรณีที่ ๒ กรณีอยู่ระหว่างการรักษา พนักงานคุมประพฤติติดตามผลการรักษา และกำชับให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและบิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนการบำบัดฟื้นฟู ๘) ปัญหาจากการดื่มสุรา พนักงานคุมประพฤติประเมินระดับความเสี่ยงต่อการติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ - ระดับเสี่ยงต่ำ/ปานกลางต่อการติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้แนะนำแบบสั้นในการสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และอาจฝึกทักษะที่จำเป็นให้ลด ละ เลิก พฤติกรรมการดื่ม เช่น อบรมทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด อบรมธรรมะ/จริยธรรม เป็นต้น - ระดับเสี่ยงสูงต่อการติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้ส่งต่อฟื้นฟู/บำบัดการดื่มสุรา หมายเหตุ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ASSIST) เพื่อประกอบการ	

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
พิจารณาจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟู ๙) ปัญหาการใช้ยาเสพติดหรือสารเสพติด ในกรณีเป็นผู้เสพและสามารถเลิกยาเสพติดได้ด้วยตนเอง ให้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด เช่น อบรมการตระหนักรู้เกี่ยวกับยาเสพติด อบรมธรรมะ/จริยธรรม อบรมความรับผิดชอบตนเอง ครอบครัวและสังคม เป็นต้น ในกรณีเป็นผู้เสพและไม่สามารถเลิกยาเสพติดได้ด้วยตนเอง ให้ดำเนินการส่งต่อเพื่อเข้ารับการบำบัด/ฟื้นฟูการใช้ยาเสพติด ทั้งนี้ สามารถนำครอบครัวมามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูหรือควบคุมในการสังเกตพฤติกรรม เช่น อบรมบทบาทของครอบครัวในการเลิกยาเสพติดและใช้ชีวิตร่วมกับผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น ๑๐) ปัญหาอื่น ๆ นอกจากสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการ ที่กำหนดตามเกณฑ์ข้อ ๑ - ๙ แล้ว หากมีการพูดคุยสอบถามพบว่ามีปัญหาอื่นที่สมควรได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งรวมถึงปัญหาเฉพาะหน้า เช่น หากได้รับการปล่อยตัวแล้ว ไม่มีค่าพาหนะเดินทางมารายงานตัว ต้องการกลับภูมิลำเนาและย้ายสถานที่รายงานตัว ๑๐.๑ แผนการแก้ไขฟื้นฟูตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก (พิจารณาคดีจากฐานความผิด) ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนในคดีที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ. จราจรทางบกฯ เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมวินัยทางจราจร เช่น อบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายจราจร อบรมเทคนิคการขับขี่ยานพาหนะอย่างปลอดภัย อบรมความรู้เกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์อย่างปลอดภัย การสร้างจิตสำนึกกลุ่มบำบัด ทัวร์ห้องดับจิต ทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ งานอาสาจราจร เป็นต้น ๑๐.๒) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคดี ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องในคดี สอบถามถึงความประสงค์ของผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้เสียหาย เพื่อดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ให้พนักงานคุมประพฤติชี้แจงเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานคุมประพฤติ ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้เสียหายทราบถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการ และประโยชน์ที่อาจจะได้รับ แล้วบันทึกตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด ซึ่งในการดำเนินการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จะดำเนินการได้ต่อเมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้เสียหายทั้งสองฝ่ายให้ความยินยอม หากผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้เสียหายทั้งสองฝ่ายให้ความยินยอม ก็ให้พนักงานคุม	- ระเบียบกรมคุมประพฤติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการในการดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. ๒๕๖๐ - แบบชี้แจงการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ประพัตติกำหนดแผนในการดำเนินการเพื่อสร้างคามยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นอกจากปัญหา/ความต้องการ ตามเกณฑ์ในแบบจำแนกแล้ว พนักงานคุมประพัตติต้องทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมถึงปัญหาทางด้านจิตใจและสังคมโดยพิจารณาข้อมูล ดังต่อไปนี้ กรณีที ๑ ข้อมูลทีได้รับจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เช่น รายงานข้อเท็จจริง/แบบสรุปลการประเมินพฤติกรรมเด็กและเยาวชนด้วยแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก SDQ ,แบบรายงานจำแนกประเภทฯ ให้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบรายงานต่างๆแล้วประเมินว่าผู้ถูกคุมความประพัตติมีความจำเป็นต้องเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูในปัญหาใดๆบ้าง กรณีที ๒ หากข้อมูลจากกรณีที ๑ ไม่เพียงพอ เช่น ไม่มีแบบสรุปลการประเมินพฤติกรรมเด็ก SDQ และแบบรายงานจำแนกประเภทให้พนักงานคุมประพัตติใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เพื่อคัดกรองปัญหาทางด้านจิตใจและสังคม ว่าผู้ถูกคุมความประพัตติทีเป็นเด็กและเยาวชนมีความจำเป็นต้องรับการแก้ไขฟื้นฟูเพิ่มเติมเรื่องอะไรบ้างปัญหาทางด้านจิตใจและสังคมทีประเมินได้นี้เป็นปัญหาทีนำไปกำหนดโปรแกรมในการแก้ไขฟื้นฟูต่อไป หมายเหตุ ๑. หากเงื่อนไขทีศาลกำหนดหรือกรณีทีปรากฏในรายงานสืบเสาะข้อเท็จจริงของสถานพินิจ เกี่ยวข้องกับสหวิชาชีพ ให้ประสานกับสหวิชาชีพ เพื่อแก้ไขฟื้นฟู ๒. หากพนักงานคุมประพัตติพบว่าผู้ถูกคุมความประพัตติมีปัญหาซับซ้อน พนักงานคุมประพัตติไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูด้วยโปรแกรมของสำนักงานคุมประพัตติ ให้ส่งต่อสหวิชาชีพหรือผู้มีวิชาชีพเฉพาะเพื่อแก้ไขฟื้นฟู รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๙ ๔. นำแผนการคุมความประพัตติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูลงในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพัตติ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการคดีและการแก้ไขฟื้นฟู ๕. การบันทึกข้อมูลตามแผนการคุมความประพัตติ แผนการแก้ไขฟื้นฟู การจำแนก ในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพัตติ เมื่อพนักงานคุมประพัตติดำเนินการประเมินการจำแนก และจัดทำแผนการคุมความประพัตติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูเรียบร้อยแล้วให้พนักงานคุมประพัตติบันทึกแผนการคุมความประพัตติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้ครบถ้วนถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เช่น กำหนดนัดรายงานตัวการจำแนก แผนการจัดกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูเป็นต้น	- คู่มือการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทีเป็นเด็กและเยาวชน เอกสารหมายเลข ๓/๒๕๕๙ - แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์และจัดทำแผน

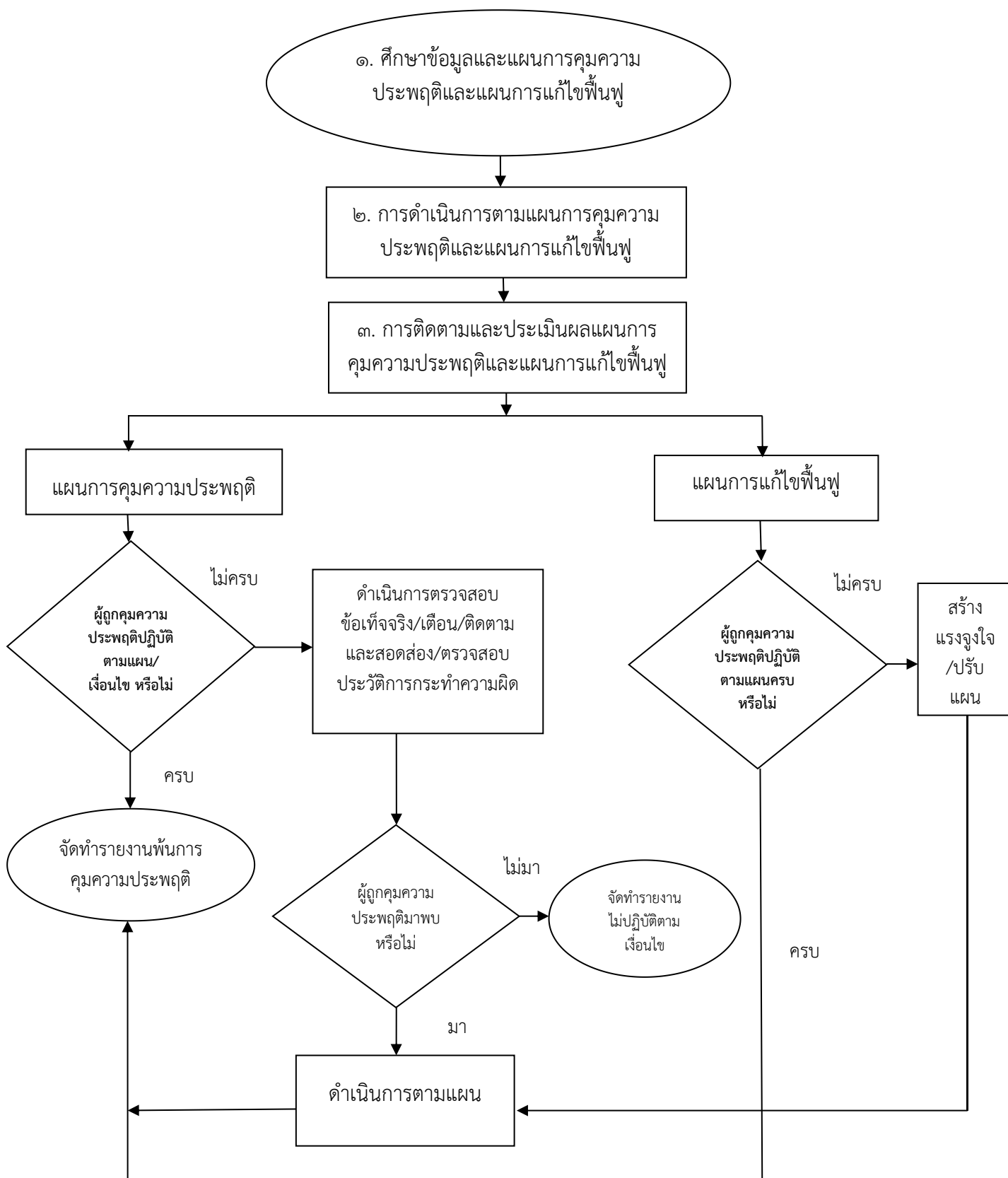
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๖. ประสานเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยสำเนาเอกสารการจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้พนักงานคุมประพฤติงานแก้ไขฟื้นฟูเพื่อจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูและจัดทำแผนการจัดกิจกรรมของสำนักงานคุมประพฤติ ซึ่งพนักงานคุมประพฤติดาจแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติรายบุคคล/รายกลุ่มเพื่อเป็นไปตามแผนการแก้ไขฟื้นฟูหรือตามสภาพปัญหา ความจำเป็นและความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย กรณีพนักงานคุมประพฤติพิจารณาส่งคดีให้อาสาสมัครคุมประพฤติเพื่อดำเนินการติดตามและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนหรือติดตามผลการแก้ไขฟื้นฟูในระหว่างการคุมความประพฤติ เป็นต้น ให้พิจารณาส่งคดีตามหลักเกณฑ์การจำแนก ซึ่งมีระดับการควบคุมและสอดส่องแต่ละระดับ ดังนี้ - กลุ่มเข้มงวด การสอดส่องให้อาสาสมัครคุมประพฤติที่มีประสบการณ์ ออกติดตามสอดส่องทุก ๑ - ๒ เดือน หรือมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ - กลุ่มปานกลาง ให้อาสาสมัครคุมประพฤติดอกสอดส่องอย่างน้อย ๒ ครั้ง - กลุ่มไม่เข้มงวด ให้อาสาสมัครคุมประพฤติดอกสอดส่องอย่างน้อย ๑ ครั้ง ทั้งนี้ คดีสอดส่องเด็กหรือเยาวชน ต้องส่งคดีให้อาสาสมัครคุมประพฤติที่มีความชำนาญในด้านการให้คำปรึกษาและมีความพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ตลอดจนการให้การสงเคราะห์ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๘	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๖/ว ๖๙๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานอาสาสมัครคุมประพฤติ

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุ้มครองความประพฤติดำเนินการตามแผนการคุ้มครองความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูตามที่กำหนดไว้ในแผนการคุ้มครองความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูในขั้นตอนที่ ๓ โดยแผนการคุ้มครองความประพฤติ จัดให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด เช่น การรายงานตัว การทำงานบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ การศึกษา เงื่อนไขกระทำการ หรือห้ามกระทำการ และให้ดำเนินการสอดส่องยังที่พักอาศัยหรือสถานศึกษา หรือสถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด เพื่อเยี่ยมเยียน ติดตาม ดูแล ให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถปรับปรุงตนเองได้ ทั้งนี้ อาจมอบหมายให้อาสาสมัครคุ้มครองความประพฤติดำเนินการแทนได้ รวมทั้งให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน การใด ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม รวมทั้ง การปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน แผนการแก้ไขฟื้นฟู จัดให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้รับการแก้ไขฟื้นฟูให้เป็นไปตามสภาพปัญหาความจำเป็นและความต้องการของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติแต่ละราย เช่น การให้คำปรึกษารายบุคคล หรือรายกลุ่ม การจัดให้เข้าอบรมความรู้ การทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ การให้การสงเคราะห์ เพื่อให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้

รายละเอียดปรากฏตามแผนภูมิที่ ๖ แสดงขั้นตอนการดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู และการติดตามและประเมินผล

แผนภูมิที่ ๖ แสดงขั้นตอนการดำเนินการควบคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู
และการติดตามและประเมินผล

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๔.๑ การศึกษาข้อมูลและแผนการคุ้มครองความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู ในการดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพนักงานคุมประพฤติต้องตรวจสอบข้อมูลคดีจากระบบสารสนเทศ ก่อนถึงกำหนดนัดรายงานตัวในแต่ละเดือน เพื่อวางแผนการดำเนินการกับผู้ถูกคุมความประพฤติให้สอดคล้องกับแผนการคุ้มครองความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูแต่ละราย ซึ่งแผนการคุ้มครองความประพฤติเป็นการดำเนินการตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และแผนการแก้ไขฟื้นฟูที่ได้จากการประเมินจำแนกผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น การรับรายงานตัว การทำงานบริการสังคม หรือการเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู เพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการสำนวนคดีของพนักงานคุมประพฤติ ๔.๒ การดำเนินการตามแผนการคุ้มครองความประพฤติ ๔.๒.๑ การรับรายงานตัวและการดำเนินการตามเงื่อนไขอื่นๆ ๔.๒.๑.๑ การดำเนินการก่อนการรับรายงานตัว การเตรียมก่อนรับรายงานตัว ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการดังนี้ ๑) การเตรียมสำนวนและข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน - ตรวจสอบข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนที่ครบกำหนดระยะเวลาการรายงานตัวจากระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ อย่างน้อย ๑ วัน - เตรียมสำนวนผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนที่จะมารายงานตัวล่วงหน้า อย่างน้อย ๑ วัน - ศึกษาข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนจากรายงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ หรือจากการทำกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูต่างๆ รวมทั้งเตรียมประเด็นที่จะสอบถาม ๒) กรณีรับรายงานตัวแบบกลุ่ม ดำเนินการเพิ่มเติม โดย - จัดเตรียมสถานที่ให้เป็นสัดส่วน มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนผู้ถูกคุมความประพฤติไม่แออัดเกินไป - ชักซ้อมการรับรายงานตัวแบบกลุ่มกับพนักงานคุมประพฤติผู้ร่วมดำเนินการ เนื่องจากการรับรายงานตัวแบบกลุ่มควรมีผู้ดำเนินการอย่างน้อย ๒ คน และเป็นผู้ที่สามารถดำเนินการกลุ่มได้ ๓) กรณีการนำอาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรายงานตัว โดยให้เขามามีส่วนร่วมในการรับรายงานตัวที่สำนักงานคุมประพฤติ หรือศูนย์ประสานงานฯ พนักงานคุมประพฤติควรประสานงานกับอาสาสมัครคุมประพฤติล่วงหน้า อย่างน้อย ๑ วัน เพื่อชักซ้อมการรับรายงานตัว เตรียมข้อมูล และประเด็นที่จะสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติ	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๓๙, ๔๐ , ๔๑ , ๔๒ , ๔๓ ,๔๔ , ๔๕ และ ๔๖ - ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุ้มครองความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. ๒๕๖๐ - ค.ป. ๑๒. ก บันทึกการรับรายงานตัว (รายบุคคล) - ค.ป. ๑๒. ก บันทึกการรับรายงานตัว (แบบกลุ่ม) - กลไกการควบคุมพฤติกรรม - ก ล ไ ก ส นั บ ส นุ น ก า ร ป ร ะ บ ี ย เ ล ย น พ ร ะ ท ร ิ นี ส ย - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.๒๕๖๐

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๔) การนำบิดามารดา ผู้ปกครองบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์การที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน ตั้งแต่ต้น จนจบกระบวนการ โดยพนักงานคุมประพฤติให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วยเกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการใดๆที่จำเป็นและเหมาะสม รวมทั้งการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ๔.๒.๑.๒ การดำเนินการระหว่างรับรายงานตัว พนักงานคุมประพฤติทำการรับรายงานตัวและบันทึกข้อมูลตามแบบบันทึกการรับรายงานตัว (ค.ป.๑๒ก.) ตามขั้นตอน ดังนี้ ๑) การสร้างสัมพันธภาพ พนักงานคุมประพฤติก่อทักทายผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ด้วยเรื่องทั่วๆ ไปเพื่อให้เกิดความผ่อนคลายและเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ๒) สอบถามความเป็นไปในชีวิตของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ครอบครัว การศึกษาและการประกอบอาชีพ ความประพฤติ และพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด โดยเน้นถามถึงเปลี่ยนแปลงหลังจากการพบกันในครั้งก่อน ซึ่งอาจจะเป็นช่วงของการบันทึกถ้อยคำเบื้องต้น แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ ค.ป.๑๑ หรือการรับรายงานตัวครั้งที่แล้ว หรือสอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติที่ได้รับ หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำงานบริการสังคม การเข้ารับการอบรม หรือการที่อาสาสมัครคุมประพฤติไปเยี่ยมเยียน หากมีความเปลี่ยนแปลง หรือ มีปัญหาในเรื่องใดต้องบันทึกโดยละเอียด เช่น - การเปลี่ยนแปลงที่อยู่ ต้องบันทึกสภาพบ้านสภาพแวดล้อมและวาดแผนที่บ้านด้วย รวมทั้งหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้ของตนเองและบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย E-mail Facebook และ line เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติสามารถติดต่อผู้ถูกคุมความประพฤติได้ และเป็นประโยชน์ในการออกติดตามและสอดส่อง - ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง/บุคคลในครอบครัว มีความสัมพันธ์เป็นอย่างไร เช่น รักใคร่กันดี/ห่างเหิน/ทะเลาะกันประจำ/ทะเลาะกันบ้างครั้งหรือขัดแย้งกับผู้ใด ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือการกระทำความผิด เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้ทราบ	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ.๒๕๖๐ ข้อ ๔๐ (๔)

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ความสัมพันธ์และให้คำแนะนำ/ปรึกษาแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติต่อไป - กรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนกำลังศึกษาอยู่หรือยังไม่ได้ศึกษาต่อตามเงื่อนไขศาล ให้สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียน มีการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาหรือไม่ ผลการเรียน หรือต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนหรือไม่ พนักงานคุมประพฤติจะได้ให้คำแนะนำ/ปรึกษา/สงเคราะห์ด้านการศึกษา ซึ่งหากผู้ถูกคุมความประพฤติศึกษาต่อ เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา เช่น วันสอบตรงกับวันนัดรายงานตัว พนักงานคุมประพฤติจะได้เลื่อนกำหนดนัดรายงานตัวให้ผู้ถูกคุมความประพฤติ เป็นต้น - มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพหรือไม่ หากมีการเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนแปลงเพราะเหตุใด และปัจจุบันประกอบอาชีพใดหรือไม่ รายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตหรือไม่ หรือต้องการความช่วยเหลือในด้านอาชีพหรือไม่ เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้ทราบถึงปัญหา/ความต้องการเกี่ยวกับอาชีพ และให้คำแนะนำ/ปรึกษา/สงเคราะห์/ส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด เป็นต้น - มีความประพฤติที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดหรือไม่ เช่น เที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือนำไปสู่การกระทำผิดอีกหรือไม่ ดื่มสุราหรือเล่นการพนันหรือไม่ หรือใช้เวลาว่างที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดหรือไม่ เมื่ออยู่กับเพื่อนทำกิจกรรมอะไร มั่วสุมกับเพื่อนหรือไม่ ชักชวนกันไปทำสิ่งไม่ดีหรือไม่ เช่น เสพยาเสพติด ลักขโมย รับจ้างซื้อ จำหน่ายยาเสพติด เป็นต้น - พฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการกระทำผิดและการปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ เช่น การทำงานบริการสังคม การศึกษา การฝึกหัดหรือทำงานอาชีพ อันเป็นกิจจะลักษณะ การให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือมีการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก หลังจากรับรายงานตัวแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องกำชับให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน และบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยเกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการใดๆที่จำเป็นและเหมาะสมรวมถึงการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไข ทั้งนี้ หากในระหว่างการรับรายงานตัวผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มีความประสงค์จะขออนุญาตไปรายงานตัวที่สำนักงานคุมประพฤติแห่งอื่น ผู้ถูกคุมความประพฤติจะต้องจัดทำคำร้องต่อพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวน โดยให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตาม	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว ๓๒๔ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เรื่อง แจ้งแนวทางการส่ง-รับ ประเด็นในงานคุมความประพฤติ

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
แนวทางการส่ง-รับประเด็นในงานคุ้มครองความประพฤติด้วยระบบสารสนเทศ กรมคุ้มครองประพฤติ ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๙ ๓) การปฏิบัติตามคำแนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน การให้คำปรึกษาของพนักงานคุ้มครองประพฤติ จากการรายงานตัวครั้งแรก และผลที่เกิดขึ้นให้พนักงานคุ้มครองประพฤติสังเกตหรือประเมินจากตัวผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ว่ามีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ เช่น การรายงานตัวครั้งที่ผ่านมามีผู้ถูกคุมความประพฤติมารายงานตัวหรือมาเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู ไม่ตรงตามเวลาที่พนักงานคุ้มครองประพฤติกำหนดไว้หรือไม่มาเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งพนักงานคุ้มครองประพฤติได้ตักเตือนให้ปรับปรุงแก้ไขตนเอง พร้อมทั้งกำชับให้มาพบพนักงานคุ้มครองประพฤติให้ตรงตามกำหนดนัด และเมื่อถึงกำหนดนัดรายงานตัวหรือการเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูในครั้งนี้อย่างถูกต้อง ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มาพบพนักงานคุ้มครองประพฤติตามกำหนดนัด โดยพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติได้ หรือกรณีที่พนักงานคุ้มครองประพฤติได้ให้คำแนะนำ/ช่วยเหลือ/ ตักเตือน/การให้คำปรึกษาแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน จากการรายงานตัวครั้งแรก ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำ/ช่วยเหลือ/ตักเตือน/การให้คำปรึกษาของพนักงานคุ้มครองประพฤติหรือไม่ รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นด้วย เพื่อพนักงานคุ้มครองประพฤติจะได้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ว่าได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือแยกลง ๔) การให้คำปรึกษา กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีปัญหาต้องการขอคำปรึกษา เช่น ปัญหาเรื่องส่วนตัว/ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่/ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ให้พนักงานคุ้มครองประพฤติให้คำปรึกษาแบบรายบุคคล หรืออาจให้คำปรึกษาเบื้องต้น และนัดเข้าร่วมกิจกรรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม หรือครอบครัว แล้วแต่กรณี โดยสามารถปรับหรือเพิ่มเติมแผนการแก้ไขฟื้นฟูได้ ๕) การแนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือน ตลอดจนการให้การสงเคราะห์ พนักงานคุ้มครองประพฤติต้องให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในเรื่องความประพฤติ การศึกษา หรือ การประกอบอาชีพ โดยแนะนำความประพฤติที่ควรปฏิบัติ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติมีความประพฤติไม่เหมาะสมให้พนักงานคุ้มครองประพฤติว่ากล่าวตักเตือน ให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน หรือการประกอบอาชีพ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มีงานทำ หรือยังไม่มีอาชีพ ให้พนักงานคุ้มครองประพฤติแนะนำเกี่ยวกับ การประกอบอาชีพ ตำแหน่งงานว่าง และให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ด้านอาชีพต่อไป	ในระบบสารสนเทศ กรมคุ้มครองประพฤติ - พระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๓), ๔๐, ๔๑ , ๔๒ , ๔๓ - ระเบียบกรมคุ้มครองประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๗

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ประเภทของการสงเคราะห์ มีดังนี้ (๑) การส่งเสริมการมีงานทำ หรือส่งเสริมด้านการหางาน (๒) การส่งเสริมด้านการฝึกวิชาชีพ (๓) การส่งเสริมด้านการศึกษา (๔) การส่งเสริมด้านทุนประกอบอาชีพ (๕) การสงเคราะห์ด้านการรักษาพยาบาล (๖) การสงเคราะห์ค่าอาหาร (๗) การสงเคราะห์ค่าพาหนะ (๘) การสงเคราะห์ค่ายังชีพ (๙) การสงเคราะห์ด้านที่พักอาศัย (๑๐) การให้คำปรึกษา แนะนำ (๑๑) ด้านการให้ความรู้และการฝึกอบรม ด้านทักษะชีวิต ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต หากผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนตกอยู่ในสภาพ จำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ พนักงานคุมประพฤติ จะต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กโดยมิชักช้า ผู้ที่มีความต้องการขอรับการสงเคราะห์ ต้องกรอกแบบคำร้องขอรับ การสงเคราะห์ตามแบบฟอร์มและขั้นตอนการขอรับการสงเคราะห์ที่กรมคุม ประพฤติกำหนด และพนักงานคุมประพฤติตรวจสอบข้อเท็จจริง และ ทำความเห็นในแบบคำร้องขอรับการสงเคราะห์ และเสนอให้ผู้อำนวยการ สำนักงานคุมประพฤติพิจารณาอนุมัติ ซึ่งพนักงานคุมประพฤติต้อง พิจารณาการให้การสงเคราะห์ตามสภาพปัญหา ความจำเป็น ความต้องการ หรือมีความยากจน หรือความขัดสน ซึ่งแนวทางการช่วยเหลือสงเคราะห์ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๑๐ ๖) พฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการกระทำผิดและการปฏิบัติตามเงื่อนไข ในระหว่างการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กและ เยาวชนถูกจับกุมดำเนินคดีอื่นอีกหรือไม่ หรือมีคดีอื่นที่อยู่ระหว่างดำเนินคดี อีกหรือไม่ และการปฏิบัติตามเงื่อนไข เช่น การมารายงานตัวตามกำหนดนัด ห้ามคบหาสมาคมหรือมีการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดใน ทำนองเดียวกันอีก ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกประเภท รวมทั้ง อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดทุกชนิด กรณีผู้ถูกคุ้มครอง ความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ให้ พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบสภาวะหาสารเสพติดซึ่งรายละเอียดในการ ตรวจสอบหาสารเสพติดในปัสสาวะดำเนินการตามหลักเกณฑ์การตรวจและ ทดสอบยาเสพติด	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๖๐ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๗๙ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เรื่อง แจ้งแนวทางการ ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ที่อยู่ใน ความดูแลของกรมคุมประพฤติ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครอง ประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔๑ - พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ หมวด ๖ การ สงเคราะห์ มาตรา ๔๑ (๒) ,(๘) - กฎกระทรวง กำหนดบุคคล ซึ่งอาจได้รับการสงเคราะห์จาก พนักงานคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๑

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๗) การกำชับให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข ในการรับรายงานตัวทุกครั้ง พนักงานคุมประพฤติต้องกำชับให้ผู้ถูกคุมความประพฤติ ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และกำชับบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยเกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอนและการใดๆที่จำเป็นและเหมาะสมรวมถึงการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ปฏิบัติตนตามเงื่อนไข โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อ่านบันทึกการรับรายงานตัว (ค.ป. ๑๒ ก) หรืออ่านให้ฟังก่อนลงลายมือชื่อ หมายเหตุ กรณีสถานการณ์พิเศษหรือโรคอุบัติใหม่ เช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) พนักงานคุมประพฤติสามารถนำแนวปฏิบัติงานการคุมประพฤติ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๑๒ ข้อสังเกต - ในกรณีที่พนักงานคุมประพฤติดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน หลายคนรอรายงานตัว ให้คัดแยกผู้ถูกคุมความประพฤติกลุ่ม ความเสี่ยงต่ำและไม่มีปัญหา หรือต้องการความช่วยเหลือสงเคราะห์ หรือการแก้ไขฟื้นฟูเป็นพิเศษให้พนักงานคุมประพฤติซึ่งไม่ใช่เจ้าของสำนวน หรืออาสาสมัครคุมประพฤติที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานคุมประพฤติและไม่มีภารกิจอื่นเร่งด่วน ช่วยรับรายงานตัวแทนได้ - ในกรณีที่จัดการรับรายงานตัวแบบกลุ่ม โดยจัดให้มีกิจกรรมการทำงานบริการสังคมหรือกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูด้วยนั้น ควรสอดคล้องกับระดับการควบคุมและสอดส่องจากการจำแนก และควรเผื่อระยะเวลาการรับรายงานตัวก่อนหรือหลังการทำงานบริการสังคม เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติมีเวลาเพียงพอในการพูดคุย สอบถาม ให้คำแนะนำ และตักเตือนในการรับรายงานตัว - ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย โทรศัพท์แจ้งเหตุขัดข้อง หรือเหตุจำเป็นทำให้ไม่สามารถไปรายงานตัวได้ตามกำหนดนัด ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาอนุญาตให้เลื่อนการรายงานตัวได้ไม่เกิน ๗ วันแล้วบันทึกไว้เป็นหลักฐานเก็บในสำนวน พร้อมทั้งบันทึกและแก้ไขกำหนดนัดในระบบสารสนเทศให้ครบถ้วนถูกต้อง	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๕๑๕ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เรื่อง แนวปฏิบัติงานการคุมประพฤติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ภายหลังจากรับรายงานตัวเรียบร้อยแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องลงข้อมูลในระบบสารสนเทศให้ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน ๔.๒.๒ การตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ ให้พนักงานคุมประพฤติควรเก็บปัสสาวะของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนตามหลักเกณฑ์การตรวจหรือทดสอบยาเสพติด ดังนี้ - คดีในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ - ศาลมีเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ - มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าจะเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ - มีพฤติการณ์น่าสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ วิธีการเก็บ และวิธีการตรวจปัสสาวะ ให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงยุติธรรมเรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจหรือทดสอบว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ทั้งนี้ สำหรับสถานที่และอุปกรณ์ในการเก็บตัวอย่างปัสสาวะ สถานที่ต้องมีความเหมาะสม มีขีดจากบุคคลภายนอก ส่วนอุปกรณ์ให้ใช้ขวดแก้วภาชนะ หรือขวดพลาสติกปากกว้างพร้อมฝาปิดที่สะอาดและแห้ง มีขนาดบรรจุไม่น้อยกว่า ๖๐ มิลลิลิตร มีอุปกรณ์สำหรับฉีกฝาปิดภาชนะเพื่อป้องกันการสับเปลี่ยนตัวอย่าง และให้มีฉลากปิดขวดตัวอย่างปัสสาวะการจัดให้มีอุปกรณ์และอุปกรณ์ในการเก็บปัสสาวะ การดำเนินการตรวจปัสสาวะของผู้ถูกคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติสามารถดำเนินการตรวจปัสสาวะโดยคำนึงถึงเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ดังนี้ ๔.๒.๒.๑ กรณีที่ศาลมีเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ให้พนักงานคุมประพฤติดตรวจปัสสาวะของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ในการรายงานตัว หากผลปัสสาวะเป็นบวก ให้พนักงานคุมประพฤติดว่ากล่าวตักเตือน และแก้ไขฟื้นฟู ดังนี้ ๑) เพิ่มความถี่ในการตรวจปัสสาวะ เพื่อควบคุมการใช้สารเสพติด โดย - คดียาบ้าหรือเฮโรอีน ควรนัดให้มาตรวจปัสสาวะภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันทราบผลการตรวจ - คดีกัญชา ให้เรียกมาพบภายหลังจากการเสพครั้งสุดท้าย ๓๐ วัน ทั้งนี้ จำนวนครั้งในการนัดมาตรวจปัสสาวะให้พิจารณาตามความเหมาะสม ๒) เข้าโปรแกรม หรือกิจกรรม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น	- ประกาศกระทรวงยุติธรรมเรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทดสอบว่าผู้เข้ารับการตรวจหรือทดสอบมียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ พ.ศ. ๒๕๖๐ - แบบบันทึกการตรวจหาสารเสพติดในตัวอย่างปัสสาวะ (แบบ ที่ กรม คุม ประ พฤติ กำหนด) - แบบชี้แจง ขั้นตอนการตรวจหรือทดสอบปัสสาวะ และการรับรองว่าเป็นปัสสาวะของตน (แบบ ที่ กรม คุม ประ พฤติ กำหนด) - แบบติดขวดปัสสาวะของผู้กระทำความผิดในการตรวจหาสารเสพติด

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
โปรแกรมพื้นฐานหรือโปรแกรมเฉพาะด้าน ๓) เข้าค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ที่สำนักงานคุมประพฤติ จัดเอง หรือส่งต่อ ๔) เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลของรัฐหรือเอกชน ๕) อื่นๆ ตามความเหมาะสม ๔.๒.๒.๒ กรณีที่ศาลมีเงื่อนไขให้เก็บปัสสาวะหาสารเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ทุกครั้งที่มารายงานตัว ให้พนักงานคุมประพฤติเก็บปัสสาวะทุกครั้งที่มารายงานตัว หากผลปัสสาวะเป็นบวก ให้คำนึงถึงเงื่อนไขการคุมความประพฤติ หากเงื่อนไขกำหนดให้รายงานศาลทันทีที่พบสารเสพติด ให้พนักงานคุมประพฤตรายงานให้ศาลทราบ แต่ถ้าศาลไม่ได้กำหนดเงื่อนไขให้รายงานศาลเมื่อพบสารเสพติด ในร่างกาย ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามข้อ ๔.๒.๒.๑ ๔.๒.๒.๓ กรณีที่ศาลไม่มีเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ แต่พนักงานคุมประพฤติเห็นว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน มีพฤติกรรมน่าสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้พนักงานคุมประพฤติเก็บปัสสาวะ หากผลปัสสาวะเป็นบวก พนักงานคุมประพฤติต้องว่ากล่าว ตักเตือน และแก้ไขฟื้นฟูต่อไป ทั้งนี้ ให้พนักงานคุมประพฤติดสอบถามและบันทึกผลการตรวจหรือทดสอบ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้รับการตรวจหรือทดสอบ และลายมือชื่อของพนักงานคุมประพฤติ และแจ้งให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน ทราบผลการตรวจปัสสาวะ <u>หมายเหตุ</u> หากปรากฏว่าพบสารเสพติดให้โทษในปัสสาวะ แต่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ปฏิเสธว่าไม่ได้เสพหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่อย่างใด ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการดังนี้ ๑) สอบถามและบันทึกรายละเอียดไว้ในแบบบันทึกการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ หรือกระดาศบันทึกข้อความ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้รับการตรวจหรือทดสอบ และลายมือชื่อของพนักงานคุมประพฤติผู้ควบคุมการเก็บปัสสาวะตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด ๒) ปิดขวดปัสสาวะของผู้รับการตรวจหรือทดสอบ พร้อมทั้งฉีกปากขวดด้วยแถบขาว โดยมีลายมือชื่อของผู้รับการตรวจหรือทดสอบกำกับไว้ และให้พนักงานคุมประพฤตรับส่งตัวอย่างปัสสาวะไปยังหน่วยงานที่รับตรวจเพื่อตรวจยืนยันผล หน่วยงานที่มีอำนาจตรวจยืนยันผลว่าผู้รับการตรวจหรือทดสอบ มียาเสพติดในร่างกายหรือไม่	

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
(๑) หน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (๒) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (๓) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม (๔) หน่วยงานอื่นของรัฐหรือสถาบันอื่นที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด เมื่อหน่วยงานที่มีอำนาจตรวจได้ดำเนินการตรวจยืนยันแล้ว ให้ถือตามผลการตรวจของหน่วยงานที่มีอำนาจตรวจยืนยัน หากผลการตรวจยืนยัน ปรากฏว่าพบสารเสพติดให้โทษ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามข้อ ๔.๒.๒.๑ หากผลการตรวจยืนยัน ปรากฏว่าไม่พบสารเสพติดให้โทษ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการคุมความประพฤติตามแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูเดิม ๔.๒.๓ การออกสอดส่อง ให้พนักงานคุมประพฤติการวางแผนการออกสอดส่อง ดังนี้ ๔.๒.๓.๑ การวางแผนก่อนออกสอดส่อง ๑) กำหนดวันเวลาในการออกสอดส่องให้ชัดเจนในแต่ละช่วงเวลา เพื่อสามารถดำเนินการในขั้นตอนต่อไปได้ ๒) จัดเตรียมสำนวนคดีที่จะออกสอดส่อง สำหรับความถี่ในการออกสอดส่องในแต่ละคดีให้เป็นไปตามแผนการคุมความประพฤติที่กำหนดไว้ แต่ทั้งนี้ในการออกสอดส่องแต่ละครั้งควรไปในพื้นที่เดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน ๓) ศึกษาเส้นทางในแต่ละสถานที่ที่จะออกไปสอดส่อง เพื่อที่จะสามารถคาดคะเนได้ว่าจะสามารถสอดส่องได้จำนวนกี่คดีในการออกสอดส่องแต่ละครั้ง ๔) จัดเตรียมเอกสารที่ต้องใช้ในการบันทึกการสอดส่อง และเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ ค.ป.๑๒ ข แบบบันทึกการสอดส่อง ค.ป.๕ แบบบันทึกถ้อยคำพยาน แบบบันทึกแผ่นต่อ แบบการคัดลอกหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชน ๕) กรณีใช้รถยนต์ส่วนบุคคลของสำนักงานฯ พนักงานคุมประพฤติจะต้องดำเนินการขออนุญาตใช้รถยนต์เสนอต่อผู้มีอำนาจอนุญาต ๖) กรณีเดินทางไปเองโดยใช้นายพาหนะที่จำเป็น สามารถเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไป ซึ่งต้องดำเนินการตามระเบียบการเบิกจ่าย ข้อสังเกต กรณีมีความจำเป็นต้องเดินทางไปสอดส่องภายหลังพระอาทิตย์ตก จะต้องทำคำร้องเสนอต่อศาลตามแบบที่กำหนด เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตก่อน จึงจะไปสอดส่องในสถานที่นั้นได้ ๔.๒.๓.๒ การออกสอดส่องและบันทึกการสอดส่อง เมื่อออกไปสอดส่องตามแผนที่กำหนดไว้ ผลการสอดส่องแยกเป็นกรณีต่าง ๆ ได้ดังนี้	- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๒) - ค.ป.๑๒ข บันทึกการสอดส่อง - ค.ป.๕ บันทึกถ้อยคำพยาน - ค.ป.๑๒ข บันทึกการสอดส่อง - ค.ป.๑๒ข บันทึกการสอดส่อง

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
กรณีพบสถานที่ที่ไปสอดส่อง ๑) พบสถานที่และพบผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้สอบถามรายละเอียดตามข้อมูล แล้วบันทึกข้อมูลในแบบ ค.ป. ๑๒ ข พร้อมทั้งให้ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชนลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน นอกจากนี้จะต้องวาดแผนที่สถานที่ไปสอดส่อง เพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูลในสำนวน ๒) พบสถานที่แต่ไม่พบผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยพบกับครอบครัวของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติ ให้ดำเนินการสอบถามข้อมูลและบันทึกถ้อยคำบุคคลในครอบครัวและให้ลงลายมือชื่อไว้ พร้อมทั้งวาดแผนที่บ้าน ๓) พบสถานที่แต่สถานที่ปิดไม่พบผู้ใดพักอาศัยอยู่ ให้สอบถามพยานในละแวกใกล้เคียงสถานที่ดังกล่าวตามข้อมูล และบันทึกลงในแบบ ค.ป. ๕ โดยให้พยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วย กรณีพยานไม่ยอมลงลายมือชื่อให้จดรายละเอียดรูปพรรณสัณฐานของพยานดังกล่าวไว้ด้วย นอกจากนี้จะต้องมีการบันทึกการสอดส่องตามแบบ ค.ป. ๑๒ ข และวาดแผนที่สถานที่ไปสอดส่องเพื่อเก็บเป็นข้อมูลในสำนวน ทั้งนี้ ในการสอบถามพยาน พนักงานคุมประพฤติต้องรักษาความลับ ไม่ควรนำข้อมูลส่วนตัวของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่น รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๔ กรณีไม่พบสถานที่ที่ไปสอดส่อง ให้ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้ ผู้นำท้องถิ่น ประธานชุมชนหรือที่ทำการไปรษณีย์ เมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวแล้ว และสามารถพบสถานที่ที่ไปสอดส่องให้ดำเนินการแต่ละกรณีดังที่กล่าวไปแล้วในข้อ ๔.๒.๓.๒ กรณีพบสถานที่ที่ไปสอดส่อง หากไม่พบสถานที่ที่ไปสอดส่อง ให้บันทึกผลการสอดส่องในแบบ ค.ป.๑๒ ข พร้อมรายละเอียดการดำเนินการให้ครบถ้วน เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินการต่อไป ๔.๒.๓.๓ การงดออกสอดส่อง การงดออกสอดส่องให้เป็นดุลยพินิจของผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ สำหรับกรณีผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวกทุรกันดาร ยากแก่การออกไปสอดส่อง หรืออยู่ในเขตพื้นที่อันตรายเสี่ยงภัย โดยต้องมีหนังสือขอความร่วมมือในการตรวจสอบที่อยู่อาศัยและความประพฤติของผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไปยังบุคคลที่น่าเชื่อถือ เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าอาวาส ครู ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น แทนการออกสอดส่อง ทั้งนี้ การขออนุญาตงดออกสอดส่องในกรณีนี้ต้องดำเนินการขออนุญาตก่อนครั้งหนึ่งของระยะเวลาการคุ้มครองความประพฤติ	- หนังสือ ที่ยธ ๐๓๐๓/ว๖๖๘ ลงวันที่ ๒ พฤษจิกายน ๒๕๖๑ เรื่อง การปกปิดประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน - พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๔ , ๑๓๐ - ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอดส่องความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนและจัดทำรายงานเสนอต่อศาล พ.ศ.๒๕๕๖ ข้อ ๔ ข้อ ๖ และ ๗

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๔.๒.๔ การส่งคดีให้อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการ สำนักงานคุมประพฤติสามารถพิจารณาคัดเลือกคดีเพื่อส่งให้อาสาสมัครคุมประพฤติช่วยควบคุมและสอดส่องได้หลายวิธี พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกคดีส่งให้อาสาสมัครคุมประพฤติ ตามความเหมาะสมและความถนัดของอาสาสมัครคุมประพฤติแต่ละราย และพิจารณาหลักเกณฑ์การมอบหมายงานให้อาสาสมัครคุมประพฤติปฏิบัติงานคดี ดังนี้ ๑) อาสาสมัครคุมประพฤติต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีความพร้อมในการปฏิบัติงานคดี โดยให้สำนักงานดำเนินการสำรวจความประสงค์และความถนัดของอาสาสมัครคุมประพฤติในการปฏิบัติงานคดี ๒) อาสาสมัครคุมประพฤติต้องมีที่พักอาศัยในชุมชนหรือใกล้เคียงกับที่พักของผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อความสะดวกในการออกปฏิบัติงาน เว้นแต่ ในพื้นที่นั้นไม่มีอาสาสมัครคุมประพฤติหรืออาสาสมัครคุมประพฤติไม่สามารถปฏิบัติงานคดีได้ และอาสาสมัครคุมประพฤติผู้นั้นไม่ขัดข้องและสามารถปฏิบัติงานนอกชุมชนหรือนอกพื้นที่ได้ จึงจะพิจารณามอบหมายการปฏิบัติงานคดีให้อาสาสมัครคุมประพฤติผู้นั้นได้ตามความเหมาะสม ๓) การมอบหมายคดี ให้สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการจัดสรรคดีให้แก่อาสาสมัครคุมประพฤติ โดยคำนึงถึงความสะดวกในการปฏิบัติงานและความเหมาะสมของอาสาสมัครคุมประพฤติแต่ละราย ให้ครอบคลุมพื้นที่และอาสาสมัครคุมประพฤติ โดยไม่กระจุกตัวในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรืออาสาสมัครคุมประพฤติคนใดคนหนึ่งและควรมีปริมาณคดีที่อาสาสมัครคุมประพฤติที่สามารถปฏิบัติงานในขณะเดียวกันไม่เกิน ๕ คดี ๔) ความปลอดภัยในการออกปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของอาสาสมัครคุมประพฤติในการออกปฏิบัติงาน ต้องไม่เป็นพื้นที่เสี่ยงหรือผู้กระทำผิดมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง <u>ขั้นตอนการมอบหมายคดีให้อาสาสมัครคุมประพฤติ</u> ๑) ให้จัดทำหนังสือมอบหมายให้สอดส่อง/ติดตาม/แสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิด (อ.ค.ป.๑) โดยกำหนดความถี่การออกปฏิบัติงานและแนบเอกสารงานคุมความประพฤติ โดยแนบข้อมูลเบื้องต้นผู้ถูกคุมความประพฤติ (อ.ค.ป.๒) และบันทึกผลการสอดส่อง (อ.ค.ป.๓) ๒) บันทึกผลการมอบหมายคดีให้อาสาสมัครคุมประพฤติในระบบสารสนเทศ คุมประพฤติ ๓) มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทราบว่า จะมีอาสาสมัครคุมประพฤติไปสอดส่องแทนพนักงานคุมประพฤติ และเมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติมารายงานตัวครั้งถัดไปให้สอบถามความพึงพอใจการออกสอดส่องของอาสาสมัครคุมประพฤติ และบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกบรรยายงานตัว	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๖/ว ๖๙๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานอาสาสมัครคุมประพฤติ

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
รายบุคคลหรือแบบกลุ่ม (ค.ป.๑๒ก) ไว้ด้วย ๔) การดำเนินการในกรณีอาสาศักดิ์คุมประพฤติไม่รายงานผลตามระยะเวลาที่กำหนด ให้สอบถามความคืบหน้าในการดำเนินการตามหนังสือขอทราบผลการสอดส่อง/ติดตาม/แสวงหาข้อเท็จจริง (อ.ค.ป.๔) หรืออาจออกไปพบเพื่อสอบถามปัญหาอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการดำเนินการและกำชับให้อาสาศักดิ์คุมประพฤติดำเนินการภายในกำหนด หากไม่สามารถปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ ให้ยกเลิกการมอบหมายงานและให้อาสาศักดิ์คุมประพฤติส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องและแบบรายงานผลการปฏิบัติงานกลับสำนักงานคุมประพฤติทันที ๕) การดำเนินการเมื่ออาสาศักดิ์คุมประพฤติรายงานผลการปฏิบัติงานให้ตรวจสอบข้อมูลว่าสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์หรือปรับแผนการคุมประพฤติหรือรายงานข้อเท็จจริงต่อคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุกหรือพักการลงโทษได้หรือไม่ หากข้อมูลไม่ครบถ้วนต้องให้คำแนะนำและแจ้งให้อาสาศักดิ์คุมประพฤติดำเนินการให้ครบถ้วนแล้วบันทึกผลการปฏิบัติงานของอาสาศักดิ์คุมประพฤติก่อนลงในระบบสารสนเทศ คุมประพฤติ ทั้งนี้ แนวทางการมอบหมายคดีของอาสาศักดิ์คุมประพฤติให้ปฏิบัติตามหนังสือที่ ยธ ๐๓๐๖/ว๖๔๗ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานอาสาศักดิ์คุมประพฤติ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๘ ๔.๒.๕ การดำเนินการเมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขศาลของผู้ถูกคุมความประพฤติ มีกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ๑) ไม่มารายงานตัว ๒) ไม่ทำงานบริการสังคม หรือทำงานไม่ครบชั่วโมงตามที่ศาลกำหนด ๓) ไม่ศึกษาต่อ หรือ ผิดนัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะตามคำสั่งศาล ๔) คบหาสมาคมหรือมีการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก ๕) ไม่เข้ารับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด ๖) ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่น ๆ ที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก	- กลไกการควบคุมพฤติกรรม - หนังสือเตือนให้ไปพบพนักงานคุมประพฤติ

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
เมื่อความปรากฏว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งและเงื่อนไขของศาล ให้ดำเนินการดังนี้ ๑) ให้ตรวจสอบในระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเคยเป็นผู้กระทำความผิดในระบบคุมประพฤติหรือไม่ พร้อมทั้งดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติบุคคล ประวัติการกระทำความผิด และเงื่อนไขอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจากระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) ทันที ๒) ถ้าตรวจสอบพบว่ามีการกระทำความผิดใหม่ ให้ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (Criminal Database System : CDS) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดชัดเจน แล้วรวบรวมเอกสารหลักฐานทางคดี ๓) หากตรวจสอบจากระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) ไม่พบประวัติการกระทำความผิดเพิ่มเติม ให้ตรวจสอบที่อยู่หรือข้อมูลที่สามารถ ติดต่อได้แล้วดำเนินการเตือนหรือติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนให้มาพบ ในวันที่ พนักงานคุมประพฤติกำหนด ๔) ในการติดตามพนักงานคุมประพฤติอาจออกสอดส่องยังที่พักอาศัย หรือสถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นใด หรืออาจดำเนินการโดยโทรศัพท์สอบถามผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและ บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ญาติ นายจ้าง หรือบุคคลอื่นที่สามารถติดต่อได้ หรืออาจมอบหมายอาสาสมัครคุมประพฤติ ดำเนินการแทนได้โดยดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ สำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่งจากศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ๕) หากเป็นกรณีออกหนังสือเตือนแล้ว แต่ผู้ถูกคุมความประพฤติยังไม่มาพบให้ดำเนินการตามข้อ ๔) ภายใน ๗ วัน นับจากวันผิดนัด ๖) ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็นการคุมความประพฤติต่อศาล ทั้งนี้ แนวทางการปฏิบัติงานด้านคุมความประพฤติดังกล่าวใช้ดำเนินการทั้งกรณีการคุมความประพฤติเด็กก่อนและหลังศาลมีคำพิพากษารายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๓ ๔.๓ การดำเนินการตามแผนการแก้ไขฟื้นฟู ภายหลังจากการวิเคราะห์และจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟูแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการดังนี้ ๑) จัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูตามแผนการแก้ไขฟื้นฟูที่กำหนดร่วมกันระหว่างผู้ถูกคุมความประพฤติและพนักงานคุมประพฤติ	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๔๗๘ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและสอดส่อง

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุ้มครองความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๒) พนักงานคุมประพฤติควรประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด อารมณ์ หรือสภาพปัญหา ความต้องการ ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูมากน้อยเพียงใด โดยวิธีการดังนี้ ๒.๑) ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถาม แบบประเมินแบบสัมภาษณ์ หรือวิธีการสังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เช่น ความสนใจ ความร่วมมือ หรือสอบถามสิ่งที่สงสัยกับวิทยากรหรือพนักงานคุมประพฤติ เป็นต้น ๒.๒) หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมหรือการติดตามผล สามารถดำเนินการได้หลายวิธีและช่วงเวลา ๒.๒.๑) กรณีระยะเวลาหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมห่างจากการรายงานตัวมากกว่า ๑ เดือน พนักงานคุมประพฤติควร ติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หากผู้ถูกคุมความประพฤติ ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดี ให้พนักงานคุมประพฤติให้คำปรึกษา แนะนำ เพื่อประโยชน์แห่งการแก้ไขฟื้นฟูหรือการปรับตัวเข้าสู่สังคม ๒.๒.๒) กรณีระยะเวลาเสร็จสิ้นกิจกรรมห่างจากการรายงานตัวน้อยกว่า ๑ เดือน พนักงานคุมประพฤติดำเนินการติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามข้อ ๒.๒.๑) ระหว่างผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมารายงานตัว ๒.๒.๒ กรณีระยะเวลาเสร็จสิ้นกิจกรรมห่างจากการรายงานตัวน้อยกว่า ๑ เดือน พนักงานคุมประพฤติดำเนินการติดตามความก้าวหน้าตามข้อ ๒.๒.๑ ระหว่างผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมารายงานตัว หากพนักงานคุมประพฤติประเมินแล้วพบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด อารมณ์ได้ พนักงานคุมประพฤติควรจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูที่ตอบสนองสภาพปัญหา ความต้องการ ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟู โดยเลือกกิจกรรมอื่นเพิ่มเติมในแผนการจัดกิจกรรมเดียวกันเพิ่มเติมได้ ทั้งนี้ วิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมแต่ละประเภทให้เป็นไปตามคู่มือที่กรมคุมประพฤติกำหนด กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟู พนักงานคุมประพฤติต้องสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู และหากผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไม่เข้าร่วมกิจกรรม หรือไม่ปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟู มีผลกระทบต่อการกระทำผิดซ้ำ เช่น ยังมีพฤติกรรมเสพยาเสพติดให้โทษ ไม่เข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด พนักงานคุมประพฤติอาจพิจารณาเสนอรายงานและความเห็นต่อศาลเพื่อเพิ่มเติม	

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
เงื่อนไขการคุมความประพฤติ ทั้งนี้ ในระหว่างการคุมความประพฤติ หากพนักงานคุมประพฤติพบว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติมีปัญหาซับซ้อน พนักงานคุมประพฤติไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูด้วยโปรแกรมของสำนักงานคุมประพฤติ ให้ส่งต่อสหวิชาชีพหรือผู้มีวิชาชีพเฉพาะ เพื่อแก้ไขฟื้นฟู รายละเอียดตามเอกสารภาคผนวก ๙ ๕. การบันทึกข้อมูลผลการดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟูในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ เมื่อพนักงานคุมประพฤติดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟูเรียบร้อยแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้ครบถ้วนถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เช่น การมารายงานตัว การตรวจปัสสาวะ การออกสอดส่อง การดำเนินการจัดกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟู เป็นต้น	

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุมประพฤติจะต้องตรวจสอบการดำเนินงานในแต่ละสำนวนคดี โดยพนักงานคุมประพฤติต้องติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการคุมความประพฤติเป็นระยะในระหว่างการคุมความประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และให้พนักงานคุมประพฤติดูแลและประเมินผล การปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟูเป็นระยะในระหว่างการคุมความประพฤติ โดยประเมินผลตามสภาพปัญหา ความจำเป็นและความต้องการ หรือระดับของความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ หากพบว่ามีข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประเมินซ้ำและปรับแผนการแก้ไขฟื้นฟูตามความเหมาะสม

รายละเอียดปรากฏตามแผนภูมิที่ ๖ แสดงขั้นตอนการดำเนินการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟู และการติดตามและประเมินผล

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๑. การติดตามและประเมินผล ให้พนักงานคุมประพฤติติดตามและประเมินผล การปฏิบัติตามแผนการคุมประพฤติเป็นระยะในระหว่างการคุมความประพฤติ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด และติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟูเป็นระยะในระหว่างการคุมความประพฤติ โดยประเมินผลตามสภาพปัญหา ความจำเป็น และความต้องการ หรือระดับของความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ หากพบว่ามีข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปให้ปรับแผนการแก้ไขฟื้นฟู การติดตามและประเมินผล เพื่อดูความก้าวหน้าและแนวโน้มว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนจะผิดเงื่อนไข หรือสามารถพ้นการคุมความประพฤติไปด้วยดี พนักงานคุมประพฤติต้องนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการรับรายงานตัว (คป. ๑๒ ก) การเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู การออกสอดส่อง และผลที่ได้รับรายงานจากอาสาสมัครคุมประพฤติ มาวิเคราะห์ว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย ได้มีการดำเนินการตามแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูที่กำหนดไว้แล้วหรือไม่ ผู้ถูกคุมความประพฤติมีการพัฒนาตนเอง หรือมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม หรือการทำงานบริการสังคม และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันหรือไม่เพียงใด มีแนวโน้มที่กลับไปกระทำความผิดอีกหรือไม่ และหากผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ได้มีการดำเนินการตามแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูตามที่กำหนดไว้ พนักงานคุมประพฤติต้องเร่งรัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้หรือทำการปรับปรุงแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมกับผู้ถูกคุมความประพฤติแต่ละราย ๒. การประเมินซ้ำและปรับแผนการคุมความประพฤติ ภายหลังจากการประเมินจำแนกตามแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ (คป.๔ ข) ครั้งที่ ๑ แล้ว และพนักงานคุมประพฤติได้ดำเนินการตามแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการประเมินความเสี่ยงสภาพปัญหาความจำเป็นและความต้องการซ้ำและปรับแผนการคุมความประพฤติ และแผนการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสม เมื่อมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไปตามระดับของการควบคุมและสอดส่อง ดังนี้ - กลุ่มเข้มงวด ควรประเมิน ทุก ๓ เดือน - กลุ่มปานกลาง ควรประเมินทุก ๓ - ๖ เดือน - กลุ่มไม่เข้มงวด ควรประเมินทุก ๖ เดือน	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ.๒๕๖๐ ข้อ ๔๗ และ ข้อ ๔๘ - แบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติเพิ่มเติม กรณีประเมินซ้ำ - กลไกการควบคุมพฤติกรรม - กลไกสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม - คู่มือการจำแนกผู้ถูกคุมความประพฤติ เอกสารหมายเลข ๙/๒๕๔๙

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๒.๑ เกณฑ์ที่ ๑ เกณฑ์ความเสี่ยงระหว่างการคุมความประพฤติ จำนวน ๖ ข้อ ประกอบด้วย ๑. การกระทำความผิดที่ผิดกฎหมายแต่ไม่ถูกดำเนินคดีหรือถูกดำเนินคดีแต่ไม่มีโทษจำคุก ๒. ประวัติการกระทำความผิดที่ศาลพิพากษาจำคุก/ส่งฝึกอบรม/รอลงโทษ ๓. การผิดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ๔. ประวัติการก่อเหตุรุนแรง มีพฤติกรรมก้าวร้าว หรือพฤติกรรมที่แสดงถึงการขาดความสำนึก หรือความรับผิดชอบ เช่น ช่มชู้ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายบุคคลอื่นโดยใช้อาวุธหรือมีพฤติการณ์ร้ายแรง วางเพลิงเผาทรัพย์ ทารุณกรรมสัตว์ เป็นต้น ๕. การคบค้าสมาคมกับนักเลงอันธพาล หรือกลุ่มอาชญากร หรือผู้ค้าหรือผู้เสพยาเสพติด ๖. อื่น ๆ (ระบุเกณฑ์อื่นที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการกระทำความผิด เช่น สภาพแวดล้อม อาชีพผิดกฎหมาย บุคคลในครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือครอบครัวของท่านไม่ได้ว่ากล่าวตักเตือนแม้ว่าจะทราบว่าท่านกระทำความผิด หรือครอบครัวของท่านสนับสนุนให้ท่านกระทำความผิด เมื่อประเมินซ้ำแล้วพบว่า มีความเสี่ยงในแต่ละข้อเหมือนกันกับการประเมินครั้งก่อนหรือแตกต่างกันกับการประเมินครั้งก่อน ให้บันทึกข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการประเมิน และสรุปจำนวนข้อความเสี่ยง นอกจากนี้ให้ประเมินข้อเท็จจริงอื่น ๆ ประกอบการประเมินความเสี่ยง ดังนี้ ● ความสำนึกผิดในคดีนี้ ● การบรรเทาผลร้ายในคดีนี้ ● พฤติการณ์คดีนี้มีความรุนแรง ● มีคดีอื่นอยู่ในระหว่างการดำเนินคดี ● อื่น ๆ (ระบุ) เมื่อประเมินข้อเท็จจริงอื่น ๆ แล้วพบว่า มีข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปให้ระบุไว้ด้วยว่า มีข้อเท็จจริงแต่ละข้อเหมือนกันกับการประเมินครั้งก่อนหรือแตกต่างกันกับการประเมินครั้งก่อน ให้บันทึกข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการประเมิน ๒.๒ ส่วนที่ ๒ การประเมินสภาพปัญหา/ความต้องการ จำนวน ๑๐ ด้านประกอบด้วย ๒.๒.๑ ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ๒.๒.๒ ปัญหาด้านผู้อุปการะ/ผู้ดูแล	

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๒.๒.๓ ปัญหาด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว/บุคคลใกล้ชิด ๒.๒.๔ ปัญหาด้านการศึกษา/อาชีพ ๒.๒.๕ ปัญหาด้านการเงิน ๒.๒.๖ ปัญหาโรคประจำตัวร้ายแรง ๒.๒.๗ ปัญหาด้านอาการผิดปกติทางจิต/บุคลิกภาพ /พฤติกรรม ๒.๒.๘ ปัญหาด้านการดื่มสุรา ๒.๒.๙ ปัญหาด้านการใช้ยาเสพติด ๒.๒.๑๐ ปัญหาอื่น ๆ การประเมินสภาพปัญหา/ความต้องการ อาจเกิดได้ ๓ กรณี ดังนี้ เมื่อประเมินประเมินสภาพปัญหา/ความต้องการ แล้วพบว่า มีสภาพปัญหา/ความต้องการเปลี่ยนแปลงไปให้ระบุไว้ด้วยว่า มีข้อเท็จจริงมี แต่ละข้อเหมือนกันกับการประเมินครั้งก่อนหรือแตกต่างกันกับการประเมิน ครั้งก่อน และให้บันทึกข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการประเมิน รวมทั้งวิเคราะห์ ปัญหา/ความต้องการว่ามีแนวโน้มเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ หรือมี ปัญหาลดลงหรือเพิ่มขึ้นในด้านใด และพนักงานคุมประพฤติมีความเห็นว่า จะดำเนินการนั้น ๆ อย่างไรซึ่งผลจากการประเมินสภาพปัญหา/ความ ต้องการ อาจเกิดได้ ๓ กรณี ดังนี้ <u>กรณีที่ ๑</u> ปัญหาเดิมได้รับการแก้ไขแล้ว และเมื่อประเมินไม่พบ ปัญหาดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติไม่ต้องแก้ไขฟื้นฟูด้านนี้เพิ่มเติม หรือ คงแผนการแก้ไขฟื้นฟู <u>กรณีที่ ๒</u> ปัญหาเดิม ยังคงเป็นปัญหาอยู่ ให้ดำเนินกิจกรรมแก้ไข ฟื้นฟูต่อไป โดยปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้ตอบสนองปัญหาด้านนั้น ๆ หรือ คงแผนการแก้ไขฟื้นฟู <u>กรณีที่ ๓</u> ปัญหาเดิมยังคงอยู่และมีปัญหาใหม่ ให้ปรับแผนการ แก้ไขฟื้นฟู โดยจัดลำดับความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วน ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติควรนำผลการจำแนกในขั้นตอน สอดส่อง และการประเมินซ้ำ ลงในแบบสรุปผลรวมเกณฑ์ประเมินความ เสี่ยงและความต้องการ ตามแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อความ สะดวกในการบริหารจัดการคดี นอกจากนี้หากพบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติมีปัญหาอื่น ๆ เช่น ป่วย ถึงแก่กรรม ถูกจับในคดีใหม่ ถูกจำคุกในคดีใหม่ ไปศึกษาต่อหรือ ทำงานต่างประเทศ พนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการตรวจสอบ ข้อเท็จจริง ติดตามเอกสารที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการ รายงานศาล เมื่อพนักงานคุมประพฤติดำเนินการประเมินความเสี่ยงสภาพปัญหา ความจำเป็นและความต้องการซ้ำแล้ว พบว่ามีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกคุม	

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปหรือตามระดับการควบคุมและสอดส่อง หากพบว่ามีข้อเท็จจริงใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจได้ข้อมูลมาจากการที่พนักงานคุมประพฤติหรืออาสาสมัครคุมประพฤติไปเยี่ยมบ้านหรือได้ข้อมูลจากแหล่งอื่น ซึ่งแตกต่างจากที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ให้ข้อมูลไว้ในครั้งก่อน ให้พนักงานคุมประพฤติประเมินซ้ำในแต่ละครั้งและนำผลที่ได้จากการประเมินซ้ำไปสรุปผลการจำแนกสำหรับประเมินซ้ำในครั้งที่ ๒, ๓ หรือ ๔ เป็นต้น ตามลำดับครั้งที่ประเมินและวันที่ประเมินซ้ำ ทั้งนี้ เมื่อสรุปผลการประเมินในส่วนที่ ๑ และส่วนที่ ๒ ของการประเมินซ้ำแล้ว พนักงานคุมประพฤติสามารถปรับระดับของการควบคุมและสอดส่องได้ หากข้อเท็จจริงพบว่าในระหว่างการคุมความประพฤติในระยะ ๑ - ๔ เดือน ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมดีขึ้น ให้พนักงานคุมประพฤติปรับระยะความถี่ในการรายงานตัวได้หรือรับรายงานตัวแบบกลุ่ม ในการประเมินสภาพปัญหาความจำเป็นและความต้องการ หากพบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติมีปัญหาความจำเป็นและความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป พนักงานคุมประพฤติสามารถพิจารณาปรับแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟูได้ดังนี้ กรณีที่ ๑ หากพนักงานคุมประพฤติพิจารณาแล้วเห็นว่าพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนยังสามารถแก้ไข ปรับปรุงตนเองได้ จึงให้โอกาสผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยพนักงานคุมประพฤติสอบถามปัญหาและแก้ไขปัญหาร่วมกันกับผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูให้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการกับผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน กรณีที่ ๒ พนักงานคุมประพฤติพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มที่จะไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด พนักงานคุมประพฤติอาจปรับแผนการคุมความประพฤติ เช่น การปรับความถี่ในการรายงานตัวเป็นเดือนละครั้ง ออกติดตามและสอดส่องหรือจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูให้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนหรือส่งสหวิชาชีพหรือผู้มีวิชาชีพเฉพาะในกรณีที่พบว่ามีปัญหาซับซ้อน เมื่อจัดระดับการควบคุมและสอดส่องตามแผนการคุมความประพฤติและจัดทำแผนการแก้ไขฟื้นฟูเรียบร้อยแล้วให้บันทึกผลการดำเนินการในส่วนที่ ๓ แผนการคุมความประพฤติ และส่วนที่ ๔ ผลการ	

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ดำเนินงาน และหาผลการคุ้มครองความประพฤติเป็นประการใด ให้พนักงานคุ้มครองความประพฤติดำเนินการในส่วนที่ ๕ สรุปผลการคุ้มครองความประพฤติ ก่อนการจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาล พร้อมทั้งลงระบบสารสนเทศคุ้มครองความประพฤติให้ครบถ้วนถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ๓. การบริหารจัดการคดี ให้พนักงานคุ้มครองความประพฤติเจ้าของสำนวนบริหารจัดการคดีตามกระบวนการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน การให้ความสำคัญกับกระบวนการประเมิน เพื่อจำแนกผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งกำหนดแนวทางในการดำเนินการเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูตามสภาพปัญหา ความจำเป็นและความต้องการของผู้กระทำผิดแต่ละราย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์สนับสนุน เสริมสร้างทัศนคติและส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้ดีขึ้น สามารถกลับตัวเป็นพลเมืองดี ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ทั้งนี้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุ้มครองความประพฤติและหัวหน้ากลุ่มต้องกำกับ ควบคุม ดูแล ให้คำแนะนำ ปรีกษา ติดตาม การปฏิบัติงานของพนักงานคุ้มครองความประพฤติ เพื่อให้การบริหารจัดการคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งกระบวนการ และป้องกันคดีค้างค้ำ โดยผู้อำนวยการสำนักงาน/หัวหน้ากลุ่มงานสามารถควบคุมตรวจสอบสำนวนคดีตามแนวทางการบริหารสำนวนคดี ทั้งนี้สามารถตรวจสอบข้อมูลการส่งรายงานพร้อมรายการทะเบียนคดีควบคุมและสอดส่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการได้จากระบบสารสนเทศ คุ้มครองความประพฤติ	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๗๕๙ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑ เรื่องการปฏิบัติงานด้านการสืบเสาะและพินิจและด้านการควบคุมและสอดส่อง

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

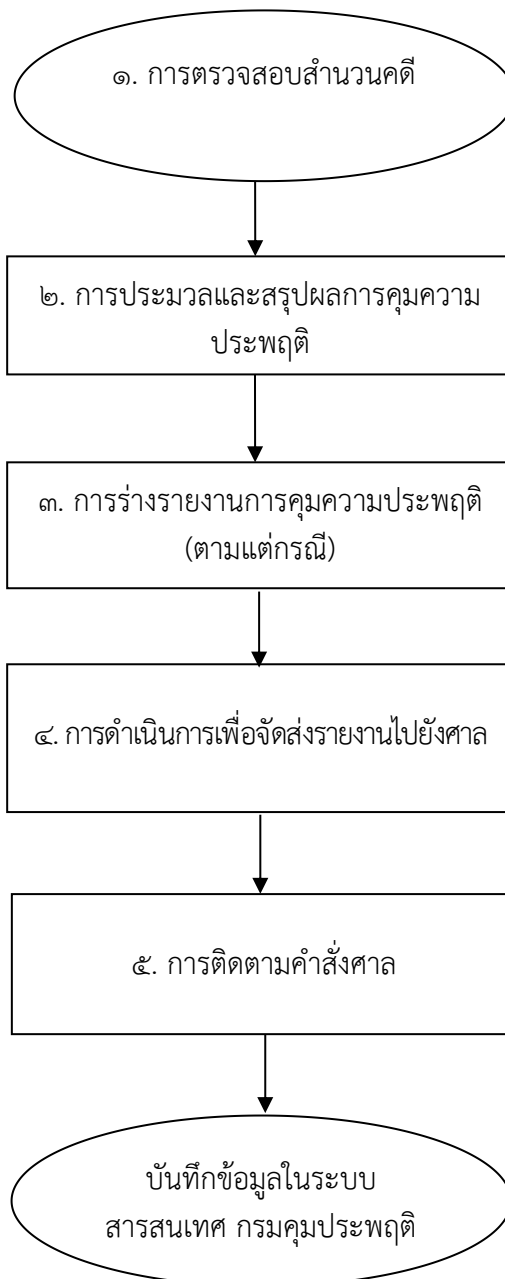
ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน เป็นขั้นตอนของพนักงานคุมประพฤติในการประมวลข้อมูลในการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งในกรณีที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขและไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติมาจัดทำเป็นรายงานและความเห็นการคุมความประพฤติเพื่อเสนอต่อศาล แล้วแต่กรณี ทั้งกรณีได้ก่อนหรือกรณีได้หลังศาลมีคำพิพากษา

กรณีได้ก่อน ให้จัดทำรายงานตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

กรณีได้หลัง ให้จัดทำรายงานตามที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

รายละเอียดปรากฏตามแผนภูมิที่ ๗ แสดงขั้นตอนการจัดทำรายงาน

แผนภูมิที่ ๗ แสดงขั้นตอนการจัดทำรายงาน

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๑. การตรวจสอบสำนวน พนักงานคุมประพฤติ ตรวจสอบความเรียบร้อยของสำนวนคดี การกรอกข้อความต่าง ๆ ตั้งแต่ปกสำนวนจนถึงเอกสารภายในสำนวน รวมทั้งความครบถ้วนของเอกสาร เช่น การลงลายมือชื่อของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ในแบบชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชน (ค.ป.๑๐/๒) แบบบันทึกข้อมูลผู้ถูกคุมความประพฤติ (ค.ป.๑๑) บันทึกรับรายงานตัว (ค.ป. ๑๒ ก.) ใบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟู แบบบันทึกการตรวจปัสสาวะ เป็นต้น และให้เรียงเลขหน้าทุกแผ่นของเอกสารตามสารบัญสำนวน ทั้งนี้ ผู้ถูกคุมความประพฤติต้องลงผลการดำเนินงานตามแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ให้ครบถ้วนถูกต้องและเป็นปัจจุบันในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ ก่อนการดำเนินการจัดทำรายงาน ๒. การประมวลและสรุปผลการคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติประมวลและสรุปผลการคุมความประพฤติจากสำนวนคดีคุมความประพฤติ โดยตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง หากดำเนินการครบถ้วนแล้วให้ดำเนินการจัดทำรายงานและความเห็น หากยังไม่ครบถ้วนให้ดำเนินการให้ครบถ้วน ๒.๑ การปฏิบัติตามแผนการคุมความประพฤติ ๒.๑.๑ ตรวจสอบคำสั่งและเงื่อนไขของศาล สรุปผลการปฏิบัติของผู้ถูกคุมความประพฤติ ๒.๑.๒ หากเป็นไปตามคำสั่งและเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วนจนกระทั่งสิ้นสุดระยะเวลาการคุมความประพฤติ ให้ดำเนินการเสนอรายงานและความเห็นต่อศาล เป็นกรณีพ้นการคุมความประพฤติ ๒.๑.๓ กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนตั้งใจปฏิบัติตามคำสั่งและเงื่อนไขที่ศาล และพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และเมื่อพิจารณาแล้วผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมิได้มีนิสัยหรือพฤติกรรมที่เคยกระทำความผิดมาก่อน ไม่มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดอีก มีความรับผิดชอบที่ดีตามเกณฑ์ที่กรมคุมประพฤติกำหนด พนักงานคุมประพฤติสามารถเสนอให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพ้นการคุมความผิดก่อนกำหนด	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔๙ (๑) - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔๙ (๒)

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๒.๑.๔ หากไม่เป็นไปตามคำสั่งและเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบถึงเหตุการณดังกล่าวและแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่จะสามารถกระทำได้ก่อน หากไม่อาจดำเนินการเพื่อการคุมความประพฤติต่อไปได้ หรือควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการคุมความประพฤติให้รับทำรายงานและความเห็นต่อศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจโดยเร็ว	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔๐ (๓)
๒.๒ การปฏิบัติตามแผนการแก้ไขฟื้นฟู ศึกษาจากพฤติกรรมและพัฒนาการของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เพื่อวิเคราะห์ถึงสภาพโดยรวมของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ว่ามีทิศทางในการเปลี่ยนแปลงเป็นเช่นใด หากผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมในทางที่เสี่ยงต่อการไปกระทำความผิดใหม่ หรือมีพฤติกรรมที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทางไม่ดี และพนักงานคุมประพฤติได้ดำเนินการแนะนำ ว่ากล่าว ตักเตือนผู้ถูกคุมความประพฤติแล้ว และผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามที่พนักงานคุมประพฤติแนะนำเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู ให้เสนอรายงานและความเห็นต่อศาลเป็นกรณีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปในทางไม่ดี	
๓. การร่างรายงานการคุมความประพฤติ ภายหลังจากประมวลและสรุปผลการคุมความประพฤติแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องจัดทำรายงานและความเห็นการคุมความประพฤติ ดังนี้ ๓.๑ รายงานการคุมความประพฤติ ๓.๑.๑ รายงานการคุมประพฤติดีก่อนศาลมีคำพิพากษา (มาตรการแทนการพิพากษาคดี) ๓.๑.๑.๑ รายงานผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ในกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วน ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็นตามกำหนดระยะเวลาที่ศาลมีคำสั่งก่อนการนัดพิจารณาคดี ๓.๑.๑.๒ รายงานผลการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขตามแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ในกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนตามมาตรการ	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ส่วนที่ ๖ การจัดทำรายงาน - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔๙ (๑) - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความ

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
แทนการพิพากษาคดี ไม่ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลโดยเร็ว ๓.๑.๑.๓ รายงานพฤติการณ์เปลี่ยนแปลง ในกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนตามมาตราการแทนการพิพากษาคดี มีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลง ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลโดยเร็ว	ประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔๙ (๒) - พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๒๗ - มาตรา ๑๓๒ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ - ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ.๒๕๕๖ ข้อ ๑๓
๓.๑.๒ รายงานการคุมประพฤติเด็กหลังศาลมีคำพิพากษา ๓.๑.๒.๑ รายงานพันการคุมความประพฤติ ในกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วน ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็นภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วน และครบระยะเวลาการคุมความประพฤติ ๓.๑.๒.๒ รายงานการพันการคุมความประพฤติก่อนกำหนด ในกรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนตั้งใจปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วน ในระหว่างการคุมความประพฤตินิสัยและความประพฤติไม่ปรากฏข้อเสียหายใด พฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและมีข้อมูลบ่งชี้ว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนกลับตนเป็นพลเมืองดีแล้ว ไม่มีแนวโน้มว่าจะกระทำผิดอีก พนักงานคุมประพฤติออกสอดส่องแล้วพบว่านิสัยและความประพฤติดีขึ้น ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็นภายในระยะเวลาที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกคุมความประพฤติ ๓.๑.๓ รายงานขอเพิกถอนการคุมความประพฤติ เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดได้ด้วยเหตุจำเป็นในกรณีต่าง ๆ ดังนี้ ๓.๑.๓.๑ ในระหว่างการคุมความประพฤติ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด แต่ต่อมาป่วยจนไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการรวบรวม	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔๙ (๑) - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔๙ (๒) - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔๙ (๓) - มาตรา ๑๓๘ วรรคสาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
หลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ใบรับรองแพทย์ และ/หรือ ภาพถ่ายประกอบเพื่อประกอบการจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลภายในสามสิบวัน นับแต่ทราบเหตุ ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นระยะเวลาการคุ้มครองประพจน์ ๓.๑.๓.๒ กรณีผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ซึ่งมีระยะเวลายาวนานกว่าระยะเวลาการคุ้มครองประพจน์ ในกรณีดังกล่าวให้พนักงานคุมประพจน์ดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ชัดเจน พนักงานคุมประพจน์สามารถเสนอรายงานขอเพิกถอนการคุ้มครองประพจน์ได้ โดยให้พนักงานคุมประพจน์ดำเนินการรวบรวมหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คำพิพากษาหรือหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดเพื่อประกอบการจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลภายในสามสิบวัน นับแต่ทราบเหตุ ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นระยะเวลาการคุ้มครองประพจน์ ๓.๑.๓.๓ กรณีผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ ต่อมาศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและบอกโทษจำคุกที่รอการลงโทษไว้ในคดีนี้ด้วยแล้ว ให้พนักงานคุมประพจน์ดำเนินการรวบรวมหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คำพิพากษาหรือหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด เพื่อประกอบการจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลภายในสามสิบวัน นับแต่ทราบเหตุ ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นระยะเวลาการคุ้มครองประพจน์ ๓.๑.๓.๔ กรณีผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไปศึกษาต่อต่างประเทศ หรือไปประกอบอาชีพอยู่ต่างประเทศ ซึ่งมีระยะเวลานานกว่าระยะเวลาการคุ้มครองประพจน์ พนักงานคุมประพจน์ต้องพิจารณาถึงความจำเป็นของผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนด้วย ให้พนักงานคุมประพจน์ดำเนินการรวบรวมหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารการลงทะเบียนเรียน เอกสารการแสดงชื่อและสถานที่ตั้งของสถานที่ศึกษา หนังสือเดินทาง การตรวจลงตรา (วีซ่า) บัตรโดยสารเครื่องบิน สัญญาการจ้างงาน ฯลฯ เพื่อประกอบการจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาลภายในสามสิบวัน นับแต่ทราบเหตุ ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นระยะเวลาการคุ้มครองประพจน์ ๓.๑.๔ รายงานการคุ้มครองประพจน์สิ้นสุด ในกรณีผู้ถูกคุ้มครองประพจน์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนถึงแก่กรรม พนักงานคุมประพจน์ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและความถูกต้องไปยังสำนักทะเบียนอำเภอ/เขต/เทศบาลที่ออกใบมรณบัตร และขอคัดถ่ายสำเนาใบมรณบัตร เพื่อประกอบการจัดทำรายงานและความเห็นเสนอต่อศาล	เยาวชน และครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองประพจน์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔๙ (๔)

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๓.๑.๕ รายงานไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤตินักเรียน ในกรณีผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติที่ศาลกำหนด ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานและความเห็นต่อศาลเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษโดยเร็ว ภายใน ๑๕ วัน นับแต่ดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่จะสามารถกระทำได้แล้ว ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นระยะเวลาการคุ้มครองความประพฤติ รายงานไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤตินี้จะจัดทำในกรณีที่ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อรวมกัน ได้แก่ ๑) ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไม่ไปรายงานตัว ๒) ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤดียังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ๓) ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไม่ไปรายงานตัวและยังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ๔) ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไม่ไปรายงานตัวและยังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ต่อมาถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่และศาลพิพากษาให้รอลงโทษในคดีหลัง ๕) ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไม่ทำงานบริการสังคมตามคำสั่งศาล ๖) ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไม่เข้ารับการบำบัดรักษาตามคำสั่งศาล ๗) ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤดียังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีใหม่ ๘) ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆ ที่ศาลกำหนด ๓.๒ รายงานการคุ้มครองความประพฤติอื่น ๆ ๓.๒.๑ รายงานขอเปลี่ยนแปลง/เพิ่มเติมเงื่อนไขการคุ้มครองความประพฤติ ๓.๒.๑.๑ กรณีผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และศาลไม่ได้กำหนดเงื่อนไขห้ามผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ แต่ในระหว่างการคุ้มครองความประพฤติผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนยังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ พนักงานคุมประพฤติอาจเสนอขอเพิ่มเติมเงื่อนไขห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ หรือห้ามคบหาสมาคมกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ๓.๒.๑.๒ กรณีพนักงานคุมประพฤติ เห็นว่าผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ควรได้รับการแก้ไขฟื้นฟู ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เข้าค่ายยาเสพติด เข้าบำบัดรักษา เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มให้การปรึกษา เป็นต้น แต่ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติไม่ปฏิบัติตาม พนักงานคุมประพฤติอาจเสนอให้ศาลกำหนดเงื่อนไขให้เข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูตามที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร	- ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๔๙ (๕) - พระราชบัญญัติคุ้มครองความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๗

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
๓.๒.๒ รายงานเพื่อโปรดทราบไว้ชั้นหนึ่งก่อน กรณีที่ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ ซึ่งเป็นคดีที่ศาลไม่ได้กำหนดเป็นข้อห้ามในเงื่อนไขการคุมความประพฤติ เช่น ศาลไม่ได้ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่ผู้ถูกคุมความประพฤติถูกจับกุมในคดียาเสพติดและคดีอยู่ในระหว่างการสอบสวนให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการรวบรวมหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ถูกคุมขังอยู่ที่สถานีตำรวจ/เรือนจำใด ตามหมายขังที่เท่าใด เพื่อรายงานให้ศาลทราบในเบื้องต้น ๓.๒.๓ รายงานเสนอข้อเท็จจริงเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควร กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมดำเนินคดีใหม่ และศาลในคดีหลังมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกินระยะเวลาการคุมความประพฤติ ซึ่งคดีนี้พนักงานคุมประพฤติอาจเสนอให้ศาลขยายระยะเวลาการคุมความประพฤติออกไปอีกระยะหนึ่ง <u>กรณีอื่น ๆ</u> ๑. กรณี บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย มาพบพนักงานคุมประพฤติหรือนำตัวผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมาคืน เป็นกรณีที่เด็กหรือเยาวชนก่อเรื่องเดือดร้อน หรือมีนิสัยพฤติกรรมเสียหายร้ายแรง และพฤติการณ์ดังกล่าวร้ายแรงจนผู้ปกครองไม่สามารถอบรม ดูแล ว่ากล่าว ตักเตือนเด็กหรือเยาวชนได้ต่อไป จึงนำตัวเด็กหรือเยาวชนมาคืนและประสงค์ให้ศาลสั่งใช้วิธีการฝึกอบรมหรือส่งเข้ารับการบำบัดรักษาเพื่อปรับเปลี่ยนนิสัยและความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนสักระยะหนึ่ง ๒. กรณีผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมาพบพนักงานคุมประพฤติหลังศาลออกหมายเรียกหรือหมายจับแล้ว เป็นกรณีที่พนักงานคุมประพฤติได้รายงานการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนไปแล้วและศาลได้มีหมายเรียกและหมายจับเด็กหรือเยาวชนแล้วตามลำดับ แต่ต่อมาเมื่อเด็กหรือเยาวชนนั้นได้มาพบพนักงานคุมประพฤติและแจ้งเหตุขัดข้องการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติพร้อมทั้งขอรายงานตัวต่อไปจนครบกำหนดระยะเวลาการคุมความประพฤติที่เหลืออยู่และพนักงานคุมประพฤติพิจารณาแล้วเห็นว่า ยังอยู่ในวิสัยที่จะคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนนั้นได้อีกต่อไป พนักงานคุมประพฤติจึงเสนอรายงานเพื่อขอให้ศาลเพิกถอนหมายจับที่ศาลออกไว้แต่เดิมนั้น ๔. การดำเนินการเพื่อจัดส่งรายงานไปยังศาล ๔.๑ พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวน นำเสนอร่างรายงานและแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนต่อผู้อำนวยการ	

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
สำนักงานคุมประพฤติ หรือ ผู้ที่ได้รับมอบหมายพร้อมสำนวน ๔.๒ ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ตรวจสอบรายงานและแบบประเมินผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยเร็ว หากผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย มีความเห็นไม่สอดคล้องกับพนักงานคุมประพฤติที่เสนอรายงาน ควรสอบถามและหารือกับพนักงานคุมประพฤติในประเด็นดังกล่าว แล้วทำ ความเห็นในร่างรายงานก่อนส่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการต่อไป หากเห็นชอบกับร่างรายงานการคุมความประพฤติที่ส่งมา ให้ส่งมอบ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลดำเนินการพิมพ์รายงาน ๔.๓ พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนตรวจทานความถูกต้องรายงาน ที่จัดพิมพ์ แล้วส่งรายงานต่อผู้อำนวยการสำนักงานฯ หรือผู้ที่ได้รับ มอบหมายลงนาม ๔.๔ อธิบดีฯ รับรายงานการคุมความประพฤติที่ผู้อำนวยการสำนักงานคุม ประพฤติลงนาม แล้วบันทึกรายละเอียดชื่อ-สกุลของผู้ถูกคุมความ ประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เลขทะเบียน คดีอาญาหมายเลขแดง ประเภทของรายงาน ลงในสมุดส่งรายงานศาล แล้วดำเนินการส่งรายงาน ภายหลังจากส่งรายงานการคุมความประพฤติแล้ว ให้อธิบดีฯบันทึก หลักฐานเลขที่หนังสือส่งรายงานและวันที่ส่งรายงานในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ ๕. การติดตามคำสั่งศาล การติดตามคำสั่งศาลให้ดำเนินการตามกรณี ดังนี้ ๕.๑ กรณีที่ไม่ต้องติดตามคำสั่งศาล ได้แก่ ๕.๑.๑ รายงานพันการคุมความประพฤติ เนื่องจากผู้ถูกคุมความ ประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วน ให้พนักงานคุมประพฤติส่งสำนวนให้อธิบดีฯจัดเก็บ ๕.๑.๒ รายงานการคุมความประพฤติสิ้นสุด เนื่องจากผู้ถูกคุมความ ประพฤติที่เป็นเด็กหรือถึงแก่กรรมที่มีหลักฐานใบมรณบัตรที่สมบูรณ์ถูกต้อง ให้ถือว่าการคุมความประพฤติสิ้นสุดลง ให้พนักงานคุมประพฤติส่งสำนวน ให้อธิบดีฯจัดเก็บ ๕.๒ กรณีที่ต้องติดตามคำสั่งศาล ได้แก่ ๕.๒.๑ รายงานการพันการคุมความประพฤติก่อนกำหนด ๕.๒.๒ รายงานขอเพิกถอนการคุมความประพฤติ ๕.๒.๓ รายงานไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ๕.๒.๔ รายงานขอเปลี่ยนแปลง/เพิ่มเติมเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ๕.๒.๕ รายงานเพื่อโปรดทราบไว้ชั้นหนึ่งก่อน ๕.๒.๖ รายงานเสนอข้อเท็จจริงเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา ดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควร	

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการติดตามคำสั่งศาลภายใน ๒ เดือน นับแต่เสนอรายงานศาล เพื่อตรวจสอบว่าศาลมีคำสั่งอย่างไร แล้วบันทึกผลลงในแบบการติดตามคำสั่ง หากยังไม่สามารถทราบคำสั่งศาลได้เนื่องจากข้อขัดข้องของงานธุรการศาล ให้มีหนังสือขอทราบคำสั่งศาล หากศาลมีคำสั่งไม่ชัดเจนให้เสนอสำนวนพร้อมรายงานการติดตามคำสั่งต่อหัวหน้ากลุ่ม หรือผู้อำนวยการสำนักงานฯ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป อนึ่ง แนวทางในการปฏิบัติของศาลหลังจากพิจารณารายงานการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขศาลของผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ศาลมักจะออกหมายเรียกผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย เพื่อมาสอบถาม หรือนัดพร้อมพนักงานอัยการ พนักงานคุมประพฤติ ซึ่งศาลจะส่งหมายนัดพร้อมมายังสำนักงานคุมประพฤติ เมื่อได้รับหมายนัดพร้อมต้องดำเนินการ ดังนี้ - ธุรการคดีลงบัญชีนัดพร้อมและแจ้งพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนทราบ - พนักงานคุมประพฤติเตรียมสำนวนและศึกษาข้อมูลให้พร้อม เพื่อเสนอข้อมูลเพิ่มเติมต่อศาลและหลังจากไปนัดพร้อมแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องบันทึกผลการนัดพร้อมไว้ในสำนวน ผลการนัดพร้อม มี ๓ ประการ คือ ๑) ศาลมีคำสั่งให้ดำเนินการคุมประพฤติต่อไป ซึ่งศาลอาจจะมีคำสั่งให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในระยะเวลาที่เหลือต่อไป หรืออาจเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขหรือขยายระยะเวลาการคุมความประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนรายดังกล่าวต่อไป กรณีศาลสั่งให้ดำเนินการคุมความประพฤติต่อไป ให้ใช้สำนวนและเลขทะเบียนเดิม ๒) ศาลเปลี่ยนแปลงคำสั่งโดยให้ยุติ/เพิกถอนการคุมความประพฤติ และมีคำสั่งให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็ก และเยาวชน กรณีศาลมีคำสั่งยุติ/เพิกถอนการคุมความประพฤติ ศาลจะส่งหนังสือแจ้งคำสั่งศาลมายังสำนักงานคุมประพฤติ หรือแจ้งในรายงานกระบวนการพิจารณาให้พนักงานคุมประพฤติทราบ และพนักงานคุมประพฤติต้องเก็บหนังสือแจ้งคำสั่งหรือคัดถ่ายรายงานกระบวนการพิจารณาดังกล่าวไว้ในสำนวน บันทึกผลการคุมความประพฤติที่ปกรำนวนและในระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ แล้วนำเสนอสำนวนต่อผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อมีคำสั่งให้เก็บสำนวนเป็นการสิ้นสุดการคุมความประพฤติ ทั้งนี้ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ เดือน หลังจากศาล	

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
นัดพร้อม หรือศาลมีคำสั่ง อนึ่ง หากพ้นระยะเวลาไปพอสมควรแล้วยังไม่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งศาลให้ดำเนินการติดตามคำสั่งจากสำนวนศาลมาเพื่อดำเนินการดังกล่าวข้างต้น ๓) ศาลมีคำสั่งให้ออกหมายจับเนื่องจากผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไม่มาศาลตามหมายเรียก หรือได้หนีไป หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะหลบหนี ให้พนักงานคุมประพฤติติดตามหมายจับ/คำสั่งจากศาล และเมื่อได้รับหมายจับให้ดำเนินการ ดังนี้ ๓.๑) เจ้าหน้าที่ธุรการคดีลงทะเบียนรับหมายจับ แล้วส่งมอบพนักงานคุมประพฤติ ๓.๒) พนักงานคุมประพฤติเก็บหมายจับพร้อมทั้งบันทึกคำสั่งดังกล่าวที่ ปกสำนวน แล้วเสนอสำนวนต่อผู้อำนวยการสำนักงานฯ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย และส่งเก็บสำนวน กรณีพนักงานคุมประพฤตินำรายงานการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขและศาลยังไม่มีคำสั่ง หลังจากนั้นหากผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนมาพบพนักงานคุมประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครองไปพบศาล เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ชี้แจงเหตุขัดข้องที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาล หรือกรณีมีหมายจับและเจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับกุมตัวได้ ศาลอาจกล่าวตักเตือนและอาจมีคำสั่งดังนี้ - เพิกถอนหมายจับ - ดำเนินการคุมความประพฤติต่อไป - เพิกถอนการคุมความประพฤติและลงโทษจำคุกที่รอไว้ ทั้งนี้ ภายหลังจากพนักงานคุมประพฤติได้รายงานผลการคุมความประพฤติให้ศาลทราบแล้ว ปรากฏว่าผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้แสดงต่อศาลและคัดค้านรายงานและความเห็นของพนักงานคุมประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤตินำพยานหลักฐานเข้าสืบประกอบรายงานและความเห็น ๖. การออกหนังสือรับรองผลการคุมความประพฤติให้กับผู้พ้นการคุมความประพฤติ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้พ้นการคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการให้บริการแก่ประชาชน จึงให้สำนักงานคุมประพฤติทุกแห่งสามารถออกหนังสือรับรองผลการคุมความประพฤติให้กับผู้พ้นการคุมความประพฤติ โดยผู้พ้นการคุมความประพฤติต้องยื่นแบบคำร้องขอหนังสือรับรองผลการคุมความประพฤติด้วยตนเองหรือมอบอำนาจให้บุคคลอื่น และให้สำนักงานคุม	- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๓๒ - ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการคุมความประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๕๐ - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๒๕๑ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๒ เรื่อง การออกหนังสือรับรองผลการคุมความประพฤติให้กับผู้พ้นการคุมความประพฤติ

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีดำเนินการ	เอกสารอ้างอิง
ประพัตติดำเนินการ ดังนี้ ๖.๑ กรณีสำนักงานคุมประพฤติที่เป็นเจ้าของสำนวน ๖.๑.๑ รับแบบคำร้องขอหนังสือรับรองผลการคุมความประพฤติจากผู้พ้นการคุมความประพฤติ และตรวจสอบความถูกต้องของคำร้องฯ พร้อมเหตุผลความจำเป็นในการขอหนังสือรับรองผลการคุมความประพฤติ ๖.๑.๒ ตรวจสอบข้อมูลของผู้พ้นคุมความประพฤติจากระบบสารสนเทศ คุมประพฤติ และผลการคุมความประพฤติ ๖.๑.๓ นำสำนวนคดีของผู้พ้นการคุมความประพฤติมาประกอบในการตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง ครบถ้วน ๖.๒ กรณีสำนักงานคุมประพฤติที่ไม่เป็นเจ้าของสำนวน ๖.๒.๑ ให้ดำเนินการตาม ข้อ ๖.๑.๑ – ๖.๑.๒ ๖.๒.๒ ให้ประสานสำนักงานคุมประพฤติที่เป็นเจ้าของสำนวนโดยเร็วเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลในสำนวนคดีของผู้พ้นการคุมความประพฤติว่าพ้นจากการคุมความประพฤติจริง และสำนักงานคุมประพฤติได้ดำเนินการเสนอรายงานการคุมความประพฤติไปยังศาลแล้ว เมื่อดำเนินการตรวจสอบว่าข้อมูลมีความถูกต้องครบถ้วนแล้วให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติที่รับคำขอ ดำเนินการออกหนังสือรับรองผลการคุมความประพฤติให้แก่ผู้พ้นการคุมความประพฤติที่ยื่นคำขอโดยเร็วซึ่งแนวทางการออกหนังสือรับรองผลการคุมความประพฤติให้กับผู้พ้นการคุมความประพฤติ ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๕ ๗. การดำเนินการหลังพ้นการคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติดำเนินการจัดส่งรายชื่อผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นเด็กหรือเยาวชนที่พ้นการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล(พ้นการคุมความประพฤติและพ้นระยะเวลาการลงโทษหรือระยะเวลาการกำหนดโทษแล้ว) ไปยังสถานีตำรวจที่ทำการจับกุมเด็กและเยาวชนเพื่อพิจารณานำข้อมูลประวัติของเด็กหรือเยาวชนออกจากสารบบทะเบียนประวัติอาชญากร อันเป็นการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่พ้นการคุมความประพฤติแล้วไม่ได้รับผลกระทบจากการมีประวัติอาชญากรติดตัว ทำให้ถูกตัดโอกาสการประกอบอาชีพ การศึกษาและการดำรงชีวิต เช่น บุคคลทั่วไป ซึ่งถือเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมและปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ปรากฏตามเอกสารภาคผนวก ๔.๑ และ ๔.๒	- หนังสือที่ ยธ ๐๓๑๗/ว๑๑๓ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เรื่องขอส่งแนวทางปฏิบัติในการจัดส่งข้อมูลเด็กและเยาวชนที่พ้นการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล - หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๘/ว๔๑ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๘ เรื่องเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติในการจัดส่งข้อมูล

เอกสารภาคผนวก

ภาคผนวก ๑ - ๔.๙

https://drive.google.com/file/d/1G_N_qrohoWpwYZcxEtaXDVpwxlnFAD3S/view?usp=sharing

ภาคผนวก ๔.๑๐ - คำสั่ง

<https://drive.google.com/file/d/12gtZ9waqpr5iJcmseEtnJyOS40zAyOSK/view?usp=sharing>

บรรณานุกรม

กลุ่มงานควบคุมและสอดส่อง สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. คู่มือการจำแนกผู้กระทำผิดในงานคุมประพฤติ เอกสารหมายเลข 9/2549. กรุงเทพฯ : กรมคุมประพฤติ, 2549.

กลุ่มงานควบคุมและสอดส่อง สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชน และผู้ได้รับพักการลงโทษ/ลดวันต้องโทษจำคุก เอกสารหมายเลข 9/2551. กรุงเทพฯ : กรมคุมประพฤติ, 2551.

กลุ่มที่ปรึกษากรมสุขภาพจิตร่วมกับกลุ่มแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. คู่มือการให้คำปรึกษาเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Motivation Counseling) สำหรับพนักงานคุมประพฤติในการให้คำปรึกษาแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำผิด. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต, 2555.

ระพีพร หิมะคุณ ศรีสมบัติตระกูล และคณะ. การพัฒนากลไกการควบคุมพฤติกรรมและการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อยกระดับสัมฤทธิ์ผลของการคุมประพฤติ. กรุงเทพฯ : กรมคุมประพฤติ, 2561.

กลุ่มพัฒนางานแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด กองพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. คู่มือการสนทนาเพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติ. กรุงเทพฯ : กรมคุมประพฤติ, 2562.

อภิญญา เวชยชัย. การจัดการรายกรณีในการปฏิบัติงานคุมครองเด็ก. (กรุงเทพฯ: สถาบันกสงคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2562.

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. คู่มือมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา ๙๐. (กรุงเทพฯ: สกายบุ๊กส์, 2563

กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. คู่มือการปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : กรมคุมประพฤติ, 2564.

กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ. คู่มือการปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นนักโทษเด็ดขาด. กรุงเทพฯ : กรมคุมประพฤติ, 2564.